

**R. P. Antonii De Escobar Et Mendoza, Vallisoletani,
Societatis Iesv Theologi, Vniversæ Theologiæ Moralis,
Receptiores Absqve Lite Sententiæ nec-non
Problematicæ Disquisitiones ... Tomus ...**

Lugduni, 1652-1663

Liber XXVII. Matrimonij Impedimenta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80577](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-80577)

LIBER XXVII.

MATRIMONII IMPEDIMENTA.

Sicut Dirimentia, quam impedientia Matrimonium Impedimenta, eorumque Dispensationem expressero, ingentis Provincie breui cursu iter absoluo.

SECTIO PRIMA.

De Matrimonij Impedimentis receptiores sine lite Sententiae.

LIBITUM PONTIFEX interdicere, Episcopus autem posset huiusmodi impedimenta sua in Ecclesi statuere, si ius diuinum, & naturale attendatur: ex generali tamen Ecclesie consuetudine haec potestas soli est Pontifici reseruata. *Filiac. tractat. 10. part. 2. cap. 1. question. 3. Victor. hic 1. part. 2. partis. Sanchez lib. 7. dub. 1. Armil. verb. Matrimonium, numero 54. Sylvi. in Suppl. qu. 50. art. 1. question. 5. conclus. 5.*

CAPUT I.

De Impedimentis Matrimonij nonnulla pralibо.

libitum Pontifex interdicere, Episcopus autem posset huiusmodi impedimenta sua in Ecclesi statuere, si ius diuinum, & naturale attendatur: ex generali tamen Ecclesie consuetudine haec potestas soli est Pontifici reseruata. *Filiac. tractat. 10. part. 2. cap. 1. question. 3. Victor. hic 1. part. 2. partis. Sanchez lib. 7. dub. 1. Armil. verb. Matrimonium, numero 54. Sylvi. in Suppl. qu. 50. art. 1. question. 5. conclus. 5.*

Princeps secularis ex genere, ac natura sua potestas postea ³ impedimenta dirimentia fidei libis sibi subditis ex iusta causa suis legibus indicere, nisi Summus Pontifex hanc sibi posse fiduciam subditar ³ testatem reseruasset. Quia iuxta D. Thomam in 4. dist. 34. articul. 1. ad 4. Matrimonium in Matrimonij quantum contractus civilis, est in officium barbare, sed communitatis institutus, subiacet legis civilis ³ eius haec potestas supra ipsius est ab Ecclesia ablatas. Quia Matrimonium non tantum est contractus, sed etiam res spiritualis, & Sacramentum, supra quod secularis potestas se non extendit. Unde cum causa dotis, & matrimoniij infidelium sit nudus contractus, non tamen Sacramentum, & res spiritualis. Princeps seculari relata est potestas circa illa, & valet Princeps aliqua impedimenta apponere, per que infidelium subiectorum sibi coningia dissimantur. *Henriq. libr. 21. cap. 1. num. 4. Coninch d. 30. dub. 1. mag. 5. Bellarm. de Matrimon. libr. 1. cap. 32. Valent. tom. 4. d. 10. qu. 5. punt. 1. Sanchez l. 7. d. 3. n. 2. & 3. Diana p. 5. arat. 1. resol. 16. & p. 7. tract. 1. resol. 2. 3.*

Conuentudo legitimè prescripta, ac rationi consona, qualis petuit ad legem statuendam, & statutam derogandam, vires habet inducendi nouum impedimentum dirimens. Vnde Matrimonium aduersus eam consuetudinem initum erit nullum, idque ex vi solius consuetudini Matri monii etiam absque scandalio, & adminiculo alterius iuris nec ad eam inducendam desideratur Scientia Pontificis, sed eo ignorantе, potest huiusmodi consuetudo praescribi, tamque effectum operari, dummodo sit consuetudo mixta.

In causa nij impedimenta indicere iusta debet, inesse reperitur in causa. Quia ipsis potestas non est ad ruinam, sed ad reclam Ecclesie administrationem. Vnde de non existente causa iusta, Matrimonium aduersus prohibitionem Pontificis initum, foret validum, cui pague vacaret. Quia extra primum confanguinitatis gradum inter ascendentēs, & descendētes Matrimonij vinculum est iure naturali, ac diuino invenitum, quod nequit ad

OBAR
Mori
III. IV.
LV.

192 Theologie Moralis. Lib XXVI.

ta Clericorum, & laicorum. Quia laici, non possunt per se los aliquid spectans ad leges Ecclesiasticas immutare. Coninch d. 30. num. 13. Filliuc. tract. 10. p. 2. cap. 1. qu. 5. Sanct. lib. 7. d. 4. num. 11.

⁵ Matrimonium contrahere cum impedimento dicimenti, culpa lethalis est. Quia contrauenitur iuris naturalis praecepto, si de iure naturae impedimentum sit, vel Ecclesiastici, si de impedimento. Ecclesiastico sit iure, idque in re magni momenti. Filliuc. tractat. 10. part. 2. cap. 1. question. 7. Sanchez lib. 7. dub. 4. num. 1. & 4. Sylvi. in Suppl. question. 50. articul. 1. qu. 4. conclus. 1. Ex metu tamen gravi cadente in constantem virum cum hoc impedimento contrahere, vacaret culpa lethali, ex natura rei, & cessante scandalo, modo abfit animus consummandi, & metus in odium fidei, vel Religionis non incutiat. Vasqu. Suar. Beccanus, & Salas apud Diwan p. 3. tr. 6. refol. 48. & 83. Legendus Sanch. l. 7. d. 5.

⁶ Impedimenta, que non solum impediunt Matrimonium, sed etiam dirimunt iuxta ius antiquum sunt duodecim; secundum autem ius nouum quatuordecim annumerantur. Nam Tridentinum duo addidit, nempe faptum, & defectum praesentia Parochi, & testium. Omnia haec impedimenta hisce vulgaribus carminibus continentur:

Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
Cultus disparitatis, vis, ordo, ligamen, honestas,
Si sis affinis, si forte coire nequibus,
Si Parochi, & duplicitis desit praesentia testis,
Raptiva sit mulier, nec parti redditu inre,
Hec facienda vetant connubia, facta retrahant.

Impedimenta autem non dirimentia, sed impeditia Matrimonium sunt quinque: Interdictum iuriis, Catechismus, Sponsalia prius celebrata cum altera, Votum simplex castitatis, vel Religionis, vel Ordinis Sacri suscipiendo, & crimen sextuplex. Singula præstringam.

CAPVT II.

De Impedimento Erroris.

⁷ Error in Matrimonio potest esse quadruplices.

VADUPLEX in Matrimonio potest error contingere. Primus est personæ, cum una pro alia supponitur. Secundus est conditionis seruilis, cum contrahens liber, existimat se cum libera contrahere, & est ancilla. Tertius est qualitas, cum credit se contrahere cum pulchra nobili, virgine, & est deformis, plebeia, corrupta. Quartus est fortuna, cum putatur dimes, & est pauper. Quilibet ex hisce erroribus, vel est antecedens actum, nimur causam actui faciendo præbens, ita ut, eo non existente, actus nequaquam geretur: vel est concomitans actum, qui scilicet non inducit ad volendum, sed ita concomitant actum, ut eo non existente, actus fieret. Igitur certum est quod omnes, Matrimonium contractum cum

errore antecedenti circa substantiam personæ invalidum est, non solum iure humano, sed etiam iure naturali. Quia error libertatem, & consensum afferit: At Matrimonium absque consensu est iure naturæ irritum. Unde non solum inter fideles, sed etiam inter infideles matrimonium initum cum errore personæ invalidum est. Quia iuri naturæ infideles sunt subdit, nec potest Ecclesia statuere, ne error personæ Matrimonium dicimat. Sanchez libr. 7. dub. 18. num. 2. Filliuc. tractat. 10. part. 2. cap. 2. num. 32. Reginald. lib. 31. num. 92. Gutier. c. 89. Coninch. d. 31. dub. 1. Sylvi. in Suppl. q. 5. l. art. 2.

Error personæ concomitans, id est, quando qui contrahit cum Maria existimans esse Antonianum, sed ita est dispositus habitualiter in voluntate, ut cognitam Mariam æquè libenter, aut libenter diceret: reddit adhuc Matrimonium invalidum. Quia ut validum sit Matrimonium, necessarius est consensus, ac voluntas positivator vero concomitans, quavis non efficiat, etum esse iniquum, efficit tamen non esse voluntarium positum. Henriquez lib. 11. cap. 10. numeri. 1. Coninch d. 31. dub. 1. n. 9. Bonac. hie. q. 3. punct. 2. m. 4. Sanch. l. 7. A. 8. num. 6.

Matrimonium celebratum cum errore qualitatis, seu dolo antecedenti, qui ineundo Matrimonio causam præbet, alias non ineundo: non est invalidum. Quia tale Matrimonium est simpliciter voluntarium quadam naturam, & substantiam rei, quamvis quoad accidentia non sit voluntarium. Tamen si qualitas, in qua eratur, apponatur per modum conditionis in ipso contractu matrimoniali, sive exprimitur verbis, sive mente contrahentis recenta sit: Matrimonium efficit invalidum: verbi gratia, si quis dicat: Duko te in vxorem, si diues sis, vel nobilis: invalidum contrahit, si illa non est diues, vel nobilis. Præterea si error qualitatis in errorem personæ redundet, Matrimonium erit invalidum defectu consensus absoluti. Quia erratur circa personam. Tolet. libr. 7. cap. 3. Nauar. cap. 22. num. 32. Gutier. capite 89. num. 3. 6. & 7. Coninch. dub. 31. numeri. 1. Filliuc. tract. 10. part. 2. cap. 2. question. 2. Sanchez libr. 7. dub. 18. numer. 18.

Verum ad dignoscendum, quando error qualitatis in errorem personæ redundet, est aduertendum, quod quando qualitas, in qua erratur, designat aliquam certam, & determinat personam distinctam ab ea, qua præfens est, tunc error circa qualitatem in personæ errorem refunditur, ac Matrimonium dirimit. Exempli gratiâ, si Maria contraxit Matrimonium, cum Francisco, qui se hingebat filium Regis, alium in nominativi expressi, aut Principis eximij, cuius verè non erat filius: nihilominus Maria filium Regis sibi in mente proposuit, in illumque consentit directè voluit; in hoc casu error qualitatis dicitur in errorem personæ redundare. Quoties autem qualitas, non determinat individuum personam, non est error personæ, sed solius qualitatis. Exempli gratiâ, si quis se filium Regis fingat minimè explicans, cuius Regis fit filius: contractum cum tali errore Matrimonium est validum. Quia circa huiusmodi personam absolutus adest consentaneus.

Sect. I. De Imped. Matr. Recip. Senten. 193

consensu. Reginal. l. 31. n. 95. Nauar. c. 21. n. 32.
Sanch. l. 7. d. 18. n. 26. & 27. Coninch. d. 31. n. 21.

¹¹ Servitus non praestat naturale impedimentum Matrimonio incendo sicut naturalis ad copulam impotentia coniugalem. Quia servitus cognita non aduersatur Matrimonij substantiae. Sanchez. l. 7. d. 19. n. 13. Vnde validum est Matrimonium servorum inter se: & matrimonium liberæ cum ancilla: vel liberae cum seruo, non ignorata servitus conditione. Solo autem iure Ecclesiastico hoc matrimonium irritacum, quoniam id valde iuri naturali sit consonum. Sanchez l. 7. d. 19. n. 13. Sylvest. verb. Matrimonium 8. qu. 2. Angel. lib. 3. imped. 4. num. 5. Filluc. tral. 10. p. p. 2. n. 1. Henr. l. 11. c. 10. n. 3. Viator. de Matrimonio. 170.

¹² Non omnis error conditionis efficit, ut Matrimonium sit nullum, sed quando conditio errans fit deterior, s. verbi gratia, quando liber contrahit cum serua, quam credebat liberam.

¹³ Quando autem persona, cum qua contrahitur, est aequalis aut melioris conditionis, matrimonium est invalidum. Qui hoc impedimentum errans inducunt fuit ab Ecclesia ad tollendam inaequitatem, & ne fieret alteri contrahenti iniuria.

Magna autem esset inaequalitas, si validum esset Matrimonium, quando fit deterior errantibus conditionis, id est, quando liber contrahit cum serua, quam credebat esse liberam; si autem liber credit alterum esse seruum, & sit liberius sit ipse seruo, sive liber, valebit Matrimonium. Quia etiam inuenit conditionem dignorem, quam ipse putabat. Similiter valebit, si seruo contrahat cum ancilla, credens eam liberam. Quia serui conditio non efficitur deterior, sed aequalis sua respectu conditionem. At si liber contrahat cum serua sciens vel opinans, vel probabilitate dubitans esse seruam, validum erit Matrimonium. Quia hoc in casu illi iniuria non fieret, cum inaequalitas voluntaria esse videatur. Bonac. hic, qu. 3. pun. 3. n. 4. Tolet. lib. 7. cap. 3. num. 4. Filluc. tral. 10. part. 2. num. 44. Nauar. cap. 22. numer. 33. Sanch. lib. 7. d. 19. n. 23. Rebel. l. 3. q. 3. Sect. 2. num. 12.

¹⁴ Quando Dominus seruum tradit libera in Matrimonium nescientem seruitutem, hoc ipso illam a seruitute liberat. Idem dixerim, si tradat ancillam libero seruitutis conscientia & ancillam per instrumentum dote. Fit enim illa hoc ipsum, lo libera, in vtroque casu coniugium est validum. Authent. Ad hoc, c. de stat. lib. Sanch. l. 7. d. 10. Filluc. tr. 10. p. 2. n. 45.

¹⁵ Inuitu autem Domino seruis validè potest contrahere coniugium cum serua, vel libera, modo seruitus sit libera nota. Cauere tamen debet servus, ne dominum priuet debitis obsequiis, cum per Matrimonium non eximatur ab obligatione erga dominum. Contrachito autem matrimonio seruus ille coniugii, vel Dominum non potius obsequi debet, cuius necessitas magis erget: & si cetera sint paria, coniungi potius modo serui est satisfaciendum. Gutier. ca. 92. Sanch. lib. 7. d. 21. Sylvi. in supplem. q. 52. a. 2. Bonac. qu. 3. pun. 7.

¹⁶ Non potest dominus absque mortali piacula vendere seruos in locis distantibus, in quibus illo non possint sibi debitum reddere, quando Matrimonium de domini consensu est contractum. At quando ignorantie, aut inuitu domini. Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. PII.

no Matrimonium contractum est, non debet tali vendere dominus in parte remota illos vendere absque re seruos in necessitate, v gr si inueniat iustum premium in locis diffinis eodem loco contrarium autem facere culpam tibus, inveniam non excedet Henr. l. 11. c. 10. num. 4. quibus non Tol. l. 7. c. 7. n. 3. Nauar. c. 2. n. 34. Sa. v. Matris valorem sibi moriam, de imped. n. 1.

Pot contractum vero matrimonium vir in reddere.

seruum potest se vendere, etiam renidente vxor remota ita vxor absque viri consensu Et quoad Vir post eum seruitum, & libertatem filij sequuntur matris tractus conditionem, nisi contrarium sit per confutum matrimonium aliquo in loco receptum. Quoad honores patres tamen, & nobilitatem patris conditionem se in sequuntur. Si mater fiat libera vel conceptionis summa vendet tempore, vel partus vel tempore medio, filius re, reniten- non remanet seruus nisi quanto mater gravida te uxore: sit serua iure belli. Quia in hoc casu factus fit haec minima seruus cum mate, quamvis mater fuerit conceptionis tempore libera. Filluc. tr. 10. p. 2. n. 55. Gutier. c. 93. Sanch. l. 7. d. 27.

CAPUT III.

De Impedimento Voti.

¹⁷ Ide tenendum, votum solemne Castitatis in Religionis approbatæ professione emisum, Matrimonium etiam consummatum post lemne castissimum, professionem dirimere: & consequenter tatis in Religiosum professum invalidè contrahere ligione apostolice. Matrimonium. Sic enim definitur in Concilio probata, & nouissime hæc veritas definita est in Tridentino se: 4. can. 9. Eandem vim dirimendi Societate Matrimonium sublequens, Gregorius XIII. IESV diri concessit tribus votis simplicibus, quæ emituntur mit matrimonium. ut patet ex nostra Religioni concepta Bullo, quæ incipit, Ascendente Domino. Sanch. l. 7. d. 26. Sylvi. in supplem. q. 53. a. 2. Gutier. dif. p. 94. Valent. to. 4. d. 10. q. 5. pun. 3.

¹⁸ Quaris, quoniam iure Matrimonium sit irritum potest solemnne castitatis votum, vel in ordine Sacro, vel in professione contrahit? Scio, re sollemnem. Doctores varia in placita abire (de quo set. 2.) modo Ecclesiastico ex receptioni sententia respondeo, solo iure Ecclesiastico huismodi ditimi coniugium. Quia votum simplex non ditimit Matrimonium. Ergo neque votum solemne: votum enim solemnne nihil habet supra votum simplex, ratione etiù magis dirimat Matrimonium simplex, excepta Ecclesiæ prescriptione, sicut enim in voto solemnem Deo persona traditur, ita etiam in simplici. Igitur solo iure Ecclesiastico votum solemnne dirimit Matrimonium. Existimo, hoc definitum esse à Gregorio XIII. in Bulla Crutia. Reginal. lib. 4. n. 123. Gutier. cap. 94. num. 6. L. lib. 4. c. 41. num. 68 Bellarm. lib. 1. de Monach. 34. Filluc. tr. 10. p. 2. c. 7. n. 118. & 119.

R CAPUT

OBAR
Mone
III. IV.
LV.

CAPVT IV.

De Impedimento Cognitionis carnalis.

Carnalis cognatio, quæ & consanguinitas dicitur, est, vinculum personarum ab eodem propinquo stipte descendientium, carnali propagatione contractum. Distinguitur hæc cognatio per lineas, & gradus. Linea dicitur ordinata collectio personarum ab uno stipte descendientium diuersos continens gradus: vel potius ipsam personam tam ascendentes, quam descendentes collectivè sumpta. **Gradus**, est ēfura personarum, quæ cognoscitur, quanta sit propinquitas consanguinitatis, vel distanthia inter ipsas personas, que in linea includuntur. Linea duplex **Recta** est, alia, **Traversa**, seu Collateralis. Recta est illa, secundū quam multæ persona ab uno stipte immediatè, vel mediatè descendunt, ut una sit genita ab altera ut filius à patre, nepos à filio, &c. At hæc recta linea alia est ascendientium in qua continentur personæ, à quibus origo deducitur, ut pater avus, proavus, atavus; alia descendientium, quæ claudit personas originem ab eo stipte trahentes, ut filios, nepotes, pronepotes, &c. Collateralis vero linea est illa, secundū quam multæ persona ab uno stipte immediatè vel mediatè procedunt, ipse tamen personæ à se inuenient non descendunt; ut sunt fratres, & corum filii, patruis, amiti. **Stipe** est persona illa, à qua omnes personæ de quarum coniunctione tractatur, descendunt, seu originem ducunt Gutiér. hic o. 9. num. 1. **Filiic.** tr. 1. o. 2. cap. 5. **Reginal.** lib. 3. 1. num. 140. **Sanch.** lib. 7. dub. 50. **mm.** 2. & 3. **Bonac.** hic q. 3. pun. 5. §. 1. n. 3. & 4. **Valent.** to 4. d. 1. o. 9. 5. pun. 3.

20 Regula pro linea recta ascendentium, & descendientium. Ut cognoscas, in quo gradu vnuſ cōſanguineus cum altero existat, triplicem regulam exhibeo. Prima in linea recta descendantum & descendantum hæc est: Tot sunt gradus quot sunt personæ, dempta vna persona, scilicet stipite; verbi gratiâ, pater & filius sunt duas personæ, si stipitem demas, id est patrem, pater & filius erunt in primo gradu, eo quod dempto stipite remanet vna persona. Similiter pater & nepos sunt in secundo gradu, eo quod tot sunt gradus, quot sunt personæ dempta vna; persona autem in hoc casu sunt tres, videlicet pater filius, & nepos. D. Tho. in 3. dist. 40. q. 1. a. 2. Coninch. d. 32. dub. 1. Reginald. 31. m. 141. & 142. Sanch. l. 7. d. 50. n. 4.

Regula pro linea transversa aquata. Regula secunda: Quando perfonz, quarum gradus queruntur, sunt in linea transuersa x-
erfa aquata, quali, eodem gradu distant inter se, quo distat
a communi vtriusque stipe proximo: v.gr. duo
fratres distant inter se in primo gradu, quia in
eo distant a primo stipite, in quo coniunguntur,
qui est parens. Filii duorum fratrum sunt con-
sanguinei in secundo gradu, quia in eodē con-
iunguntur in communi vtriusque stipe proximi-
mo, qui est unus. Cetera in Epit. part. 2. cap. 6.
§.6. Tolent. lib. 7. cap. 9. Bonac. hic, q. 3. pun. 5. §.
1. num. 5.

Regula tertia. Quoties personæ consanguineæ in linea transversa distant inæqualiter à

communi siip re, eo gradu distant inter se, quo
gradu alter magis remotus distat à communi
stipite: v. gr. patruus & filius ex fratre diffantin-
quiter ab aeo in quo vniuntur; ille enim
distant in primo gradu, hic vero in secundo, v.
pote qui est eius nepos, alter autem eius filius
distantibz igitur inter se in secundo consan-
guinitatis gradu. Sanch. l. 7. d. 5. o. n. 5. & 6. Va-
lent. 10. 4. d. 10. q. 5. pun. 3.

Itaque matrimonium in primo consanguinitatis gradu linea rectæ, sì est, inter parentes & filios est ipso iure naturæ irritum. Quia omnes Gentes be nè instructæ solo naturæ lumine edocet, nupcias inter hos nefandas exiliuntur. D. Thom. in 4. diff. 40. q. 1. a. 3. Valent. to. 4. d. 10. q. 5. p. m. 3.

16

Attamen Matrimonium contractum in quo
libet alio ascendenter & descendenter gra-
du, non erit iure naturali icturum. Quia ascen-
dentes non habent rationem principij, sed per
se respectu omnium, sed solum respectu filio-
rum ab ipsis immediate procedentium. Respe-
ctu autem aliorum descendenter habent ra-
tionem principij tantummodo per accidens.
Vnde infero, Matrimonium contractum ab
infidelibus in secundo, tertio, & quarto gradibus
linea recte validum esse. Quia Matrimonium
in his gradibus natura. Ideo conuersi ad fidem
non sunt separandi nisi cum patre, & mate
coniuncti sint. Sanch.lib.7.d.51. m.19. Filliae.
tr.10.p.2.n.180.Bonac.hic.q.5.pun.5.s.1.n.8.Sa-
v.Matrim.Inmedin.a.

Matrimonium in primo gradu aequalilinea
transuersa, v.g. inter fratrem & sororem, non
esse iure naturae prohibitum, unde iusta con-²⁵
currente causa dispensare in eo posset sum-^{in primis gradibus}
Pontifex D. Thomas afferuit 2.2.q.15.4.a.9. ad
3. Quam sententiam Sotus in 4. dist. 40. q. viii. ^{de eis istis habet}
a.4. immerito appellavit erroneam, de quo Sect. tam
2. At ex receptioni affero, Matrimonium inter
fratres & sorores esse iure naturae interdictum.
Qui inter fratrem & sororem est maximus
pudor naturalis, cui actus coniugalis maximè
aueratur. Et quia summus Pontifex requisi-
tus ad dispensandum in primo gradu, nunquam
voluit annuere: Ergo non vulgare est eum non
posse, documentum. Sanch. l.7.d.5.i.n.11. Prepo-
sit. in suppedit. 3.p.9.7.dub.9.m.7.3. Bonac. hic qu.
3.pun.5.s.1.m.11. Vafal. I. 2.g.7.4.8.a.8.1.12.art.17.
Filliac. tr. 10.2.2.m.18.2. & alij apud ipsos.

Iure Ecclesiastico est invalidum Matrimoniū initum inter consanguineos intra quartum gradum inclusus tam in linea recta, quam in transuersali. Tamen si duo consanguinei in triumnum æquilateri distent à stipite, v. gr. si alter diste tunc consanguineum, alter quartum gradum, alter vero intra illum possum Matrimonio colligari. Quia tunc attingitur gradus consanguinitatis penes distantiam in linea remotoris à stipite; remotor autem à stipite usque distat ultra quartum gradum: Ergo ambo

unt consanguinei inter se ultra quum gradum. Cap. Non debet de consanguin. Trident. ses-

24-can.3.Cap.final
de consanguinit.

CAPV'T

CAPUT V.

De Impedimento Cognitionis spiritualis.

¹⁷ **S**piritualis cognitione est, propinquitas quedam quid spiriti. Spes personarum ex itinere Ecclesie confurgens iudeo co- proper collationem Baptismi, vel Confirmationis: gratia & vel ob susceptionem suscipiens haec Sacramenta, qui iure sit Hoc cognitione non est exiure diuino naturali, iudicata. aut ex iure diuino positivo; sed ex solo iure Ecclesiastico. Ex aliis Sacramentis minime oritur spiritualis cognitione, que Matrimonium aut dirimatur, aut impeditur. Illa autem cognitione, qua superuenit Matrimonio, ut quia alter coix fuit patrinus alterius in confirmatione, aut levavit eum Sacro fonte filium alterius, aut communem Matrimonium praeceps minimè dissoluit. Porro impedimentum hoc cognitionis spiritualis est perpetuum, unde non extinguitur morte personæ, qua mediantre contracta est, ut in affinitate, & aliis impedimentis contingit. *Cap. de eos qui filiastram 30. q. 1. Gutier. c. 100. / Filliuc. tr. 10. p. 2. c. 5. n. 188. Reginal. l. 3. t. n. 148. Sanch. l. 7. d. 5. 4. Bonachic. q. 3 pun. 5. 8. 2.*

¹⁸ Nono iure Tridentini *cf. 24. 6. 2. attento, du-*
Dux est hodie tantum cognitione spiritualis
habet tantum species, nempe *Paternitas*, & *Compaternitas*.
operationis Paternitas contrahitur inter baptizantem cum
filiis baptizato & inter patrinos cum ipsolet bapti-
zato, & similiter inter confirmantem cum
unita, & confirmato, & inter patrinos Confirmationis
comparato cum ipsolet confirmato. Compaternitas autem
contrahitur inter baptizantem cum patre & ma-
tre baptizati, & inter hos parentes carnales ba-
ptizati cum patrini Baptismi; & similiter pa-
rentes confirmati cum confirmante, & cum pa-
trinis confirmationis. Hinc Parochi incidentes in
tactum libidinosum, aut delectationem mor-
tosam circa puellam a se baptizatam, vel circa
feminam, cuius aliquam prolem diluerint, non
satisficiunt, si in confessione dicant, quod at-
tingerint, vel confenserint in puellam aliquam,
vel in mulierem conjugatam, aut viduam; sed
etiam addendum est, talera esse a se baptizata
vel aliquam prolem feminam illius diluisse. Quia
cum hic sit spiritualis cognitione, talis actus, vel
confensus ad incestum reducitur. *Sanci. in selec.*
d. 40. n. 2. 5. Nauar. c. 12. n. 40. Tolet. l. 7. cap. 18.

²⁹ **F**illiuc. *tr. 10. p. 2. n. 190. Sylui. in supplem. qu. 5. 6.*
Cognatio art. 4.
spiritualis Pius V. declaravit in Bulla *Cum illius vicem,*
contraria à cognitione spiritualis contracta a viro in Baptismo
non timo, vel confirmatione non transfundit ad vxorem
ipsius, & contra. Imo vir & vxor simul alienum pne-
ad uxorem, rū in Baptismo iure communi suscipere possunt
& contra. Quia cognitione haec non contrahitur inter ipsos.
met patrinoevnde iure exigendi debiti non pri-
Multa re- uantur. *Henriq. l. 4. 2. c. 11. / Rodrig. 10. 2. cap. 225.*
quiruntur, ut Multa requiruntur, ad contrahendam cogni-
tiorabatur tione in Baptismo, vel confirmatione. Primo,
cognitione in ut infans in Baptismo teneatur; unde quando
Baptismo, puer est domi baptizatus, & in Ecclesia sole-
mel confirmitates supplentur non contrahitur cognitio-
nem. ab eo, qui illū suscipit. Secundo, ut puer suscipia-
Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II

tur, quando primo Sacra vnda diluitur; unde si
infans suscipiet iterum, cognitione non contrahitur, si vero dubium sit de priori Baptismo, &
infans rebaptizetur sub conditione, presumendum est cognitionem contractam. Tertiò, requiri-
tur, ut suscipiens puerum teneat, quando Bap-
tismus solemniter administratur; unde qui susci-
pient infantem in Baptismo priuatum ministra-
to, non contrahit cognitionem; baptizans autem
sue sit vir, siue femina baptizas priuatum illam
contrahit. Quarto requiritur contractus, ita ut
suscipiens, seu tenens verē dicatur suscipere, seu
tenere. Praterter debet puer suscipi de baptizā-
tis manibus & aīm, ac dilutus est. Quinto re-
quiritur iunctio expressa, vel tacita praestandi
patrini monus, seu de Sacro fonte suscipiendo,
unde ut quis sit legitimus susceptor, & cogni-
tionem contrahat, debet vnum rationis ad hu-
iusti intentionem gerendam, habere. Sexto re-
quiritur, ne adsit error personæ quia, qui inten-
dit suscipere filium Petri, & eī Pauli filius,
non contrahit secus sit praesente suscipere inten-
dit, quicumque sit ille. Septimo requiritur,
ut baptizans, aut suscipiens sit baptizatus, alio-
quin cognitionem non contrahit. Unde infi-
delis baptizans, vel tenens fidelis filii non con-
trahit cognitionem cum patre, vel matre fidelis quia
infidelis Ecclesiastico iuri non submititur. Hare-
ticum tamen suscipiendo, vel baptizado cognitionem
contrahet, quia est baptizatus, ac subie-
ctus Ecclesia, sicut & Religiosus contrahit cogni-
tionem suscipiendo alios in Baptismo, vel con-
firmatione, quāvis sit illi prohibitum. *Cap. Non*
*licet de confess. dist. 4. similiter fidelis non confi-
rmatus & tenens feminam in Confirmatione,*
non contrahit spirituale cognitionem cum illa; quia quamvis vitam spiritualem Baptismi
ratione habeat, ac non habet conditioines ab Ec-
clesia prescriptas, ut verus sit susceptor. Con-
stat ex *Cap. In Baptismate, de confess. dist. 4.*
Carptim collegi ex Gutier. capit. 100. numer. 7.
Sanchez libr. 7. dub. 6. 2. numer. 5. / Rodrig. tom. 1.
cap. 225. Rebel. libr. 3. question. 6. numer. 16.
Diana p. 5. tract. 3. resol. 7. Henriquez libr.
12. capit. 11. numer. 3. / Reginal. libr. 31.
numero 151. 155. & 157. Sylvest. 7. reb.
Marimonium 8. question. 7. Coninch dub.
32. numer. 25. Valent. tom. 4. dub. 4. ques. 2.
pun. 3.

²¹ Quando nulli patrini designantur, nulli tan-
gentes baptizatum contrahunt cognitionem. *Quando*
sunt simul, sive successives contingent. *Suar. 3. p. nulli des-
9. 57. n. 8. Sanchez 7. d. 5. 7. num. 1. 2. Quando vero grantur pa-*
plures designati a parentibus, vel ab aliis cura trini, nullus
infantis habentibus tangent, omnes contra tangens co-
trahunt cognitionem, modo tangent simul si ante trahit co-
successive tangent, solus primus, qui baptiza- ginationem.
tum suscipit, vel ad summum duo, si sint, si
fuerint mas, & femina, cognitionem con- trahent. Coninch d. 32. m. 15. Reginal. libr. 31.
num. 152. Quando autem plures designantur a
*parentibus, sed Parochus admisit unum tan- Qui ad sus-
cipendum, & unam cognitionem contrahit, solummo-
do ab iis, qui fuerunt a Parochio admitti, si vero infatorem*
*nulli sint designati a parentibus, cognitionibus miti pro-
cognitionem contrahent designati a Parochio, curatorem,*
Bonachic. q. 3. pun. 5. 8. 2. n. 16. & 29. ipse cognitio.
*Qui procuratorem immittit, ad infans tenuem con-
cipendum, ipse contrahit cognitionem, non pro- trahit, non
curatorem. Quia quis procurator agit non suo procuratorem.*

196 Theologie Moralis.Lib XXVII.

sed mittentis gerit ex nomine, qui quidem fuit designatus. Sic fertur Cardinales expoluisse. Coninch. d. 32. n. 40. Sà v. May. impedim. n. 5. Bonac. q. 3. pun. 5. §. 2. n. 34. Scio Thomá Sanch. l. 7. d. 59. n. 4. & Reginaldum l. 31. n. 156. afferruisse, in hoc casu cognationem neque à mittente contrahi. Et Toletum l. 7. c. 4. putasse, contrahi à procuratore, modo ipse contrahere intendat, non verò à mittente: De quo See. 2. Plura apud Sanch. citatum.

pratum & descendentes adoptati usque ad quartum gradū. Et inter vxorem adoptantis & adoptato-
natum ac inter vxore adoptati & adoptantē. pediat, &
Inter filios seu filias adoptantis & adoptatum, dirimant
seu adoptatam. Ex quo patet, hoc impedimentū Matrimoniū
non perpetuus durare. Nam si filii adoptantis nūm.
emancipentur, vel si pater eorum moriatur, poterunt cum adoptata contrahere. Cap. Per adop-
tione 30. q. 3. Cap. Ita diligere 30. q. 4. Nauar.
c. 22. n. 45.

Filius adoptantis potest Matrimonium con-
trahere cum adoptata filia. Quia inter has per-
sonas nulla intercedit cognatio. Item quando pratis popu-
lares adoptati sunt ab uno & eodem possunt test Mari,
adoptati inter se inire coniugia. Præterea potest monum
adoptatus Matrimonium contrahere cum filia inire filia
illegitima adoptantis, sicut adoptans potest co-
trahere cum filia adoptata filia. Verū hoc in-
pedimentum est iure Ecclesiastico inductum,
vnde validum est Matrimonium contractum
ab infidei in cognitione legali. Quia infideles
non sunt legibus Ecclesiasticis subiecti. Regi-
nald. l. 31. c. 162. & 163. Sà v. Imped. Matrim. n.
6. Nauar. cap. 22. n. 45. Sanch. l. 7. d. 63. num. 35.
§. 26.

Cognatio legalis superueniens Matrimonio
iam contraē, non impedit debiti petitionem.
Quia nullo iure confitetur petitionem debito eo
in casu interdicē. Sponsalibus autem de futuro
superueniens, illa dirimit. Rosel. v. Impedimen-
tum. n. 16. Sanch. l. 7. d. 63. n. 19. & 20.
bini peccati.

CAPVT VII.

De Impedimento Criminis.

Duo sunt criminis, que Matrimonium irre-
impedunt, & dirimunt. Alterum est occi-
sio conjugis aliecius, causa contrahendi cum
eius coniuge. Hec facta vtroque machinante,
perpetuò impedit, etiam si alter infidelis esset,
& ad eius conversionem procurandam patra-
fuerit. Facta verò adulterio tantum machinan-
te, non sufficit, nisi adulterium interueniat. Vi-
nde ut hoc crimen homicidij inducat dirimere
impedimentum hæc requiriuntur. Ut Matri-
monium, contra quod machinatio facta est,
sit verum: Ut machinatio fortior effectum,
morte scilicet alterius coniugis sublecta: Ut
homicidium sit vxoris, nam si vir occiditur,
secundum aliquos non incurritur hoc impe-
dimentum; scilicet tamen, receptus esse etiam viri
morti incurit: Ut tam mortis machinatio
quam adulterium interueniat, nisi vtique co-
operatus sit ad mortem; tunc enim (ut innui)
adulterium non requiriuntur: Ut quando alter
tantum machinatus est mortem, adulterum
patratur sit vtrique notum: Ut homicidium
coniugis eo fine factum sit, ut cum altero con-
iungium ineat. Cap. significasti, de eo, qui
duxit. Cap. si quis, viuente 31. question. 1.
Gutier. de Matrimon. c. 105. Coninch. d. 1.
num. 62. Nauar. cap. 22. numer. 46. Sanchez
l. 7. d. 78. Filiuc. tr. 10. p. 2. n. 253. Bonac. hic. q. 3.
pun. 6. a. n. 4. Annotarim in primis, eum, qui de-
dit oceidē mandatū, sed postea renocavit, cuius
reuoeca

ESCO
Theol.
Tom
E

Quid, & Legalis cognatio est, propinquitas quarum-
dam personarum ex adoptione proueniens.
quoniamplex
Legalis co- Triplex communiter assignatur huic cognationis species. Prima est linea recta inter adoptantem & adoptatum, & descendentes adoptati. Secunda est transversalis inter adoptatū & filios carnalis adoptati. Tertia est per modum cuiulam legalis affinitatis ad naturalis affinitatis similitudinem, que est inter adoptatum & vxorem adoptantis: & est contra inter adoptatum & vxorem adoptatis. D. Tho. in 4. dist. 42. art. 1. Gutier. l. 2. cap. 102. n. 4. Reginald. l. 31. n. 162. Filiiue 1710. p. 1. n. 198.

Adoptio Porro adoptio est, legitima extranea perso-
p. refecta, & me in filium, vel nepotem assumptio. Duplex est,
imperfecta, alia perfecta, alia imperfecta. Perfecta dicitur
adoptio, quia adoptatus, interueniente Principiis auctoritate, transit in adoptantem potestate
& fit ipsius necessarius hæres, saltem in quarta
bonorum, id est, in legitima. Imperfecta autem
hoc à perfecta differt, quod per eam non tran-
fit adoptatus in adoptantem potestatem, nec illi
tanquam necessarius hæres ex testamento suc-
cedit, sed tantum ab intestato Coninch. d. 32. n.
42. Reginald. l. 31. n. 158. Bonac. hic. q. 3. pun. 5. §.
3. Sanch. l. 7. d. 63. n. 2.

Adoptio imperfcta Cognatio legalis orta ex adoptione imper-
fecta Matrimonium non dirimit. Quia cum
Matrimonium sit res favorabilis, iura illud
dirimientia ob adoptionem restringi debent ad per-
fectam. Sanch. Sylvi. Filiuc. Laym. apud Dia-
nam p. 4. tr. 4. refol. 12. c.

**Plura re-
goruntur
ut aliquis
adoptare
posset.** Ut aliquis possit adoptare, plura require. Pri-
mum, ut adoptans sit sui iuris & maior viginti
quinque annis. Secundum, ut adoptans non sit
fœmina. Tertium ut adoptans habeat potentiam
naturalem ad generandum: qualem habent fe-
sti gladio, aut facti eunuchi per morbū: hi enim
sunt tantummodo impotentes ex accidenti, nō
ex defectu. Quartum ut adeo sit aetatis pro-
æta, ut adoptatum excedat decem & octo annis
& possit esse carnis parens adoptati. His con-
currentibus, quilibet potest, etiā si sit Sacerdos,
adoptare: & quilibet si præfens sit, adoptari po-
test. Sanch. l. 7. d. 63. n. 3. Sylvest. v. Adoptio. n. 2.
Bonac. hic. q. 3. pun. 5. §. 3. n. 3. ex Instit. de adop-
tione.

Inter quos Legalis cognatio impedit, ac dirimit Matri-
monium contractum inter adoptantem & adop-
tatum.

Sect. I. De Imped. Matr. Recept. Sent. 197

renocatio mandatario innovit ante coniugis occisionem; non esse huius impedimenti reum; fecut nec est reus ille, qui dedit consilium, quod nifil influxit, vel qui ratam habuit coniugis occisionem. Deinde impedimentum hoc non redere machinatum inhabilem simpliciter ad quodcumque aliud Matrimonium, sed tantum respectu adulterantis, vel eius, qui simul in coniugis necem machinatus est ad incendum inter eum Matrimonium. Henr. l. 12. c. 14. Valent. 10. 4. d. 10. q. 5. f. 1. S. v. Imped. n. 7. Coninch. d. 31. m. 6. 4. Sanch. l. 7. d. 78. m. 23.

⁴⁰ Alterum crimen est adulterii scienter cu[m] coningue alterius, & contrahere Matrimonium de facto, vel dare fidem de contrahendo. Desideratur tamen aliqua conditions, ad hoc impedire. M[atrimonium] incursum. Prima est adulterium cum remissione de feminis intra vas effusione. Secunda ut cu[m] adulterio co[n]currat promissio etiā simplex, siue adulterio praecedat, sive subsequatur. Tertia, ut promissio Matrimonij sit externa, quamvis facta. Quarta ut adulterium patrum sit sciēre vtroque adulterio alterius Matrimonium. Quinta, ut promissio ab altero acceptata sit, & repremittat taciturnitas enim eius, cui si promissio, absque alio acceptationis signo, nō sufficit ad hoc impedimentum incursum. Sexta, ut Matrimonium prius contractum sit validum; nam si esset re vera iurit, adulterium illud aestimatum cum futuri Matrimonij promissione, haud præstaret impedimentum. Cap. Relatio 31. q. 1. Cap. fin. de eos qui duxit. Nauar. c. 2. 1. m. 4. 6. Tolet. l. 7. c. 10. Fil. luc. tr. 10. p. 2. 2. 3. 6. Sanch. l. 7. d. 79. Coninch. d. 31. dub. 5. Bonac. hic q. 3. pun. 6. m. 8. Laym. l. 5. m. 10. pun. 4. c. 10. n. 4.

⁴¹ Non oritur impedimentum dirimens, quando aliquis suam occidit coniugem, vel alterius, ut possit inire coniugium cum altera, qua homicidij vel adulterij non fuit particeps. Nec quando duo in alterius coniugis necem conspirant, vel quando adulteri occidit alterū coniugē sine intentione. Matrimonij contrahendi cu[m] adultero, sed ob aliū finē, tempe ut liberis libidine expletat. Nec quando adulteri occidit vxorē animo ducēdi aliquā indeterminatā, vel ducēdi aliquā determinatā modo non habeat intentionē ducendi illā, cu[m] qua deliquit. Nec quando quis occidit vxorem in flagranti criminis adulterij deprehensam aut quando aliter impunitē per leges, nisi forte per dolū dederit causam adulterij, ut eam posset occidere, & ea obeunite, posset contrahere cu[m] alia cōplice talis machinationis, seu proprii adulterij. Nec orietur impedimentum per ratihabitionē occisionis coniugis sui perpetratae ob finē contrahendi: in hoc enim casu ratihabitionē non aequiparatum mādatōdum quem sanè effectū opus est praecedere prius per machinationē, quod non est in casu prædicto, in quo ratificatio sublegitur, & non præcedit occisionem. Sylvest. v. Confessus, in fine. Sanch. l. 7. d. 78. m. 15. 16. & sequent. Henr. l. 12. c. 14. Rodrig. 10. 1. c. 2. 8. S. v. Mar. Impedim. n. 7.

⁴² Impedimentum criminis contrahitur solummodo à fidelibus. Quia inductum est ab Ecclesia, cui infideles subiecti non sunt. Et requiritur ut totum delictum contractum sit post Baptismum. Vnde si fidelis contraxit Matrimonium ante Baptismum, & post Baptismum commisit adulterium, hoc impedimentum non incurrit. Quia Eccl. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

impedimentum criminis non incurrit ob vnum tantummodo delictum, sed propter virtus que, id est, propter adulterium cum Matrimonio, vel ob cū Matrimonij promissione, vel cum homicidio. Gutier. de. Mar. c. 105. n. 6. Bonac. hic q. 3. pun. 6. n. 4. & 21. Sanch. l. 7. d. 73. m. 49.

C A P V T VIII.

De Impedimento Disparitatis cultus.

⁴³ M[atrimonium] inter disparem cultus, nempe inter fidelem & infidelem est iure ⁴³ Matrimonij Ecclesiastico irritum. Imo inter personam baptizatam & catechumenam. Quia catechumenus infideli est quamvis fidem teneat, & in gratia constituta iritum. Et esse valeat. Iure autem divino, vel naturali non inter Baptizatam, quamvis sit illicitum propter baptismum & periculum prolis. Concil. Tolet. 3. c. 14. Regin. catechumen. lib. 31. num. 16. 7. Fillinc. tral. 10. part. 1. nu. 22. 5. nam person. & 226. Gutier. cap. 104. Coninch. d. 31. nu. 41. nam. & 43.

Matrimonium vero inter fidelem & hereticum, vel apostamat, vel excommunicatam validum est, cum nullo iure irritetur. Quia inter ⁴⁴ Matrimonium non est cultus disparitas, cum omnes sint fidelem & baptizati. Ast graue committitur pia culum hereticum quando contrahitur cum heretico, seclusa ali. est validum, quorum locorum consuetudine, v. gr. in Germania, Gallia, Polonia. Quia in iis ex confusione receptione, & tolerata licent coniugia Catholica persona cum heretico, dummodo Catholica permititur liberē, & absque peruersio[n]is periculo in fide permanere. Quia ea coniugia ineuntur in instar aliorum contractuum cibarium ob amicitia leges, & ad communem pacem, & Republicam tranquillitatem tuendam. Azot. 10. 1. 1. 8. c. 11. q. 5. Serar. in Opus. de Matrimonio. 18. Bellat. de Matrimonio. l. 2. cap. 23. Regin. l. 31. n. 169.

Matrimonium fidelis cum heretico cum ⁴⁵ probatili peruersio[n]is periculo licitum est ex Ob ext. eximia aliqua causa, verbi gratia augmenti & miam caritatis propagationis Ecclesiæ, vel tranquillitatis statu, non licitum, qui sibi aliquo heretico Princeps, & confessor erit, lariis hereticis tenentur oppressi. Quia expopericulum se periculo salutis spiritualis amittenda, peruersio[n]is quamvis peccatum sit, non tamen ex his peccatis adfit.

est, que quamvis circumstantia posita, vel detraeta, suam retinent deformitatem: fed ex his, aut illis circumstantiis pendere videatur. Ponti. de Matrim. in append. cap. 6. Diana part. 3. tr. 4. refol. 269. Crediderim, hoc non esse amare periculum, sed illud ingens bonum diligere, ad quod sine eo periculo perueniri non potest. Itaque periculum non amans adit, sed protinus inuitus. Confirmari ex doctrina plurimorum Theologorum assertum, non esse peccatum exponere se periculo spiritualis salutis ex aliqua urgenti causa. D. Tho. 2. 1. q. 10. art. 9. Cajet. in sum. v. Periculum. Sanch. l. 2. Moral. c. 8. n. 1. Acmil. v. Periculum. Nauar. c. 3. n. 14. Suar. 1. p. 10. 4. d. 3. S. v. Absolutor. n. 1. 2. Vafq. Opus de refut. c. 3. §. 2. dub. 6. n. 23.

Si infidelis converti renat, sed velit cohabitare

46

Sect. I. De Imped. Matr. Recept. Sent. 199

non est à Medicis, sed à morbo incensus. Cor-
dub. in sum. question. i. 17. punct. 1. Sa vie, m. 9.
Bonac. question. : punct. 8. a numer. 16. Regi-
nald. libr. 31. numer. 79. Coninch dub. 28.
numer. 9. Henrquez lib. 11. cap. 9. num. 2. Sanch.
l. 4. d. 12.

si quis Ordinem suscepit ab eo , qui se fixit Episcopum, cum non esset Tertio, Sacrum Ordinem per metum gratem susceptum Matrimonium non dirimere , si metus fuit inculus à causa libera . Quia négus obstat constitutio Ecclesie , neque votum solemne Ordini Sacro annexum, cum illud sit iniuridum . Quarto, votum non dirimere Matrimonium iure naturali, sed tantummodo impediare . Vnde si Pontifex dispensaret eum Sacerdote absque causa legitima, validum esset Matrimonium quomodo illicitum . Quia censeretur ablatum esse impedientium dimens ab Ecclesia inductum . Quinto, Matrimonium antea contractum non dirimi per Ordinis Sacre receptionem . Et hæc est differentia inter maiores Ordines , & professionem, quod professio dissoluat Matrimonium non solum sequens, sed etiam antecedens, modo non fuerit consummatum : Ordines vero maiores sequens solūmodo dissoluunt . Gutiér, cap. 94. num. 10. Filiūc. tract. 10. part. 2. numer. 121. Coninch. dīb. 20. num. 145. Henrquez lib. 2. cap. 5. num. 9. Sanchez lib. 7. d. 29. num. 5. & d. 28. num. 11. Sylui in Supplēm. quest. 53. art. 3. quest. 1.

Nunquam fuit in Ecclesia permisum sive
Latina siue Graeca Sacro Ordine praedios ma-
trimonium inire. Quia a nascente Ecclesia id
prohibitorum fuit, ut constat ex Canone Apo-
stolorum 17. Vnde si Graecus aliquis Sacerdos
contraheret Matrimonium, inuidie contraher-
ret. Permissum tamen est Graecis iam coniuga-
tis, Sacros Ordines inire, & Matrimonio vti
ante eorum celebrationem Quia decretum Ec-
clesiae prescribunt esse annexum Ordinibus
Sacerdotium sollempne obsecrare non est esse
Nunquam
permisum
sive in Ecclesie
sive Latina
Sacra Ordine
praedios
Matrimonio
inuidie contraheret.
Ex quid in
Graeca circa
hunc permis-
titur.

Sacris votum solenne, caritatis non est acceptum à Græcis, vnde minime, delinquent etendo coniugio ante Ordines inito. Sanchez libr. 7. dub. 18. numer. 3. Azor. part. 1. libr. 13. cap. 13. ex cap. cum olim, de Cleric. coningat.

Sacra Ordine initiatus contra hens Matri-
monium, mortaliter delinquit; incurritque ir-
regularitatem, etiam ante coniunctionem con-
iugium. Sanch. lib. 7. d. 48 Cōut. p. 2. t. 6. §. 3. n. 1. trahit Matri-
Nauar. cap. 17. num. 193. ex Clement. 1. de con-
fanguin. Qui Sacre
Ordine ini-
tiatus con-
trahit Matri-
monium mor-
taliter peccat
et incurrit
irregularita-
tem.

CAPUT XI.

De Impedimento Ligaminis.

GAKI VI 22.

De Impedimento Ordinis.

SACER Ordo valide, & sine graui
meru suscep*tus iure Ecclesiastico*
Matrimonium subsequens diri-
xit. Definitur à Tridentino *seff.*
2.4 can.9. Infero prīmō, Ordine
minores, nec dirimere, nec impide Matri-
monium. Secundo, si Ordo Sacer sit inualidē
suscep*tus propriet aliquem defectum essentia-
lem*, Matrimonium validum esse: verbi gratia,

PER in pedimentum Ligaminis 66
significatur vinculum prioris Matrimonij, quo durante, postea-
tius est iterum. Et quidem plures habent vxores iure diuino prohibitum in lege Evangelica prohibitum est. Permissum est praesertim
fuit antiquis patribus (quorum exemplo ad Israelicitum populum propagata fuit dispensatio) plures habere uxores. Quia contra pri-
marium Matrimonij finem, qui est prolis ge-
neratio, & educatio, non erat. At iam nullis fi-
delibus, nec infidelibus licita est polygamia, &
cum infideles Baptisma suscepissent, cogendi

sunt ad primam vxorem legitimam redire, separandique ab aliis coniugii prima vxore superflite initis, tanquam ab omnino irritis. Tridentin. *sess. 24. can. 2. D. Thom. in 4. diff. 33. question. 1. articul. 1. Sanchez lib. 7. d. 80. num. 4. & 5.* *Filiuc. tract. 10. part. 2. num. 161. Valent. tom. 4. d. 10. q. 1. punt. 3.*

61 *Nec Pontificis potest in hac vxorum pluralitate dispensare. Quia & lege naturali, & Christi prescriptione ob veram Sacramenti significationem est interdicta. Nec villa confusione effici potest licita haec vxorum pluralitas. Quia confluendo nequit praevalere aduersus ius naturale, & diuinum positivum, sed solum contra humanum. Coninch. *disp. 26. numer. 20. Reginald. libr. 31. numer. 4. Gutier. hic. cap. 106.**

62 *Polygamia mulieris contra ius naturale est. Quia ut mulier plures viros habeat repugnat feminis est contra ius naturale, & educationi prolixi; communis vita Societati, & familia administrationi, remedio viri autem concupiscentiae: & Sacramento Christi, & Ecclesiae. Viri vero polygamia est praeter naturae ius, nec admittit dispensationem humanam, sed tantum diuinam. Quia licet opus esset generis humani propagatione, Deus unicam constantiam ex Adamo traxit, eamque edificauit in mulierem dicens: Erut duo in carne una, ut monogamia esse iuris naturalis ostenderet. Vnde & Adamus coactus fuit esse monogamus, quia nec filiam potuit ducere, nec neptem, aut propneptem. Sotus in 4. diff. 33. quest. 1. art. 3. Bellar. I. de Matrim. lib. 1. cap. 10. Sanchez lib. 7. dub. 80. Henriquez libr. 12. cap. 6. Hurtad. hic, dub. 9. diff. 1.*

63 *Plures nuptiae, & vltiores nuptiae, prioribus dissolutis, licita sunt, ac verum Sacramentum. Quia cum primae nuptiae morte coniugis vnius penitus dissoluuntur, nullum possunt alteri coniungi impedimentum obiicere, ad aliarum celebrationem. Tamen denegatur hifce secundis nuptiis benedictio, quando saltem alteri coniugi in priori Matrimonio fuit imperfita, ne repetita in vilipendium eat, ut habetur in cap. Vir. de secundis nuptiis. Scio, consuetudine esse introductum, ut semper benedictio etiam in nuptiis secundis conferatur, quando alter coniux benedictionem non suscepit, siue sit vir, siue scemina. Quia non censetur iterari benedictio, cum impeditur per se ratione coniugis non benedicti: per accidentem autem etiam alteri conferatur, nec enim potest vni, & non alteri conferri. Sanchez lib. 7. d. 81. & 82. Filliac. tract. 10. p. 2. cap. 4. in fine. Henr. lib. 11. c. 2. num. 3. litter. G.*

64 *Vt coniux superstes possit cum alio Matrimonio monium inire, requiritur certitudo moralis certitudine tanta de morte alterius coniugis, quanto iudicium opus sit de eo prudentis sufficit ad credendum coniugem coniugis certo iam obiisse. Rodriguez cap. 232. Sanchez morte, ut libr. 2. dub. 4. numer. 6. Vxor tamen, quae alter possit traxit matrimonium cum secundo, credens ad secundas nuptias priorem virum esse mortuum: tenetur a secundis nuptiis do recedere, postquam cognovit, priorem virum esse superstitem: alioquin se adulterij periculo exponit, & delinqvit mortaliter petendo, vel reddendo debitum, post huiusmodi notitiam. Si autem non certo nouit, sed tantum-*

modo dubitat, non potest existente dubio debitum petere, tenetur tamen alteri coniugi potenti reddere. Quia alter coniux ius petendi habet, nec tenetur coniugi dubitanti crederemini dubitans ita probet, ut alter credere teneatur. Sanchez lib. 2. d. 41. num. 12. Henr. lib. 11. c. 15. n. 13. Gutier. hic. cap. 50. Nauar. cap. 22. num. 53.

Mortis prioris viri probatio non omnino 63 praescribi potest, qualis esse debet; sed Iudicis *Iudicis in prudentis arbitrio, attentis occurrentibus circumstantiis relinquitur. Illud vero est speciale quod, in morte probanda, ut testes, non citata parte, probatio sed ex mero iudicis officio possint examinari. moris. Non sufficit unus testis affirmans coniugis ingredi mortem, ut possit alter ad secundas transire sufficientem, nuptias. Si tamen coniux distanti obierit in loco, ita ut non valeant facile alias probations haberi, satis erit nuncius. Longissima autem coniugis absentia non est mortis illius probatio. Neque habetur per solam famam, nisi forte tanta adiungit indicia, ut nullus sit de eius obitu amplius dubitandi locus. Gutier. hic. cap. 51. numer. 3. Sanchez libr. 7. dub. 4. 6. Sylvest. verb. Matrimonium 8. quest. 13. Diana part. 3. tratt. 4. resol. 114.*

CAPVT XII.

De Impedimento publica honestatis.

66 *ONESTAS publica est propria quod ex sponsalibus validis, & Quid honestis proueniens, robur trahens nesciatur ab Ecclesia constitutione properbita, quod honestatem eius. Vnde colligo ex quadam ad I. pontalibus inuididis, & cum persona incertim primum non confusurum publica honestatis impedimentum. Porro attento antiquo iure hoc imprimis gradum pedimentum, vnde ad quartum gradum per sommummodum sistebat: hodie vero per Tridentinum *sess. 24. extenditur. cap. 3. ad primum sommummodum consanguinitatis gradum exceditur. Cum affinibus autem alterius sponsi non oritur. Quia ius hoc impedimentum praescribens cum solis consanguineis nuptias interdicit. Diuus Thomas in 4. diff. 41. question. 1. ad 2. quest. 1. n. 4. Reginald. lib. 31. numer. 12. 6. Filiuc. tract. 10. part. 2. num. 220. Gutier. cap. 103. num. 5.**

Publica honestatis impedimentum non est iure naturae inductum, vel diuino, sed iure Eccl. Non iure clieastico. Vnde infidelis, qui tempore infidelis, aut lititis contraxit sponsalia cum Berta, potest dominum, sed valide Matrimonium inire cum eius matre, vel solium Eccl. foratore non solum ante Baptismum, verum clieastico etiam post eum suscepimus. Quia infidelis Eccl. est hoc impeditum, legibus pedimentum non subiicitur. Sanchez lib. 7. d. 8. n. 1. Bonac. hic. inductum qu. 3. punt. 1. num. 6.

Perpetuum hoc impedimentum est, ita ut nec morte alterius sponsi extinguator. Multo mihi. *Hoc impeditum cessabit, quando sponsalia dissoluuntur dimittuntur mutuo contrahentium consenseru. Quia Matrimonium*

ESCI
Theol.
Tom:

Sect. I. De Imped. Matr. Recep. Senteñ. 2 of

et nisi au- monij impedimenta non pendent à contra-
bentia sit hec voluntate, sed ab Ecclesia, quæ con-
Cardinalium traxit, vt impedimentum publica honestatis
quædam ex sponsalibus validis consurgat. Et quia nulla
major sponsalia dissolutione consurgere pos-
tunt, quia ab alterius sponsi mortem: sed tali in
calu evam datur impedimentum: ergo To-
let.lib.7.cap.13.num.2.Sanch.l.7.d.dub.68.mu-
ner.1.Scio Pontium,libr.7.capit.36.num.9.
Gutierrez cap.10.; Rebellum part.2.lib.3.qua-
fion.1.num.3. & Sà hic,numer.12.contrarium
alterasse citantes Cardinalium declarationem
sic praescibentem: Si sponsalia dissolutione
consensu,Congregatio curia sicut esse finalista. Vnde
si de hac declaratione constet authenticus af-
firmatus, ex sponsalibus mutuo consensu dis-
solutis nullum impedimentum oriri. Vnde qui
contraxit sponsalia cum filia, & postea, &
postmodom illis ex communione consensu solutis,
cum mare, aut forte vult contrahere, nulla
eget Pape dispensatione. Quia sponsalia, quæ
mutuo consensu soluntur, evanescent imme-
diata, & ratione sui, & sponsis viuentibus,
vnu desitudo alterum pertinet: & è
contra.

69 *Ex sponsalibus conditionalibus nulla ori-
tatur publica honestas ante conditionis even-
tum. Vnde valebit Matrimonium initum cum
spousa condicione eius sponsorum, conditione nondum exi-
stente. Quia cum conditione suspendat consen-
sum & que ad eius adventum antequam im-
plicatur sponsalia non sunt valida ex defectu
consensus. Quod intelligo, quando conditione est
de futuro, si enim conditione est de presenti, aut
de praeterito, oritur statim impedimentum pa-
ublice honestatis, si vere extente conditiones.*
*Heniquez lib. 12. cap. 10. mme. 2. Rodrig. cap.
23. num. 3. Sotus in 4. difl. 4. qu. 1. art. 2. Sanch.
l. 7. d. 69.*

70 Sicut ex sponsalibus de futuro consurgit
publica honestas matrimonii dirimens cum
^{Dicit autem}
Matrino-
nato, &
in quantum
padum ex-
istat, consanguineis in primò gradu; à fortiori cor-
respondit ex Matrimonio ratio, quod fortius est
vinculum, & maiorem importat coniunctio-
nem. Hoc autem impedimentum honestatis ex

Matrimonio rato vsque ad quartum gradum extenditur. Vnde vir mortua vxore ante consummatum Matrimonium, non potest ducere consanguineam vsque ad quartum gradum. Sic Pius V. in Motu proprio. *Ad Romanum spectat*, declarauit. Reginald. libr. 311. numer. 128. Fillig. tractat. 10. part. 2. numer. 223. Sanchez libr. dub. 70. num. 16. Valent. tom. 4. d. 10. qu. s. punct. 5.

71
Ex Matr-
onaria, rato-
no, modo
non si of-
ferat.
Oitur hoc impedimentum publicæ hone-
statis ex Matrimonio rato irrito quicunque
ex causa, modo non sit ex defectu consensus.
Quia à iure antiquo recendendum non est, nisi
quatenus decernitur iure novo: sed iure anti-
quo confergebat hoc impedimentum ex Ma-
trimonio invalido, modo non esset invalidum
defectu consensus: ergo. Sic etiam habetur ex
Sacrorum Cardinalium declaratione. Monu-
erit tamen, ex Matrimonio rato invalido non
induci publicæ honestatis impedimentum dis-
soluens priora sponsalia valida. Quia publicæ
honestas superueniens sponsalibus non dissol-
uit illa. sicut dicunt cætera impedimenta
sponsalibus superuenientia. Henriquez lib. 1. 2.

cap. 10. min. 2. Bonacina bic. quest. 3. pun. 11. x. 11.
& 21. Sanch. lib. 7. dub. 70. num. 5. Nadar. gap. 2. 2.
num. 57.

Ex Matrimonio autem rato conditionato,
conditione de futuro suspendente consenserunt,
ante conditionis impletionem non oritur.
Quia ante eam neque haberet vim Matrimonij
aboluti neque sponsalium absolutorum. Inſtitu-
tia autem publice honestatis non oritur nisi
ex sponsalibus dicto modo absolutis, ac proin-
de nisi ex Matrimonio absoluto, etiam confue-
rundine defunera ab exemplo sponsalium. Ori-
tur vero ex Matrimonio conditionato post
impletionem conditionis. Quia tunc haberet
veram Matrimonij perfecti rationem, vel quia
habet rationem sponsalium, nonnulli opinan-
tut. Doctores citauit.

CAPVT XIII.

De Impedimento Affinitatis.

73
Ic Affinitas definitur: Propinquitas p[ro]sonarum proximorum ex carnali copula lictita, vel illicet somniare parentela. Elus gradus annumerantur sicut consanguinitatis gradus. Quia quanto gradu quis consanguineus est viti, vel scemina cognitus, eodem est affinis scemina, & viro. Mensurantur autem gradus inter affines iuxta confanguinitatis gradus. Vnde linea affinitatis est duplex, sicut, & consanguinitatis: quādam est recta ascendētū, & descendētū: ascēdentes sunt soci, vitrīcius, nouerca: descendentes sunt gener, nurus, priuignus, & priuigna. Alia vēd est linea transversa, nam alteri linea sunt affines in eodem gradu linea tranuersa. D. Thom. in 4. dist. 4. articul. 2. questione, 1. Filluc. trattat. 10. part. 2. numer. 206. Reginald. libr. 31. memor. 145. Sanchez libr. 7. dub. 64. Nanar. cap. 2. num. 42.

Ad affinitatem contrahendam , requiritur copula perfec^ata , in qua virile semen intra vas seminaria recipiatur : ex sola namque valid^a fecundatione penetratione , non emulso intra virili semine , non oritur affinitas . Quia tota ratio , ob quam ex copula oritur affinitas est , quod per eam vir & feminina vna caro efficiantur : at non efficiuntur vna caro nisi per copulam perfec^atam , ac sufficientem ad prolis generationem , qualis est illa sola , in qua virile semen intra vas seminaria recipiatur , sive fiat matrice seminaria semen attrahente , sive demonis ministerio , sive quacumque arte , sive casu , sive sponte , sive vi absque valid^a etiam penetratione . Quia id ad prolis generationem sufficit . Cap . Fraternitas 36. question . 10. Filiiue trattat . 10. part . 2. numer . 208. Reginald . libr . 31. numer . 147. Gutier . cap . 87. numeris . Nagar . cap . 22. nu . 42. Sa hic numeris .

Non contrahitur affinitas ex copula, in
qua sola femina seminat. Quia ea sola non
fatis est ad proliis generatione. Nec ex qua
cunque extra vas legitimum pollutione, ^{Non contra-}
_{femina} ne-nante fami-
_{que}

OBAR
Mon.
III. IV.
IV.

na. si vir non que ex spado num congressu; quia semen proli-
femineret; eus sicum non emitunt. Neque ex copula sodomi-

feminate; ; quia ex ea sequi generatio non potest.

viro, licet feme- Neque ex copula habita cum muliere mortua.

mina non se- Non est autem necessarium ad affinitatem con-

trahendam, utrumque coniugem semen emit-

tere, sed sufficit, virum intra vas semineum se-

minare. Quia iuxta receptionem sententiam, ea

est copula perfecta, & sufficiens ad generatio-

nem, subindeque ad affinitatem ineundam Bo-

nacini. hic, question. 3. punct. 1. numer. 12. Sanch.

lib. 7. dub. 64. à numer. ro. Rodriguez part. 1. cap.

227. numer. 1. Sylvest. verb. Matrimonium, que-

sition. 15.

76 Affinitas contracta ex copula licita, seu con-

iugali saltem iure Ecclesiastico dirimit Matri-

monium usque ad quartum gradum: copula

licita, di- vero ex illicita dirimit tantummodo usque ad

secundum gradum inclusiu. Vnde coniuges

que ad quar- non possunt valide matrimonium inire cum

sum gradum, confanguinei sui coniugis usque ad quartum

gradum inclusiu. Ille autem, qui fornicatus

est cum aliqua potest matrimonium contra-

here cum eius consanguinea in tertio, vel

quarto gradu. Sic in Tridentino sif. 24. cap. 4.

hæc affinitas est restricta. At in cap. Non debet,

de consanguin. & affin. restricta est solùm usque

ad quartum. Vnde aliquibus videtur hoc im-

pedimentum dirimere in tertio gradu eis in

locis, vbi Concilium non est receptum. At

ex receptioni sententia assererim, nec in

quarto, nec in tertio gradibus dirimere.

Quia in lege derogatoria alterius legis quid

prohibentis, aut irritantis, non requiritur pro-

mulgatio ita solemnis, seu in singulis Provin-

cii, sed regulariter sufficit facta in Curia, vel

in Concilio; nam promulgatio Romana, qua

ad onera non est sola sufficiens: ad tollenda

onera sufficiens est. Zypus in consultat. canon.

lib. 4. titul. de cognat. spirit. consult. 1. & tanquam

probabilem admittant. Präpol. 1. 2. qnefl. 95.

d. 1. dub. 7. Diana p. 6. tract. 8. refol. 26. Maled. 1.

2. 9. 90. art. 4. dub. 2.

77 Affinitas, Matrimonio contracto superue-

nientis, ut accidit, quando quis post coniugium

matrim. initum copulam habet cum sua vxoris con-

nio contratto sanguinea in primo, aut secundo gradu: dupli-

superuenienti, cum parit effectum. Primum est, vt coniux,

qui incestum commisit, non possit ab uxore

debitum petere. Priuatur enim iure petendi,

licet reddere teneatur alteri postulant. Quia

par non est, vt coniux innocens damnum pa-

tiatior ob culpam delinquentis. Secundus effec-

tus est, vt coniux nocens non possit alium

coniugen ducere, mortuo illo, quem de pre-

senti habet. Ad hanc autem peccatum priuatio-

nis iuris petendi debiti non requiritur senten-

tia Iudicis, sed ipso facto incurritur. cap. 1. de eo,

qui cognovit. Gutierrez cap. 87. nn. 2. & 6. Sanch.

l. 7. d. 15. Azor. 3. p. l. 3. cap. 20. Reginald. libr. 31.

numer. 294.

78 Denique in Iure pœna excommunicationis

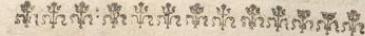
de excom., ipso facto incurrenda est constituta contra

laicis contra eos, qui scienter in gradibus affinitatis, & con-

eos qui in sanguinitatis ab Ecclesia prohibitis contrahe-

prohibitus huic audent. Clement. vñica, de consanguin. Sylvi-

trahunt. in Suppl. qu. 55. art. 9.

CAPUT XIV.

De Impedimento Impon-

tentie.

MOTENTIA coeundi est impedi-

mentum dirimens Matrimonium: im-

potentia in qua per perpetua naturalis,

aut accidentalis ad copulam naturalem per-

fectam. Illa autem dicitur impotentia perpetua

coeundi, quæ nequit atque humana, aut sine

probabilis anima, aut corporis periculo remo-

veri. Potest consurgere hac impotentia ex vi-

ri frigiditate, aut ex feminæ aritudine tan-

quam ex cauña intrinseca, & naturali. Ex cau-

ero accidentaliter extrinseca etiam consurgit

hoc impedimentum: verbi gratiâ, si ex malefi-

cio, quod utriusque sexui commune est, aut ex

castratione, quae viris est peculiaris. Præterea

impotentia quedam est perpetua, quædam

temporalis: verum impotens perpetua que-

dam est absoluta respectu omnium, quædam

vero respectu respectu huius, vel illius. Diuus

Thomas in 4. dist. 34. Navar. cap. 22. numer. 19.

Sanchez lib. 7. dub. 92. numer. 1. Filliuc. tral. 10.

part. 2. numer. 61. Henriquez lib. 12. cap. 7. Sylvi-

in Supplement qu. 8. articul. 1. question. 1.

ex cap. Fraternitatis, de frigid. & malo-

ficiat.

Impotentia perpetua coeundi Matrimo-

nium antecedens illud dirimit, non solùm iure

Ecclesiastico, verum iure naturæ, ex quacumque

causa evanescit. Quia ad valorem Matrimo-

nij requiritur, ut conjuges possint fieri una

caro: sed cum impotentia perpetua non pos-

sunt una caro fieri: ergo. Impotentia vero tem-

poralis matrimonium non dirimit, excepta im-

potentia ratione ætatis, quando nempe coniugium

celebratum fuit inter impuberem non-

dum apertos ad generationem. Quia ius Eccle-

siaisticum cap. Continebatur, & cap. Ex literis, de

despon. impub. Matrimonium impuberum irri-

tit, quamvis impotentia eorum sit temporalis,

quod in alia impotentia temporali minimè

statuit. Impotentia autem perpetua Matrimo-

nij superuenienti sue rato, siue consummato

illud non dirimit. Reginald. libr. 31. numer. 9.

Coninch. d. 3. numer. 77. Sanchez l. 7. d. 92. nn. 2.

Bonacini. hic. q. 3. punct. 13. numer. 12. Gutier. cap. 11.

numer. 2.

Impotentia ex parte feminæ vocatur Ar-

bitudo, quæ si tanta sit, ut semen recipere intra

vas non possit, irritat Matrimonium. Porro hec

impotentia potest esse perpetua respectu unius,

qua alterius respectu non erit: verbi gratiâ, dicitur.

quando feminæ est arcta vni, & nos alteri,

nec est ullum remedium, quo reddatur apta

priori: & quidem respectu huius circa quem

est impotentia perpetua, Matrimonium di-

mit. Tunc autem perpetua censeretur, quan-

do nulla humana arte ablique corporali pe-

nitculo, vel ablique peccato potest remo-

ueri

Sect. I. De Imped. Matr. Recept. Sent. 203

ueri potest. Nonne autem periculi corporalis, non intelligo mortem, itavt impedimentum, quod ablique morte tolli potest, non censeatur perpetuum, vt nonnulli iurisperiti immerito affirmant: sed intelligo periculum mortis, vt deducitur ex cap. Fraternali: Quia periculum mortis moraliter morti æquivalet. Indò quod auferi non potest ablique graui, & perperuo morbo, censetur perpetuum. Quia moraliter æquivalet morti physica non minus, indò magis quam periculum mortis ad vitandum enim talen morbum, potest rationabiliter appeti mors ipsa. Filliuc. tractat. 10. part. 2. numer. 64. Sanchez lib. 7. dub. 93. numer. 2. Ponti. libr. 7. cap. 61.

81 Verum quod possit dari impotentiam respe-
Femina-
ctu vnius, & non alterius ex eo probari: quia
mū ar-
contingere potest, quod vit ita sit debilis, mu-
bita abet-
liter ita arcta, &c. vt femina nulla humana ini-
paciens-
ciutaria possit ablique vita periculo ei viro pro-
u. si id portionari, vt possit ab eo cognosci. Femina
pote fieri
vero arcta, quæ Medicorum iudicio potest fie-
re granu-
ri apia proprio viro per incisionem, tenetur
nitis, aut
illam pati etiam cum graui dolore. Quia hoc
nobis peri-
videtur necessarium ad copulam, cuius potesta-
do sud-
tem, & ius transtulit in matrimonium. Non tenetur
tamen incisio pati cum grauissimo morbi
incommmodo. Profecto matrimonio cum hac
impotentia celebratum validum est, cum per-
petua non sit. Quia femina illa potest arte
humana fieri apta per incisionem, quamvis ip-
sa nolite eam pati, aut non tenetur. Henriquez
lib. 1. cap. 7. n. 8. Sanchez l. 7. dub. 93. nu. 31. Sa-
hic. numer. 14. Gutierrez cap. 112. numer. 31. At-
tamen sectione 2. num femina pati incisionem
tenetur, & an hoc impedimentum sit cen-
fendum perpetuum fuisse per dubia dis-
cuitam.

82 Cum impotentia tantum est *accidentalis*, vt
impotentia si ex sola senectute proueniat, Matrimonio
accidentalis non obstat. Quia senex semper retinet intrin-
Marino-
seam seminandi potentiam, qua solidum per-
no non ob-
accidens impedit: potest enim aliquando
aliqua arte ad consummationem Matrimonij
adiuvari. Filliuc. tractat. 10. part. 2. numer. 74. Ro-
driguez cap. 234. numer. 5. Henriquez lib. 12. ca. 7.
numer. 3. de quo alibi.

84 Matrimo-
nium cum
frade
inuenit est
invalidum.
Quo testes abscessi sūt, Matrimonii irrita-
tur, scilicet si tātum vnu. Hinc cōsūgūm contrā-
dū com Eunuchi perfecto inualidum est, vt
declarauit Sixtus V. Idē astro de illis qui non sūt
Eunuchi perfecti, sed nihilominus habent testē
vtrīque adē contulū, vt sint inepti ad ve-
rum semen emitendū. Tolet. lib. 7. cap. 16. nu-
mer. 1. Sanchez lib. 7. d. 52. numer. 17. Filliuc. tractat.
10. part. 2. numer. 76. & 77. Reginald. libr. 31.
numer. 102.

85 Matrimo-
nium in
lo, quāuis iam coire non possit, habiles sunt
mortis per-
ad matrimonium, vt vñs Ecclesie probat,
culo excī. Quia coruim impotentia non censetur perpe-
terapti sūt quāuis enim duret usque ad mortem, id
contingit per accidens ex subiecti defectu;
nam si non moteretur, potentia tamen fieret
expedita. Doctores communiter.

86 Impotentia ex maleficio consurgens, si illud
perpetuum sit, dirimit sublequens matrimo-
niū. Censetur vero maleficium perpetuum, si
vel non tolli possit, nisi alio maleficio, vel mi-

raculo, puta, quia coniuges post experientiam tuo dirimit
triennalem non potuerunt copulam inire, p̄- Matrimo-
nialis precebus, & aliis pro amouendo malefi-
cio remedii. Profecto maleficium aliquando sequens.
absolutè impedit potentiam, & quoad omnes:
aliuando autem respectu viuus; arrād co-
tingit circa omnes, & communiter est circa
vnam, vel alteram personam: & tunc cum per-
sona illa, ad quam est impotentia, si illa perpe-
tua sit, Matrimonium dirimit. Cap. final. de fri-
gid. Henriquez lib. 12. cap. 8. Sanchez l. 7. d. 94.
numer. 8. Filliuc. tractat. 10. p. 2. cap. 3. q. 6. Reginald.
l. 31. nu. 104.

Coniuges, quibus constat impotentiam ad-
esse perpetuam, non possunt debitum petere, Coniuges
vel reddere: nec delectari tangendo, & oscu- quibus con-
lando. Quia hi actus sunt coniugales, qui non stat im-
potentia, Matrimonio invalido, exerceri. Henri- tentia p-
ques libro 12. capite 7. numero 7. Sā hic, petiā ad-
num. 14. se debent à

Quando vero non constat, impotentiam qualibet
perpetuam adesse, sed solūmodo dubitatur: coniugal;
permittant coniuges simul cohabitare per abſinere
triennium, vt Matrimonio consumment: quo licentia.
tempore si nequeant consummare, facienda est
separatio propter incontinentię periculum. Se- Quādo du-
clālo autem pericolo incontinentie, iura per- bitant an-
mitunt, vt vir tanquam sororem habeat, quam impotentia
non potest uxorem habere, cap. Consultationi, sit perpe-
cap. Landabilem, de frigid. tua, possunt

Triennium vero experientie ad consum- per triennium
mandum, incipit à die copule attentatæ, quan- inabitare
do impotentia prouenit ex frigiditate, vel ma- simul.
leſcio; quando autem prouenit ex arctatione, 89
incipit, quando incipiunt remedia adhiberi. Quoniam
Gutierrez cap. 114. Coninch d. 3. num. 83. San- modo trien-
chez lib. 7. d. 97. Non tamen erit opus, vt hoc num. hoc
triennium sit mathematice cōtinuum, sed mo- computan-
rali modo accipi debet, prout vulgariter con- dum.

Impotentia autem matrimonio superue- 90
niens illud non dirimit, sive ratum, sive con- Impotentia
summum fuerit. Et quidem quando est impo- Matrimo-
tentia sola veri seminis effundēdi, verbi gratia, nō super-
quando vir utrōque testiculo orbatus, itavt neniens, il-
coire nequeat, licet non sit capax veri seminis. Ind non di-
mittendi, licita est illi copulā, & culpa vacat, rimit.
sive perat, sive reddit. Quia hic vtitur iure suo
actui coniugali vacans, quem matrimonium
permittit, semen autem verum non emitte per
accidens contingit, & sic obtinetur finis con-
iugij secundarius, nempe concupiscentia fi-
mulus sedate. Nec est simile de copula extra
vas. Quia illa coniugalis non est, nec iure Ma-
trimoniū procuratur, sicut illa, que intra vas
habetur. Unde quando vir post Matrimonium
in eam incidit impotentiam, vt intra vas for-
mineum seminare nequeat, vel quis femina
ita arcta facta est, vt semen recipere non va-
leat, vel ob virti imbecillitatem, aliūmve mor-
bum: haud licitus est coniugalis accessus cum
huiusmodi periculo. Quia copula est coniu-
gibus

OBAR
MOR
E. IV.
LV.

204 Theologie Moralis.Lib XXVII.

gibus permitta solum intra vas legitimum. Licit tamen erunt hisce coningibus tactus, oscula, & amplexus, si periculum pollutionis absit. Et dum probabilis seminandi intra vas spes subest, licitum est, ad id conari, quamvis per accidens, ac prater intentionem extra vas semen effundere. Quia coniux ille operam dat rei licite procurans copulam sibi possibilem, ac permisam, & prater intentionem externa illa profusio sequitur. Caietan. 2.2. qua³. 154. art. 1. Sotus in 4. dist. 3.4. quest. 1. art. 2. Henriquez l. 11. cap. 15. num. 4. & cap. 10. num. 6. Rodriguez cap. 242. num. 9. Nauar. cap. 2. num. 60. Sanchez. l. 9. d. 17. num. 10.

⁹¹ *Quid debent circa matrimonium generare hermaphroditus.* Hermaphroditus, in quo sexus est aequalis, & neuter praevalet, potest sexum pro libito eligere, & secundum illum Matrimonium contrahere. Quando autem praevalet ynus sexus, potest Matrimonium inire iuxta sexum qui in illo praevalet; vnde si praevalet sexus virilis, potest contrahere cum feminina: si praevalet femininus, poterit cum viro contrahere. Ad Medicos autem pertinet, vel ad matronas peritas, quinam praeualeat sexus, adiudicare. In dubio tamen iudicium ferendum est ex ipsis hermaphroditis assertione. Monuerim vero, hermaphroditum, in quo aequalis est sexus utrumque, facta semel sexus electione, & Matrimonio iuxta illum sexum contracto: non posse absque grani piaculo, mortuo coniuge mutare electionem, & iuxta alium sexum Matrimonium contrahere. Quia variet electionem in re grauiissima. At si contraheret, validum est Matrimonium. Quia illius potentia naturalis per electionem, aut per inramentum ante emisum non variandi electionem sexus, non auferatur. Parochus vero non debet assistere coniugio hermaphroditri, cuius sexus est aequalis, donec hermaphroditus coram Iudice Ecclesiastico protestatus sit cum iuramento, quem sexum sequi velit. Fillius. tractat. 10. part. 2. numer. 90. & 91. Sanchez libr. 7. dub. 106. Coninch dub. 51. num. 89. Bonac. hic, quest. 3. punct. 12. numer. 16. Henriquez libr. 1. cap. 8. num. 6. Maiol. libr. 3. de Irregular. capit. 27. numero 16. Gutierrez capite 119.

⁹² *Sterilitas matrimonii valori non obest.* Quia eti id Matrimonium finem primam non fortificatur, qui est generatio proli: attamen secundum fortificatur, qui est concupiscentia sedatio vera copula intercedente. D. Thom. in 4. dist. 3.4. qu. vni. art. 2. ad 1. & communiter Theolog. Item habilis est Matrimonio feminina, quae filios omnes mortuos pareret.

CAPVT XV.

De Impedimento Raptus.

⁹³ *Quidna ad verum raptu requiratur.* Vo alia impedimenta addidit Tridentinorum, nempe Coniugium sive Parochio, & testibus initum, & Raptum feminæ quam velis ducere. De primo egiurus lib. 25. iam de Raptu distlerimus. Raptus itaque est pec-

carum luxuris, quo persona aliqua abducitur cum violentia ad aliena turpem cran. ea exercendam. Duo requiruntur ad raptum. Primo violentia ipsi persona raptæ inflata, vel iis, sub quorum cura est. Secundo requiritur abductio causa libidinis, vel Matrimonij. Vnde raptum non patrabit, qui Virginem repertam in domo parentis, vel in alia, non educit de ea domo, sed ibi eam opprimit: aut trahit de vno cubiculo in aliud, vt inibi illam commodius violare possit. Idem dixerim, si in agro repertam inde trahat per aliquot passus, vt abutatur. Secus si inde deducat in aliquam domum, seu locum extra illum agrum. Sanchez libr. 7. dub. 12. num. 3. Fillius. tractat. 10. part. 1. num. 110. Rodriguez. 1. part. cap. 131. num. 2. Gutier. hic, cap. 86. num. 9. Molina d. 105. num. 3.

Abductio sponsæ per verba de futuro consentientis iure civili est raptus, si parentes sunt inuiti sint. At iure Canonico raptus non raptus iure est, si abducatur ad perficiendum cum ea Matrimonium. Quod si ad actum turpem abduca quidnam extra coniugium, raptus est iure Canonico. Canonico si vero puerilla non consentiens abducatur ad finem consummandi Matrimonium, iure Canonico raptus non est. Idem affirmerim de traductione sponsæ per verba de presenti: quamvis si abducatur contra eius voluntatem, que spatio duorum mensium à iure concessio gaudere volebat, antequam Matrimonium consummarer, dixerim esse raptum. Quia cum sponsa iure suo utrum, maritus illi violentiam inficeret ad eam opprimendam. 1.1. cap. de raptu virg. L. R. propterea, de Episcop. & Cleric. cap. Cum causa, de rapt.

Iure Canonico tres poena mulierum raptoris bus sunt constituta. Prima est, vt raptor aliena sponsæ publica penitentia multetur. Secunda, vt mareat sine coniugij spe non est autem impedimentum dirimens, sed tantum impediens. Tertiò punitur pena servitutis; efficit enim seruus mulieris raptæ, cum facultate tamē le ipsum redimendi, solvendo pretium competens. Quod si consentienti mulieri in abductione à domo paterna, fit seruus parentis mulieris, cum facultate similiiter se ipsum redimendi. Cap. Raptor 27. question. 2. cap. De raptoribus 36. quæst. 1.

Iure antem nouo Concilij Tridentini sess. 14. cap. 6. tria penacula genera sunt contra raptio. Prima partem constituta. Prima est, vt raptor, & omnes na imposita consilium, auxilium, & fauorem ferentes sint à Tridentino ipso iure excommunicati, perpetuo infames, & no rapti, omnium dignitatum incapaces. At si raptor nubat raptæ in loco tuto constituta, & libere consentienti infamiam, & incapacitatem ad dignitates tolli, receperit videtur. Quia forte quoad hanc peccatum, vel receptum non est, vel confutetur abrogatum Concilium Bonac. hic, quæst. 4. punct. 18. numer. 10. Sanchez lib. 3. dub. 13. Moli. tom. 1. dub. 96. Lessi. libr. 4. cap. 1. numer. 69. Fillius. tractat. 10. part. 2. numer. 118.

Secunda peccata est, vt raptor sine Matrimonio contrahat, sive non cum raptæ, ad decenter dotandam eam. Iudicis arbitrio teneatur, pars. 1. Quoad alia vero damna tenetur iure naturæ etiam ante Iudicis sententiam, Coninch. d. 3. obligatio. num. 48.

Tertia

Sect. I. De Imped. Matr. Recep. Senten. 205

98 Tertia est inter raptorem, & raptam Matris
Tertia est monim declarari iuritum quandiu rapta ma-
ris, Maris in raptoris potestate, etiamque ipsa libere con-
venient irscentiae. Idem dixerim de sponsalibus. Vbi tamen
rurum esse, fuerit separata, & loco tuto reposita, poterit
nubere raptori, si libeatur. Sanchez libr. 7.
dub. 13. Layman. libr. 5. tratt. 10. p. 4. c. 13.
num. 4.

99. Monnerium tamen, decretum Tridentini sol-
lum comprehendere raptum, qui sit causa con-
traeendi Matrimonij: non item ad libidinem
exercendam. Pratercā in eo decreto foliommo-
do eam raptus speciem puniri, per quam vis
infurit quellæ, non autem parentibus; unde si
illa conuentat, etiam si raptatur vim parentibus
inferendo, validum erit Matrimonium. Filluci-
tr. 10. p. 2. n. 2. num. 263. Approbat huins senten-
tia probabilitatem Coninch. d. 3. n. 48.

hand est opus relaxatione. Gutier. cap. 84. m. 6.
Reginald. lib. 3. numer. 190. Coninch. dub. 30.
max. 24. Sanchez lib. 7. dub. 10. num. 11. & 12. Bo-
nacini. hic. qu. 3. punct. 14. num. 6. Diana p. 5. tr. 4.
refat. 1.

Tertium impedimentum non dirimens sunt
Sponsalia, prius celebrata cum alia persona. Om-
nis enim, qui post contrafacta sponsalia cum una,
sine infra causa cum alia Matrimonium, aut
Sponsalia contrahit peccat mortaliter. Quia
omnis contractus obligat ex iustitia: sed hic est
contractus, Facio, ut facias, est enim mutua, ac
reciproca obligatio: ergo obligat ex iustitia sub
mortali ob dei gratuitatem. *Filluc. tractat. 10.*
part. 2. cap. 9. que. 1. 4. Reginald. lib. 31. num. 187.
Coninch. d. 30. num. 23. Sylvi. in Suppl. q. 50.
articul. 1.

Quantum impedimentum est Votum simplex 103
castitatis, vel ineundæ Religionis, vel Ordines De Voto;
Sacros suscipiendi, vel non nubendi. Quia hu- ^{impediment-}
iusmodi votum non importat corporis traditio- ^{to quartio.}
nem, sed solam promissiōnem, atque adeo ve-
rum dominium manet apud vocentem; ea au-
tem est promissiōnis natura, vt impedit li-
citat translatiōnem dominij rei promissæ in al-
terum, ut pote quæ est aduersus fidem præsti-
tam; non tamen illam irritam reddat, qui ppe
quæ facta est à vero domino. Idem quod de vo-
to afferui, idem dixerim de iuramento facto de
hisce rebus, vel de castitate seruanda. Quia hu-
iusmodi vota, vel iuramenta ex diametro adver-
santur statui matrimonij, ac proinde id impe-
dunt, non autem dirimunt. Reginal. l. 31 n. 184.
Tolet. l. 7 c. 18 m. 3. Sanch. lib. 7 d. 11 m. 6. Gutier:
son 8 c. num. 1.

Si adstriclus voto castitatis, aut alio simili impeditio, contractum matrimonij roget, an Matrimoniu validum sit cum huismodi voto celebratum, praeviso peccati periculo in interro gante: veritas aprienda est. Si vero periculum sit, ut interrogans audita rei veritate, contrahat iniquum matrimonium: respondendum est verbis ambiguis, vel aquinocatione, ne deuri occasio ex ruina vel scandali. Si vero interrogans eludi non possit causa responsione, nec prudenter veritas celari valeat: potest apeniri, explicata tamen delicti, & sacrilegij gravitate, quod admittitur ab eo, qui cum voto huismodi ander nuptias inire. Gutier. cap. 8. num. 5. Sanch. l. 7. d. ii. num. 12. Coninch. d. 30. num. 32. Reginald. lib. 31. num. 186.

¹⁰¹ Secundum impedimentum impediens est, De Catechismo, imperfecta scilicet cognatio quædam spiritualis orta ex eo, quod quis puerorum baptizantem teneat in Catechismo, Sacerdotis plaimento. interrogationibus respondendo. Hæc impedit Matrimonium subsequens cum ipsis perfornis, cum quibus spiritualis cognatio impedit afflueri. Profecto ex receptioni sententia assertum hoc Catechismi impedimentum per Tridentinum esse omnino sublatum. Quia Concilium omnino abstulit cognitionem Baptismi, præterquam inter tenentes in ipso Baptismo ergo consenserit sublatâ cognitione tenentium in Catechismo solo, quæ si primam originem attendamus, à Baptismo procedit. Ideoque iam vbi recepimus, vt non petatur dispensatio super hoc impedimento. Quia vbi non est vinculum, Escob. & Mend. Thesal. Moral. Tom. III. P. II.

CAPVT XVII.

De quinto impedimento non dirimente,
nemp̄ Septuplice Crimine.

CAPVT XVII.

*De quinto impedimento non dirimente,
nempe Septuplice Crimine.*

Vintum impedimentum non dirimens,
sed tamen matrimonium impediens est
Septimacris
Crimen septuplex, quod his versibus compre-
henditur.
Quatuor etiam Crimina minus evadentia.

Inclusus rapitus sponsata, mors mulieris,
Suscepit propria sobolis amors presbyteralis,
Vel si paeniteat solemniter, aut monialem,
Accipiat. Prohibent hac coniugium sociandum. 156
Primum itaque crimen impediens Mari- De Inclusu

206 Theologiæ Moralis Lib. XXVI.

monium est *Incestus*, copula scilicet habita cum consanguineis coniugis velque ad gradum prohibitum. Hic enim impedit cum quacumque alia post incestum, probabilitet infra secundum gradum admisum, probabilius admisum intra quartum, ut olim. *Cap. 1. & 2. & Cap. Transmis. 2. & eo qui cognouit consanguineum. Filliac. tractat. 10. part. 1. cap. 9. quæst. 6. Bonac. hic. quæst. 3. pum. 14. numer. 11. Gutier. cap. 87. num. 7.* Si copula habeatur cum consanguineis sponsi de futuro, et si propriè incestus non sit, oritur tamen impedimentum cum quacumque alia, dum complex delicti superest. Ex incestu autem cum propria consanguinea receptio est, impedimentum nullum non oriri. Quia iura videntur loqui tantummodo de incesta cum affine. *Sanch. l. 7. d. 15. num. 16. Gutier. cap. 87. num. 10. & 20.*

rum hæc consuetudo videtur iā legitimè prescripta, ut affinis aliquo ex his impeditis, haud petita dispensatione, matrimonium ineat: excepto voto, sponsalibus, & Interdicto. Naur. c. 22. n. 75. & 85. Diana p. 3. in art. 4. resol. 259. Coninch. d. 20. n. 35. Sanch. l. 7. d. 17.

Porrò Confessarius penitentem tenetur admonere, qui ex ignorantia vincibili, & culpabili lethaler matrimonium inualide contraxit, quamvis admonitus non sit profutus, & quocumque scandalum penitentis sequatur. Quia si Confessarius dissimularet, conferret Sacramentum indigno, cum penitentis lethali sit crimen reus. Quando autem penitens inualide contraxit ex ignorantia inuincibili iuri, vel facti, & nullus speratur ex admonitione fructus, sed potius timerit scandalum, vel notabilis infamiam tenetur, immo non potest Confessarius penitentem admonere. Quia nulli debemus laqueum iniiciere: sed quando nullus speratur fructus inicium laqueum admonendo: qui enim non peccabat ratione ignorantie, posita admonitione delinqut. Si vero speretur profutram admonitionem sine graui scandalo, vel detinimento: tenetur Confessarius admonere. Quia Confessarius ex officio tenetur instruire penitentes. Si imminet periculum damni communis, tenetur similiter Confessarius admonere: etiam si nullus ex admonitione fructus speretur, vt accidit, quando populus lecit huicmodi impedimentum, & scandalo compungitur. Quia illa ignorantia est contra bonum commune ratione scandali: bonum autem commune priuatum est praerendum. Aragon. 2. 2. q. 3. a. 6. Coninch. de Part. d. 8. n. 1. 36. Filliac. tr. 7. c. 12. q. 4. Sanch. lib. 2. d. 3. 8. Reginald. l. 2. n. 45. Diana part. 3. tract. 4. resol. 80.

Confessarius vero potest dignoscere, an aliquis laboret ignorantia inuincibili, prudenter capiens documentum, an penitentis credat, esse in bono statu, vel an habeat dubiam conscientiam; caute autem id gerendum, ne ex interrogatis, aut ex interrogando modo penitentem in dubia fide constitutatur, qui prius illeam conscientiam habebat. Potest enim contingere, vt aliquando in mala fide fuerit, nunc autem si in bonasuscit ignorantia, que in uno vincibilis est, potest in alio inuincibilis esse. *Sanch. l. 2. d. 3. n. 3. Bonac. hic. 9. 3. pum. 16. m. 10. Sotus in 4. d. 9. 18. q. 2. a. 4. Adrian. quodlib. 5. a. 2.* Quando autem penitens dubius Confessarius, alium interrogat de aliquo impedimento, tenetur hi veritatem aperire, quamvis credant, se nihil profuturos. Quia penitentis non dicitur in eo casu laborare ignorantia inuincibilis potius vincibili, cum de impedimento dubitate; alioquin confundetur Confessarius, vel alius interrogatus approbare errorum, si veritatem non manifestarent. *Suar. de part. d. 32. sect. 4. n. 2. Valq. ibi. q. 9. 3. art. 3. dub. 9. n. 2. Henr. l. 6. c. 27. n. 5.*

Quando Confessarius vero credit admonitionem non statim profutram, sed futuram, *Quid. quare. do credo. C. 16.* vt brevi tempore profit: tenetur admonere penitentem inuincibili ignorantia impediri, regis admonimenti laborantem. Melius tamen effet ad *nihil possit. monere cum post absolutionem, quam prius proficiat.* *differri.*

107
*De rapto
alina sponsa.* Secundum crimen est rapto alienæ sponsæ sue de prelenti, vt omnes censem, sue de futuro, vt est probable. Impedit enim Matrimonium cum rapta, & cum quacumque alia. Ipla etiam sponsa, qua suum confessum præbuit raptor, impedit, ne cum alio possit coniugium contrahere. *Cap. statutum 27. quæst. 1. Naur. 6. 2. n. 7. 4. Henr. l. 12. c. 2.*

108
*De Vxorici-
dio.* Tertium crimen est *Vxoriciidium*. Si enim fiat priuata authoritate etiam in vindictam adulterij commissi, impedit matrimonium cum quacumque alia. Hoc crimen non extendit ad homicidium viri ab uxore patratum. Quia nullus textus loquitur de huicmodi homicidio. *Cap. Admonere. 33. quæst. 1. Tolet. lib. 7. c. 19. num. 3. Filliac. tract. 10. part. 2. num. 188. Sanch. l. 7. d. 16. num. 6.*

109
*De suscep-
tione proprii filii
in Baptismo.
Et in mar-
rimonio iniu-
ti.* Quartum crimen est *Susceptio proprii filii*, vel alterius coniugis in Baptismo, vel in Confirmatione, si fiat animo insidiandi Matrimonio, vt scilicet alter coniux debiti coniugalis iure priuetur ob impedimentum spiritualis definitus inde consurgens. Hic enim contrahit impedimentum, ne mortuo coniuge cum alio Matrimonium valeat inire. *Canon De eo. 30. q. 1. Filliac. tr. 10. p. 2. n. 289. Bonac. hic. q. 3. pum. 10. num. 17.*

110
*De Presby-
tericidio.* Quintum crimen est *Presbytericidium*, modo homicida fuerit de crimen in iudicio coniunctus. *Naur. cap. 22. num. 74.*

111
*De Peniten-
tia solemnis.* Sextum crimen est, (seu potius impedimentum quam criminis vocatur) *Penitentia solemnis*. Quandiu enim quis publicam gerit penitentiam, impeditur, ne Matrimonium contrahat. Ait hodie solemnes penitentia in viu non sunt. *Canon De iis. 33. quæst. 2. Sanchez. lib. 7. dub. 6.*

112
*De coniugio
cum Moniali,
contracto.* Septimum crimen est, *Matrimonium scien-
tia cum Moniali
contractum*. Hoc enim in casu contrahens non solum inualide contrahit matrimonium cum Moniali: verum etiam impeditur, ne possit cum alia contrahere. *Canon Si quis. 27. q. 1. Naur. c. 22. n. 74.*

113
*Mortaliter
peccatis, cum
aliquo ex
huius impe-
dimenta fine
dispensatione
contrahit Ma-
trimonium.* Enim vero, præcisæ consuetudine in contrarium, mortaliter peccat, qui cum aliquo ex huius impedimentis fine dispensatione contrahit Matrimonium. Quia facit contra Ecclesiæ prohibitionem in re gravi. Vbi autem consuetudo viget, vt cum his impedimentis, nulla petita dispensatione, coniugium ineatur, prouersus culpa vacat, illud inire. Quia consuetudo vires habet ad Ecclesiasticam legem abrogandam. Ve-

ESCI
Theo-
Tom.

Sect. I. De Imped. Matr. Recep. Senten. 207

differi admonitio ad opportunius tempus, si credatur prenitenem agre laturn admontionem, illamque melius suscepturnum, si alia temporis moneatur instantia. Gutier. c. 48. n. 4. Medina C. de Confess. q. 19. dub. 2. dicto 3. Sanch. l. 2. c. 38. n. 16.

¹¹⁷ Non potest Confessarius ab soluere coniugem invincibiliter ignorantem impedimentum, quando coniux ita est actualiter affectus, ut nolit reddere debitum ob indignationem, vel ob aliam causam iniustam, si non speret frumentum admonendo illum de Matrimonij inutilium cum ditate. Quia preniten est in statu peccati, cum invincibiliter credat, se iniuste debitum abnegare. Bonac. hic, in Matr. q. 3. punct. ultim. num. 5. Sylvi. in Suppl. q. 5. n. 1. art. 9.

sare; potest tamen in casu urgentis necessitatis, quando ad Pontificem non patet aditus. Nec credibile est velle Papam referuare sibi dispensationem ex causa tanta necessitatis. Vnde presumitur concessa facultas Episcopo dispensandi pro conscientia foro. Gutier. c. 49. n. 6. Valent. tom. 4. d. 10. q. 5. punct. 5. Sà verb. Episcopus. n. 43. Sanchez lib. 2. dub. 40. numer. 3. &c. Bonac. hic, question. 3. punct. 15. numer. 4. Sylvi. in Suppl. question. 3. articul. 1. quasi. 1. Diana part. 2. tractat. 2. resolut. 17. Sane. in select. dub. 43. numer. 8.

¹¹⁸ Potest Episcopus dispensare in impedimentis quae superueniunt Matrimonio, & debiti per Episcopus dispensare in impedimentis verbis gratia, in cognatione spirituali, vel affinitati. Imo ex causa urgentissima potest in dirimentibus dispensare per se, vel per alium delegatum, etiam antequam Matrimonium sit contratum. ex gr. quando non est accessus tutus ad Pontificem, vel ab eo denominatum, & omnibus mediis possibilibus tentatis, non potest aliter obviari grauibus scandali, vel infamia incommodis. Quia impedimentum ditimens, de quo agitur, est iniurie humana. Ergo sicut Episcopus in eo dispelare potest in causa necessitatis urgentissima post Matrimonium contractum, ita priusquam contrahatur prae sumitur enim habere in utroque causa tacitam Pontificis facultatem pro conscientia foro; & quamvis Episcopus in lege Pontificia non possit ordinari dispensare: hoc tamen potest gravissima in necessitate. Sanch. l. 8. d. 1. Ponti. l. 8. c. 13. n. 8. Vatq. l. 2. d. 178. c. 1. Salas de leg. 20. sect. 3. n. 27. Reginal. l. 3. n. 205. Bonac. q. 9. punct. 15. num. 6. Barbo. alleg. 35. n. 5. Nauar. cap. 12. n. 85. Molfet. in sum. 10. l. tr. 4. c. 12. n. 35. Calpens. tr. 26. d. 10. sect. 1. n. 5. Diana p. 2. tr. 2. resolut. 17.

In impedimentis autem non dirimentibus ¹¹⁹ Episcopus dispensare potest, excepto voto ca- ¹²⁰ flicitatis perpetuae, & Religioinis. Quia quamus mentis non inferior non possit in Superioris lege dispensare dirimenti per se loquendo, consuetudo tamen iam rebus Episcopatus est, ut horum impedimentorum dispe- pus dispensatio non obtineatur a Pontifice, voto castitate potest, ac Religionis si exceptus. Nauar. c. 22. n. 85. excepto vo- pet. Ledef. q. 55. art. 6. Diana p. 3. tr. 4. resolut. 259. to castitatis Sylvi. in Suppl. q. 50. a. 1. quasi. 1. & Religio-

Scio aliquos assertuisse Auctores, Mendicanis.

tes habere priuilegium à Leone X. ad dispen- ¹²¹ sandum cum iis, qui scienter, aut ignoranter eō De priuile- traxere Matrimonium cū impedimento affinitatis, legio Mendicantum id notorium non sit, nec in iudicio deducantur eum. Ita Roffens. l. de causa matrim. Regis An. circa hu- glia. Veracr. p. 2. spec. art. 27. Verum asserterim id insmodi dis- priuilegium, aut non fuisse concessum, aut in pensiones vnu non esse. Sanch. l. 8. d. 6. n. 2. 8. Rodrig. tom. 3. q. Regul. qu. 1. art. 1.

Profecto Gregorius XIII. aliud priuilegium ¹²⁴ induxit nostra Societatis Iesu Patribus 24. An. De priuile- gusti anno 1576. pro regionibus ultramarinis, ut gio Societatis in his locis, & Parochiis, ubi Concilij Tridentini Iesu. ni decretum de Matrimonio Clandestinis irri- tandis promulgatum est, & ab aliquibus non seruatum, qui induci non possunt, ut iterum ser- uata forma Concilij contrahant, possint ab eo- rum Confessariis absolvi: & ipsi Confessarii pos- sint cum talibus dispensare in foro conscientiae, uti rufus secreto inter se contrahant, non ser- uata Concilij forma, & ut postea quā sic contraherent, proles ita ipso facto legitimæ censean-

DBAR
Mon.
III. LV.

208 Theologiæ Moralis. Lib XXVII.

tur. Idem concessit. 2. Septembri anno 1580.
vt Confessarij Societatis possint dispensare cū
iis, qui contraxere cum impedimento criminis,
nec putant esse illicitum dare fidem de Matrī-
monio contrahendo post mortem coniugis, al-
tero coniuge superstitiū: mō putant esse iustissi-
mum, vbi copula interuenit. Apend. ad lit. A-
post. pro Iesu Societ. Aut quia hæc concessiones
tantum viuæ vocis oraculo factæ fuerunt, iam
illis non licet uti quia per Urbani VIII. consti-
tutionem sunt annulatae.

¹²⁵
In ista causa dispensandi in impedimentis dirimenti bus.

Iusta causæ dispensandi in impedimentis di-
rimentibus hæc sunt: Extinctio magnæ litis, &
ut pax consanguineorum per matrimonium cō-
paretur; & de hanc causam reducitur scandalorum
inter cognatos evitatio: item quando dis-
pensatio est quasi remedium necessarium ma-
gno alicui obviando delicto. Quando fœmina
plus iam viginti quatuor, aut quinque annos
ætatem excedit. Quando nobilis cum sit, sine
dote innubilis exteris exponitur. Quando ob
loci angustiam, vel nimis propagatam fœminæ
cognitionem in loco insigni, quem inhabitat,
nō reperiatur æquale Matrimonium præterquam
cum consanguineis, vel affinis. Consanguinitas
diuitiarum in eadem cognitione, quando am-
plissimæ sunt. Illustris familiæ cōseruatio in eo-
dem sanguine. Excellentius meritorum sicut dis-
pensationem petetis, sive eius, cui petitur. Pro-
les habita ex consanguineis, quando bona fide
suscepta est; imd satis est, prolem bona fide alterius
tantum coniugis esse susceptam. Profectò
quando causæ aliquæ singulæ non sufficiunt,
multæ aggregate ad inuicem adiuuant. Quia
singula, qua non pro sunt, simul collecta iuuāt.
Nauat. c. 22. n. 10. Filliuc. 11. 10 p. 1. n. 3. 15. Rodri-
c. 236. n. 2. Graf. p. 1. l. 2. c. 8. Sanch. l. 8. d. 19. Hē-

riq. l. 1. c. 3. n. 9. Couar. 4. Decret. p. 2. cap. 6. §. 9.
Verum quia si quando à Sacra Penitentia-
ria concedunt aliquando facultas dispensandi
cum aliquo in Matrimonij impedimentis libet.
Confessarii nonnulla documenta exhibere, vt
hæc dispersionses itē exequi valeant. Primo,
Confessarius debet diligenter inquirere, num
res ita sit, sicut fuit exposta Summo Pontifici,
& hoc à penitente ipso, cui fidem debet adhi-
bere. Secundo, necessarium nō est, vt penitentia,
cui credenda est dispensatio, p̄mijat confes-
sionem. Tertio, relinquit prudentia Confes-
sarii, vt iniungat penitentiam, quando peni-
tentia non fuit à Sacra Penitentia taxata.
Quarto, delictum debet esse occultum in ratio-
ne delicti; dicitur verò occultum, quando pu-
blica non laborat infamia, aut quando non est
contentiosum ad forum deductum. Quinto, hu-
iusmodi dispensatio solūmodo in foro consci-
tiae prodest. Sexto, penitentia, qui obtinuit facul-
tatem, ut possit à Confessario dispensari, potest
vno Confessario dispensationem negante, aliū
Confessarii adire. Septimo, matrimonium nō
est validum, antequam Confessario virtute mā-
diati Pontificis, vel Penitentiarum dispensat;
aliud enim est mādatū, aliud dispēsatio. Octavo,
Matrimonium invalidum ob occultum aliquod
impedimentū, iterum celebrandum est coram
Patrocho, & testibus illius impedimenti cōficiis,
aut quando impedimentum probari potest in
iudicio, secus dixerim, quando delictum est om-
nino occultum. Plura de hisce dispensationibus
Matrimonialibus possem adducere: sed quia
pleraque ad forum externum pertinent, ab his
supercedeo. Legendi Sanch. l. 8. d. 15. Filliuc. n.
10 p. 2. c. 10. Gutier. a. c. 22. & seq. 2. pluta circa
hanc materiam Dubia require.

SECTIO SECUNDA.

De Impedimentis Matrimonij Dubia.

CAPVT XIX.

Circa Impedimenta Matrimo- niij in communi.

DVBIVM I.

An desideretur causa iusta, ut Pontifex non
solū liceat, sed & validè possit impedi-
menta matrimonium dirimentia statuere?

¹²⁷
*Nonnulla re-
cole.*

RE COLO ex seq. i. fide Catholica tenendū,
posse Ecclesiā impedimenta matrimo-
nium dirimentia statuere: ac matrimonii
aduersus eam prohibitionem, contractum esse
irritum. Scio, Guillelmum Rubionē in 4. dist. 40.
q. 2. concl. 3. hāc p̄testatem ad infideles etiā ex-

tendere; vnde possit Ecclesia infidelibus impe-
dimenta matrimonium dirimentia statuere: ac
proinde si intenderet inter ipsos irritare mat-
rimonium in gradibus consanguinitatis, quos
infidelibus prohibet, verè foret irritum. Quo
tamen fundamento nitatur, proslus ignoror.
Quare reiecta ea sententia afferro, Ecclesiam
minimè eam habere p̄testat. Quia cum in
fideles extra eius gremium existant, nulla in
eos iurisdictione gaudet; vnde constitutioni-
bus Pontificis non arctantur, ut exprefse fa-
tem Innocent. cap. Gaudemus, de divort. addu-
cto Pauli testimonio 1. Cor. 5. Quid enim mihi
de iis, qui foris sunt? Id tamen liberente conce-
do, possit Pontificem non tanquam Ecclesiasti-
cum Princepem, sed tanquam temporalem im-
pedimenta dirimentia matrimonium infideli-
bus inhabitantibus Oppida sua temporali iu-
risdictione subditā, decerner: sicut potest Princeps
infidelis suis subditis. Quia Pontifex verā
habet iurisdictionem temporalem supremā in
eos infideles, tanquam dominus eorum tem-
poralis. Verum ut Pontifex ritē, & recte valeat
impedi-

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 209

impedimenta matrimonij indicere, causa iusta defederatur. Quia Pontificis potestas non est ad dissipandum, sed ad rectam Ecclesiae administrationem, quia causam iustum postular, maxime ad interdicendum matrimonium iure naturali, & divino concessum. Quae si hinc verum, an si Pontifex absque causa iusta decernat impedimentum ali quod, teneat factum?

^{Non defederatur causa iusta, nam sine ea}
^{Pontifex reus est quidem culpa: at renet factum, ita ut sit peccatum cum eo impedimento matrimonium iure, si solum sit impediens;}
^{& sic iustum si impedimentum dirimens sit.}
^{Quia multa potest Pontifex delinquendo generare, cum tamen factum teneat. Et quia cum plim poterit dirimere matrimonium contrarium intra septimum consanguinitatis gradum, ut constat cap. Ad sedem. 35. qu. 5. donec gradus restrikti sunt, cap. Non debet, & consang. & affin. ita hodie poterit in vterioribus gradibus matrimonium initium ultra dissoluere. Sic Verac.}
^{part. 1. spec. art. 46. Vega. tom. 2. sum. cap. 34. cap. 1. 8. Villalob. tractat. 11. diff. 1. dicens, sine fundamento ab aliquibus contrarium asserti. Ochag. tr. 3. q. 36. n. 3. affirmans, oppotuit esse falsum.}

^{Ad valorem prohibitionis causa iusta defederatur. Vnde Pontifex, & prohibenda delinquent, & matrimonium contra tales prohibitiones initium erit validum, & licitum. Quia cum matrimonium sit vinculum iure naturali, & divino inuenit, ac omnibus concessum, excepto saltem primo gradu consanguinitatis interascendentes, & descendentes, non potest Pontifex ad libitum illud interdicere, sed sicut dispensatio in iis, que iure naturae obligant facta absque causa est irrita: ita concedendum est de dispensatione matrimonij absque causa legitima. Ita Holti. sun. tr. de marri. contrac. contra interdict. Eccles. n. 3. Sanch. l. 7. d. 1. nu. 6. Cornejo d. 7. dub. 1. Coninch. d. 30. dub. 1. Diana p. 8 tr. 1. rel. 6. 1. Filliac. tr. 10. p. 2. c. 1. n. 7. Tanner. tom. 4. d. 8. q. 4. dub. 1. n. 11. Basil. l. 6. c. 4. & alii.}

^{Fateor, Pontificem dispensando in iis, quae sunt de iure humano absque causa, delinqueret: at validam esse dispensationem affirmo. Secus autem est, dum interdicunt matrimonium in gradibus iure naturae concessum, non existente iusta causa. Et olim dum Ecclesia interdit matrimonium usque ad septimum consanguinitatis gradum, iustum interdicendi causam habuit: at post, successu temporis experienti docuit, expellere gradus refringere, ut dicunt e. Non debet, de consang. & affin. & ita ibi fuere restricti. Posset autem Pontifex, etiam modo plures gradus prohibere, si adele nonam causam interdicendi plures indicaretur. Id autem non posse iuste, nec valide circa iustum causam probabilius reor.}

D V B I V M I I.

An Episcopus, & Concilia Nationalia, & Provincialia possint, impedimenta inducere?

^M Inimicem possunt. Quia eis nullo iure contrahit. Sic Sanc. tom. 5. d. 7. section. 4. rum. 5. Coninch. ch. d. 10. dub. 1. Elcob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

Possunt quidem. Quia Episcopus in sua Diocesis, & Concilia sua in Natione, aut Provincia possunt quidquid potest Pontifex tota in Ecclesia, nisi eis aliquid a Pontifice prohibetur. Ita Sanch. l. 1. d. 6. n. 3. & l. 7. d. 1. num. 9. Luis de Terres sum. p. 1. c. 109. dub. 1. Ochag. tr. 3. q. 36. n. 4. Basil. l. 6. c. 1. n. 12. Cornejo d. 7. dub. 3. Hurtad. d. 12. diff. 1. Villalob. tr. 14. diff. 1. n. 2.

^Si solum ius diuinum, & naturale attendamus, sicut integrum est Pontifici, in vniuersitate Ecclesia impedimenta matrimonium dirimenti*cam hic opinor.* ita facere: ita Episcopo in sua Diocesi, nisi Pontifex id sibi referuet. At id hodie non possunt, nec Episcopus, nec Concilia Nationalia, aut Provincialia, quoniam hoc sibi Pontifex referuerunt. Fatoe tamen, me apud Doctores non inveniisse textum id Pontifici referuantem. Unde ex generali Ecclesiae consuetudine id reservatum esse credo: sicut de dispensatione quinque votorum reservatorum communiter Doctores tradidere.

D V B I V M I I I.

An Princeps secularis fidelis possit suis subditis impedimenta matrimonium dirimenti, si atteneret, ex natura sua potest, & alii

^Non potest. Quia cum matrimonium fiduum sit Sacramentum, est res spiritualis, & Sacra, ac proinde extra potestatis secularis limites. Et quia c. Tuam, de ordi. cognit. deciditur causas matrimonij ad solius Ecclesie forum pertinere. Sc. D. Tho. Palud. Bonav. Richar. Major. Sotus. Ouand. & alii usque ad virginem quatuor, quos citat Sanch. l. 7. d. 1. n. 1. Basil. l. 6. c. 2. & n. 3. Hurtad. d. 12. diff. 2. n. 7. Ex quibus Basilius solum concedit Principibus secularibus posse leges valide ferre circa accidentalia, ac accessoria matrimonio, dummodo hoc principale non impediat.

Potest Princeps secularis fidelis ex genere, & natura sua potestatis matrimonij impedimenta dirimenti fidelibus sibi subditis ex iusta causa suis legibus indicere eo pacto, quo id summus Pontifex potest, nisi si sibi hanc potestatem reserueret. Quia cum potestas Regia ad tranquillitatem, & bonum Reipublice tuendum, sit potissimum instituta, eius est, id quod ad hunc finem obtinendum desideratur, prouidere. Quale est, circa matrimonia ienunda sancire, illa impediendo, & iriando. Inde enim maximè pendet tranquillitas, ac recta Reipublica guber-natio. Quare egregie D. Tho. l. 4. contra Gentes, c. 7. 8. dixit, matrimonium in quantum contractum civilem in officium communitatis institutum legis civilis ordinacioni subiaceret. Ita Sanch. l. 7. d. 3. n. 2. citans tres Ledesmas, Victoria, &trumque Sotum, Bellarm. Henr. Angl. Coninch. d. 30. dub. 1. Valent. d. 10. q. 5. sun. 1. Reb. l. 3. q. 1. n. 2. Cornejo d. 7. dub. 3. Ochag. tr. 3. q. 37. n. 2. Moure p. 3. c. 16. §. 1. nu. 3. Villalob. tr. 14. diff. 1. num. 3.

Hoc proculdubio assertendum celiuerim. Nam si Princeps secularis potest, alios contractus ciuiles ^{dem affectu & explicitu} ob Reipublica bonum irritare, cur non poterit etiam matrimonij contractum, cu id quādōq; idē bonū commune postulet? Nec obstat Princeps secularis potestati, matrimonii esse Sacramētū, quia eius

S 3 materia

DBAR
Mori
I. IV.
LV.

materia est contractus civilis, qua ratione perinde potest illud ex causa iusta irritare, ac si Sacramentum non esset reddendo personas inhabiles ad contrahendum, & sic illegitimum & invalidum contractum. Potest nihilominus Ecclesia Principibus fidelibus huiusmodi potestatis vnum interdicere, libique referuare, qua id efficiente irrita erunt leges Principis saecularis contra eam reparationem matrimonium dirimentes, vel impedientes. Quia potestas temporalis est subiecta spirituali in ordine ad spirituali finem. Vnde non est integrum hodie saeculari Principi fidei, disponere aliquid circa fidelium matrimonio impedienda, aut dirimenda. Quoniam Pontifex haec sibi potestatem referuant, & merito, cum matrimonij contractus limites naturae excedat, & ad esse supernaturale Sacramenti sit eleuatorus: dedecret enim, ut tanti Sacramenti dispositio, ad Principes saeculares pertineret. Porro Princeps infidelis potest hodie leges suis subditis indicere, quibus quaedam matrimonia ex iusta causa interdicat, ac dirimat, ut si ad Reipublicam pacem videant expedire, ne infideles (verbi gratia) diversa se & matrimonio inter se colligentur. Quia cum sint veri Principes ex natura sua potestatis id est eis integrum: nec constitutionibus Ecclesiasticis hanc sibi potestatem referuantibus arctantur, cap. Gaudemus de diuini. Cessatque in ipsorum matrimonii reservationis ratio, cum non sint Sacra menta.

CAPVT XX.

Error circa Impedimenta dirimentia in particulari, ac primum circa impedimentum erroris.

DVBIVM IV.

An error persona concomitans matrimonij actum, id irritat?

136
Non nihil
suppono.

ERTVM est, errorum antecedentem matrimonij actum circa personam cum qua contrahitur, matrimonium dirimere. Quia ad contrahendum id, requirit voluntas, seu consensus positivus: sed hic nec datur, nec dari potest simul cum errore personae, cum qua matrimonium contrahitur, ergo ex defectu huiusmodi consensus invalidum erit matrimonium. Quesierim ramen, num error persona concomitans matrimonij actum, id etiam irritum reddit?

137
Non irritat.

Non reddit irritum, quando contrahens cum Maria, existimans esse Catharinam ea voluntate affectus erat, vt cognitam Mariam ex quo libenter, aut libenter duceret. Quia huiusmodi error non efficit involuntarium. Sic quidam quos, prosto nomine, memorat Sanch. citandus, & alii, quos refert l. i. d. 65.

138
Irritat omni-
ndo.

Irritum planè reddit. Quia ut legitimum sit matrimonium, necessarius est consensus, & voluntas positiva. Error autem concomitans,

quamvis non efficit, actum esse involuntarium efficit: autem non esse voluntarium. Ita Sanch lib. 7. sub. 18. num. 6. citans tres Ledesmas, & alios. Valsq. d. 10. cap. 4. num. 3. Bonac. de matrimonio qu. 3. p. 1. 2. a. num. 2. Coninch. d. 31. n. 9. Hurtad. d. 13. diff. 1. Candid. tom. 2. disquis. 28. dub. 2. Villalob. tract. 14. diff. 5. a. n. 1. Machad. libr. 3. part. 1. tract. 5. docum. 2. numer. 3. & 4. Cornejo d. 7. dub. 6. Bauni. de imped. matrimon. quest. 3. assert. 2. Trullench. libr. 7. cap. 9. dub. 3. num. 4.

Censuerim, huicmodi errore matrimonium irritari. Quia quamvis error concomitans matrimonij actum non sit causa, ut matrimonium fiat: sed ita coniungitur cum eo, ut adhuc errore non existente fieret matrimonium adhuc tamen non valet cum tali initium errore; quia matrimonij contractus, & ratione sue excellentiae, & quod indissolubilis omnino sit, requirit positivum, ac expressum voluntarium, quod error praefatus non efficit.

DVBIVM V.

An error persona dirimat iure naturali matrimonium?

140
Novum
invenit
naturam.
NON irritat iure naturæ, sed solùm iure Ecclesiastico: (vnde integrum erit Pontifici statere, ut huicmodi error non dirimat matrimonium). Quia cetera Sacra menta non sunt irrita ex persona errore, ut si quis baptizet, confirmet, vngat, absoluat, Sacris Ordinibus initiat Petrum existimans esse Antonium, valent haec Sacra menta. Differentia ergo haec inter matrimonium, & cetera Sacra menta, ut illud solùm sit irritum ex persona errore, ex solo iure Ecclesiastico habetur. Sie Gloss. 19. qu. 1. in sum. verb. Quod autem.

141
Invenit
naturam.
Irritat naturæ iure. Quia error libertatem, ac consensum auferit. Si per errorum eff. de iuris dict. omn. iud. & errantis nullus est consenus, nec voluntas. Cum testamentum. At matrimonium absque consensu est iure naturæ irritum. Ita Sanchez lib. 7. d. 18. num. 12. Basil. lib. 4. cap. 20. numer. 7. Cornejo. Villalob. Hurtad. & alii, quos sequitur Palau tom. 5. dub. 4. p. 1. 4. m. mer. 1.

142
Hoc certum
Hoc certum existimo, quod ex discrimine inter matrimonium, & reliqua Sacra menta confirmo. Matrimonium enim individuas personarum contrahentium conditions recipit, & iuxta illas determinatur consensus: cum haec conditions per se, & suapte natura conferant ad individuam vitæ coniugitudinem inter coniuges retinendam, in quo matrimonij effectio consistit. In ceteris autem Sacra mentis non spectatur individuae conditions recipientium, ut potest quae nil conferant ad Sacra mentem, ac proinde per accidentem le habent ad intentionem Ministeri, ut applicantis tale Sacra mentum. Ergo error in persona, cui cetera ministrantur Sacra menta, ipsorum valorem non tollit, quia error circa accidentalia: secus vero in matrimonio, in quo error circa substantia veratur.

DVBIVM

ESCI
Theo
Tom.
E

*An error qualitatis, seu dolus circa illam
antecedens, qui incundo matrimonio
causam prohet, alias non incundo, illud
dirimat?*

¹⁴³ **D**icitur quidem in foro conscientia. **Q**ui cum voluntas sequatur apprehensionem intellectus tanquam ducem, eo ipso quod intellectus apprehendat hanc formam ut Virtus, vel ut nobilis: voluntas non consentit in tale coniungum, nisi sub huiusmodi qualitate cognitum. **E**rgo existente qualitatibus errore, cessabit contentus, ac proinde matrimonium esse irritum. **S**ic Præposit. caput. ultimum de coniugio. leprosorum. Ioan. de Medis. de rebus question. 33. §. **Q**uibusc premissis. Fauet Basil. libr. 4. caput. 21. monach. 7. assertens hanc sententiam esse veram easu quo errans conturbata expresse, ac formaliter motus a qualitate, circa quam errat. Cusat Sanciun, sed male, ut patebit.

144 Minime dirimit. Quia licet omnis error sit
causa inuoluntarij: ac non omnis efficit inuolun-
tarium simpliciter, sed es solus, qui est circa
qualitatem per se, & ex natura rei requiritum
ad ipsius contractus essentiam: at dum qualitas
se habet per accidens, solum inuoluntarium
secundum quid conseruitur. Nam cum nil sit vo-
litum quin præcognitum, quando error est in
apprehensione rei non necessaria ad essentiam
contractus, ipsiusque finem, sed in accidenti
quodam efficit, ut contractus sit quoad essen-
tiam voluntarius, ac proinde talis simpliciter:
inuoluntarius verò secundum quid, & quantum
ad accidentis illud in quo error diversatur. Ita
Sancti d. 7. d. 1. n. 18. citantur Valent. Molin. vtrū
que Lede. Sotom. & alios vñsqd viginti quin-
que Doctores Coninch d. 31. n. 11. Rebel. l.,
de mar. q. 2. n. 5. Hurtad. d. 13. diff. 2. Filluci. n.
10. p. 1. m. 3. Bonac. q. 3. pun. 2. m. 9. Cornejo d. 7.
dub. 7. Palaua d. 4. pun. 4. nu. 3. Laym. l. 5. ir. 18. p.
4. cap. 2. numer. 1. Bauni. de impedim. question. 3.

¹⁴⁵ *Hinc viximū
iuris* affert. 3. Hanc sententiam verissimam existimo. Quia contractus stricti iuris inti ex dolo dante illis causam, valent, eo quod causa, in qua erratur, sit extra ipsorum naturam. Cum igitur error qualitatis contingat circa accidentia matrimonio, illud non vitiabit.

CAPVT XXI.

*Circa impedimentum Con-
ditio. Conditionis, sive
seruitutis.*

An validum sit matrimonium initum cum seruo, cui pro tempore determinatio fuit concessa libertas postmodum in prisie nam reditare seruitutem?

Et validum. Quia libertas pro quocumque tempore concessa, est perpetua. Libertas est validum, namque concedi non potest pro tempore determinato, sed semel pro quo cumque tempore concessa, perpetua est. *Libertas, i. i. i. i. i. et al.* Ideo, 3. 4. ff. de manu missis testamen. ibi: *Libertas ad tempus dari non potest, itaque si ita scriptum fuerit: Stichus usque ad annos deinceps libet et post temporis adiectione supereruca est. Glos. Supereruca quidem est, libertate suum effectum fortiente quia libertas semel data renocari non potest. Sic Castro Pali. dub. 4. ipunct. 5. m. m. r. s. v.*

Validum non est. Quia licet ei seruo confessus sit pro certo tempore libertas, verbi gratia, pro biennio, & ex libertatis tempore contrahatur cum ignaro seruitutis futura, inuidit contrahet: nam re vera manet ille seruus conditionis, & quidquid interim agit, agit ut seruus, unde non potest ad Ordines pioneris, nec domicilium mutantem nec libere sui corporis potestatem traducere. Ita supplem. Gabr. in 4. diff. 16. qual. 1. art. 3. dub. 2. Sotus diff. 35. q. viii. art. 2. Ledel. 2. part. 4. qual. 54. a. 1. Manu. tom. 1. sum. c. 223. nu. 3. Vega 10. 2. sum. c. 34. casu 67. & alij.

Profecto si illa libertas pro biennio concessa censenda sit perpetua, *verum esse* lententiam amicissimi Ferdinandi de Castro Pal-lao crediderimus; quia iam vere liber est coniux. Si vero perpetua non sit, sed possit dari solummodo ad limitatum tempus, lectundam lententiam vnicce veram iudicarem. Itaque matrimoniū liberi cum ancilla, cui data est libertas in tempus, minime valet, ignorata per liberum ea seruili conditione; quia eo medio tempore seruus est per l*statu liberum*, ff. de statu libe.

D V B I V M . v l l .

An valeat matrimonium liberi cum ancilla, quæ infra modicum tempus potius est libertate?

Non valet. *Quia matrimonium huiusmodi verè est celebratum inter coniuges seruum, & liberum, ignorata servitute, quod impedimentum dirimens statuit Ecclesia. Sic Angel. verb. *M*atrimonium 3. *i*mped. 4. *n*um. 6. Sylvest. verb. *M*atrimonium 8. *q*u. 2. *d*icto 3. Baill. 7. 6. 4. 3. n. *R*ebel. 1. 3. 5. q. 3. n. 19. Gutier. de *m*atrim. cap. 90. *m*um. 6. *P*aetus 4. 4. *p*un. 5. *m*um. 4. *L*eand. tr. 9. d. ii. *q*ues. 25.*

Valet omnino. Quia eo modico tempore
deficiente, ut statu libera plenam acquirat li-
Valet omnino.

bertatem, cessant rationes, quibus Ecclesia dñcta id matrimonium irritauit: nempe quod is error valde bonis matrimonij aduerteret, bono Sacramenti, & individuali cohabitatiōni; cum seruus debeat in domo domini habitare, ab eo que possit in partes remotas immitti: bono fidei, quia non potest ad libitum debitum reddere, sed cum ei vacauerit, satisficeretur obsequiis, in quibus à domino occupatur: bono prolis, quia alete nequibit, cum omnia domino acquirat, nec erit in parentis potestate vt religiosus educetur. Cessant inquam hæ rationes: Ergo minime huic modi coniugium dirimendum. Ita Sancius lib. 7. dub. 19. num. 4. & vii. Doctissimi, quos, se consuluisse afferit. Filiiuc. tral. 10. part. 2. num. 37. Ochagau. tral. 3. 9. 49. num. 5. Coninch dub. 31. num. 26. Cornejo dub. 7. dub. 8. Machad. 1. 3. p. 1. tr. 11. docum. 3.

¹⁵¹
Hanc senten-
tiam probabi-
liorem esse
reor.

Hanc sententiam probabilem reor, cuius fundamentum planè verum existimo. Nullius enim momenti est præiudicium, quod obligari perfectè ac libere nequeat ad reddendum debitum, & cohabitandum, quin occupari à domino possit: cum breui duraturum sit impedimentum, nec potest iam ea serua per venditionem separari: atque ita non erit contra bonum Sacramenti, nec prolis. Quod si attendamus dedecus contrahendi cum re vera ancilla, idem sane sequitur ex matrimonio cum libertate: parum enim refert, paulo ante fuisse seruam & tunc esse liberam: aut tunc esse seruam, & citò futuram liberam; & tamen matrimonium cum libertate valet, ignorata conditione. Nec in hoc tempore ad libertatem aſſequendam reliquo (quod brevius spatio sex mensium futurum existimo) potest, sequi prolis dannum quod seruitur subiliatur, eo quod an illa ducta in vxorem nondum vere sit libera. Quia legitimus, ac perfectus partus mense nascitur. I. Septimo, mense, 11. ff. de statu homini. & optime probat Menoch lib. 2. de arbitriar. centru. cuf. 89. n. 35.

beri cum ancilla, vel libera cum seruo valeat, desideratur libera electio, & omnino voluntaria talis seruulis conditionis: vt sic libere cedat contrahens iuri suo, quæ cesso est quedam iuris proprij condonatio. At hac irritatur ex errore quantumvis fatuo. Vt si velim dare Petro, & errore leuissimo ducl̄s dem. Antonio non tenet donatio, quia donandi deficit voluntas. Ita Abbas. Alex. de Nevo, & P̄apost. quos refert, ac sequitur Sanchez l. 7. d. 19. m. 20. Trull. l. 6. 9. dub. 4. n. 3. Sylvi. in sum. p. 2. c. 11. dub. 2. Ochagau. tr. 3. q. 49. m. 10. Filliuc. tr. 1. o. p. 2. n. 42. Hurtad. d. 14. diff. 1. n. 1. Coninch d. 31. n. 26. Cornejo d. 7. dub. 8. Leand. tr. 9. d. 1. qu. 5.

¹⁵²

Secunda:

min.

probabil.

part.

adhibendam

ad admittend

ne violetur.

At cum nullum p̄ceptum sit cum persona liberæ conditionis, non est, quod culpa adscribatur contrahenti ea inadvertentia, ac proinde indirecte volita cœnatur.

D V B I V M X.

An validè contra his cum ancilla
seruos, qui putabant, eam
esse liberam?

¹⁵³
Non contrahit validè. Quia ius Ecclesiastico irritat matrimonium, in quo est hic validè. verus conditionis seruulis error: qualis in hoc casu inuenitur: Ergo coniugium erit nullum. Nam confessus serui non fertur in illam ut ancillam, sed ut liberam. Et quia posset esse seruus tam arrogans, ut nulla ratione ducere vellet ancillam: quin imo prudenter ageret, nè filii essent serui, & ut liberius posset vix matrimonij vacare: & si à domino venderetur, posset illum vxor sequi. Sic Vivaldi. Candelab. part. 1. vbi de matrimonio. n. 1. 2. afferens se fortan huic sententiæ adhaerum nisi singularitatis via notaretur. Et nonnulli a pad. Glossem, 29. quæst. 2. in sum. v. Secunda.

Validè contrahit. Quia hoc impedimentum est solo iure Ecclesiastico inductum. Ius autem Ecclesiasticum solum irritat matrimonium inter eos, quorum alter liber, alter vero seruus, ac liber inscius est seruitus. Ita Sanchez lib. 7. dub. 19. numer. 23. citans sexaginta supra tres Doctores Basil. lib. 7. cap. 43. num. 1. Bonac qu. 1. punct. 3. num. 1. Trull. lib. 7. cap. 9. dub. 4. numer. 5. Cornejo. Filliuc. Candid. & Luisi. apud Leandr. tr. 9. d. 11. q. 7.

¹⁵⁴
Certissimum mihi non omnem conditionis errorum efficeret, ut matrimonium sit nullum. utrum sed quando talis est error, ut fiat deterior erantis conditio, secus si in pari conditione eretur. Quia ratio, que inducit Ecclesiam, ad hoc impedimentum statuendum, ea est, ut reficiat iniuriam irreparabilem illatam libero ignorantia

D V B I V M IX.

An validum sit matrimonium liberi cum
ancilla contractum si error aut ignoran-
tia seruulis conditionis, crassissima, aut le-
uissima fuerit?

¹⁵⁵
Validum est.

V alidum est. Quia Ecclesia ideo irritatur matrimonium ut reficiatur gravissima iniuria irrogata coniugi ignorantis, quæ cessat, ac leuissima est, vbi ignorantia est adeò crassa. Quæ quidem æquiparatur scientia adeò ut in materia penali, & odioſa, quando ius punit delictum scienter admisum, hæc ignorantia tam crassa à peccata non eximit, ut probat Sancius lib. 10. dub. 32. num. 39. Sic Sotus in 4. diff. 35. quæf. vnic. art. 2. post 2. cor. Barth. à Ledes. dub. 31. de marit. concl. 1. Ludou. Lop. part. 2. Instruc. de marit. cap. 47. Manu. 10. 1. sum. c. 1. 3. num. 3. Vega tom. 2. sum. c. 3. 4. cuf. 67. Rebel. l. 3. q. 3. n. 15. Villalob. tr. 14. diff. 6. num. 4. Basili. l. 7. c. 43. n. 3.

¹⁵⁶
Non est vali-
dum.

Non est validum. Quia ut matrimonium li-

ESCI
Theo.
Tom:
F

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 213

Ignoranti conditionem alterius fernilem, & ob grauem contractus inaequalitatem. At vbi conditio alterius, in qua erratur, est par conditioni errantis, cessat ea iniurie grauitas, & inaequalitas contractus.

D V B I V M . X I .

An contrahat valide matrimonium licet cum libera, si putabat, eam esse ancillam?

^{160.} *V* Alid non contrahit. Quia in hoc casu res geritur contra liberi coniugis intentionem. Sie aliqui citati, presso nomine, à Glosfa 29. quaf. in sum. verb. Secunda. si enim quispiam contrahit cum aliquo quamvis digniori putans se eum alia contrahere, non est matrimonium. Ego nec matrimonium validum erit, quando contrahit liber cum libera putans ancillam esse. Arguit ita Glos. c. si quis ancillam, in fine.

^{161.} *C*ontrahit valide. Quia liber errat, inneniens dignorem conditionem, quam ipse putabat. Ita D. Thom. in 4. diss. 2. 6. quis. sive. q. ad 1. & omnes Theologi cum illo. Sanchez. l. 7. d. 19. m. 23. citans innumeros.

^{162.} *I*ndubitate mihi hunc errorem minime valori matrimonii obstat. Quia vbi conditio alterius, in qua erratur est dignior opinione, cessat illa iniuria grauitas ad quam resarcendum Ecclesia hoc impedimentum statuit.

D V B I V M . X I I .

An liber, qui ignoranter cum mancipio contraxit, possit, detecta seruitute, ab illo propria autoritate fernoueri?

^{163.} *S*in facie Ecclesiae contractum fuit publice contractum, bona fide cum seruio non licet ante Ecclesiae sententiam à cohabitatione separari. Quia licet nota sit seruitus, at ignorantum est, num liber habuerit conditionis seruili ignorantiæ, necessario requisitam, ut matrimonium sit irritum, quam liber probare tenetur. Si Henriquez lib. 11. cap. 5. Richard. Angel. Sylvestr. Armil. & Nauar. apud Sancium citandum.

^{164.} *A*dèd certum est matrimonium liberi cum ancilla aut libera cum mancipio, ignorata seruitute nullum esse. vt liber coniux, detecta seruitute, propria autoritate fecedere valeat, si scandalum absit. Quia cum matrimonium nullam vim habeat, nullo vinculo potest à recessu impediri. Ita Sanchez lib. 7. dub. 19. m. 7. Basili lib. 7. cap. 3. num. 6. Cornejo diss. 7. dub. 8. & alij, quos citat, & sequitur Palauus dub. 4. pun. 5. num. 6. Gutier. cap. 90. num. ii. Basili lib. 7. c. 43. n. 1.

^{165.} *Q*uid circa questionem sentiam, breuiter indicabo. Licit est, quoad thorum propria autoritate separatio. Quia hoc occulte, &

absque scandalio geritur. At si matrimonium sit occultum (vt si iam testibus nec libero Parochi probari valeat) potest etiam liber quoad habitationem propria autoritate recedere. Quia est certus, matrimonium fuisse nullum, & cessat separationis scandalum. Quod si preparationis defectus adfuerit, licet poterit coniux, qui timet scandalum excitandum, si propria autoritate recedat in partes abite longinas, inibique sine ullo scandalio cum alio matrimonio inire. Imo non solum liber, sed seruos potest recedere, etiam renente libero; quia tam ex parte serui, quam liberi nullus fuit contractus nisi forte ex tali contractu, & deceptione facta, damnum aliquod libero illatum sit, cui seruos satisfacere nequeat aliter, quam coniugium ratificando. Denique crediderim, nunquam non scandalum futurum si absque Ecclesiæ iudicio separatio fiat, quando matrimonium publice sit contractum, de eo que constet.

D V B I V M . X I I I .

An Petente coniuge libero matrimonio dissolutionem ratione seruitutis a se ignorante: incumbat ipsi illius ignorantia probatio?

^{166.} *N*ecumbit ipsi. Quia id colligitur ex cap. fin. de comingseru. ibi: Mandamus, quatenus si necumbit ipsi confiteri, quod miles ignoranter contraxis cum & probatio. ancilla. Henriquez lib. ii. de matrimon. cap. io. numer. 5. hisce verbis colligit (vnde nam nescio) alleganti ignorantiam seruitutis incumbere eam probare.

*N*on incumbit ipsi, sed coniugi seruili conditionis inecumbit onus probandi scientiam suæ conditionis in altero: & ignorantia liberi presumitur, dum contrarium minime probatur. Quia in altero facto non presumitur scientia, sed ignorantia. Regula presumitur ignorantia, de reg. iur. in 6. & leg. Verius. ff. de probat. Ita Hostiens. eo cap. fin. numer. 3. Ioan. And. ibi, num. 3. Anton. numer. 6. Abbas numer. 6. Cardin. statim. in principio opposit. 1. Alex. de Neuo numer. 5. Prepos. numer. 4. Sanchez lib. 6. dub. 19. num. 8.

*I*dem assero, nisi tempore contracti matrimonij conditionis coniugis seruili esset communiter eo in loco nota, quod presumatur scientia eorum, quæ communiter innotescunt. cap. 1. de postulat. pralat. cap. Quid dictis, dub. 16.

D V B I V M . X I V .

An ignorantia seruitutis dirimat suapte natura matrimonium?

^{167.} *D*irimit. q. q. dem.
^{168.} *Q*væstionis do, num seruitus suapte natura praeter impedimentū matrimonio ineundos: sicut naturalis impotentia ad copulam conjugalem

DBAR
Mon.
I. IV.
LV.

214 Theologiæ Moralis. Lib. XXVII.

ingalem: ac proinde quamvis cognita sit, matrimonium dirimat: Dirimit quidem. Quia servitus est contra matrimonij substantiam, nempe contra corporis traditionem, quam seruus libere praestare nequit. Sic D. Thom. in 4. diff. 30. quæs. 1. art. 1. corpo. Qui quidem comparat servitutem cum naturali impotentiasicut enim hæc impedit omnino matrimonij vsum; ita illa liberum.

¹⁶⁹
Non dirimit.

Servitus non præstat naturale impedimentum matrimonio inenudo, ideoque validum est matrimonium seruorum inter se, & matrimonium liberi cum ancilla, & liberæ cum seruo, non ignorata servitutis conditione. Quia servitus cognita matrimonij substantia non aduersatur. Ita Sanchez lib. 7. dub. 19. n. 15. Sylvest. verb. Matrimonium 8. quæs. 2. diff. 2. Angel. v. Matrimonium, 3. impedim. 4. numer. 8. Sotus in 4. diff. 35. quæs. 1. vni. a. 1. & omnes.

¹⁷⁰
Hoc certissimum est.

Hoc certissimum proculdubio est. Vnde dum D. Thom. citatus pro prima sententia, ait, servitutis errorem aduersari substantia matrimonij, & comparat naturali impotentia: non intendit, omnimodum inter ea impedimenta statuere: sed vult, aliquo modo aduersari matrimonij substantia, & vñ illius libero: sicut naturalis impotentia simpliciter vñsum tollit, indeque congruentem rationem defunxit, vt iure optimo Ecclesia irritarit matrimonium cum conditionis errore initum.

D V B I V M X V.

An ignorantia servitutis dirimatur iure naturali matrimonium?

¹⁷¹
Iure naturali
dirimit.

Esto servitus cognita nullo iure obstat matrimonio inenudo: quæsi rem, num error servitutis ita obstat, vt iure naturali reddat irritum matrimonium initum cum libero sic errati? Iure naturali dirimit. Quia cum duo includat matrimonij substantia, nempe personas, & mutuum corporum traditionem: eius substantia aduersatur error circa personas, & circa conditionem servilem, quæ liberam corporis traditionem auferit. Evidens si quis equum vendat, cuius vñs ex alterius voluntate pèdet, id tacendo: errata est iure naturali venditio: cum hæc eo intrinsecè tendat, vt dominum cum libera vñs rei vendite potestate transeat in emptorem. At vñs corporis serui pender magna ex parte ex domini voluntate: Ergo matrimonium per quod seruus libere sui corporis dominum tradit, tacito impedimento illo liberi vñs, est iure naturali irritum. Sic Palac. in 4. diff. 3. quæs. 1. Almain. diff. 36. quæs. 1. Angl. p. 1. de mar. q. 10. Sylvest. v. Matrimonium, 6. quæs. 1. Ex parte Basil. l. 7. cap. 43. numer. 2.

¹⁷²
Non dirimit
iure naturali.

Non iure naturali, sed solo Ecclesiastico iure dirimit. Quia servitus non impedit absoluē, ac simpliciter matrimonij vñsum liberum, sed certis temporibus (cummodo), nempe quando iuste dominus seruum occupat. At hoc non aduersatur matrimonij substantia, quæ contenta est absolute potestatis corporis traditione, &

obligatione ad reddendum debitum quando legitimum in pedimentum non obstat. Ita D. Tho. in 4. diff. 36. quæs. 1. a. ad. 3. Bonaven. ibi. Sanch. l. 7. d. 19. n. 15. virginis supra vnam Doctorum citans. Trull. l. 7. c. 9. dub. 43. 2. Baum. de imped. dub. 4. ducto 4. Villalob. rr. 14. diff. 6. n. 2. Hurtad. d. 14. diff. 1. n. 2. & 3. Filiuc. rr. 10. p. 2. un. 41. Coninch. d. 31. n. 26.

Hanc sententiam longe probabiliorem duco. Nam si impedimentum traditionis potestatis plene corporis, quod in servitute reperitur, essetiam matrimonij obstat: et cum idem innaturat in servitute cognita, hæc quoque in natura matrimonium dirimeret: quod est contra Ecclesiæ decretum. Nec obstat, si dixeris, conscient servitutis, & adhuc volentem matrimonium inire, cedere iuri suo: quia cum requifita ad matrimonij valorem non possint ex contrahentium voluntate immutari, sed semper stabilia sint: non prodest in hoc suo iuri cedere sicut quia naturalis impotensia ad copulam est iuri naturalis impedimentum ad matrimonium non prodest eam cognitam fraude ab altero contrahente, ut matrimonium subsistat.

¹⁷³
Hoc probabile
ius res.

D V B I V M XVI.

An liber, qui absque urgente causa scienter
ducit ancillam, peccat, & fiat irregularis?

¹⁷⁴
Nec venialiter peccat. Quia id nullo iure prohibetur. Sic Angel. v. Matrimonium, 3. n. 1. non fit irregularis. Quia esto infamis sit, id non est in iure exceptionis. Sic Henriquez l. 14. de irregular. c. 1. n. 5. ubi innuit, minime esse irregularem. Consuetudine Palaua d. 1. punt. 5. §. 1. numer. 9. Quia nulli est prohibitum.

Peccat venialiter saltem. Quia suam liberam conditionem vi lipendit. Ita Sotus in 4. diff. 35. regula s. g. vni. a. 1. Ochagau. rr. 3. q. 49. n. 6. Cornejo d. 7. dub. 8. Et fit irregularis. Quia id deciditur cap. si quis viduus, & 2. d. 3. 4. quod defunctum est ex Canonibus Apostolorum c. 1. 8. ibi: Si quis viduus, aut eius filiam accepit, aut meretricem, aut ancillam, non potest esse Presbyter, aut Diaconus, aut ex eorum numero, qui ministerio Sacro deferuntur. Ita Glos. ibi. v. Ancilla. Laurent. Hugo, Archidiac. & Dominic. ibi. Astens. sum. p. 1. l. 8. tit. 15. a. 2. q. 2. Natur. c. 17. n. 196. D. Antonin. 2. p. tit. 2. 8. 2. 3. Sylvest. v. Irregularitas. q. 6. Manu. to. 1. sum. c. 15. 8. n. 3. Sanch. l. 7. d. 19. n. 14.

Projecto ex se non video vilam culpe rationem, cum id nullo iure prohibetur. At crediderim, liberum, qui ablique urgenti causa, seu valde commoda ancillam duxerit, venialiter delinquere. Quia prodigus est honoris proprium cum fiat infamis. In iure graviter etiam delinquet, si graves circumstantiae, aut scandalum ingens accedit. Verum nunquam non irregularis redetur eo quod vilis & infamis ducens ancillam proculdubio reputetur. Idque verum reor, quævis ancilla Virgo sit; alia nil is texus decidebat: ducens enim liberam non Virginem est, ob bigamiam contractam, irregularis.

175
Pecat &
non fit irregularis.

An liber
ducit ancillam,
peccat, & fiat irregularis?

176
An liber
ducit ancillam,
peccat, & fiat irregularis?

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 215

DVBIVM XVII.

An quando dominus non collocat ancillam in matrimonium cum libero seruitus ignaro, sed conscientis matrimonij taceti seruitum; ancilla ex hoc donetur libertate?

177 Quidam utra pre-
monit. **C**eteram est, si dominus personam condicione-
nis cum persona libera in matrimonium collocet seruitus ignata, nec eam detegat: eo ipso personam illam seruitus subiectam, sive malculus sit, sive feminina, consequi libertatem. Quia id h. betur explesio Aubert. Ad hoc C. de Latina lib. 11. Certum est, quando utrumque contrahens est seruos, vel si alter liber est consenserit seruitus, quamvis dominus consentiat, triadique mancipium in matrimonium seruum non consequi libertatem. Quia favor valoris matrimonij eam libertatem necessario pentens, in hoc eventu cessat: eam valeat matrimonium absque mancipij libertate; nullus enim in libero adsum error. Questioni autem, num quando dominus non collocat ancillam in matrimonium cum libero seruitus ignato, sed conscientis matrimonij, facet seruitum, ancilla ex hoc libertate donetur?

178 Non donatur ex hoc libertate. Quia tacens non consenserit consentire in iis, que in ipsius non ex hoc donatur. Preiudicium redundat. Regula. Is qui taceat, 44. de reg. iur. in 6. Et quia taciturnitas minimè potest impeditre, consensum non operatur. Sie Palad. in 4. dist. 36. ques. 2. articul. 1. concil. 2. numer. 8. Suppl. Gabt. ibi, qu. 1. a. 3. concil. 2. Verac. p. 1. specia. 30. Ludou. Lop. p. 2. Instr. de matri. cap. 47.

179 Donatur plane ex hoc libertate ancilla. Ex hoc li. Quia explesio definitur Aub. Ad hoc, h. betur. de matri. collat. 4. §. si vero decreta. num. & leg. Regia. 1. titul. 5. part. 4. & ratio huius decisionis est, quod dominus tunc non aperiens conditionem seruilem sui mancipij est in culpa, dolo, grauis iniuria, liberum contrahentem efficiendo. Quare dignus est, ut in illius fraudis penitentia & favore matrimonij, ut illud sit validum mancipium libertatem assecuratur. Ita Glof. c. si quis ingenuus. v. Pacias. El. 1. 29. ques. 2. Goffred. sum. titul. de coniug. seruor. n. 1. Henr. l. 1. c. 10. m. 4. Molina 10. 1. de Inst. tr. 2. d. 19. Barth. à Ledes. dub. 31. concil. 6. Sotius in 4. dist. 35. questione. art. 2. Palac. dist. 30. d. 2. 3. 5. 7. n. 1. Sanch. l. 7. d. 20. n. 5.

180 Cum his opinor. Nam textus hoc statuentes, non fundantur in voluntatis domini presumptione, sed in vera voluntate puniendo taciturnitatem domini debentis in eo eventu seruitum sui mancipij manifestare.

**

DVBIVM XVIII.

An serui licite possint inuitis dominis sine petita facultate, matrimonium inire?

Sicut, negauisse D. Basilium canone 40. 181 Valide seruos posse, inuitis dominis, matrimonium inire, res ipsa suo tempore non erat op- primita ita clare definita. Evidem certum est valide id posse. Quia matrimonij contractus concessus est omnibus iure natura ad speciei conseruationem: seruitus vero iure positivo Gentium est introducta. Quæstionem autem, an id non solum valide, sed & licite haud petita à domino licentia, possint?

Non possunt absque mortali matrimonio inire, venia à dominis non petita. **L**icite non possunt. Quia id exigit reverentia eis à seruis de- bita. Sic Leand. tract. 9. dub. 11. qua-

tion. 14. Philip. à Cruce sum. tract. 6. vbi de imped. 2. Albiz in manuscr. de matri. 8. dub. 30.

Possunt licite contrahere serui, licentia 183 à dominis minimè petita. Quia si nec na- Possunt li- turali, nec positivo iure mancipis est pro- cesse. hibitum, inuitis dominis coniugium inire ac- cidentarius videtur esse ille reverentia herilis respectus. Ita Torreblan. l. 2. practic. c. 15. m. 19.

Ego autem crediderim debere seruos prius à suis dominis veniam ad ineundum coniugium postulare, eorumque procurare consensum, ni- si iuste timant, à dominis eorum impedienda coniugia. Nec tamen culpa lethalis iudicari- reum esse mancipium id non gerens, si rubore dispergitur, aut aliquanti timore afflatus preteriret. Præcipue cum nefas sit domino matrimoniū serui impidire, nec possit tuta con- scientia punire eum, quod se inuitò, contraxerit. Quæstionis, an domino certiore facto, man- cipium de matrimonio ineundo tractare, fas sit illud alio vendendum immittente, quo se incolam serueri, immoneque incommodi, quod ex coniugio illo exundat. Distinguendum esse cœ- seo si iam matrimonium ceptum sit, quia ser- uis fidem suam alieni alligauerat, de matrimo- nio cum ea contrahendo: nefas erit domino, ex medio vt. Quia per illa spolalia, que quadam sunt matrimonij mixtum, iam est ceptum ac veluti in fieri matrimonium. Nequit ergo Dominus ius hoc alteri acquisitum, & à sua voluntate independens impidire. At vero si sponsalia inita nondum sunt poterit dominus sic venundare. Quia vtque tunc nulli tertio ius est acquisitum: ac proinde non est interdi- cendum dominio ius summum diuendendi manci- pium.

DVBIVM XIX.

An delinquit lethaliter at dominus, qui seruo coniugato diuendunt in paribus adeo dissitis, ut usus matrimonij impidiatur, quando initum matrimoniū sine domini voluntate fuit?

185 **N**on delinquit. Quia integrum erat domi- Non delin- no ante matrimonij contractum, seruum quit. ubique

216 Theologiæ Moralis, Lib. XXVII.

vbi que locorum venundare: cui iuri nō potuit seruus , matrimonio inito , præjudicare , nec à domini potestate abstrahi: fœsus si coniuncte domino , contraxerit; quia conniunctus dominus coniugio , cessit iuri suo taliter diuendendi , ut vñi matrimonij in pedimentum præstetur. Sic

• Scot. in 4. dist. 36. quæsi. 1. Ledes. 2. p. 4. art. 4. Angl. de matr. quæsi. 1. o. de imped. condit. art. 2. Palac. in 4. dist. 30. d. vni. dub. 5. Supplem. Gabr. q. 1. a. 3. dub. 3. concl. 3. Celaia q. 1. in solut. replica contra 1. argum.

186
Delinqv
plane.

Lethaliter delinquit dominus , etiam si seruus eo in iusto contraxerit. Quia si dominus peccat lethaliter impediens vñi matrimonij seruorum , sine eius venia contrahere , multo magis delinquit eos diuendens adeo in difficilis plagiis , ut perpetuo vñs coniugiis impediatur. Ita Sanchez lib. 7. dub. 2. num. 5. citans Hostiens. Alexand. de Neu. Abbat. Præpos. Tabien. & alios. Basil. lib. 7. c. 42. n. 5. Filliuc. tr. 10. p. 2. n. 5. Ochag. q. 49. n. 22. Palaus. d. 4. pun. 5. 6. 2. n. 5.

187
Quidam
sit. vñrius
expno.

Profecto in re tam graui , ac paſſim occurrente , quid probabilius tenendum sit , vñrius exponam , fixor liberia sit siue à tempore matrimonij , siue post initum , libertatem fuerit confecta , & commode valeat sequi virum: potest seruus vñcimum à domino venundari , quamvis ipso consentiente , coniugium fuerit initum. Quia non posse libere vendi , consurgit ex matrimonij vinculo , in quod vel dominus consenserit , vel eo in iusto ius habuit seruus , ne eius vñs impeditur. At quando vxor est libera , minime impeditur , quod teneatur virum s' equi , propria voluntate , nedum ex causa necessaria venditionis facta à domino , domicilium mutavit. Quod si cum possit commode virum sequi , imo ad id teneatur nolit , ei adscribetur culpa , & non dominus , qui minimè impedit matrimonij vñs. Idem dixerim quando vxor esset ancilla , potest enim vñque vendi , viro existente libero , siue tempore matrimonij talis fuerit , siue post manumissum , si commode possit ancillam venditam alibi , sequi , quamvis consentiente domino eam duxerit. Quia adhuc matrimonij vñs non impeditur. Quando vero coniux vñque seruituti subiectus est , seu si alter liber sit , non potest commode alterum sequi , ac proinde ea obligatione immunis est: si consenserit domini coniugium si initum , tenetur dominus lege iustitia , non ita distrahere seruum , quin matrimonio vñi valeat. Quia quamvis dicamus ius superesse domino , vñcimum seruum diuendendi , non obstante matrimonio : at illi cessit , dum matrimonio conniuit. Nisi seruus male moratus esset adeo , ut nequeat à domino vñque proprio periculo , aut rerum suarum sustineretur in proprio Oppido , aut partibus viciniis empior inueniatur: posset enim tunc seruum in partes remotas distrahere. Quia sicut Iudeus posset in delicti pecnam seruum in turemes coniungere , non obstante matrimonij iure: ita domino integrum erit , quamvis non ea punitione iudicaria , domestica tamen ac dominis vñi permisla , qualis est seruum alio diuendendum immittere. Porro quamvis initum sit matrimonium ignorante , aut contradicente domino : tenetur dominus sub lethali piaculo seruum non distrahere in partes remotas , vbi

facultas non sit utenendi coniugio: & non compellitur virgente necessitate , eo quod pretium iustum potest in eodem loco inuenire. Quia lex charitatis saltem constituit dominum , ne simili conditione vñatur in salutis spiritualis vñrisque coniugis gravissimum detrimentum , absque propria necessitate præpondentante. Fateor tamen , multo mihi esse probabilius , id peccatum esse contra iustitiam. Quia eo ipso quod serui habent ius in iuris dominis matrimonij contrahendi : habent subinde illo vñre di , alijs fruſtraneum ius illud esset. Denique si vñque coniux seruus sit diuersi domini , ac diuersa loca inhabitantis , ita ut mutuo conuenire nequeant , obsequiis dominorum satisfaciendo: tunc ut vñter fornicationis periculum , cogendis est alter dominus ab Ecclesia , vendere alteri volenti emere. At si neuter dominus emere velit cogendus erit alter vendere cuicunque extraneo in parte illa , in qua alter seruus adest. Si nullus autem empior inueniatur , emas Ecclesia , argumento ex c. Fraternitatem , d. 54.

D V B I V M X X .

An mancipium matrimonio illigatum teneatur potius domino , quam vñxi faſi facere?

Questio procedit , vbi ita alterum alteri obflat , ut simul stare nequeant. Alioquin certum est serui per contractum matrimonii exponam , obsequiis domini minime eximi à consuetis obsequiis domino præstandis , ut constat ex cap. 1. de coniug. seru. ibi : Debita tamen , & consueta seruia non minus debent propriis dominis exhiberi Vbi Hostiens. num. 9. Ioan. Andr. num. 4. Anton. num. 7. Anch. num. 5. Alex. de Neu. num. 12. explicant , Maxime consueta. Quia etiam non consueta obsequia serui domino debent ; quidquid enim seruus est , domini est . Item robis , insit per quas personas Tota ergo difficultas eo pertinet , quando non simul stant obsequium domini , ac reddere vxori debitum : ut si eodem tempore vxor debitum exigat , & dominus aliquid seruitum , quod tunc debito reddendo impeditum præstet ,

Igitur tenetur seruus potius domino , quam vxori satisfacere. Quia cap. 1. de coniug. seru. tradidit , seruum teneri ad consueta domino obsequia præstanda , non minus , quam si coniugatus non esset. Cum ergo non sit minor obligatio erga domum , ac in ipso præpondet , prins si bi obligatum esse seruum , & eo affectum enire ad cipiias translat. (Res enim cum onere ad possestorem transit , cap. Ex literis , de pignorib.) ius domini præualeat. Sic Gofred. sum. sit. de coniug. seru. num. 1. Innoc. cap. 1. num. 2. vñc. de coniug. seru. & ibi Hostiens. num. 10. Lex Regia 2. titul. 5. part. 4. Temperant omnes hi , nisi periculum fornicationis vxori immineat non redditio statim sibi debito.

Potius vxori , quam domino seruus texetur , potius satisfacere. Quia vinculum matrimonij serui , fortiusque sua est ex natura quam seruitus

ESCI
Theos
Tom.
F.

Sectio II. Dubia , De Impedimentis. 217

seruitus vinculum. Ita Fillius. tr. 10. p. 2. n. 51.
Basil. lib. 7. cap. 4. n. 4. Sanch. lib. 7. dub. 21. num.
15 Leand. tr. 17. 9. d. 21. 9. 17.

¹⁹¹ ^{quid est ipsa, quod iuris} Sectio communiter hōc aliosque Doctores distingue inter matrimonium initum à seruo, domino annuente, & cōtradicente, aut ignorantē ipso, contractum nullatenus tamen cōfessim aliquid discriminis interesse. Quia si res attente perpicitur, fundatum, quo diffinē innititur, valde dubium est, nimurū ius domini in seruum antiquius esse iure vxoris in ipsum seruum acquisitum per matrimonium. Indix enim, antiquius esse ius vxoris, ac proinde id ceteris paribus, praeponendum. Quod sic explicet: Dupliceiter ius hoc vxoris considerari potest, uno modo quoad possessionem actu apprehentiam in corpus coniugis matrimonij ini-¹⁹³tiatione: & hoc modo hand dobitum, quin ius domini anterius sit: coniux enim seruitus erat additus, cum per cōiugium sui corporis tradidit potestatem. Altero modo quoad suam pri-^{Liberatorem}mitiam originem, ex qua principium traxit vi-^{consequatur}res asumptum: & hoc modo ius coniugis in seruum domini iuripræ ponitur. Quia proficisci-^{Non omni ex}tur, ac robur accipit ex iure naturali primogenito, ^{iure affi-qui-}quod habent, serui ad potestatem sui corporis tradendam per matrimonium; quidem præferuntur iuri Gentium, ac prius illo est, quo aliqui in seruitum fuit additi. Poterit ergo coniux eo iure vii, initio domino: iusque domini, vbi cetera sunt parta, sit postponendum. Hoc autem prudenti moderantur, & non metaphysico ri-^{Anterius res}gore intellexerint, sed morali modo. Ius etenim potius coniugis, sive volente domino matrimonium sit initum, sine eo initio, non anfert ius seruitus, ea debita obsequia domino præstan-^{sunt, soluie.}dazende non erit in potestate alterius coniugis sum, ea paſſim, aut plus iusto impide, crebra debiti petitione. Nam sicut viro liberum est, vxore deserta, aliquandiu abesse, pro negotiorum expeditione: nec ius vxoris est obſtaculo huic absentiae: ita etiam domino licet coniugem seruitus sibi subiectum in necessariis occupare, & cum aliquo proficiscitur, secum deferre, vt sibi ministeret: & aliò cauſa alii uici negotij expediendi immittere.

D V B I V M XXI.

An mancipium contrahens cum domino, aut cum domina, statim consequatur communi ex iure naturali libertatem?

¹⁹² ^{Argu. Caffel. lectione circa hoc capitulo.} **S**Vppono, ancillam ductam à domino in vxorem ex iure Regni Castella fieri ex ipso li-
beram. lib. 1. rit. 1. 3. p. 4. fine, ibi: Tan gran fuerza ha el matrimonio, que luego que el padre è la madre son casados hijos legitimos. Eſo mismo seria, se alguno hubiese hijo de su sierva, despues deſſe fe casar con ella. Ca tan gran fuerza ha el matrimonio, que luego, que es hecho, es la madre por ende libre, è los hijos legitimos. Vbi duplēcē vim les tribuit matrimonio, alteram legitimandi prolem anteā conceperat: & ad hoc proles deſideratur; alteram verò redigēt ancillam in liberam: & ad hoc nil conferit, habitam esse Eſtob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

problem ex ea, necne. Ambigitur autem, num ancilla huiusmodi sedigatur illico in libertatem ob ius Castellæ singulariter, an hoc ei ex iure communi de naturali ei competit?

Non solum ex Castellæ iure, sed etiam ex iure communi, ac naturali libertatem illico cōsequitur. ¹⁹³ ^{Authent. Ad hoc, c. de lari. liber. Et leg. amori ex iure.} ^{Liberatorem} ^{consequatur} ^{Liberte, 8.c. e operis libert. Sic Glosa. si quis via diuam, el 2. 24. verb. Ancillam. Atchidiac. ibi. Dominic. fine. Turrecer. num. vnic. Sylvest. verb. Seruitus, qu. 4. Astenſ. sum. part. 2. lib. 8. tit. 15. a. 2. qu. 2.}

Solo iure Regni Castella libertatem affe-¹⁹⁴gitur. Quia nullus datur textus aliunde, ei li-^{Non omni ex}bortatem decernens. Non Authent. ^{iure affi-qui-}Ad hoc, que nec verbum dicit ad id conferens; sed solum quando dominus tradit ancillam libero igno-^{tur libertatem.}ranti seruitum. Non *liberte*, que solum, li-^{liberatatem.}bortum ductam in vxorem non esse cogendam operas præstare. Cū ergo nullus datur textus cā libertatem decernens, alterendum iure communi atento eam ancillam minime effici liberam. Ita Palac. 4. lit. 30. d. vni. Henr. q. 1. 1. c. 10. n. 4. lit. Z. S. v. *Matrimonium de Imperio*. dirim. n. 1. Sanch. 1. 7. d. 10. n. ii. alios citans Villalob. tr. 1. 4. diff. 6. n. 2. Ochagan. tr. 3. qu. 49. n. 17. & alii Negant etiam Sylvest. Archidiac. & alii effe libera mancipium iure communi, sed affirunt, naturali iure liberari.

Ego quidem probabilius affirmo librum ef-¹⁹⁵fe illico mancipium domino nubens omni iure ^{Anterius res}nempē naturali, communi, & Regni Castella: ^{solutio.} cum nulla in oppositum exerit iurium disposi-^{tionis.} Quia vinculum matrimonij tantum sit, vt per illud coniuges sicut una caro, necessario ex vi naturali illius prouenit, vt communicet in bonis honoris, dñitiarum, aut sedis, vt habetur in *Authent. de Consal.* §. si auctem, coll. 4. Ergo cum hac communicatio statui seruitus repu-^{gnat iure naturali,} necessario debet per matrimonium mancipij cum domino celebratum extingui. Accepi ex P. Vasquez in 3. particl. d. 81. capit. 8. numer. 41. Basil. libr. 7. cap. 44. nu-^{mer. 4.} Eligio Bas. verb. *Matrimonium*, 8. n. 11. Palao, disp. 4. punt. 5. §. 3. numer. 1. & Trull. lib. 7. cap. 9. dub. 5. numer. 2.

D V B I V M XXII.

An quando ancilla vel seruis ineunt matrimonium cum persona libera seruitus illius ignara, domino tradente in matrimonium, vel sciente, ac tacente seruitura sit validum huicmodi matrimonium?

VAlidum minime est. Quia lex Regia, 1. in ¹⁶² ^{Non est utrum} fine tit. 5. p. 4. ait, eos libertatem consequi, at matrimonium esse nullum. Ratio est, quia cū ex matrimonio illo ab eis acquiritur libertas, prius est matrimonium miri, quamserui acqui-^{rat libertatem: ac proinde vere initum esse in-}ter personam liberam & personam seruiti subiectam cum conditionis seruitis errore. Ergo validum minime fuit matrimonium. Sic Coar. 4. decret. parte 1. capit. 3. §. 7. Greg. Lop. 1. 1. Cap. tit. 5. part. 4. Hurtad. d. 1. 4. diff. 3. n. 7. Palau d. 4. punt. 5. §. 3. numer. 5. Gutier. de matr. c. 91. n. 16.

T Validum

218 Theologie Moralis Lib. XXVII.

197 Validum est omnino matrimonium. Quia re vera lunc matrimonium id non si absolu-
te in personam liberam ac seruilem: nam in facto esse matrimonij utraque persona con-
trahens est libera. Et qui consenti in aliquid,
consentit etiam in id, sine quo illud non po-
test perfic: sed dominus consentit in huius-
modi coniugium: ergo etiam in libertatem, sine
qua illud est invalidum: Igitur non sit absolute
inter personam liberam, & personam ser-
uitu*ri* additam. Ita Sanch. l.7.d.20.n.14.citans
vixi supra octo Doctores. Filiiac. tr. 10.p.
2.n.45. & 48. Ochagau tr.3.q.49.m.18.Bonac. q.
3.pun.3.n.3. Coninch. d.31.m.2.4. & 25. Rebel.
l.3.de matr.g.3.n.29.

198 Cum his opinor. Quia in *Auctor. de nuptiis.*
Hoc mihi pro. §. si vero decretum, vers. Hoc autem decernimus.
& vers. si vero. dicitur & eos ieruos consequi
libertatem & matrimonium consistere. Nec obstat lex Regia pro prima sententia citata, solū enim arguit conditoris illius foisse in ea opiniōne non tamē habet vim legis, quoad de-
cisionem nullitatis matrimonij, bene tamē
quoad libertatem seruo illi impertiendā. Quod prius sit fori Ecclesiastici, posterius autem sa-
cularis. Nec etiam obstat ratio illa. Quia cum statim eodem momento, quo perficitur mat-
rimonium maneat coniux servilis conditionis
effectus liber, seruitus illa est nullius consideratiōnis, nec obest matrimonij fini nec af-
fert incommoda, ob quae ius Ecclesiasticum ir-
ritauit matrimonium cum errore conditionis
contractum.

CAPVT XXII.

Circa Votisolennis Impedimentum.

D V B I V M XXIII.

*An votum solemne castitatis in professio-
ne Religionis emissum dirimat ma-
trimonium solo iure Ec-
clesiastico?*

199 Solo iure Ec-
clesiastico di-
rimit.

Solo iure Ecclesiastico dirimit. Quia nulla ad effratio cogens af-
firmare, id impedimentum natu-
rali iure esse inductum. Nam tra-
ditio rei vel personae ex iustitia
descendens est alterius rationis ab ea, qua ex
religione existit: nec haec duas traditiones su-
p̄e natura repugnant: nec una alteram ex-
pellit. Nam coniugatus potest de licentia alterius coniugis valide profiteri: & sine licentia altero adulterate: & tamē non dissolvitur prior traditio, cum vinculum matrimonij perleueret. Ergo ex eo quod religionis professio consistat in traditione, non sumitur efficax ratio ad con-
cludendum, traditionem postea factam per cō-
tractum matrimonij esse irritatam. Sic Sanchez lib. 7. dub. 26. numer. 2. quadraginta sup̄a
septem referens Doctores. Basil. libr.7.cap.22.
num. 4. Ochaga. tral. 3. question. 50. numer. 8.

Hortad. dub. 1. 1. diffic. vnic. n. 3. citans Vasquez,
Coninch. Bonac. qualion. 3. pun. 4. numer. 3.
& penes ipsum Reginal. Lessi. Rebel. Villalob.
tr. 14. diffic. 7. num. 2. Laym. lib. 5. tral. 20. p. 4. c. 3.
num. 1.

Non solo Ecclesiastico, sed etiam iure diui-
no, & naturali votum solemne matrimonium ²⁰⁰ Non diuinis
dirimit. Quia clare colligitur ex cap. si via Sa-
cro. 17. qui. vbi dicitur, contrahentes post vo-
tum solemne separandos esse verbo Domini
& autoritate Canonica: Ergo non solum iure
Ecclesiastico, sed etiam iure verbo Domini, hoc
est, iure diuino irritat matrimonium. Et quia
huiusmodi votum iure naturali dissoluit ma-
trimonium ratum non consummatum: Ergo à
fortiori codem iure diuino, ac naturali habebit
irritandi matrimonium cum eo contra-
dictum. Ita D. Tho. an addit. q. 53. a. 2. & alibi. D.
Bonac. q. 1. a. 2. Sotus q. 2. a. 2. Valent. 1. 1. d. 6. q.
9. pun. 5. Henrig. l. 1. nu. 2. 3. & 7. Cornejo d. 7.
dub. 9. Joan. de la Cruz q. 4. de matr. art. 3. dub. 5.
Philip. de la Cruz. sum tr. 6. Torrebl. l. 2. prab. 5.
c. 2. 3. set. 3. n. 69. Candid. d. quis. 28. a. 4. dub. 2.
Machad. l. 3. p. 1. tr. 11. docum. 4. n. 3.

Ego quidem primam sententiam tanquam ²⁰¹ Primam sa-
firmiorem, ac probabiliorem defendeo. Quia tentam ut
manente eadem proflus voti solemnitate, vi- probabiliti
deo, posse Ecclesiam statuere, ne matrimonium ²⁰² & con-
subsequens dirimat. Cum enim solus quidam firmi-
voti solemnis effectus impediatur, nil proflus
essentia, & solemnitas, qua nunc gaudet,
amittet. Porro antiquitus professio non diri-
mebat subsequens matrimonium vt constat.
Nam Cyprianus Epist. 11. ad Pompon. rogatus
de virginibus qua post castitatis votum nup-
serant, quid gerendam esset non eas separare
praecepit, sed publicam agere penitentiam
inflit. Et D. Augult. lib. 9. de bona viduit. c. 9. 10.
& ti. probat, fallam esse sententiam dicentem
non esse vera coniugia virginum post votum
castitatis nubentium. Et in Concilio Ancyra-
no c. 19. (& refertur c. Quotquot. 27. qust. 1.) &
Elbertino can. 1. 3. (& refertur c. Virgines. 27. q. 1.) & Chaledonense can. 15. (& refertur cap. si
qua virgo, question. 1.) Virginibus Sacris qua
post votum continentiae nubunt, peccata indicia-
tur, nec tamē à nuptiis ibentur semoueri
signum igitur est, eo tempore nondum le-
gem Ecclesiasticam editam esse ea irritantem
coniugia atque ita, attento iure naturali
diuino valida fuisse. Equidem votum solemne
non irritat matrimonium subsequens, qua ra-
tione votum irritat: sed qua ratione est so-
lemnem. Cum igitur solemnitas sit ex iure Ec-
clesiastico c. vnic. de voto in 6. solo iure Ecclesiastico irritabit.

D V B I V M XXIV.

*An votum Sacri Ordinis dirimat mar-
rimonium subsequens solo iure Ecclesiastico?*

Non solo iure Ecclesiastico, sed & iure diu-
no dirimit. Quia c. vnic. de voto in 6. 2. Non sibi iuri
quiparantur votum solemne Ordinis Sacri, & Ecclesiastico
professionis. Hoc autem dirimit iure diuino: Ex-
ego & illud. An nō in Sacro Ordine est traditio
sicut in professione? Cū igitur votū professionis
dirimat

dirimat iure naturae, eo quod in eo traditio reperitur: eodem iure dirimet Ordo. Denique quia ordinis est diuino annexa castitas munus Sacerdotalibus conueniens, quibus coniugales cuncte adueruntur. Sic Maior in 4. dist. 24. qu. 2. Celaia dist. 17. q. 1. Dicunt esse probabile Bas-
sol. dist. 37. qu. viii. art. 1. & Nicol. de Nista ad 4.
sent. tr. 6. p. 3. de matr. q. 7.

²⁰³ Solo iure Ecclesiastico dirimitur matrimonium solo subfugens per Ordinem Sacrum; Ecclesia enim inhabiles reddidit initios Sacris ad matrimonium sicut consanguineos in secundo, & veterioribus gradibus vñq; ad quartu& sextu& centu& hęc probatur eidem profūs rationibus, quibus Dubio præcedenti ostendit solo iure Ecclesiastico annexam esse continentiam professioni. Ad dīcērim. Quia hoc votum non est per se & ex natura sua solenne, sed per accidentem (quod apprime probat Sanch. l. 7. d. 27. n. 17.) Non ergo dirimit matrimonium iure naturali diuino instar voti solennis per se, quale est professionis votum. Ita Doctores, quos n. 199. retuli. Quies addo D. Thom. in 4. dist. 37. q. 1. art. 1. corp. Scutum ibi. q. viii. §. Dico igitur. D. Bonavent. 1. qu. 2. corpo Albert. Mag. ibid. a. 1. Durad. q. i. n. 4. Palud. q. i. a. 1. n. 8. & a. 3. n. 19. Suppl. Gabriel ques. vni. a. 1. concil. Bellarim. l. 1. Controv. 18. Henr. l. 1. c. 5. n. 9. Valent. 1. 2. d. 6. q. 6. pun. 5. Manuel. Vega. Petr. de Ledes. Palac. Merina. Germon. Scot. Capreol. & alij plures, quos refert ac sequuntur Sanch. libr. 7. dub. 28. numer. 11. ²⁰⁴ Huic harco sententia tanquam communiori ac veteriori. Nam cum votum illud tantum sit solenne per accidentem, nullatenus habet, per se dirimere. Id ergo ei ex solo Ecclesiastico iure proponit.

D V B I V M X X

An sacerdotes Greci videntes matrimonio ante Ordines initio sint sacrilegio
rei?

²⁰⁵ ^{Nannella} ^{lippia} ²⁰⁶ ^{Diliguntur} ^{Graeci} *S*uppono (ex veteri sententia) nunquam licuisse in Ecclesia sive Latina, sive Graeca Sacro ordine præditis matrimonium inire: eam vero esse differentiam inter Græcos, & Latinos in Sacris Ordinibus constitutos: quod illos post coniugium ad Sacros Ordines accedere, & uti matrimonio antea contracto permititur: quod Latinis est interdictum. Et Græcis quidem cōcedebarūt usus matrimonij ante ordinem initio præter id tempus, quo Altaris ministerio deferrire vel consuetudine vel lege debent. Leg. Azorium l. 13. art. 11. Moral. c. 13. q. 1. Quæferis vero, num Sacerdos Græci videntes matrimonio ante ordines initio delinquunt? Delinqunt. Quia id eis permisum est ob eorum duritatem, tanquam minus malum, instar permissionis lupanarū: Probatur ex Decreto Nicolai I. ad consultum Bulgariorū c. 70. & habetur c. 51. d. 28. vbi consultum à Bulgaria, num Presbyteri habentes vxores sufficiendi essent? Sic responderet: *Licet ipsi valde sint reprehensibiles, ut tamen Deum conuenit imitari, qui solem suum erifacit super bonos & malos.* At Bulgari semper retinente Græcorum morem. Sic quidam, quos prelio nomine refert Azor. l. 13. c. 13. q. 1. Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

Minime delinquunt. Quia Concil. Lateran. sub Innoc. III. c. Vt clericorum de vita, & honest. Cleric. digit. Qui autem secundum regionis sue ^{Non delin-} morem non abdicant copulam coniugalem, si quant. laj. facint, granius puniantur, cum legitimo ma- trimonio vti possint. Vbi Glos. finalis assertit, id dici propter Græcos, qui in Sacris constituti vti- tur matrimonio ante contracto. Ita D. Anto- nin. ; part. tit. 1. c. 8 post 2. concil. Rosel. v. Impedi- mentum, in ap. 11. n. penult. Sylvest. v. Matrimo- nium. 8. q. 12. Azor. citatus. Sorsus in 4. dist. 3. 8. q. 1. a. 2. Ludou. Lop. p. 2. Instruct. de matr. c. 49. San- chez l. 7. d. 28. n. 6. plures citans.

Certissimum est Græcos minime delinque- ²⁰⁷ re, dum matrimonio ante Sacros Ordines iniro vtuntur. Quia cum lex de Sacerdotum celi- batu sit Ecclesiastica, nec sit apud Græcos rece- pta, nisi modo prædicto, illos non obligabit: eo vel maxime quod sciente Pontifice id effectum sit. Quare textus contrarios intellexerim duceb- tibus vxores post Ordinem Sacrum. Hinc ap- parat, Dubium hoc omnino dissolui.

D V B I V M X X

An Sacer. Ordo ante rationis usum suceptus, obligat ad continentium: & dirimmat matrimonium?

Obligat ad continentium, ac dirimit matrimoniū. Quia vetum fulcepit ille chara- ²⁰⁸ terem. Sic Palud. in 4. dist. 37. q. 1. art. 1. n. 14. Dirimit plā. Suppl. Gabr. dist. 25. q. 6. art. 2. concil. S.D. An- nin. 3. p. 1. q. 6. Ledel. 2. p. 4. q. 5. a. 4. Ait esse probabile Richard. in 1. dist. 1. §. a. 4. q. 2. ad 3. & Celaia dist. 25. q. 3.

Nec ad continentium obligat, nec matrimo- ²⁰⁹ nium dirimit. Quia ordo facer non obligat ex natura rei ad castitatem, sed ratione voti ex Ecclesiæ constitutione adiuncti. Votum autem exprimum, nedum tacitum quale ordinis inest, irritum est, si non voluntarie fiat. At in eo, qui ante rationis usum initiatur. Sa- cris, quænam potest inesse voluntas? Ita Sanchez lib. 7. dub. 30. numer. 3. Holstien. sum. titul. de tempore. ordin. n. 11. Sylvest. v. Matrimonium. 8. qu. 12. dist. 2. Narar. lib. 1. consil. titul. de iis, que vi. consil. 1. num. 4. Rota in nouissim. part. 1. decisi. 5. 61. num. 6. Palud. in 4. dist. 25. ques. 3. art. 1. n. 10. Richard. dist. 37. art. 1. ques. 1. corp. Almain, dist. 25. q. viii. Sors. ibi q. 1. a. 2. Palac. dist. 25. dub. 1. Henr. libr. 10. cap. 14. num. 3. & libr. 12. cap. 5. num. 9. liter. Q. Azor. libr. 13. cap. 24. question. 9. Manu. tom. 2. sum. cap. 96. num. 4. concl. 4. Barthol. à Ledes. de ordi. dub. 14. Vega 10. 2. jun. cap. 57. casu 7.

Hoc mihi verius inferenti hinc, posse ²¹⁰ hunc liberè, si ordine vti nolit, ad matrimonium ^{Hoc mihi verius} transire. Quia sola castitas ordinis ^{rius.} annexa poterat impetrare: at

nulla ratione ad ca-
ritatem tene-
tur.

T 2 D V B I V M

D V B I V M XXVI.

An ordo susceptus post rationis usum, sed ante pubertatem, irritat matrimonium, cum adeptus pubertatem non ratificat?

Irritat quidem. Quia libera voluntate ad Ordinem Sacrum est pro motus. Sic Sotus l.7. de inst. q.2.a.5. Vega 10.2.su.c.57.caſu 7. Glof 8. Pueri, v. Ad Sacros. & canonicu v. Discretionis, de Cler. per salt. promoto. Vbi Anton. n.2. Cardin. n.2.q.1.Bonifac. Clem. fin. nu. 26. & 27. Alex. Carter. l.3.de [pons] c.3.

Non irritat nisi adeptus pubertatem ratificat. Quia votum solenne expressum in Religione approbata ante pubertatem emissum, nisi post eam ratificetur, non obligat c.1. & c. Illud, 20. q.1. & c. Ad nostrum, de Regulari. Ergo nec votum solenne tacitum emissum in Sacri Ordinis susceptione. Ita Sanch. l.7.d.30.n.8. ci-tas Innocent. Hostiens. Joan. Andr. Abbat. Antchar. Henric. Hugon. Immol. Rebuf. & alios

Cum his opinor integrum esse huic matrimonium inire, si nolit in ordine perseverare. Quia ad nullam continentiae legem obligatur. Quæ si eris autem, quandiu possit resilire. Respondeo, quodcumque ante pubertatem resilire posse: vel statim ac pubertatem adeptus est, ita ut necesse sit ratificet, puber-tatem adeptus.

D V B I V M XXVIII.

An Ordo Sacer per vim, vel metum assumptus, dirimit matrimonium postea initium?

SOrdo obligat ad continentiam unde matrimonium postea initium irritum est. Quia sic ordinatus characterem ordinis accipit, cui annexa est castitas. Cum ergo accessorium sequatur naturam principialis Regula Accessoriuum. 42. de reg. iur. in 6. ac principale valeat, valebit quoque accessoria ad castitatem obligatio: unde matrimonium postea initium, irritum erit. Certe merito baptizatus, compellitur seruare fidem, taliisque Ecclesiæ leges, eo quod characterem recipiat. C. de Iudaïs. d.45. quod est ex concil. Tolet. 4.c.56. At ut fides, & lex Christiana comitantur characterem Baptismi, ita castitas Ordinis characterem. Sic Supplementum. Pisanæ v. Ordinatus i. num. 6. Tabie. v. Ordo 2. fin. Armilla. v. Ordo. nu. 6. Rota in nouiss. p.1. decis. 560. à n.7. Gaeta repet. c. Ad limina 30. qu. 1. §. 3. qu. 19. n. 96. Palud. in 4. dist. 38. q. 3. a. 4. concl. 6. n. 28. D. Antonin. 3.p. tit. 14. c. 16. Sotus l.7. de inst. q. 2. a. 5. in solut. ad argu. ultimum.

Ordo is per vim vel metum assumptus nec obligat sic initiatum continentiam seruare, nec dirimit matrimonium postea contractum. Quia constitutio Ecclesiæ non obligat Clericos directè ad castitatem, sed ad castitatis votum emitendum. Quare qui votum illud castitatis in susceptione Ordinis Sacri tacite emittit, ex solo voto ad eam tenetur: & solum obligat constitutio Ecclesiæ, quando hic ini-

tatus votum non emisit. At hic cum in suscep-tione ordinis non habueit voluntatem con-trariam, vere votum annexum Ordinatice eniſit instar alterorum Clericorum. Cum ergo ex voto non manferit obligatus, irritante il-lud eadem Ecclesia ratione metus, nulla ratio-ne manebit obligatus: unde matrimonium po-stea contractum minime dirimetur. Ita San-chel. 1.7.d.29.n.5. Richat. in 4. dist. 2. a. 4. q. 2. ad 3. Maior. dist. 24. q. 2. in solut. ad 5. Sotus dist. 25. q. 1. a. 2. ad 3. Henriq. l.10. c. 14. nu. 3. & l.12. c. 5. n. 9. lit. Q. Azor. l.13. c. 14. qu. 8. Petr. de Le-def. de Sacr. Ordin. c. 6. difficult. 3. dictio 2. S. sum. verb. Ordo. n. 14. Barth. à Ledeſ. de Ordin. dub. 1.4. Vega 10.2. sum. c. 57. caſu 6.

Probabilior mihi sententia hæc. Quia ius id feruat in metu gestis, vt ea quæ facile repa-reantur, & ad pristinum statum restituantur ope Iudiciorum. nequeunt omnino cessare: ne destituantur re-medio iniuriosum metum passus. Ob eam planè rationem matrimonium metu initum irri-tauit: quod ferunt contractum dissolutum à Iudice nequeat. At cum cœteri contractus irritari facili posseant à Iudice, eos metu initos non irri-tauit, fed à Iudice rescindendos reliquit. Cum ergo obligatio ad castitatem ordinis Sancto annexa, vbi semel contracta fuerit ope Iudicis dissoluta non possit, æquum est, vt Ecclesia eam obligationem irritarit. Colligo, posse hunc li-cere matrimonium contrahere. Quia sola obligatio ad castitatem Ordini annexa posset ob-scacula efficiat non tenetur continere, vt vidi-mus. Inde nec tenetur continere, quamvis metus non sit cadens in virum constantem, modo sit talis, vt praetimore illo initiatus esset: eoque secluso nullatenus initiatus. Horum quidem probabile esse iudico, licet probabilius fatetur esse oppositum nempe solummodo metum ca-dentem in constantem virum id operari.

CAPUT XXIII.

Circa Cognitionis carnalis Im-pedimentum.

D V B I V M XXXIX.

An consanguinitas in primi gradu lineare-iter dirimat iure naturali matri-monium?

RE COLO ex sect. 1. triplicem esse cognitionem, quæ ma-trimonium dirimit: *Natura premittens seu carnalem spiritualem* & *Legalem*: triplicemque esse consanguinitatis lineas, *Rectam descendentiū à parte in filios nepotes, & lineam Re-ctam ascendentium à filiis in patrem, suum, &c. Transversalem, quæ est collatio personarum*, quæ ab uno eodemque principio descendunt, vni-

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 221

sunt plures fratres, patrueli, &c. Ad memoriam exilio tractatu reuoca quanam ratione annimerandi sunt gradus consanguinitatis in ordine ad matrimonium dirimendum. Quæsiemir ergo, num consanguinitas in primo gradu linea recte dirimat iure naturali matrimonium?

D. Ambroſ. Epif. 66. ad Patern. dicit, conuictum patris cum filia pugnare cum lege naturae in singularium cordibus ſcripta. An non etiam bruta inititum quodam naturali ducta concubitum cum parentibus refugitur? Annon Genetes fratum cum sotoribus coningia, nedum parentum cum filiis abhortent? Profecto huicmodi coniunctio aduersaria quodammodo ipsius matrimonij substantia; nam cum hoc sit quidam contractus, & coningalis amicitia, defiderat duo extrema diſtincta, quorum unum non sit a' terius pars iuxta illud Genes. 2. Et erunt duo in carne una. At filii sunt quædam parentum pars. Non ergo poſsumus matrimonio iungi.

²¹⁹ Non diritti naturae sunt. Quia matrimonium patris cum filia, seu matris cum filio non aduersatur substantiae, aut fini intrinsecō matrimonij Nam possunt parentes, ac filii mutuan fibi corporum potestatem tradere, tanquam illorum veri domini ad individuum vitam agendum, in quo consistit matrimonij substantia. Nec fini primario aduersatur. Nam potest inde subsequi generatio prolis; & tantum abest ut rectius educationi obstit, vt potius mirum in modum ei deferatur. Nihil enim ita conductit bona prolixi educationi, ac mutuus amor, mutua que coniugum habitat, que maxime seruantur inter parentes & filios inter se coniugatos. Nec etiam secundario fini repugnat: nam ad ex-

Nec etiam secundario nisi repugnat: mo ad extingendum libidinis ardorem, conduceat. Quia ex coniunctu matris & feminæ quorūcumque excitari afolet sēpius concupiscentiæ ardor, & non semel inter parentes & filios obincantam, ac nimiam familiaritatem: qui utique extinguerit, aut inter ipsos matrimonio. Certe nō apud omnes nationes lumine naturali ductas nefas existimatur est, parées cū liberis matrimonio colligari. Nā apud Persas hæc connubia admittitur, vt referunt Strabo. l. 15. Arrian. l. 5. c. 14. Curtius l. 7. Tertul in Apolo. c. 9. Et de Parthis testatur Lucan. l. 4. Et de Medis, Äthiopibus, Indis, ac Scottis affirmat D. Hieron. l. 2. in Iouian. Et de Hybernis Strabo l. 4. Et de Nau-
ra Regione refert Corrius l. 8. Et de Nōmadum natione testatur D Chrysoft. in 2. Pauli ad Corinth. hom. 8. Constat ergo, matrimonium inter parentes & filios non esse iure naturæ irritum. Porro in hanc sententiam inclinat Basilius. l. 7. c. 31. 2. s. fatus: Niſi fortè quis dicat, matrimonium patris cum filia, matris cum filio diuina aliqua lege potius prohibitum, quam naturali: quæ quia conformat naturæ, naturalis dicitur; & traditione derivata sit. Quod mihi aliquantulum aridet, cum non inueniam firmum aliquid argumenum, quod ostendat, hanc coniunctionem iure naturali nullam, cū non opponatur ita clara fini matrimonij, quod necessarium esset, vt iure naturali irritaret. Ita ille, in cuius senten-
tiam valde pronus ostenditur Caramuel libr. 2.
Theol. Mor. c. 5.

Theol. Mor. s. 45.
Dirimit naturali iure. Quid ex natura rei ille solum persona sunt ad matrimonium habiles, inter quas possit esse aequalitas, & mutua subiectio ad actum coniugijat huiusmodi aequalitas, ac subiectio non possint coherere cum naturali potestate patris in filium: ergo Ita D. Tho. in addit. q. 5 a. 3. Sanch. l. 7. d. 51. n. 8. Cornejo d. 7. a. 1. Laym. l. 5. n. 10. p. 4. c. Cominch d. 32. dub. 1. Hurtad. d. 14. diffic. 3. Meus Diana p. p. 8. tr. 1. resol. 7. Trull. cap. 9. dub. 7. n. 7. Bauni de imped. Cogn. q. 1. Palaus 10. 5. d. 4. pun. 6. 8.

Hoc mihi, imo & omnibus indubitatum.
Quia omnes gentes bene instructae solo natu-
re lumine edocere nuptias inter hos nefandas
iudicaruntur & Persia ea coniugia permittentes
notantur uti barbari. Ut à Tertul. in *Apolog.* c.
9. à D. Chrysoft. hom de Pentec. à Theodor. I. de
legibus. & à D. August. l. 3. qg. in *Lentis.* qu. 61. Et
Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

D V B I V M X X X .

222

D Imit quidem, unde in casu extremæ indigentia, v. gr. si soli filius & mater aut pater & filia in mundo superessent, non licet nisi coniugium inire nisi ex speciali Dei dispensatione. Quia matrimonium illud super indebet cedit materia, & ad illud naturaliter inhabili. Quamvis autem necessitas quandoque ab obligatione legis aliquid prohibentis excusaretiam non potest capacitatem, quam in se non habet, exhibere. Sic Caiet. 2. 2. 9. 25. 4. 9. Petr. de Ledel. q. 5. 4. a. 3. diffic. 1. Coninch d. 2. 2. n. 1. Hurtad. d. 17. diffic. 3. Sotius d. 2. 1. de iust. q. 3. a. 8. ad 3. Baun. tr. 1. 1. q. 1. de imped. cognat. assert. 2. quamvis q. sequenti contrarium sentire videatur. Perez de matr. d. 33. sct. 3. n. 1. addens, nec Deum posse pati, vel matri cum filia, aut filio matrimonium inire,

Non dirimit, sed hoc in casu licitum esset 223
matrimonium. Quia malum ordinis inferioris Minime d'
cohonestari potest propter superioris ordinis mt.

bonū: ut damnū vitæ propter bonum rationis. Cum ergo malum priuatum irreuerentia paterna consurgens ex huiusmodi coniugio sit inferioris ordinis respectu boni communis, ad quod spectat specie consuetatio poterit coheretari, ut ei confulatur. Ita Valent. 4.p.d. 10.q. 5.pun. 3. Verac p. 1 Spec. art. 43. Sotus in 4. dift. 40. quoniam vnic. art. 3. Palac. ibi. dab. vnic. Vega tom. 2. sum. e. 34. casu 12.5. Sanchez lib. 7. d. 5. i. n. 10. Pefanti in addit. ad 3. p. q. 5. 4. d. 2. Candid. difcept. 2. 8. art. 5. dub. 4. Lublin. v. Matrimonium. n. 2. o. Laym. p. 4. c. 6. n. 1. Gutier. e. 96. n. 14. Palaus d. 4. pun. 6. n. 3. Trull. 7. cap. 9. dub. 7. n. 7. Diana p. 8. m. 1. resol. 7. 1. inferens. (apposite quidem) hoc in causa Pontificem præcipere pati & filium ut omnibus in seculis. 1. 1. 1.

hile, ut coniugium in ea re, quoque obediere tenerit:
Veriōdo hanc patem existimo sciens D.
Chrysostomum hom. 44. in Gen. & D. Ambro-
sum l. 1. de Abrab. c. 6. filias Loth à culpa excu-
fare, dum cum patre concubere: existimabant
enim nullum superflitem esse alium virum, qui
posset generationi deseruire. Ceterum licet
prima sententia admodum sit probabilis, mini-
me admiserim, quod meus Perez addidit, nec
Deum posse talēm concedere facultatem, quod
quidem nullo solidō posse fundamine affirmā-
ri iudico.

T 3 DVBIVM

D V B I V M XXXIe

An prohibitio & irritatio matrimonij inter ascendentem, & descendentes iure natura inducta, protrahatur ad quemcumque gradum in infinitum?

225
Protrahitur ad quemcumque gradum in infinitum.

Protrahitur quidem. Quia natura respuit matrimonium inter parentes ac liberos ratione reverentia illis ab his debita. At maior reverentia ac subiectio deberet ascendentibus remotoribus & eo maior, quo ascendens remotior est. Et quamvis hominum ingratitudine, et potius ascendentium remotiorum morte, amicitia inter ascendentem ac descendentes remotores euaneat: non tamen ob id tollitur naturale reverentia, & subiectio debita. Repugnat igitur naturæ inter hos socios matrimonij æqualitas. Et quia iure ciuili statutum est, prohibitione hanc nullis finibus contingeret, sed in infinitum protrahi. *Instit. de nuptiis* §. Ergo non omnes i. Nupria, 53. l. Et nihil: 54. ff. de rite nupti. Vbi & ad ascendentem illegitimos extenditur. Sic Vaquez, Toledo, Petr de Soto, Bellarm., & alij vñque ad quinquaginta tres Doctores, quos citat Sanch. 1.7. d. 51. n. 12. Coninch. 4.31. dub. 1. Rebel. 1.3. q. 5. n. 13. Reginald. 1.31. n. 119. Villalob. tr. 14. diffic. 8. m. Torrebl. 1. prætic. c. 15. fœt. 8. n. 7. Hurtad. d. 17. diffc. 4. Inferentes Adamum hodie resurgentem nullam vxorem ducere posse: vt qui est viuens humali generis parens.

226
Non protenditur in infinitum. Quia cum confanguinitatis ratio sit participatio eiusdem sanguinis communicata à virtute generante spissitis, & hæc eodebili reddatur, quo in plurimes generationes protenditur: nequit in infinitum extendi, sed tandem extingetur, ac deficiet: Ergo impossibile est, in quacunque linea consanguinitatem in infinitum protrahi: ac subinde dicendum necessario erit, impedimentum hoc consanguinitatis in recta linea certis finibus, attento iure naturæ contingere. Ita D. Tho. 2.2. q. 154. a. 9. ad 3. Caiet. ibi, Sanchez 1.7. d. 51. n. 13. Barth. à Ledel. dub. 37. concl. 4. Sæ de Imped. dirim. nn. 4. Vega tom. 2. sum. 2. c. 34. casu 164. & 127. Petr. de Ledel. q. 54. a. 3. diffic. 2. concl. vni. & alij.

227
Hoc mihi probabilitus. Probabilius hoc mihi. Nam ius humanum speciem, ius canonicum cap. Non debet, de consang. & affini. omnes consanguinitatis gradus matrimonio obstantes intra quartum gradum conclusit, nec distinxit an linea esset recta ascendentium, an potius collateralium transuersa. Nec referit, ius Ciuiile statuisse, impedimentum hoc in recta linea in infinitum protrahi. Quia solius iuris Canonici est, inter fideles matrimonij impedimenta decernere; nec quoniam conferit ius Ciuiilis prohibito, nisi expresso iure Canonico approbetur. At hæc prohibitio non est iure Canonico approbata, quin reprobata potius c. Non debet.

D V B I V M XXXII.

An dato, quod prohibitio matrimonij in linea recta ascendentium & descendenter certis finibus contingatur, ture naturæ attingit, et extendatur ad alios gradus preter primum?

Excluditur ad alios gradus preter primum. Quia ad quartum gradum protrahitur iuxta c. Non debet, de consang. & affini. quod gradus consanguinitatis, in quibus interdicuntur matrimonium, ad quartum restinunt. Sic Gof. f. sum. tit. de consang. n. 7. Monald. sum. vbi a matr. de imped. consang. Rosella v. Impedimentum. imped. 5. num. 6. Angelus v. Matrimonium. 3. impedim. 6. in addit. as n. 1. Palac. in 4. dif. 40. a. vni. ait esse probabile, non certum. Alij docent, non excedere prohibitio hanc vigintimum gradum. Sic Couar. 4. decret. p. v. c. 6. §. 6. Alij alterant protendi vñque ad septimum gradum, ita tamen, vt ultra quartum sit integrum Pontifici dispensare. Sic Ludou. Lopez p. 2. Instr. de mar. c. 49. Alij affirmant, in secundo gradu esse irritum iure naturæ: & probabile videtur, etiam in quarto gradu, ut non vñterius. Sic Henr. 1.12. c. 9. n. 3. Alij existimant protrahi iuri naturali prohibitionem in linea recta vñque ad secundum gradum: vt inter parentes & filios: avos & nepotes sit matrimonium irritum: nec vñterius progreedi. Quia nepotes reverentia quandam exhibere debent: ait suis parentibus: in vñterioribus autem gradibus non est tanta propinquitas. Sic Sorus in 4. dif. 40. q. vni. a. 3. Valent. 4. p. d. 10. q. 5. pun. 3. Angl. p. 1. q. 13. a. 3. dub. 2.

In solo primo gradu ascendentium & descendenter recte linea est interdictum matrimonium naturæ, vt irritu sit, eo attingit inter so-
los parentes ac liberos. Quia avus, & ceteri alii gradus præ-
cedentes non sunt principiū nepotū per se, sed per acci-
dētē: ad rationē enim filij, vt filius est, filij desideratur, vt a parentibus originē trahat: ac per accidētē, vt suus pater aliū patrē habuerit: filij enim Adami carētis aucto, ita veri filii fuere, ac illū habentes. Ac proinde reverentia debita aitis a nepotibus non est debita necessario, & per se, sed per accidētē, vt potest quæ in sola ratione principiū, & causæ per accidētē fidatur. Non igi-
tū ea reverentia, ac superioritas per accidētē ita
impedimentū præstabit de iure naturæ matrimoniū inter eos, vt illud eodem iure irritu. Ita D. Tho. 2. 2. q. 154. a. 9. ad 3. Sanch. 1.7. d. 51. n. 19. & penes ipsū vñteris Ledel. Sa. Vega. Llamas & alij vñq; ad quatuordecim Doctores. Fillius. tr. 10. p. 2. c. 1. n. 180. Bonac. q. 3. pun. 5. §. 1. m. 7. Candid. Machad. Cornejo. & alij, quos sequitur Leand. tr. 9. d. 1. q. 7. Basili. 1.7. c. 31. n. 4. Ochag. tr. 3. q. 55. n. 3. Palau. d. 4. pun. 6. n. 9. Trull. dub. 7. n. 7. Bauni. q. 2. fine.

His hæreto. Quia avus respectu nepotis non habet rationē genitoris, sed solā rationē causæ quasi applicati genitorē: ac causa applicati alia causā suo effectui, non est per se, sed per accidētē causa illius effectus. Quare loquendo de reverentia naturali, non est verū, maiorem exhiberi aucto. Quia reverentia naturalis respectu ani-

229

Hab.

Omnis

patru-

mum

magis

magis

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 223

est per accidens: at respectu patris per se est.
Fatoe, verū esse de reuerētia politica: autū enim
ve p̄imū dominū, & p̄imū in gubernan-
do principium reueremur.

DUBIVM XXXIII.

An gradus omnes consanguinitatis in linea
transuersa prohibiti? Levit. 18. diri-
mant nec in naturali ma-
trimoniu?

¹³¹ Nomina **D**ramito, contineri Leuit. 18. quodam con-
sanguinitatis, & affinitatis gradus, in qui-
bus matrimonium erat interdictum. Consan-
guinitatis duplex gradus in linea recta nempe
paternum cum filiis, auorum cum nepotibus,
& ariarum cum eisdem. In linea etiam trans-
uersa primus gradus, ut Fratrum cum Sorori-
bus, sive ex uno, sive ex utroque parente. Et
partim secundus in linea inaequali, ut nepo-
tis cum amita, aut matreteria, id est, De sobrino con-
tra hermanā de patre, o madre. Non tamen erat
prohibitum coniugium cum patro, vel auun-
culo, id est, Coniugio hermano de patre, o madre.
Affinitatis similiter erant prohibiti alijs gradus,
ut primis lineas rectas ascendentes, nempe
socii cum nuro, vitrici cum priuigna: & è
contra priuigni cum nouera, locrus cum ge-
nero; & quidam secundus, ut vitrici cum filia
priuigna. In transuersa autem linea erat pro-
hibitum coniugium in quodam dupli gradu,
ut cum uxore Fratris, & cum Sorore uxoris,
uxore viuente; & cum uxore patro. Deinde
soppono, in lege Euangelica nullum esse prae-
ceptum iuri diuinī positiū, demptis fidei, &
Sacramentorum præceptis: alia autem præcep-
ta diuinā esse simul iuri, naturali: in quo distat
à veteri lege, quæ multa alia præcipiebat.
Lege Henriquez lib. 12. cap. 9. num. 5. Bellarm.
lib. 1. de mar. cap. 24. Sotum in 4. dist. 40. qu.
unic. art. 4. His præmissis, duplex est agitanda
questio. Prior an omnes præfati gradus Leuit.
18. interdicti sint de iure naturali, ac proinde
nunc in lege Euangelica obligent. Posterior,
esto non omnes illi sint legi naturæ, an sal-
tem iure naturæ veritum sit matrimonium in
aliquo consanguinitatis gradu linea transuersa.
Monco autem, circa primam, gradus illos
non obligare in lege Euangelica ex eo, quod
in veteri interdicta fuerint: imo esse hæreti-
cum, asserere, ideo interdictos esse nunc eos
gradus, quod in Leuitico prohibiti sint. Quia
de fide est, legem veterem cessasse. Nec posse
etiam dici, ex mero iure diuino nunc obligare:
tum quia nullus est locus in novo Testamento,
in quo ea prohibitio contineatur: tum etiam
quia nullum est hodie ius merè diuinum, pre-
ter fidei, & sacramentorum præcepta. Quare
Doctores contendentes eam prohibitionem
nunc vigere, necessariò tenentur dicere non
suisse iuri diuinī peculiariter. Hebreis tradit:
sed pertinuisse ad prohibitionem moralem iu-
ris naturalis diuini, ut fuere præcepta Decalo-
gi illis tradita. Pergo ad questionem:

Omnis gradus Leuit. 18. expressi obligant in

nova lege, ac proinde in illis fuit prohibitum
iure ipso naturæ matrimonium. Vnde eit
prohibitum iure naturæ primus gradus con-
sanguinitatis in linea transuersa æquali, ut inter
Frates, & Sorores; & secundus in eadem linea
transuersa inæquali, ut inter nepotem, & ami-
tam, vel matreteram. Quia Deus ipse Leuit. 18.
tradens ea præcepta, videtur manifestè decla-
rare, prohibitionem eorum graduum non per-
tinuisse ad præcepta iudiciale, aut ceremonia-
lia illius peculiaris legis, quæ morte Christi
Domini erant peritura, sed ad præcepta mora-
lia iuris naturalis, quæ ad omnes homines, vni-
uersaque ad tempora pertinent. Nam postquam
tradidit ea præcepta, subdidit: Ne pollinamini
in omnibus his quibus contaminata sunt univer-
sæ gentes, & quibus polluta est terra, quibus ego scele-
ra visitabo. Ergo manifestè declarat, prohibi-
tionem illam iuris naturalis suisse, alias gentes
soli iuri naturali subiectæ, minimè sceleris ar-
guerentur, quod in gradibus ibi prohibitis
contraxerint. Sic D. Thom. in 4. dist. 3. q. 4. art.
art. 3. ad 3. D. Bonavent. ibi. art. 2. q. 4. Richard.
dist. 40. art. unic. q. 5. Paludan. dist. 41. q. 5. 1.
art. 5. c. 1. num. 27. Rofel. ver. Impedimentum,
impedit. 5. num. 5. Angel. verb. Matrimonium, 3.
impedit. 18. numer. 2. Sylvest. ver. 1. Pap. que-
stion. 17. Tabie. verb. Dispensatio, q. 5. 4. num. 5.
& alijs.

¹³³ Non omnes illi gradus nunc diri-
munt matrimoniū.
Non omnes illi gradus prohibiti sunt de iure na-
turali irritanti matrimonio in eis initum: at-
que adeò non obligant omnes illi in lege Euā-
gelica. Quia præcepta illa certos gradus in
coniugio prohibentia erant secundum quid
moralia, in quantum decentiam aliquam na-
turalem præ se ferebat, abstinere ab illis mari-
moniis, re vera erant simpliciter iudiciales:
quippe ad iustitiam, & Reipublica stabilen-
dam pacem tendebant. Si enim matrimonium
consanguineorum interdicebatur, necessariò
inter extraneos erat ineundum, per quorum
coniunctionem pax dilatatur. Et quia Leuit. 18.
interdicunt matrimonium nepotis cum amita,
vel matreteria: cum tamen non veteretur nepotis
cum patro, vel avunculo coniunctio: & tam
sunt in eodem secundo gradu linea transuersa
inæqualis: Ergo signum est, eam prohibitio
non esse iuri naturæ, sed ad ceremoniam pe-
culiare illius Hebreæ gentis pertinere. Ita
Scotus in 4. dist. 40. q. unic. a. 2. Caiet. c. 18. Leuit.
& 2. 2. q. 14. art. 9. Duard. Abul. Sotus. Cour.
Gabri. Lede. 2. Veracruz. & alijs, quos citat, ac
sequitur Sanchez lib. 7. dub. 5. 2. num. 6. & omnes
moderni.

Hæc sententia adeò est vera, ut prima iam
sustineri non possit. Quia id expresse definit ²³⁴ Iudicis sententia
Innocent. III. cap. Gaudemus de diuort. Vbi ait, ^{iam primam}
matrimonia infidelium in secundo, tertio, &
aliis gradibus contracta, non esse dissoluenda,
cum ad fidem veniunt, ex eo quod illi non te-
nerentur, legibus Canonici obediunt: Ergo co-
sanguinitas in his gradibus Canonicum so-
lomodo est impedimentum, non naturale. Id
ipsum definitur in Concilio Agathen. c. 6. 1. &
in Autelianen. IV. c. 27. & in aliis, ut annotat
Basil. I. 7. c. 32. & Sancius citat. Vnde Valent. 4.
p. d. 10. q. 5. p. m. 3. nostra hærens sententia adi-
cit, omnes orthodoxos iam in hoc conuenire

T 4 &

¹³²
Omnis illi
gradus nunc
inconveniens
dicitur.

224 Theologiæ Moralis Lib. XXVII.

& nullo modo esse tolerandum contrarium erorem, quem olim Catholici Doctores scripsere.

D V B I V M XXXIV.

An Matrimonium contractum in primo gradu linea transuersa, nempe inter Fratrem, ac Sororem iure naturali irritum?

235 Secundam questionem dubio proximo positam iam euolu. Esto omnes gradus in natura irri-linea transuersa consanguinitatis prohibiti. *Ie-*
nuit. 18. non sint de iure naturæ, num sit saltē aliquis gradus in ea linea, qui ita iure naturæ interdicat matrimonium, ut illud irritet? Primus gradus linea transuersa, ut inter Fratres, & Sorores est interdiutum iure naturæ matrimonium. Quia Innocent. III. cap. Gaudemus, de diuinitate decernit, infideles conuersos ad fidem non separandos esse à coniugio tempore infidelitatis initio in secundo, & alij vltioribus consanguinitatis gradibus: quod legibus Ecclesiæ arcati non fuerint. Ergo à contrario sensu, quando sunt coniuncti in primo gradu, censet Pontifex, esse separandos, quod gradus iure naturali matrimonium irritet. Et quia Abrahamus Gen. 20. propterea suscit Saræ, ut dissimilans, se vxorem ipius esse, diceret se esse sororem: quasi compertum genti illi barbaræ supponens, eam, que soror esset, non posse fratris uxorem existere. Quapropter ubi primum Abimelech dignouit, Saram uxorem esse Abrahæ, sine dubitatione intellexi, non esse veram sororem: & ideo conquestus est, quod ipsum deceperet, dicens ipsum esse sororem. Et quia inter Fratres, & Sorores est quidam naturalis pndor, & quedam naturalis reuerentia, cui valde actus conjugalis turpitudinem alterius detegens aduersatur. Et quia nunquam Ecclesia in hoc gradu dispensauit, cum non semel id fuerit à Pontifice postulatum. Sic Sanchez lib. 7. dub. 52. num. 11. cicans Sotum, Henriquez, Valent. vtrumque Ledefm. Tolet. & alios vñque ad vnde dicim Doctores. Ioan. de Cruce question. 4. de matrimonio articul. 4. concl. 3. Vasquez 1. 1. dub. 112. Rebel. libr. 3. question. 5. num. 13. Bonacini, question. 3. punt. 5. num. 12. Gutierrez cap. 98. num. 20. Villalobos tractat. 14. diffic. 8. num. 6. & alij aſſerentes non solum esse illicitum hoc matrimonium (in quo omnes conuenient,) sed & irritum naturali iure, id est à Pontifice indispensabile.

236 In nullo gradu linea transuersa consanguinitatis est ita iure naturæ interdiutum matrimonium, ut eodem iure attento irritum sit: vnde attento solo iure naturæ, validum est matrimonium inter Fratrem, & Sororem. Quia Abrahamus vir Sanctissimus duxit Saram, de qua tamē ipse Gen. 20. ait: *Vere soror mea est filia patris mei, & non filia matris mea.* Vnde vere sororem eius fuisse testantur D. Hieron. qq. Hebr. in Gen. Clem. Alex. l. 2. Strom. Caiet. ad Genesios locum. Sotus l. 1. de insi. qu. 3. art. 8. ad 4. Et quia 2. Reg. 13. cum Thamar Filia David à Fratre suo Amon opprimetur, sic profatur: *Noli frater mihi, noli*

opprimere me, noli facere inutilitiam hanc: quipotius loquere ad Regem, & non negabis me tibi. Non ergo iniustitiam erat, aut nefas existimatum inter Fratres, & Sorores coningio colligatos. An non mundi initio fratres suas ducebant vxores? Ita quidem, nec de diuina dispensatione constat. Ita Basil. lib. 7. cap. 32. a num. 3. vñque ad 14. D. Thom. 2. 2. quæst. 154. art. 9. ad 3. Caiet. ibi. Scot. in 4. dif. 40. qu. vnic. art. 2. Durand. qu. vnic. num. 9. Coninch. dub. 31. num. 19. Hurtad. dub. 17. dif. 5. Cornejo d. 7. dub. 13. & vltim. & alijs viginti sex Doctores apud Sancium citatum, & me citato, Diana part. 8. tractat. 1. reso-lut. 70.

Probabiliorēm hanc reor esse sententiam. **237** Quia cum Frater, ac Soror non sint directe vna caro, vt sunt pater, & filius: nec inter ipsos re-^{Hoc mib} et prob-pugnet æqualitas, nec sit mutua reuerentia bilius debita, quia neuter est superior: non video vnde de matrimonio inter eos initum coniugij substantia aduersari: ac proinde nullatenus erit iure naturæ irritum. Profectò quod iuri naturali contrarium est, omnes gentes detrahantur, nullóque tempore licitum esse reperitur: ut coniugia fratrum mundi initio licita fuisse quis ambigat? Infero, posse Pontificem in fratrum coniugio dispensare, quod si non gesit vnguam prudentissimæ voluntatis, non absolute potest indicamentum.

CAP V T XXXIV.

Circa Cognitionem Spiritualem.

Cognitio
Spiritualis

*A*n per Sacramentum Pœnitentie contrahatur, aliquod cognitionis spiritualis vinculum, ratione cuius sit specialis luxuria circumstantia necessario con-fitenda, ac confessionis filiam acceſſe?

238 ERTVM est, Spiritualem Cognitionem, ex qua matrimonium dividimur, solum ex Sacramentis Baptismi, ac Confirmationis ortum habere. Sic deciditur cap. final. de cognat. spirit. Quia cognitionis spiritualis solum contrahitur ex spirituali generatione, sicut cognatio carnalis ex generatione carnali. At generatio spiritualis est duplex: vna per Baptismum, in qua regeneratur homo quasi renatus intra Ecclesiæ vterum: & altera per Confirmationem, per quam iam baptizatur robatur, ex qua extra Ecclesiæ vterum spiritualiter exponitur. Quæsiertim igitur, num ex Sacramento Pœnitentiae nascatur saltē cognatio quædam spiritualis, inter Confessarium, ac forminam pœnitentem, quæ licet non inducat effectum

ESCI
Theo
Tom.
E

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 225

fectum impeditum matrimonij inducat peccatum incestus, ratione cuius sit necessario aperienda in confessione circumstantia accelerata ad confessionem filiam.

¹³⁹ *Est necessario aperienda. Quia quedam ex Sacramento Peccentiae cognatio contrahitur cap. Omnis. 30. q. 1. quod est ex Symmacho Papa*

ibid. Omnes, quos in paupertate accepimus, ita filii nostri sunt, ut in Baptismate suscepimus, & additum. Quapropter hoc scilicet si quis perpetuauerit, non solum dignitatis honorem amittat: verum etiam que ex exitu vita sua, iugis poenitentia se subdat. Quo ex texu Paludan. in 4. diff. 42. quæst. 1. art. 1. corol. 2. num. 7. & Supplement. Gabriel. question 1. articul. 2. concl. 1. colligunt, oriri ex Sacramenta Peccentiae cognitionem spiritualem: non tamen ad effectum impediendi matrimonium. Si ergo est specialis prohibitio iure humano (in texu allegato, & cap. final. de cognat. spirit. in 6.) ob specialem Sacramenti reverentiam, in quo contrahitur quedam familiaritas, & Confessio aperitur, ipsaque est debita quedam reverentia, & subiectio: peccatum fornicationis admissum contra hanc specialem prohibitionem in Sacramenti reverentiam institutam, habebit iure Ecclesiastico specificam sacrilegii malitiam necessario fatendam. Sic Tabie. verb. Circumstantia, fine. Arribalzaga. num. 12. Ludovic. Lopez part. 1. Instrukt. cap. 55. Henriquez lib. 12. cap. 1. num. 1. Barth. à Ledesma. de confess. dub. 10. docens esse a speciale peccatum, quod ad incestum, vel sacrilegium reducitur: & quamvis ea circumstantia non mutaret speciem, esse aperiendam. Manu. tom. 1. sum. cap. 209. num. 1. Vega. tom. 1. sum. cap. 15. casu 19. sit notabiliter aggrauare, ac proinde detegendam esse, & multi viri Doctissimi Neotherici, quos prelio nomine memorat, & sequitur Sanchez libr. 7. dub. 55. numer. 3.

²⁴⁰ *Non est necessario aperienda ea circumstantia. Quia ex Sacramento Sacramento nulla spiritualis cognatio contrahitur, vt constat ex cap. final. in fine, de cognat. spirit. in 6. vbi postquam decimum est, cognitionem hanc oriri ex Baptismo, & Confirmatione, sic dicitur: Ex datione vero aliorum Sacramentorum cognitione spiritualis nequaquam oriatur, qua matrimonium impedit, vel diffoluit. Ergo non est, cur accessisse ad confessionis filiam sit circumstantia, necessario fatenda. Nec enim in toto iure Canonico decimum reperitur, cognitionem aliquam, aut vinculum aliquod speciale ex confessione oriri, unde specialis haec luxuriei circumstantia oritur. Et quia hoc peccatum non est incestus, nec enim est accessus ad cognatam: nec Sacilegium, nam Sacramento non infertur iniuria, cum illud non sumatur, vt medium ad hoc peccatum, atque Sacramentum iam transierit. Nec potest dici, esse circumstantiam notabiliter aggrauatrem, (quamvis haec necessariò debet aperi) nam sublata dicta cognitione, non est, eur notabiliter aggrauet. Ita Basil. libr. 7. cap. 38. num. 7. Sà verb. Confesso, num. 25. Trul. lenc. lib. 7. cap. 6. dub. 8. num. 3. Leand. truct. 9. art. 1. q. 14. Petr. de Ledesma. de matrim. q. 56. art. 2. dub. 6. 10.*

²⁴¹ *His adhæreo existmans circumstantiam hanc minimè esse necessario in confessione aperiendam non solum quia speciem haud*

mutare sentio, sed & quia nec notabiliter aggrauare puto. Verum seculâ cognatione spirituali, qua iure Ecclesiastico oritur ex Baptismo, ac Confirmatione, non esset specialis circumstantia, forniciari baptizantem, vel confirmantem, vel suscepitorem, cum à se baptizata, confirmata, vel suscepit in his Sacramentis: ergo cum talis cognatio non nascatur ex confessione, similiter non erit specialis circumstantia. Dic mihi, si Sacerdos inciteret, ad alia peccata simul patranda, illum, cuius confessionem aliquando audiret, vt ad simul vindicandum iniuriam, furandum, dicet ne aliquis, consurgere circumstantiam necessariò fatendam, ex eo quod eius confessionem audierit? Et quamvis olim iure Ecclesiastico inducta fuerit huiusmodi cognatio, iam prorsus est abolita, vel contraria consuetudine, vel confititione Bonifacij VIII. I. relata in cap. final. de cognat. spirit. in 6.

D V B I V M XXXVI.

An infidelis baptizans filium fidelis, contrahat spiritualem cognitionem cum baptizato, ac eius parentibus?

²⁴² *R Ecolo section. 1. hoc cognitionis impedimentum contrahi inter baptizantem, vel pono, confirmantem, & baptizatum, seu confirmationem, & eorum patrinos inter parentes baptizati, vel confirmati, & eius partinos: & inter parentes, & baptizantem, ac confirmantem. Trid. sess. 24. c. 5. Quæsierunt autem, num infidelis filius fidelis filium huiusmodi cognitionem cum baptizato, ac eius parentibus contrahat?*

Contrahit quidem. Quia puer baptizatus ab infideли recipit verē ab eo esse spirituale. Ergo Cognitionis manet verē spiritualis filius illius, ac subinde contrahit vera cognitione contrahetur. Sic Henriquez lib. 12. cap. 3. num. 4. litter. T. Angl. verb. Baptismus 8. num. 1. & verb. Matrimonium 3. imped. 7. num. 10. Sotus in 4. diff. 4. qu. vnic. ar. 5. Bellarm. & Comitol. apud Bauni. tract. 12. de cognat. spirit. question. 4.

²⁴³ *Minimè contrahit; nec enim infidelis capax est huiusmodi cognitionis. Quia sicut non habens vitam carnalem non potest carnaliter nisi cognatus sit catens spirituali vita non potest cognatus spiritualiter esse. Ita Sanch. lib. 7. dub. 60. num. 7. tringita supra septem Doctores secutus. Basil. lib. 7. cap. 40. num. 2. Coninch. dub. 32. num. 25. Hurtad. disp. 18. diff. c. 2. m. 6. Ochag. tractat. 3. question. 57. numer. 3. Bauni. citatus & alii.*

²⁴⁴ *Huic sententia, velut verissima adhæreo. Quia sicut ad carnalem cognitionem inter aliquos, desideratur processio utriusque ab eodem stipte secundum carnalem propagacionem: ita ad spiritualem exigitur processio utriusque ab eodem stipte, nempe Christo Domino secundum spiritualem regenerationem, mediante visibili Baptismi Sacramento. Certè cum cognatio haec sit ex mero Ecclesiastico instituto, nequit ab infidelibus contrahi, ut ipote qui Ecclesiastice legibus minimè subduntur.*

D V B I V M

PBAR
Mori
III. LV.
IV.

*An fidelis baptizans filium infidelis,
contrahat cum patre infideli cognationem?*

246 **V**ästerim, num infidelis capax sit passi-
Contrahit
quidem. **Q**ue cognitionis:ita vt si fidelis baptizet,
vel teneat in Baptismo infidelis filium : con-
trahat fidelis ex parte sua cognitionem cum
parentibus illius pueri infidelibus, quamvis
parentes infideles eam non contrahant, sed
terminent illam cognitionem actuum à fidelis
contractam? Fidelis ex parte sua contrahit cog-
nitionem cum parentibus infidelibus illius
pueri, quamvis illi non contrahant: ac proinde
infideles sunt capaces cognitionis spiritualis
passiar. Vnde non potest consistere matrimon-
ium inter parentes illos postea baptizatos
cum fidelis, qui eorum filium diluerat, vel suscep-
terat. Quia quamvis infidelis ex parte sua sit
cognitionis spiritualis exparsus fidelis capax
est illius, ac legi Ecclesiastice subditur statuen-
ti, vt quicunque baptizans, vel suscipiens il-
lam contrahat: ergo ex parte sua contrahet
tamquam vere baptizans, veritatem susceptor.
Sic D. Anton. 3 part. iii. 11. cap. i. 5. 14. Vinuald,
Candelab. part. i. ubi de matrimon. num. 16. Veracr.
part. i. spec. art. 56. concl. 6. Matien. l. 5. recopil. tit.
1. gloss. 1. num. 169. Henr. lib. 12. cap. 11. man. 3.
Angel. verb. Matrimonium, 3. numer. 11. Sylvest.
verb. Matrimonium, 8. quastion. 7. di-
ctio 12.

247 Fidelis baptizans, aut suscipiens filium in
Non contra- delium non contrahit ex parte sua spiritualem
bit. cognitionem cum parentibus infidelibus: ne-
hi capaces sunt huiusmodi passus cognitionis
vnde potest consistere matrimonium inter eos
postea dilutus cum fideli illo. Quia cum co-
gnatio spiritualis sit quedam relatio, non po-
test ab uno contrahi quin ab utroque contra-
hatur: quippe relatio duo extrema necessariis
requirit. Cum igitur infidelis incapax sit cuius-
cumque spiritualis cognitionis, nequibus fide-
lis eam cum infidelib[us] contrahere. Ita D.Thom.
in 4. dis. 42. q. 2. a. 3. Basili. l. 7. c. 40. num. 2. 3. & 4.
Cornejo d. 7. dub. 16. Sotus, Palac. Barth. & Petri
de Ledes. Vega, Gallego, & ali, quos citat, ac
securior Sanchez. l. 6. c. 60. num. 14.

Hac pars longè est probabilitor. Quia nec matrimonium, nec cognatio carnalis, nec lega-
Mis potest nisi inter duo extrema habilita-
prohibetur. **E**cce pars mihi longe est
probabilitor.
Hec pars longè est probabilitor. Quia ne-
matrimonium, nec cognatio carnalis, nec lega-
tis potest nisi inter duo extrema habilita-
stere. **V**nde colligo eam spiritualium cognitio-
nem non conualecscere, sed ex uno origi-
nem parentibus illis infidelibus, licet postea bapti-
zentur. **Q**uia quod à principio fuit iritum ne-
quit conualecscere. **R**egu. *Non firmaur. de regul.*
irr. in 6. & Regu. Quod ab initio. f. de regul. irris.
Potest igitur matrimonium consistere inter fi-
delem sic baptizantem, vel suscipientem, ac
parentes illius infideles, si postea diluantur.
Quia nulla inter illos spiritualis fuerit suborta
cognatio.

CAPVT XXV.

Circa Cognitionem Legalem.

An adoption imperfecta dirimatur matrimonium?

RECOLO duplēcē esse adop̄io.
nem *Perfectam*, & *Imperfectam*.
Perfecta est, per quam adop̄a-
tus transit *perfecte* in adoptan-
tis potestate, & dicitur *Abro-*
gatio, seu *Adrogatio*. *Imperfecta*
autem, per quam adop̄atus non transit in po-
testatem adoptantis; sed *hęc*, communī nomine
retento, dicitur *simplex adop̄io Ambiguitat-*
em, nūm vtrāque adop̄io matrimonium di-
rimat?

Solum adoptio perfecta dirimit: impedita
vero impedit quidem, sed non dirimit matr-
rimonium. Quia cognatio haec introducta est a
iure positivo, ad impedientiam fornicationis
que faciliter esse potest inter personas in eadem
domo commorantes: sed per adoptionem im-
perfectam non traductior adoptatus in do-
mum, nec in adoptatis potestatam: Ergo ea
matrimonio non obstat. Sic Henr. l.12.c.12,
n.3 Petr. de Lede. q.57.a.2. Sylvest. v. Marimo-
num 8.q.8.diffo. 4. Sotus in 4. dift. 42.q.2.art.2.
Viguer. l.institute. c.16.8.7.vers.9.imped.9.Sanch.
l.7.d.63.m.9.Bonac. q.1.pun.5.q.3.nun.2. citans
Reginal. & Coninch. Filliac. tr. 10.p.200.199.
Laym. l.vi.10.p.4.c.7.m.3. Tanner. m.3.p.d.8.
quasi.4.dub.4.numer.74.Diana parti.4.traclat.4.
reol. 110.

251
Imperfetta
adsparsa diffi-
cile.

Etiam ex adoptione imperfecta oritur legalis cognatio matrimonium impediens, ac dirimens. Quia omnes textus, in quibus haec cognatio statutur de adoptione indistincte loquuntur. Et quia licet sic imperfecte adoptatus non transeat in adoptatus potestatem: acquiruntur tamen ei quedam iura ex adoptione, que per emancipationem dissoluuntur. *leg. pen. §. pen. de. adopt. Ita Scot. Tolet. Lopez. Richar. Paludan. Petr. de Soto. &c. alij vñque ad triginta supra septem Doctores, quos Sanch. citat. n. 8. refert. Basili. l. 7. c. 41. n. 2. Leand. tr. 9. d. 12. g. 2. 3. Hurtad. d. 9. diffic. 2. Villalob. rr. 14. diffic. 10. n. 7. Luis de Torres sum. p. 2. c. 117. m. 2. Rebel. l. 3. a. 7. n. 15. Gutier. c. 102. n. 5.*

Primam eligo partem. Quia cum matrimonium sit res valde favorabilis, iura illud prohibentia potius debent restringi, vel saltem coartari ad proprium, & perfectam verborum significationem: At simplex adoptio cum sit imperfecta, non dicitur absolute talissimo iuxta D.Th.in 4.dif.4.2.a.1. ad 1. potius dicenda dispositio quadam ad perfectam adoptionem.

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 227

D V B I V M X X X I X .

An cognatio legalis in linea transuersa
dirimat matrimonium?

¹⁵³ **R**euoco ad memoriam, tres esse Legalis cognitionis species. Prima est in linea recta ascendentiū, & descendentiū, nempe patris adoptantiū, & filij adoptati, ac descendentiū eius vique ad quartum gradum. Secunda est in linea transuersa inter adoptatum, & filios carnales adoptantiū. Tertia species est quasi legalis affinitatis, inter adoptantem, & vxorem adoptati, & inter adoptatum, & ac adoptantis vxorem. Evidem de prima specie ascendentiū in linea recta nullus dubit, quin subsequens matrimonium dirimat inter abrogantem scilicet, ac personas abrogatas ob textus id clare afferentes. De tertia specie, nimirum de affinitate legali aliqui (quos preffo nomine refert Hosteni, cap. vnic. num. 3. de cognat. legal.) asseruerunt non obstat matrimonio contrahendo; & quia ius Canonicum, à quo solo possunt coniugij impedimenta dimanare, eius cognitionis non meminerint. Sed iure optimo hanc sententiam reprobant, & alii. Nam reliqui Doctores tanguam rem exploratam statuunt, eam cognitionem dirimere coniugium. Igitur de secunda legi cognitione nimirum in linea transuersa inter adoptatum, & filios carnales adoptantiū quiescerim, num matrimonium dirimat?

¹⁵⁴ Non dirimit, sed solum impedit. Quia frumenta effe separatio inter eos fratres, naturales scilicet filium patris adoptantiū, & filium adoptatum: cum statim possint matrimonio colligati, soluta adoptione per emancipationem. Sic Speculator titulus cognat. legal. §. vni. num. 1. Ioan. Andre. ibi, 1. addit. Praeposit. vnic. in fine, de cognat. legal. Gaeta repetit. cap. Ad limina, 30. question. 1. Paragraph. 4, num. 40.

¹⁵⁵ Non solum impedit, sed & dirimit matrimonium. Quia cap. vnic. de cognat. legal. dicitur, nuptias confidere non posse inter filium legitimum, & fororum adoptiuam: at verbum, Non posse confidere, sonat esse disoluendas, vel non posse permanere. Adeo, verbum Potest, praeposta negatione, tollere potentiam, & reddere actu nullum, vt probat Sanchez libr. 6. d. 8. num. 20. Ita ipse libr. 7. dub. 6. num. 15. Nauar. sim. cap. 22. num. 44. Durand. in 4. d. 42. question. 2. num. 7. Paludan. ibi, qu. 1. art. 2. concl. 6. num. 24. & concl. 7. num. 29. Supplement. Gabriel. ques. 1. art. 2. concl. 6. Sotus quæst. 2. art. 1. Petr. de Soto lect. 11. de matrimon. §. de cognat. legal. Valent. Part. 4. dub. 10. q. 5. punct. 3. Tolet. libr. 7. sum. cap. 4. num. 7. & 8. Henriquez. libr. 12. cap. 12. num. 3. Sà verb. Matrimonium, ubi de imped. n. 6. Rebel. lib. 3. qu. 7. num. 4.

¹⁵⁶ Mihil non dubium, cognitionem legalem secundum tres assignatas species matrimonium dirimere cum hac tamen differentia, quod prima, & tertia dirimant in perpetuum, etiam adopcio legiūm celsit: at vero secunda (de qua quæstio) in perpetuum non dirimat, sed quam-

diū durat adoptio: quod constat ex cap. 1. 30. question. 3. & ex cap. vnic. de cognat. legal. Porro adoptio hac extinguitur, vel morte ciuii, vel naturali, vel emancipatione, vel si adoptatus contrahat incestuosas nuptias, vel si fiat Patrius, aut Episcopatu potiatur.

D V B I V M X L .

An duo ab eodem adoptati, possint inter se valide coniugium inire?

Non possunt. Quia in eadem domo commorari debent cum parēt adoptante: vni-
Minime pos-
de adeſt fornicationis periculum cuius vitatio-
nem huīs prohibitionis fuīſe, conſtat. Dein-
de quia cap. vnic. de cognat. legal. dicitur. Si qua
per adoptionem mibi foror esse caperis, quanā
durat adoptio, nuptia inter me, & ipsam confidere
non posſunt. At foror adoptua, eft fratri adoptiū
priū foror ergo. Sic Angel. verb. Matrimonium,
imped. 3. Petri de Ledesma. quæst. 5. 7. artic. 3. Bat-
thol. à Ledesma. dub. 47. de matrimon. Ochagaus
tractat. 3. quæſtion. 5. 8. Metat. tom. 3. d. 9. de matr.
ſel. 10. num. 3. Ludou. de S. Iuan. quæſ. 6. de matr.
art. 11. dub. 5.

Possunt omnīnd. Quia nulla inter illos co-
gnatio oritur, cum nullo iure sit statuta. Nam Poffus omni-
Caput vnicum de cognat. legali, pro prima par-
te citatum, loquitur de vera filia patris ado-
ptantiū, quæ incipit esse foror adoptiū filij sui
legitimi patris. Nec hac impedimenta ex sola
rationis similitudine sunt inducenda. Ita San-
chez lib. 7. dub. 6. 3. num. 28. citans viginti tres
Doctores, Basil. lib. 7. cap. 4. 1. num. 4. Diana part.
4. tralat. 4. resol. ut. 121. Cornejo d. 7. dub. 19. Bo-
hacin. quæſ. 3. pnn. 5. §. 3. num. 7. Hurtad. dub. 19.
diffic. 3. Leander tralat. 9. dub. 12. quæſtion. 26.
& alii.

Hoc probabilius reor. Quia si inter filios
spirituales eiusdem patris spiritualis, qui ma-
gis iuncti sunt inter se, quam legales, potest
confidere matrimonium: à fortiori quidem in-
ter legales.

D V B I V M X L I .

An adoptatus possit inire coniugium
cum filia illegitima ado-
ptantiū?

Minime potest. Quia sicut filius illegiti-
mus nequit contrahere cum consanguini-
neis patris, ita nec cum filiis eius adoptiū. Et teſt.
quia cap. 1. diligere, 30. quæſtion. 3. dicit, inter
filium naturale, & adoptatum non posse esse
matrimonium. Sic Abbas cap. vnic. de cognat. legal.
Cardin. ibi, num. 2. Angel. verb. Matrimo-
nium 3. impedim. 8. num. 4. Gregor. Lopez lib. 7.
verb. Los fijos. titul. 7. par. 4. Et ait esse probabile
Petr. de Ledesma. citandus. Bonacini. quæſtion. 3. punct. 5. §. 3. numer. 8. citans Perez.
Sà, & Coninch. Diana part. 4. tralat. 4. re-
ſolut. 121.

Potest

228 Theologie Moralis, Lib. XXVII.

261 Poteſt omnino. Quia nulla inter eos cognatio ab eis cum enim cognatio oīta inter filios legitimos, & adoptiuos ceflet ſolma patria potestate: à fortiori non contrahetur, Voi carnalis filius eſt talis, vt in patriam potestatem non tranſeat: quales ſunt illegitimi. *Inſtitut. de nuptiis, §. vltim. Ita Naueſ. ſum. cap. 2. vterque Leſefm, Henriquez, & alij vſque ad triginta ſupra vnum Doctores, quoſ citat, ac ſequitur Sanch. 1.7. d.6.3. num. 30. Perez, Coninch, & Sà, quoſ refert, ac imitatur Bonac. qu. 1. punct. 5. §. 3. num. 8. Cornejo, & Ludo. de S. Iuan. apud Leandrum 11.9. d. 12.9. 27. Qui hanc partem probabilem eſſe fatetur,*

262 Ego autem hanc partem multo probabiliorē partem rem eſſe putarim. Quia filius illegitimus eſt cōmulo proba- iunctus vinculo naturali consanguinitatis cum patre, & ſic cum eius consanguineis. At cum adoptiuo nullum eſt vinculum naturale, ſed ſolum civile: & cum hoc ſolummodo duret inter fratres, quamdiu durat patria potestas, non contrahetur inter illos, qui in patriam potestatem minimè tranſeunt. Porro textus pro parte prima adductus nomine filii naturali intelligit carnalem, vt diſtinguitur à spirituali filio: & quamvis filius illegitimus ſit verè carnalis: at ratio adducta nos cogit, vt eum textum de filio carnali legitimo intelligamus.

DVBIVM XLII.

An cognatio legalis impediens, ac dirimens matrimonium inter adoptantem, & adoptatum, cuiusque descendentes protrahatur in infinitum?

263 In infinitum protrahitur. *N*on infinitum protrahitur: unde adoptans, nec cum adoptato, nec cum aliquo eius descendente poterit vñquam coniugio colligari. Quia *Inſtitut. de nuptiis, §. Ergo non omnes, poſtquam textus decidit, in linea consanguinitatis aſcendentium, & deſcendentium prohiberi matrimonium in infinitum, hæc adiicit: Et hec adeq. vera ſunt, vt quamvis per adoptionem parentum liberorumve lorū ſibi eſſe capierint, non poſſint inter ſe matrimonio iungi. Quare cum hoc impedimentum cognitionis legalis ſit iure civili inductum, & id ius ciuile ſit approbatum indiſtincte quoad hoc impedimentum à iure Canonico, 6.11a diligere, 30. qu. 3. dicendum eſt, hoc impedimentum extendi ad omnes deſcendentēs in quo-cumque gradu vſque in infinitum. Sic D. Tho. in 4. diſ. 42. q. 1. a. 3. Paludan. ibi. q. 2. a. 1. concl. 6. num. 24. D. Antonin. 3. p. iii. 1. c. 13. Sylvest. ver. Matrimonium. 8. q. 8. diſ. 2. Tabie. verb. Impedimentum. impedi. 6. q. 1. num. 2. Veracr. parts. ſpec. art. 60. concl. 1. Barthol. à Leſefm. dub. 47. concl. 2. Vgolin. de Sacramen. vbi de matrin. c. 19. num. 3. Gregor. Lopez lib. 7. verb. Nunca. & 1. 8. fin. tit. 7. p. 4.*

264 Non protrahitur in infinitum, ſed ſolum di- rimitt cognatio hæc matrimonium inter adoptantem, & adoptatum, ac adoptati deſcendentēs vſque ad quartam generationem. Quia cum ſit reſtricta consanguinitas ad quartum gra- dum, vt in iis gradibus ſolū obſtet matrimonio per cap. Non debet de consanguinitate fortiori vſque ad eundem gra- dum videtur cognatio le-

galis eſſe reſtricta. Ita Sotus in 4. diſ. 42. queſ. 1. art. 2. concl. 2. Naueſ. ſum. cap. 2. num. 45. Sa. ver. A. ariſoniuſ. de impedim. dirim. num. 6. Toler. lib. 7. ſum. cap. 4. man. 7. Valent. 4. p. d. 10. queſ. 5. punct. 3. Philarch. de Offic. Sacerd. tom. 1. p. 1. 1. cap. 11. Peſt. de Leſefm. de matrin. qu. 57. art. 3. Baſil. libri. 7. cap. 4. numer. 3. Ludouic. de S. Iuan. queſ. 6. art. 1. dub. 3. Leand. traſt. 9. dub. 12. queſ. 27.

Ego quidem cum Sancio 1.7. d. 63. num. 34. exiftimo textum illum, qui decidit cognatio. Adiutor. nem legem inter adoptantem, & adoptati deſcendentēs protrahit in infinitum, intelligentum eſſe de aſcendentibus adoptantibus, & deſcendentibus adoptatis: & non de aliis. Quare non poterit adoptans contrahere matrimonium cum filiis ſuis adoptiis, neque cum filiis, ac nepoti- bus eius filijs adoptiis, aliisve eius deſcendentibus, qui in eius filijs, dum adoptiis fuīt, po- testate erant constituta: ut poterit contrahere cum filiis, vel quibuscumque deſcendentibus filijs adoptiis, qui extra eius poſteſtatem aderant te- pore adoptionis. Quia adoptata aliqua persona, conſentient adoptati filijs, & deſcendentēs omnes ſolū, qui in adoptati poſteſtate erant tempore adoptionis. Ut expreſſe dicitur, *legiſi paterfamilias, 15. in principio, if. de adopti.* Cum ergo illi deſcendentēs in quoniam gradu, qui tunc erant ſub adoptati poſteſtate, ſint etiam verè adoptati, iure optimo inter illos, & adoptantem coniugium interdicitor. Si autem erant extra adoptati poſteſtatem, non conſentiant adoptati, nulla ratione prohibetur matrimonium adoptantiis cum illis: ut poterit inter quos non cognatio legalis intercedit. Sequitur D. Thomani in 4. diſ. 42. queſ. 2. articul. 3. ad 4. D. Antonin. 3. p. titul. 1. cap. 13. Sylvest. verb. Matrimonium. 8. queſ. 3. diclo. 2.

CAPVT XXVI.

Circa Impedimentum Cri- minis.

DVBIVM XLIII.

An si coniux coniugem interimit, non animo contrahendi coniugium cum al- tero, ſed ex odio, vel ut liberius li- bidini inferiat: Homicidium hoc di- rimat ſabegnus matrimonium?

AD memoriam reuoco ex ſectione 1. duo eſſe crima, quæ matrimonium dirimunt, ad quæ reducun- tur tria, vel quatuor, quæ aliqui referunt: nempe Homicidium, & Adulterium. Quia quidem dirimunt coniugia non iure naturæ, ſed Ecclesiæ, quod inducere ſuit hoc impedimentum, ad conuolum coniugium incolumitati, & muro amori. cap. 1. de conuer. infidel. cap. ſi quis vincent, 31. queſ. 1. &

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 229

²⁶⁷ &c. 1.2.3.4.5. & 6 de eo, qui duxit in matrimonium. &c. ex Trid. sess. 24. Nonnullae conditions requiriuntur, quas questionibus sequentibus adducant ad trutinam. Quæsterim in primis, num necessarium sit, illam coniugis interfectionem ve- scularum fine in eundi alterius matrimonij, ut sit di- rimens matrimonium, luctuari factum fuisse huic modi homicidium ex odio, vel ut liberius homicida coniux libidini inferiat?

Non est necessarium, fieri homicidium eo si- ne, ut cum altero coniugium ineatur, sed suffici- g. ri ex odio, aut liberius veneti indulgendi coniugio reperitur. Sic Caiet. sum. v. M. atrimo- nian. c. i. impedim. 5. Scot. in 4. diff. 35. qu. vnic. Petr. Soto lebt. 11. de matr. in imped. crimin. casu 2. Arnul. ver. Matrimonium v. 30. Angl. p. 1. vbi de mar. q. 9. a. 3. dub. v. concl. 1. Onand. in 4. diff. 35. d. 3. Peñraza sum. præc. 6. vers. 14. & nonnulli ex Inquisit.

²⁶⁸ Necessarium est, homicidium geri fine in- eundi cum altero matrimonio, nec sufficit ex alio fine patrari. Quia finis, ac ratio inducendi hu- ius impedimenti, fuit, ne coniux coniugem in- terimeret, vt eo matrimonio soluto, aliud ini- ret cum persona, cuius captus est dilectione. Quæ ratio nunquam habet locum, quoties coniugis interfectio eo non tendit, ut aliud matrimo- nium cum ea persona ineatur. Ita D. Thom. in 4. diff. 37. q. 2. art. 1. corpo. D. Bonav. ibi. a. q. 2. Durand. q. 1. n. 6. Richard. a. 2. q. 2. Henr. lib. 1. 2. cap. 14. num. 2. Sanch. l. 7. d. 78. num. 13. B. fil. l. 7. cap. 45. num. 4. & 5. Coninch. d. 31. dub. 5. Hurtad. dub. 12. diff. 1. Filiu. tract. 10 part. 1. nu. 25. 3. & alii.

²⁶⁹ Cum his opinor. Nam etiæ ea conditio non reperiatur expressa in iure colligitur tamen ex illis verbis, cap. si quis viuente, 31. q. 1. ibi: Occi- disse notetur. Verbum quin Notetur denotat malitiosam proculigationem mortis coniugis, ac nota, infamiaque dignam, qualis est, quando eo dirigitur, ut matrimonium cum adulteranti in- eatur. Et quia, ut vidimus, ex fine huius impedi- mienti colligitur.

D V B I V M X L I V .

An hoc impedimentum incurrit ab uxore virum interimento ex intentione aliud coniugium in- eundi?

²⁷⁰ Non incurrit ab uxore interimento ea in intentione virum. Quia textus hoc impe- dimentum decernentes de uxoris interfectione nuncate vi- loquuntur, non de nece viri ab uxore patrata. c. 2. c. Super hoc, & c. Significasti, de eo, qui duxit. Sic Victor. sum. vbi de matr. n. 292. Ledef. 2. p. 4. q. 61. art. 2. Cenedo sum. vbi de mar. c. 5. in com- ment. nu. 38. & dicit esse probabile Henr. l. 12. cap. 4. num. 2.

²⁷¹ Incurrit ab uxore intericiente ea inten- tione virum. Quia cap. si quis viuente, 31. q. 1. est causa hic: quidam cum coniugata adulterium admisit, & postea vir illius coniugata obiit: & deciditur posse ab adulterio uxorem illam duci: additur vero haec limitatio: Nisi forte adulter, aut mulier virum, qui mortuus fuerat, occidisse no- Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

tetur. Ita Sanchez. libr. 7. dub. 8. numer. 8. citans quadraginta supra quatuor Doctores. Filiu. tract. 10 part. 2. num. 25. 3. Coninch. d. 31. num. 55. Villalob. lib. 9. 1. 4. diff. 1. num. 2. Hurtad. d. 2. 3. diff. 1. num. 1. Torrebl. Moure, Palau, Troll. & Candid. quos citat, & sequitur Leand. tract. 9. d. 1. q. 3.

Mihi certum est, incurri hoc impedimentum dirimens coniugium, siue vir uxorem interficiat, siue vxor virum interimit ad contrahendendum cum adulteranti. Quia cap. i. de conuer. in- fidel. vbi idem impedimentum dirimens statui- tur, sermo est de uxore, quæ medio infidelis cu- insdam misericordia virum interfecit. Ergo nil refert ad hoc impedimentum dirimens incurren- dum siue vir uxorem: siue vxor virum enecet, gratia migrandi ad aliud coniu- gium.

²⁷² Hoe mihi
longe proba-
bilium.

D V B I V M X L V .

An ad incurendum hoc impedimentum, suffi- ciat, sola occiso coniugis animo contrahen- dum cum altero, licet non adfis adul- terium?

²⁷³ Sufficit sola ea occiso, nec requiritur adesse adulterium. Quia cum ratio impedimenti sit, ne ob matrimonij pœm detrac. anfa coniugis in- terficiendi, rationi consonat, ex sola coniugis in- terfectione absque adulterio, impedimentum hoc consurgere. Sic Innocent. can. Super hoc, n. vnic. de eo, qui duxit. Astenl. 2. p. sum. 1. tit. 20. a. 2. D. Antonin. 3. p. titul. 1. cap. 5. Verac. part. 1. spec. art. 33. concl. 4. & 5. Philiarch. de Offic. Sa- cerd. tom. 1. p. 2. l. 2. c. 5. imped. 4. M. Chad. l. 3. p. 1. tr. 11. docum. 11. num. 4.

²⁷⁴ Adulterium
requiritur.

Non sufficit sola ea occiso, sed requiritur ne- cessarium adulterium. Quia Canones hoc impe- dimentum statuentes, loquuntur ferè semper de adulteris: at etiæ expresse adulterium non postu- lant, ex contextu colligitur, id desiderari. Ita Mon- nal. sum. tract. de maria. vbi de imped. crimin. Ioan. de Friburgo. sum. l. 4. titul. 9. qu. 1. Dicit esse probabile Bafsol. in 4. diff. 34. q. vni. a. 2. Ochaga. tr. 3. q. 61.

Media mihi ineunda est via. Si utrumque col- ligari matrimonio volens cooperatus sit ad necem alteri coniugi inferendam, ut cum superstite contrahat: non desideratur adul- terium: secus si alter absque alterius con- filio coniugem interimit. Constat prior pars ex cap. i. de conuer. infidel. vbi quidam Sar- raceni suggestione uxorum fidelium viros ea- rum peremere, nec de adulterio cum illis admisso fit aliqua mentio: & tamet iis Sar- racenis postmodum baptizatis interdictur matrimonium cum illis mulieribus, & ab eo initio, iobvnt separari, constat posterior, quia vbi solus alterius machinatio interuenit textus de adulterio admisso loquuntur, ut constat ex cap. Significasti, de eo qui du- xit, & ex cap. Si quis viuente, 31. qua. 1. Et cum sit res penalis, ac matrimonium diri- mens extendi minimè debet, sed valide restrin- gi. Mecum Sancius l. 7. d. 78. num. 9. citans quin- quaginta supra quatuor Doctores. Hurtad. d. 2. 3. diff. 1. n. 5. Coninch. d. 31. n. 5. 2. Trul. l. 7. c. 9. dub.

²⁷⁵ Media mihi
nece viam.

230 Theologie Moralis Lib. XXVII.

10.n.3.Laym.l.5.tr.10.p.4.c.10.num.1. Pal. d.4.
punct. 12.7.um.3.

DVBIVM XLVI.

An ut impedimentum hoc dirimens sit, necessum sit, ut machinatio mortis inferenda coniugi alteri, suum sortiatur effectum?

276
Necessarium non est.

Necessum non est. Quia cap. Super hoc, & cap. significasti, de eo, qui duxit, de sola mortis machinatione mentionem faciunt. Sic aliqui apud Gloss. cap. Super hoc, verb. Machinata.

278
Est necessum, ut machinatio necis sortiatur effectum. Quia cap. Si quis viuente, 31. qu. 1. vbi

hoc impedimentum statutur, manifestè petitur actus consummatus, ibi: Occidisse notetur. Ita Sanch. lib. 7. dub. 7. 8. num. 7. dicens esse omnium Theologorum sententiam. Basil. lib. 7. cap. 45. num. 4. Bonac. qu. 3. pun. 6. num. 5. & 6. Hurtad. d. 2. 3. diffic. 1. Cornejo disp. 7. dub. 21. Gutierrez de matrim. cap. 105. Torrebl. 1. 2. præf. cap. 15. scđ. ii. à num. 4. Diana part. 9. træst. 7. refolut. 23. Perez d. 3. scđ. 1. num. 7.

279
Hoc mihi certissimum.

Hoc certissimum esse reor. Quia quamvis textus pro parte prima allegati de sola mortis machinatione memoriam gerant, at verba cum effectu sunt accipienda. cap. Relatum, de Clerico non resid. Vnde quod Sancius citatus, numer. 5. tradit, nempe sufficerunt mandatum, vel consilium de coniuge occidendo, intellexerim, quando id mandatum, vel consilium cooperata sunt aliquid ad neem, si enim nullius effectus ad illam fuere, eo quod interficiens erat iam omnino ad eam inferendam determinatus, nec consilio animosior est factus: vel fuit consilium, aut mandatum ita renocatum, vt nullum profrus effectum haberuit, ita ut excusat à restitutione, & irregularitate mandantem, vel consulentem: non erit huic impedimento locus, cum petat effectum mortis ex actione coniugis, vel adulteri subsequi. Monuerim, deceptum fuisse Palacios in 4. dist. 35. dub. vnic. alterentem impedimentum hoc reddere simpliciter quempiam inibilem ad quodcumque alind matrimonium. Id enim longe à veritate abest, qui enim coniugem perimit, ut cum adulterante matrimonium ineat, folius adulterantis respectu fit inhabilis: quare ad quodcumque aliud coniugium valide migrare potest. (Valide inquam, non licite, cum incurrat impedimentum impediens matrimonium cum quacumque alia persona.) Quia textus hoc impedimentum ditimens decernentes, solammodo irritant coniugium inter machinantes mortem, & adulteros, ut constat ex cap. 1. cap. Super hoc,

cap. Significasti, cap. 1. de
convers. infid. &c. Si
quis viuente, 31.
quest. 1.

DVBIVM XLVII.

An ut cimen Adulterij sit impedimentum dirimens, sufficiat conatus ad copulam adulterinam cum promissione matrimonij?

Certum est, ut adulterium dirimat matrimonium, nec copulam esse, vt adiit simul promissio contrahendi cum adultero post coniugis obitum, matrimonium. Expressè id habetur cap. veniens, cap. fin. de eo, qui duxit. & cap. Relatum, 31. question. 1. Quæsicerim autem, nam ad incursum hoc Criminis impedimentum sufficiat conatus ad adulterium cum futuri coniugij promissione?

Conatus hic cum coniugij futuri promissione sufficit. Quia ratio huius impedimenti statuenda fuit, ne ansa detetur apparanda necis coniugis alterius: sed huiusmodi conatus ad adulterinam copulam iuncta promissione coniugij anam exhibet ad necis apparationem ergo sufficit. Sic Hostiens. ad cap. fin. n. 1.

Minime sufficit conatus ille ad copulam adulterinam. Quia textus n. 278. citatus adulterinam copulam exposcent, que delictum consummatum importat: & maxime in his penitentiis, & matrimonio ditimis impeditis, quæ valde sunt restringenda Ita Gloss. c. fin. v. Cognovit, de eo, qui duxit. Ioan. Andi. ibi, nn. 4. Anton. n. 4. Abbas fine. Cardin. fine. Anchae. n. 4. Praeposit. flatim in principio, & alijs, quos refert, & sequitur Sanchez. lib. 7. dub. 79. numer. 2. Basil. lib. 7. cap. 45. num. 2. ex D. Thom. Gutier de matrim. car. 105. Palauus d. 4. punct. 12. n. 8. Trull. l. 7. c. 6. dub. 1c. concl. 4. citans Filliac. Bonac. & Hurtad.

Certum mihi, non sufficere conatus ad copulam, ipsa minime secuta, cum ea, cui futuri matrimonij fides est data, vel qua cum de facto est initum, ob rationem à secundæ sententie Doctotoribus traditam. In d. eadem ductus censio, non sufficere validi formicæ penetracionem, virili semine non intronuisse. Quia id non est adulterium consummatum, sed incepimus, & conatus ad perficiendum. Vnde sufficeret, quacumque arte semen intra vas absque illius penetratione receptum. Quia id factis est ad copulæ consummatiōnem: nec secundæ semen exigatur. Sufficit verò, siue fidei dationem siue matrimonium de facto initum præcedat, siue sequatur adulteriu[m] a coniuge illo adiunxit. Quia in vitroque casu incurritur hoc ditimens impedimentum. cap. fin. de eo, qui duxit.

DVBIVM XLVIII.

An ut adulterium sub futura coniugij promissione sit dirimens illud, requiratur, ut utique adulterans cognoscatur, copulam, quam gerit, & se adulterinam, id est, sciat, superstitem esse alterius coniugem?

Non requiritur, ut agnoscat alterius coniugium. Quia noscēs solammodo propriūtate coniugii.

ESCC
Theok
Tom
F

contingit se adulterum esse cognoscit: immo in hoc casu vt & que vere peccato adulterij delinquit. Quod si fides futuri matrimonij accedit, accidentarium est agnoscere, vel non agnoscere alterius coniugium. Sic Hurtad. dub. 21.

¹⁸³ Requiritur omnino. Quia huiusmodi impedimentum est institutum ob iniuriam interrogatam ab utroque adultero eidem matrimonio aduersus illud patrando adulterium, data futurae nuptiarum fide. At in hoc casu ignorans alterius coniugium non infert iniuriam eidem matrimonio, sed soli proprio Ita D.Thom. in 4. dis. 35. qu. vnic. & Theologi cum eo. Canonista in cap. 1. & in cap. Veniens de eo qui duxit. Quos sequuntur Sanchez libr. 7. dub. 79. numer. 31. Trullench. libr. 7. cap. 9. dub. 40. conclus. 2. & 3. Bonac. Candid. Cornejo, & Basil. quos memorat, ac sequuntur Leand. tract. 9. d. 14. q. 10. Copiavit.

¹⁸⁴ Exstimo, Gafparis Hurtado venia, requiri, vt ¹⁸⁵ utrumque adulteror sit alterius coniugium: altero enim illud ignorantia: non est locus hinc impedimenti. Quia non est adulterium formaliter respectu viri & que, vt habetur expressè cap. 1. de eo qui duxit. & cap. Veniens, codem titul. & docent vniuersit Theologi cum D.Thom. & omnes Iurisperiti cum Glossa cap. Super hoc, verb. Copiavit.

D V B I V M X L I X .

An promissio matrimonij ore tenus facta, adulterio adiuncta inducit dirimens impedimentum?

¹⁸⁵ Non inducit impedimentum. Quia fide re bapicizans, seu fide proferens haeresim, exceptant ab irregularitate contra rebaptizantes, & ab excommunicatione contra haereticos impositis: nam poena Ecclesiastica delictis ab olente, ac implicantibus imposita, intelliguntur de delictis perfectis, & consummatis in propria specie. Cum ergo impedimentum hoc matrimonij sit poena Ecclesiastica adulterij cum promissione matrimonij, accipendum est de perfecta, ac consummata promissione in sua specie, qualis non est facta, & ore tenus. Sic Henriquez lib. 12. cap. 14. num. 3. Sicut et impedimentum dirimatur. Rodriguez p. 1. sum. o. 217. num. 7. Bonac. q. 3. p. 117. 6. num. 8. Candid. disq. 2. art. 4. dub. 10. Diana p. 3. tr. 4. resolut. 196. Layman. lib. 5. tr. 10. p. 4. 6. 10. num. 4. Hurtad. d. 23. diff. 2. Balsaeus v. Matrimonium; 7. num. 40.

¹⁸⁶ Inducit impedimentum. Quia textus praescribentes illud nituntur ea ratione, ne scilicet spe matrimonij futuri arripiatur anfa caprandae necis coniugis. Quae aequa militat vbi promissio est facta, cum alteri contrahenti ea fictio proflus sit ignota. Ita Filliunc. tr. 10. p. 2. num. 26. 4. Palau d. 4. pun. 12. n. 11. Gutier. de matr. cap. 10. 5. n. 1. Barth. à Ledes. dub. 58. concl. 5. Vega. tom. 2. sum. cap. 14. casu 124. Graff. p. 1. decif. 1. c. 85. n. 8. Sanch. lib. 7. d. 79. n. 10. plures citans.

¹⁸⁷ Hoc probabilis mihi videntur simile in contrarium adducendum minime obstat. Quia id habet verum, nisi ex illius poena fine opposita Ecclesia intentio coniiciatur: vt contingit in casu rebaptizationis; finis enim illius poena est in Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

haereticorum rebaptizantium odium. At si te rebaptizans, nec id animo haeretico efficit, nec proprie conuenit cum haereticis in ea actione, vt à sua intentione procedit. Et simile contingit in fidei haeresis prolatore: cum neque vera negat fidem, nec vere haereticus existat. At in nostro casu ex fine Ecclesie inducentis hoc impedimentum colligitur, eius mentem fuisse hac factam promissionem comprehendere. Ceterum tunc existimare veram priorem sententiam, quando ex modo promissionis adulterio coligeret fidem, ac ioco sibi fieri. Tunc enim ea non praefaret ansam futuri coniugij sperandi, ac subinde nec machinandi necem coniungi: nec similis promissio tanquam ficta ac iocosa, acceptatur quod ad hoc impedimentum desiderari proprio dubio ostendam.

D V B I V M L.

An ut fides data coniugij futuri sufficiens sit ad hoc impedimentum inducendum, necessarium sit, esse iuramento firmatum?

¹⁸⁸ Necessarium est, vt promissio illa non sit simplex, & nuda: sed fide, aut iuramento ^{Est necessarium} vallata. Quia id deciditur cap. 1. de eo, qui duxit, ibi: Cui fidem dederat, & cap. Significati, ibi: Sibi fidem dederit, & cap. final. codem titu. ibi: Si quis uxore viuente, fide data promisit. Vbi manifestè omnes textus fidei dationem perunt. Verum Caput final. non contentum est sola promissio, sed addidit, Fide data, promisit; quod verbum superfluum esset, si sola simplex promissio sufficeret. At tò Fide data, id est fide, ac iuramento expresso. Vt cap. Ad aures, de his, que vi, iuramentum, & fides pro eodem usurpantur, ibi: Nisi forte iuramento, vel fide interposita sit confirmata. Vbi Innocent. sine, Holtensi. num. 2. & alij affirmant, fidem interpositam esse iuramentum, & eam solam diffrentiam constitutum, quod iuramentum ibi appellatur, quando re sacra attacta præstat: fides vero interposta, quando per Denm, vel fidem propriam absque rei sacra contactu iuratur. Vnde Concilium antiquissimum Taboriense, vnde presumptum est cap. Relatum 31. question. 1. vbi hoc impedimentum decernit, iuramentum apposuit, ibi, Viuente viro suo, iuramentum dedisse. Vbi Glössla ve b. Viuente, ait: Et ita viuente viro, fidem dedit. Ergo pro eodem usurpare videatur fidem dare, ac iurare. Sic Nicolaus de Orbel. in 4. disf. 35. question. vnic. Paragraph. 1. Tabien. verb. Impedimentum, septimo, questione tertia, numero quarto. Veracruz, Gaëta, & alij penes Sancium citandum. Quos nouissime sequitur Bauni. tract. 12. de Imped. qu. 2. assert. 2.

¹⁸⁹ Necessarium non est, promissionem illam esse iuramento firmatum, sed sufficit simplex promissio ad hoc impedimentum inducendum. Quia qualitercumque promittatur matrimonium, militat eadem ratio, quia Ecclesia ducta, hoc impedimentum indixit, nimirum periculum interficiendi coniugis (pe incendi coniugij). Et quia secundum communem loquendi usum, dicitur dare fidem, qui spondet, seu promittit: & ita sponsalia

232 Theologiæ Moralis, Lib. XXVII.

salia quibuscunque verbis contrahentes, dicuntur, vt sit dedisse matrimonij fidem. Ita Sotus in 4. dist. 37. q. vni. a. 4. Palud. d. 5. q. 1. art. 2. Henr. l. 12. c. 14. m. 3. Vega. 10. 2. c. 34. casu 71. Sanch. l. 7. d. 79. num. 29. plures citans Basili. l. 7. 6. 45. m. 2. Torreblan. l. 1. practic. 6. 15. scil. 11. m. 15. Verac. p. 1. spec. a. 34. post 9. concl. dub. 1. Ludou. Lop. p. 1. Instr. de matr. c. 5. 4. Angel. v. Matrimonium 3. imped. 9. m. 1.

²⁹⁰ Cum his opinor. Quia verius censeo fidei propriæ interpositione non esse iuramentum, vt docent alii citatis. Caiet. 2. q. 89. a. 6. Sylu. v. Iuramentum 1. q. 6. Armil. v. Iurare. n. 3. & alij. Et quia simplex promissio statim est ad sponsalia constitunda. Profecto Pontifices non innituntur fidei datione, sed qui inter adulteros solent verba multiplicari, fidelicetque interponi, ac iuramenta emitti: ideo si hoc impedimentum proponere. Quare etiæ ex rigore verborum textuum videatur non esse sufficiens simplex, ac nuda promissio, ad hoc impedimentum inducendum: at attenta eorum ratione videtur sufficiens: eo vel maxime quod sic explicetur consuetudo, & communis omnium fere Doctorum sententia.

D V B I V M L I.

An ut prefata promissio hoc inducat impedimentum, necessarium debet esse mutua?

²⁹¹ *Debet esse necessarium mutua promissio.* Nec essarium debet esse mutua promissio: si enim solus alter adulterum promittat, altero non reprobaret, hoc impedimentum minime oritur. Quia impedimentum hoc est in prænam vtriusque contracturi matrimonium: vtrumque enim afficit impedientiam valorum conjugij cum altero: unde rationi consonam est, vt uterque quod eam prænam incurrit, reus sit delicti illius promissionis, ex qua simul cum adulterio consurgit impedimentum hoc: ne ob vnius delictum alter puniatur. At cessat delictum in eo, qui audita promissione, minime re-promittit. Sic Henr. l. 12. cap. 14. n. 5. Vgol. de Sacram. vbi de matrim. c. 19. m. 8. Bellarm. l. 1. de matr. c. 22. Basol. in 4. dist. 34. q. vni. art. 2. Nicolaus de Nissa ad 4. sentent. tr. 6. p. 3. de matrimon. qu. 6. concl. 3. Syluest. verb. Matrimonium, 8. q. 9. dicto 4.

²⁹² *Non debet esse necessarium promissio mutua.* Non debet necessarium esse mutua promissio, sed sufficit alterum adulterum promittere, vt hoc impedimentum ortum habeat. Quia cap. significasti, de eo qui duxit, dicitur: Nisi alter eorum in mortem uxoris defuncta fuisset machinatus, vel ea vivente, fidem illi dederit de matrimonio contrahendo. Particula Alter de vnius promissione verificatur. Et quia ratio inducendi huius impedimenti, nempe ne spe futuri matrimonij coniux interficiatur, locum habet, altero solum promittente. Ita Sotus in 4. dist. 37. qu. vni. art. 4. Angl. part. 1. vbi de matrim. qu. 9. art. 3. dub. 2. Ludou. Bop. part. 2. Instr. cap. 54. & alij. Fauent. Palud. in 4. dist. 34. q. 1. a. 3. num. 17. casu 2. & Almain. dist. 35. qu. vni. dum assertunt incurri impedimentum hoc, si adulterum promittat adulteræ, vel è contra.

Ego autem existimo, non esse sufficientem sententia.

ad hoc impedimentum promissionem alterius, nisi ab altero sit acceptata. Quia non est promissio, nec fidei datio, quæ textus expostulant, sed mera pollicitatio, deficiente alterius acceptatione. Et quia cap. 1. & cap. Veniens & cap. Significasti, æquiparantur machinatio mortis coniugis, & matrimonij promissio ad effectum inducendi huius impedimenti, accepte dente adulterio. At illa effectu carens non producit impedimentum hoc ergo, neque hæc nisi sit acceptata. Sic Doctores prime sententiae, & Sylvest. verb. Matrimonium vbi de impedim. 7. Porro quando adeit promissio alterius adulteri acceptata ab altero, necessaria non est alterius re-promissio, vt hoc impedimentum incurrit: vt probat secundæ sententiae fundamen tum.

D V B I V M L I.

An ut promissio futuri matrimonij iuncta adulterio sit dirimens impedimentum, sufficiat taciturnitas eius, cui sit promissio?

Sufficit planè, nec enim necessarium est, vt sit mutua promissio, sed satis videtur, si vnius promittat, alter vero taceat. Quia illa taciturnitas cum mutuo, ac cœco amore inter adulteros videtur esse virtualis quadam promissionis acceptatio, & vehemens insurget occasio machinaandi mortem alteri coniugi. Sic Sylvest. verb. Matrimonium, 8. q. 9. Basili. l. 7. c. 45. num. 2. Coninc. h. d. 31. n. 62. Rebel. l. 1. q. 8. Hurtad. d. 1. diffic. 2. Et colligitur ex cap. Relatum, & cap. Significasti.

Minime sufficit. Quia ut promissio illa futuri coniugi sit impedimentum dirimens, necesse est, vt sit acceptata ab altero, cui facta fuisse taciturnitas non est sufficiens acceptatio promissionis liberaliter factæ, quando haec est nociva acceptanti: ergo. Ita Sanchez libr. 7. d. 79. num. 15. Bonac. qu. 3. pum. 6. n. 9. citans Gutier. Candid. disquis. 18. articul. 6. dub. 12. Cor. nejo disq. 7. dub. 21. Leander tractat. 9. dub. 14. quæst. 34.

Hoc teneo, & expono. Nunquam hic sufficit taciturnitas eius, cui promittitur. Quia ea promissio etiam liberaliter facta est nociva acceptantib; cum per eam incurrit delictum, & impedimentum dirimens. Quare licet in aliis eaenibus, in quibus id damnum non sequitur, taciturnitas sit sufficiens acceptatio promissionis liberaliter factæ: secus in hoc propter expressam rationem. Quod si obiciatur, adulterum ignorare hoc damnum, ac proinde celeri acceptare tacendore respondeo, hanc ignorantiam ut pote quæ iuris est, non præsumi. Regu. Ignorantia, de regulis iuris, in 6. ac proinde cum illa taciturnitas sit ex sola iuris præsumptione confessus, non reputabitur in hoc casu, nisi aliud consensus signum adsit.

C A P V T

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 233

CAPUT XXVII.

Cultus dis. Circa Impedimentum disparis cultus.

D V B I V M L T I I .

*An matrimonium fidelis cum infidelis sit
verius iure nature aut diuino?*

RECHO, matrimonium inter dispares cultus, nemppe inter baptizatum, & non baptizatum, imo inter baptizatum, & cathecumenum nullum esse. Quia quamvis fidem teneat Baptismo, qui est ianua Sacramentorum, caret. Addiderim etiam esse nullum inter catholicum virum, & feminam sicut sacra aqua dilutam. Quia in re, & coram Deo dispars cultus est. Quidquid in contrarium allerant non bene Archidiac. in cap. Non oportet, n. 41 8. qu. 1. & Bellarmera, num. 3. Quaterim autem, an matrimonium fidelis cum infideli prohibitum sit iure naturali, aut diuino, an solum Ecclesiastico?

Non est veritum iure naturali, aut diuino, sed solummodo iure Ecclesiastico. Quia pluribus est locis constat, prohibitus esse Ecclesiastico iure, & non constat ex viro firmiter, ac manifeste prohibitus iure naturali, aut diuino generacioni fuisse. Sic Torreblan. lib. 2. practic. cap. 15. sect. 3. a num. 74.

Veritum est iure diuino naturali, ac proinde, velut ex seculo quilibet iure Ecclesiastico, nullo modo iure naturali. Quia huiusmodi coniugium fini ipsius ad modum aduersatur. Nam cum finis matrimonij non sola proli generatio sit, sed etiam legitima eius educatio, proleque apud utrumque parentem educati debent: ubi parentes religione sunt dispares, nequibet proles recte educari. Addo ius diuinum naturale dictare, peccandi periculum tortis viribus esse caendum. At praesentanum valde periculum peruercionis coniugi fidelis imminet ob mutuum amorem, & arctissimum necessitudinem, qua coninges devincuntur, si alter sit infidelis. Verum prohibitum etiam est, iure diuino positivo. Exo. 34. Deut. 7. & 1. Reg. 11. In lege autem nostra extat diuinus de eo praeceptum. 1. Corinth. 6. Nolite, (ait ex Pauli ore Deus) ingum ducere cum infidelibus. Quia enim participatio iustie cum iniquitate: aut que societas lucis ad tenebras: aut que pars fidelis cum infidelis. Quem locum D Hieronym. 1. ad Ionin. de coniugio fidelis cum infideli intelligit. Ita Sanch. 1. 7. d. 7. n. 5. Basili. 1. 7. c. 46. n. 1. & omnes committuntur.

Primam sententiam improbabilem omnino esse reor: falsò enim fundamento nititur. Cum illa impius & ius naturale vociferetur delinquendi periculum esse, la ex eiusmodi matrimonio imminentia, quod quidem Salomonis viri mira sanctitate, ac sapientia prædicti testatur; ob coniugium enim cum feminis idololatria ad eorum idola colenda fuit adductus. Profecto proles etiam in magnum lapsus in infidelitatem discrimen adducitur. Et impeditur yniuersa Christianæ religionis officia, que fidelis coniux præstare tene-

Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

tur. Quid hoc ipsi naturæ repugnantius? Quod autem diuino præcepto positivo id fuerit prohibitum, patet ex locis indicatis. Deut. 7. Deus interdit matrimonio Hebraeorum cum Gentibus hac ratione apposita: *Quia seducet filium tuum, ne sequatur me, & ut magis serviet die alienis.*

D V B I V M L I V .

*An matrimonium fidelis cum infideli pro-
hibitum iure diuino, & naturali,
sit eodem iure irritum?*

Ita id matrimonium iure diuino, & naturali prohibitum est, vt etiam sit eodem iure irritum. Quia alia Ecclesia non posset irritare *est iure diuino*, matrimonium cum infidelibus, vt pote que in *no naturali*, eos potestate caret. Et quia cum Christus Dominus instituerit in noua lege, matrimonium esse Sacramentum, & tale nequeat esse, fidelis contrahente cum infideli, eo quod hic sit Sacramenti incapax: videtur eo ipso, id matrimonium irritum reddidisse. Et quia matrimonium obligat ad cohabitandum, ac redditum debitum, ad quod adstringere nequit matrimonium fidelis cum infideli: nam fidelis, nec tenetur cohabitare, nec debitum reddere: Ergo id matrimonium iure ipso naturæ est irritum. Sic Catharin. libro quinto, contra Caetanum, cap. de matrimon. Viguer. lib. institut. capite 16. Paragraph. 7. versicul. 9. impedim. 10. Paul. Grilland. de pan. omnifariam coitus, question. 12. numer. 4. vbi ait Pontificem non posse in hoc coniugio dispensare. Citari assolet pro hac sententia Arbore. libr. 11. Theosoph. capit. 16. At id minime inuenire potui. Dicit esse probabilem hanc sententiam Petrus de Ledesma, citandus.

Non est huiusmodi matrimonium irritum aliquo iure naturali diuino, aut diuino positivo: sed solo iure Ecclesiastico. Non esse irritum iure diuino naturali probatur, quia coniunctio fidelis cum infideli non aduersatur omnino fini matrimonij: potest enim inde procreari siboles, & in cultu Christiano educati, quamvis recte, ac facilis eius finis confusione obstat. Non esse autem irritum iure diuino positivo inde ostenditur, quod in lege noua nullum inservit positivum sit præterquam fidei, & Sacramentorum, vt doctilimus Sancius ostendit libr. 7. dub. 52. numer. 2. Cum ergo præceptum hoc non pertineat ad fidem, aut Sacraenta suscipienda, sed ad contratum naturale, à Christo Domino elevatum ad Sacramenti rationem, ritè celebrandum, si diuinum naturale non est, (vt vidimus,) nec diuinum positivum erit. Ita Sanch. lib. 7. dub. 71. num. 7. citans plusquam triginta Theologos, ac duodecim Canonistas. Trullench. 1. 7. cap. 9. dub. 1. num. 3. Bauni. tr. 12. Basili. 1. 7. cap. 47. a num. 2. Coninch. d. 32. dub. 3. Hurtad. 1. 2. 4. diff. 1. Palaus d. 4. punct. 11. num. 2. apte inferens, ex Papa dispensatione posse fidelem cum infideli matrimonium iure.

V 3 - P. 296.

234 Theologie Moralis. Lib. XXVII.

Præposit. 3. p. q. 7. de imped. dub. 17. num. 156.
Luis. à Torres sum. c. 122. dub. 1. & 2. Machad.
l. 3. p. l. r. 1. docum. 12. n. 3. Bonac. q. 3. un. 7. n. 2.
Candid. dis. quis. 28. art. 7. dub. 2.

303 Longè veriore hanc putarim esse sententiam, quam vberius confirmo. Certe non esse hoc coniugium diuino iure naturali irritum aperte monstratur, quia in lege naturali aliquot eiusmodi matrimonia inita fuere. Tale fuit matrimonium Iacob cum filiabus Laban. Ethnici. Gen. 29. Ioseph cum Ægyptia Phutipharis filia. Gen. 41. Mosis cum filia Iethro Æthyopissa. Tale fuit in lege scripta Esther cum Assueru Eß. 1. Salomonis cum Tharaonis filia. 3. Reg. 3. Et in lege gratiae ea matrimonia frequentissima fuisse tempore, testes sunt D. Hieronym. l. 1. in Ionini. D. August. leg. de fide, & operib. c. ap. 19. nec irritabantur, quoniam ea non vacare culpa existimaretur. Et D. Monica pagano nupse, Autore August. lib. 9. Confess. cap. 9. Profectò irritum iure diuino positivo non esse: pater, quia Christus Dominus in matrimonio nil innuit, quod ad ius natura pertineret, sed tantum id, quod contrarius quidam naturalis erat, ad esse Sacramenti elevauit: quod habet commune Theologorum axoma. Ex dictis infero, solum esse irritum iure Ecclesiastico. Quia si est irritum ex omnium mente, & non iure naturali, aut diuino positivo: restat solo iure Ecclesiastico esse irritum.

DVBIVM LVI.

An tempore primitua Ecclesie tenebatur,
coniux ad fidem conuersus cohabitare
cum infideli coniuge, secluso
anime pericula?

304 Tenebatur ex precepto primis illis Ecclesie temporibus late. Quia Paulus 1. Cor. 7. profutur: Nam ceteri ego dico, non Dominus, quis frater vxorem habet infidem, & hec consentit habitare cum illo, non dimittat illam. Si que mulier virum habet infidem, & hic consentit habitare cum illa, non dimittat illum. Ergo illis temporibus tenebatur coniux ad fidem conuersus cum non renente coniuge habitare, Sie D. Ambro. Hierony. Theodor. Seuerian. Abulensi. Turcian. & alijs, quos citat, & sequitur Basil. l. 7. c. 48. n. 6. Gagn. St. Odor. Clarus S. & Veracri. apud Sancium ubi infra.

Minime tenebatur. Quia adulterium, & infidelitas pari gradu currunt, nam utrumque contra bonum prolixi est. Sicut ergo vir innocens potest cum adultera habitare, quando in adulterio obstinata non est, sed spes emenda superest, ad id tam non tenetur: Ita ad fidem conuersus potest habitare cum infideli, cuius conuersio speratur, ad id vero minime est obligatus ita D. Tho. in 4. dist. 39. q. vni. a. 3. D. Bonav. ibi. a. 2. q. 1. Lombard. Sedul. Beda. Durand. & alij vñque ad viginti septem Doctores Theologi, quos citat, & sequitur Sanchez. l. 7. d. 7. n. 7. Nauar. c. 22. sum. n. 19. & alij vñque ad 16. ex furoris peritus apud ipsum Sancium. Candid. dis. quis. 28. a. 7. dub. 12.

Cū his sentio, existimās ex eodē Paulo testimoniō hāc cœlusionem aperte confirmari. Ait enim Apostolus: Dico ergo, nō Dominus. Nā si Dominus id nō præcipit, nō fieri debet necessariò ex ipsa cōtingi lege, que diuina est. Nec credidū, Paulū onus tā graue imponere voluisse infideli, qui ad fidē cōvertitur, cū Christus Dominus id nō impoſuerit: noluit enim Christus, vt fidelis obstricetus esset ad coniuvendū infideli in cōsuetudine vita tam arcta, ac familiari, ac est cōiugalis. Certe per Baptismū, qui est regeneratione quēdā spiritualis moritur quispiam vita priori, ac proinde liber manet à servitute in illa cōtracta, quoniam in aliquo casu possit illa vita. Sicut professus quod vita priori mortuus sit, nō emissa,

DVBIVM LV.

An validum sit fidelis cum heretico coniugium?

305 **M**atrimonium personæ fidelis cum heretica, vel apostola est irritum. Quia id expressè habetur canon. 7. 2. Sexte Synodi generali, ibi: Non licere orthodoxum cum heretico coniungi, nec orthodoxam cum heretico: sed et si quid eiusmodi fatum apparuerit, irritas nuptias existimari, & nefarium coniugium dissolu. Nec potest dici hereticum pro infideli usurpari. Quia valde inpropria effet locutio: & quia in illius Canonis principio sermo habetur de heretici cum Catholica matrimonio: in fine vero de fidelis cum infideli coniugio. Sic Gloss. cap. final. verb. Contra substantiam, de condit. ap. poplit. Hostiens. cap. 2. num. 1. de omni, seruorum. Anchæ. ibi. num. 1. Lex Régia. 15. titul. 1. part. 4. Carreri. de heretic. num. 15. 7. Simanch. de cathol. infinit. 40. num. 46. Rojas singul. 12. 8. numer. vnic.

Illud matrimonium illicitum quidem est, sed Validum est, non irritum. Quia cum matrimonium sit Sacramentum, quod Sacramenti necessitatem solum petit paritatem Baptismi suscepit ab uno, & altero contrahente, quoniam in fidei professione adhuc disparitas. Et quia cap. Decreuit, de heretic. in 6. videtur supponi, id matrimonium valere, dum ibi decernitur, vxores, quæ scienter hereticis nupse, in pœnâ delicti dote esse priuandas, & tamen non iubentur separari. Ita Sanchez lib. 7. dub. 72. num. 1. citans ex Theologis trinitate, & septem, ex Iurisperitis quadraginta supra vnum. Basil. lib. 7. cap. 47. num. 10. & 11. Diana part. 8. tractat. 5. resolut. 74.

Sect. II. Dubia De Impedimentis. 235

emissa quamvis possit si velit ea implere. Nec obstat, seruum infidelem non eximi à feruitate per conversionem ad fidem. Quia haec feruit fidei Christianæ non repugnat humilitati, at esse allagatum coniugem fidelem infideli, Christianam dedecet religionem. Concludo igitur Pauli testimonium illud consilium non præceptum continere.

DUBIVM LVII.

An licitum sit nunc fideli cum infidele coniuge nolente ad fidem converti cohabitare?

310
Hodie licitum est fideli cum coniuge nolente ad fidem converti cohabitare, quādō infidelis absque Dei contumelia, & attractione ad peccatum habitationem eligit. Quia extat decretum Concilij Toletani. IV. c. 62. relatum cap. Iudei. 28. quæst. 1. vbi decernitur, vt vxores Iudaorum separantur ab ipsis, nisi ab Episcopo ad fidem suscipere Iudei voluerint, vel cohabitare sine Creatoris contumelia, nec adit periculum perverendi vxorem. Ut Glossa explicat ibi, verb. Iudei. Sic ipsa & Monald. sum. vbi de matrimonio titul. de dispartu. Abul. i. Reg. 8. question. 8. 1. Veract. part. 1. speo. art. 32. concl. 3. Nauar. sum. cap. 22. num. 49.

311
Hodi non est licitum fideli cum infidele cohabitare etiam si nulla interueniat Dei iniuria. Quia Ecclesiæ consuetudine receptum est, ac præceptum inductum, ne coniux ad fidem conuersus permittatur, cum infidele cuiuscumque se &q; habite. Quod successu temporis experientia docuerit, non modicum peruersiōnis periculum imminere coniugi fideli ex infidelis consortio. Ita latum in Concil. Toletano allegato, cuius verba id aperte ostendunt, quidq; uid in contrarium Glossa collegit. D. Thom. in 4. diff. 39. quef. unio. art. 3. Durand. Richar. Gabri. Sotus. Comitol. quos citat, ac sequitur Sancius lib. 7. dub. 7. 3. m. 12. Bonac. quef. 3. de impedimen. part. 7. numer. 6. Candid. quem sequitur Leand. tratl. 9. d. 15. quef. 11.

312
Vetus existim. tria tempora esse distincta
tempora
ab initio
Vetus existim. tria tempora esse distincta, quæda guenda. Primum est ab Apostolorum tempore & sexcentis, postmodum annis, quo spatio frequens erat conuersio Iudaorum, & aliorum infidelium: atque ideo eo tempore permettebatur iuxta D. Pauli consilium. 1. Cor. 7. coniugis ad fidem conuersi cum infidele cohabitatio ob spem eius conuersiōis, quando volebat absque Dei contumelia, nec pertrahens fidem ad peccatum, cohabitare. Secundum saeculum ell. fecutum, quo rarissime Hebrei ad fidem reducabantur, erantq; sua perfidia peruicacio. res quo tempore edita est Synodi Toletani constitutio, qua decretum est, ne vxores fideles habitare cum Iudeis fidem admittere renuntibus, permitterentur. At de reliquis infidelibus nil ibi est prescriptum, quod non ita obstinata in sua perfidia essent, vt merito eorum conuersio esset desperanda. Tertium tandem successit saeculum, quo Ecclesiæ consuetudine

(vt fert secundæ sententiæ fundamentum) recepimus est, ac præceptum inductum, ne coniux ad fidem conuersus cum infidele cuiuscumque se & q; cohabitare permittatur ob rationem inibi indicatam. Nec hic Ecclesiasticus mos Pauli consilio aduersatur. Nam præcepta humana, ne dum consilia, possunt necessitate id suadere, successit temporum variari, vt haberit C. Non debet, de consan. & affin. Quare hodie non licet alteruti coniugi ad fidem conuersi in consortio coniugis infidelis permanere.

DUBIVM LVIII.

An cum spes subest conuersiois infidelis ex persistente fideli consortio: licet, nunc fidelis, cum infidele cohabitare?

313
Non licet, quacumque spe conuersiois infidelis coniugis affulcente. Quia lex non respicit, quæ raro accidunt. Nam ad ea, q; de legib. At generatio in saeculo experientia docet peruersiōis imminere periculum. Sic Sotus in 4. diff. 19. quef. unio. art. 3. in solut. ad 3. Barth. à Ledel. dub. 15. Ludou. Lopez p. 2. Instruēt. vbi de matr. capi. 5. post. 3. notab. Vega tom. 2. sum. cap. 34. capi. 143. Sanch. lib. 7. d. 73. num. 13.

314
Licet quidem. Quia in hoc casu ratio cefat legis illius, aut consuetudinis vim legis habentis, q; interdict huicmodi contortum infidelis coniuge. Ita Palac. in 4. diff. 39. d. vni. Petr. de Ledel. de mar. 9. 39. a. 3. Basili. l. 7. c. 48. n. 12. Cornel. ad 1. Cor. 7. n. 174. & 175. & Sancius in speciali aliquo casu profitetur id licere ex Episcopi dispensatione.

315
Profecto quamus in casu rarissimo possit hæc sustinere sententia, at casus est ita rarus, ut existimemus absolutè, veriorem esse primam sententiam. Fateor tamen cum Sancio & Soto citari posse ex Episcopi dispensatione eam cohabitationem admitti in iis infidelium Insulis, vbi crebrior est eorum conuersio. Scio meū Cornelium ideo secundæ sententiaz mordicū hæsisse, quia nimis ei durum videtur, & scandalo obnoxium, si in India, Iaponia China, vbi iam primum indocetur fides sub Regibus infidelibus Christiani dimittere vxores, quas in infidelitate duxerent si uxores cogerentur deserere marito præsentim nobiles ac Principes nolentes ad Christi Domini fidem conuersari, qui inde caperent occasionem Christicolas eliminandi. Certè iudicarim debere dispensare Episcopum: quod si non adsit qui dispensare valeat, crediderim primum saeculum, de quo Dubio proximo loquebar, recutisse, licetque coniugi fidelis cum infidele cohabitare: quia omnino legis seu consuetudinis Ecclesiastice tertij huius saeculi ratio saluatur.

V. 4 DUBIVM

D V B I V M LIX:

An cum est spes conuersonis infidelis coniugis ex fidelis confortio: fidelis ex precepto tenetur cum infideli coniuge inhabitare?

³¹⁶ *T*enetur quidem. Quia ubi spes est conuersio nisi fraternalis charitatis preceptum ut conuersus non recedat ab infidele coniuge. Sic Verac. p. 1. spec. a. 32. concl. 4. Angles part. 1. v. i. de matrimonio ques. 12. art. 2. Petr. de Ledel. de matrimonio ques. 19. art. 3. notab. 3. Basil. lib. 7. cap. 48. num. 8. Addit. Veracruz apud Indos noui orbis hoc esse in precepto.

³¹⁷ *M*inime tenetur. Quia vel tempore Apostolorum tantum fuit consilium habitare fidelem cum infideli, quando spes aliqua conuersio infidelis aderat. Nam ea spes deficiente, preceptum erat, fidelem recedere. Ergo strictiori iure nunc non erit sub precepto, cum infideli in hoc casu fidelem cohabitat. Ita Sanchez lib. 7. dub. 73. num. 14. Fauent Doctores ab ipso allegat num. 7. afferentes fuisse tantum consilium Apostolorum tempore huiusmodi fidelis cum infideli, data conuersonis spe cohabitatio.

³¹⁸ *I*dem affero, probabiliorem hanc partem *Idem affero*, se judicans. Nec enim obstat preceptum correctionis fraternalis obligans ad confundendum spirituali proximi salutem. Quia cum Christus Dominus concesserit in favorem fidei privilegium, ut coniux fidelis possit ab infidele recedere: non est ab eo privilegio hic casus rarus excipendus. Nec preceptum correctionis fraternalis cum tanto coniugis fidelis obligat detimento, ut cogatur cum diversa religionis coniuge habitare, cedereque privilegio sue libertatis in favorem verae religionis assumptae sibi concessio.

D V B I V M LX.

An si infidelis coniux a conuerso discedit, aut non vult habitare cum ipso absque Dei iniuria, vel per trahitione ad peccatum statim matrimonium dissoluatur?

³¹⁹ *R*enunt cohabitare: aut non vult sine Salvatoris contumelia, aut sine pertrahitione fidelis ad lethale piaculum: integrum sit fidelis id matrimonium dissoluere, ad aliudque transire. Minime licet. Quia Christus Dominus Mat. 16. profat: *Quos Deus coniunxit, homo non separabit*. Vbi indistincte id de quocumque matrimonio valide afferuit, quale est infideli. Et quia D. Paulus Rom. 7. sola coniugis alterius morte posse dissoluere matrimonium consummatum censuit. Nec i. Cor. 7. dixit nolente habitate legitime infideli, dissoluere matrimonium: sed fas esse fidelis discedere, nec subiectum esse ferituti. Quod satis verificatur, concessio tunc di-

uotio absque vinculi dissolutione. Si-
cut verificatur testimonium Christi Domini
dicens Mar. 19. posse coniugem fornicatio-
nis causa dimitti. Sic Arbore. l. 6. Theoso. cap. 10.
in fine.

Licet omnino. Quid Sic definitur Innocen-
tius III. c. Quando. de diuor. Si alter infidelum ³²⁰ *litteram*
coniungum ad fidem Catholicam convertatur, alter
vel nullo modo, vel non sine blasphemia di-
uini nominis, vel ut eum pertrahat ad pecca-
tum mortale, ei cohabitare volente: qui vilinqui-
tur, ad secundam, si voluerit vota transibit. Et in
hoc casu intelligimus, quod ait Apostolus: *Si in-
fidelis discedit, discedat: frater enim vel soror
non est servituti subiectus in huicmodi: &
canonem, in quo dicitur: Contumelia Crea-
toris, soluit ins matrimonio circa eum, qui relinquitur.* Idemque definitur c. Gaudemus Ita Sanch.
l. 7. d. 74. nu. 4. Basil. l. 7. cap. 48. num. 15. Lublin.
verbi. Matrimonium. num. 22. Coninch. disp. 26.
dub. 5 Candidus, quem citat, ac sequitur Leand.
tr. Eb. 9. dub. 16. que 7. i. 3.

Sententia hac est certissima, de qua absque errore manifesto in fide dubitari non potest. Profecto, si infidelis discedente, aut nolente legitime habitare, fidelis ita aliquigatus eset, eo cogiendo, ut non possit, ad aliud transire, semper post primam subiectus eset propter infidelis malitiam contraria Apostoli testimonium. Vnde posse dissoluere matrimonium iis enentibus, non est iure antiquo Pontificio: matrimonium enim consummatum non potest Pontificio iure dissoluere, quāvis in fidelitate sit initum, saltem lege generali. Sed dissolnatur ex Christi Domini privilegio id in fidei favorem concedentis. Quod privilegium D. Paulus explicit *i. Cor. 7.* verbis allegatis, ita scilicet intellectis ab Ecclesiis.

D V B I V M LXI.

An si infidelis coniux a conuerso discedit, aut non vult habitare cum ipso absque Dei iniuria, vel per trahitione ad peccatum statim matrimonium dissoluatur?

³²¹ *D*ifficilis eo pertinet, num eo ipso, quo al-
tero coniuge ad fidem conuerto, alter non
convertisse, nec vult sine Creatoris iniuria aut
fine per trahitione ad peccatum cum iam fidelis
cohabitare: dissolnatur matrimonium potius
tunc quando fidelis ad alias nuptias transire: statim
dissoluitur, non expectato transire fidelis ad
aliud matrimonium. Quia sic decidit c. fin. 28.
q. 2. quod est deflumpnum ex D. Ambrofio. *i. Cor.*
7. ibi: *Contumelia Creatoris soluit ins matrimonio
circa eum, qui relinquitur.* Et quia posterius
matrimonium iniri non potest, priori permanente:
ergo prius matrimonium dissoluitur, antequam secundum ineat. Sic Richard. in 4.
disp. 39. a. 2. q. 2. Altisodor. l. 4. sum. cap. 230. Di-
cunt esse probabile Barth. à Ledel. & Vega ci-
tandi. D. Antonin. & Scot. quos pro hac parte
citat Basil. l. 7. c. 48. n. 16.

Non dissoluitur prius matrimonium, donec
fidelis ad alias nuptias transire, ut generatio non dissol-
vinya sit alterius corruptio. Vnde si fidelis ut faciat
nunquam

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 237

nonquam muret statum, prius matrimonij vinculum persistet: & quotiescumque infidelis fuerit ad fidem conuersus, fidelis tenebitur, illum tanquam verum coniugem admittere. Quia *ad ap. Gaudens*, de diuori dicitur: *Quod si conuersum ad fidem illa conuersa sequatur, antequam propter eausus legitimam ille ducat uxorem, eam recipere compelletur.* Si ergo compellitur recipere, non erit solutum prius matrimonium. Nā si solutum erat, non potest compelli ad recipiendum eum, qui verus coniux non est. Itā D. Thom. in 4. dist. 39. quis. vnic. art. 5. ad 2. Ibi Bonav. Durand. Palud. & alij. Valent. 10. 4. ad 10. ques. 1. fund. 7. Petr. de Ledel. qu. 59. a. 5. dub. vnic. concl. 5. Barth. à Ledel. dub. 56. concl. 3. Vegatom. sum. cap. 13. casu 15. Sā verb. Matrimonium, de impedimentis. 8. Henriquez lib. 8. num. 4. Sanchez lib. 7. dub. 7. num. 4. Coninch dub. 16. numer. 6. Rebel. libr. 3. ques. 10. fest. 2. Luis de Torres sum. cap. it. 122. dub. 10. &c. 11.

324 Hans partem longe veriorem esse reor. Quia si solutum esset illoco prius matrimonium, fidelis & infidelis illi coētentes rei fornicationis essent: & si infidelis statim aliud matrimonium iniret, antequam nullus transiit ad aliud, esset validum: quod nullus admittet. Nec valet, si dicas, solutum esse prius matrimonium ex parte solius fidelis, qui relinquitur. Quia matrimonij vinculum nequit claudicare: & ita ex parte viriis que, vel neutrī solutum esse debet.

D V B I V M L X I I .

An ut possit fidelis conuersus matrimonium, ad alias nuptias transiens dissoluere: necessarium sit ut infidelis monatur, num velit ad fidem conuersti, vel habitate cum fidelī sine Dei contumelia, aut sine pertractione ad peccatum?

325 Nonnulla latrone. C etrum est, nullam iudicis sententiam desiderari, ut infidelis renuente conuerti (seu iuxta aliam opinionem, habitare sine Dei contumelia vel pertractione ad peccatum) possit fidelis matrimonium dissoluere, ad aliudque transire. Quid confat ex e. *Quanto de diuori. & ex o. fin. 28. ques. 2.* vbi habetur contumeliam Salvatoris soluere ius matrimonij circa eum, qui relinquitur, & huic liberum esse, ad alias nuptias migrare. Non ergo iudicis sententia desideratur. Quaeritur verò, num necessarium sit, ut infidelis coniux moneatur, velit ne ad fidem conuersti, sine Dei contumelia, aut sine pertractione ad peccatum, cohabitare?

326 Non est necessarium. Quia facultas hæc matrimonium dissoluendi ex solo Christi privilegio habetur, sicut ex eodem privilegio matrimonium ratum dissolvitur per professionem. Sicut ergo in hoc casu dissolutio matrimonij non indiget coniugis admonitione, ita nec in illo iudicio D. Paulini privilegium hoc Christi Domini manifestatam *i. Cor. 7.* nullam admonitionem petuisse, sed absolutam à seruitute

matrimonij libertatem dixit fidelis in illis evenribus competere. Sic Panormit. *cap. Quanto de diuori.* Richard. Palud. & Gabri. apud Basil. 1. 7. *cap. 8. n. 21.* qui quidem sine fundamento vle citat pro hac parte Thoman Sancium, qui oppositam sententiam pro viribus defendit. Viden' autem doctissimum circa hoc virum errasse, vix posse doctum citare Doctores, quos quos ipse non accurate perlegit. Sæpe enim multa Doctoribus tribuuntur, quæ in illorum mentem nunquam aduenierint.

Necessarium est, monere infideliem. Quia 327 non potest fidelis coniux matrimonium dis- Necessarium solvere, & ad aliud transire, nisi infidelis renuente conuersti, aut iuxta aliam sententiam (*te quo supra*) renuente legitimam cohabitationem. Ergo vt valide id geri possit, necessarium est, constare de voluntate infidelis conuerti, vel renuentis legitime cohabitare: ac proinde, vt hæc voluntas constet, necessarium est eum moneri, aut interrogari. Itā Thom. Sancius lib. 7. dub. 74. num. 12. *Concil. Toletan.* IV. *capit. 6.* relatum *cap. Inde 28. ques. 1. D.* Thom. in 4. dist. 39. ques. vnic. art. 5. ad 4. Henriquez lib. 1. c. 8. numer. 5. *Manu. tom. 1. cap. 2. 30.* Sā verb. *Matrimonium, de impedimentis.* 8. Petr. de Ledel. ques. 19. art. 4. *Nauar. libr. 3. corsil. de conuers. infidel. conf. 1. alias 2. Basil. cirat. num. 20.* Bonac. q. 3. de impedi. pun. 7. n. 8. *Candid. disquisit. 2. 8. art. 7. dub. 16.* & alij ex Theologis, & Iurisperitis apud Sanchez.

Hoc mihi certum admodum. Nam qui statuit aliquid, videtur illa statuere, sine quibus id 328 Hoc mihi cor- commode fieri nequit. *I. penult. ff. de usfructu, iij. simum,* & *I. Quicumque §. si ei, quem, ff. de consti. actio.* At non potest commode sciri voluntas coniugis non conuersi ad fidem, nisi interrogetur, seu moneatur. Ergo statuens matrimonium nō posse dissoluere sine prefata voluntate infidelis renuentis conuersionem, vel cohabitationem legitimam, consequenter statui monitionera desiderari, vt hæc voluntas dignoscatur. Hoc autem moderor, nisi aliunde moraliter constet infidelis obstinatio non desiderabitur: cum eiusmodi monito solum petatur, vt de infidelis pertinacia constet.

D V B I V M L X I I I .

An quando infidelis coniux adeo diffans commoratur, ut commode requiri, aut moneri nequeat, possit fidelis matrimonium dissoluere ad aliudque transire, illo minime admonito?

329 Non potest Non potest. Quia sicut ut coniux valeat ad alias transire nuptias opus est certitudine haberi de prioris coniugis obitu: & dum ea non habetur, quantumcumque sit impossibile, diligentias ad eam habendam præmiti, non est licitus transitus: sic in casu nostro opus est haberi de voluntate coniugis infidelis certitudinem, & dum ille moneri non potest matrimonium dissoluere nequibit. In vitroque enim casu idem est effectus, scilicet prioris matrimonij dissolutio. Sic Barthol. à Ledel. dub. 56. concl. 6. Vega tom. 2. capit. 34. *capit.*

caſu 149 Basili. libr. 7. cap. 48. nu. 12.

330
Poteſti omni-
no.

Poteſti omnino. Quia vt res modo ſe ha-
bent, eſt moraliter certum, fore vt infidelis no-
lit conuerti, & relinquere fuos, vt legitime co-
habitet. Atque requiſitio eſt moraliter impos-
ſibilis. Conſtat id ex motu proprio Pij V. pro
Indis nouæ Hispaniæ conſeffa. vbi Pontifici
propositum fuit, multos ad fidem conuerſos
matrimonium aliud iniuste, reliquo coniuge infidelis,
qui an adhuc ſuperstes sit, eos latet, nec
eum inuenire poſtent. Et definiſt Pontiſex, eos
in matrimonio poſt conuerſionem inito perſi-
ſtere debere. Cuius rationem reddit Valquez
1.1. qu. 19. art. 6. dub. 60. cap. 5. numer. 26. quia iure
prælumbeatur fore, vt coniuges illi, qui ab In-
dias recente conuerſis inueniri non poterant, no-
lent conuerti, aut legitime habitate. Ita Sanch.
lib. 7. dub. 7. 4. num. 19. 4. Petr. de Ledeſ. qu. 19. 4. 4.
ad 4. Henriquez lib. 11. cap. 8. numer. 5. Candidus
quem citat, & sequitur Leand. tral. 9. dub. 1. 5.
que. 1. 8. & probabile ait Verac. part. 1. spec.
art. 19.

331
Hoc probabi-
lius ſequor.

Hoc ſequor probabilius, prima ſententia
fundamentum ducens inſtrum: Diversa enim
eſt ratio. Non enim mors prioris coniugis pra-
fumitur, & ideo neceſſariò eius certiudo eſt
præmittenda. At vt res modo ſe habent, iure
præfumitur, ac moraliter certa eſt infidelis adeo
difſtanciabitur. Moneo inſuper ſufficere
facto ipſo infidelis voluntatem conſtarē, vt non
ſit neceſſaria monitio. Quia voluntas tam fa-
ciliſ, quam verbi declaratur. Leg. Paulus ff. rem
rarem haber. Quare hi infidelis ad aliud matri-
monium tranſeat, quānus eo inito, non diſſolu-
natur prius (vt mox dicemus) at non erit neceſ-
ſaria monitio. Quia non potest clarus eius vo-
luntas explicari, qua renuit fideliſ confor-
tationem.

DVBIVM LXV.

An ſi ante matrimonium à fidei conuerſo contra-
etur, infidelis coniux ad alias nuptias tran-
ſeat: hec irrita ſint?

Non erunt irrita. Quia matrimonium diſ-
ſoluitur quando coniux transit ad fidem, ^{Non erunt}
& conſtat alterum coniugem nolle conuerſi-^{ua}
re legitime cohabitare. Sed in hoc caſa iam
de conuerſione vnius & de pertinacia alterius
conſtat: Ergo matrimonium iam eſt diſſoluum;
ſi ergo potest vnuſ ad alias tranſite nuptias, nā
ex parte ipſius diſſoluum eſt matrimonium
prius, cur non potest & alter æque priuum,
cum non poſſit matrimonium claudicari
hinc diſſoluum, illinc non diſſoluum? Sic Palac.
in 4. diſt. 39. dub. vnic. ad ſa-
men.

Irrita prouerbi erunt, vnde ſi poſt initas hu-
iūmodi nuptias ad fidem conuerſat, ab eis eſt
ſeparandus, coniugique prius conuerſo reddi-
dus. Quia priuilegium hoc diſſolueſdi matrimo-
nium prius per alias nuptias ſequentes, non eſt
conſeuſum a Chrlſo Domino coniugi infidelis,
ſed fideli conuerſo in fidei favorem, vt habeat
e. Quanto, de diuori. & c. fin. 2. qu. 2. Ita Sanch. lib.
7. dub. 7. 5. num. 6. Candid. diſt. 28. art. 7. dub. 1. 3.
Petr. de Ledeſ. qu. 5. art. 5. Leand. tral. 9. dub.
1. 5. quation. 9. Henrīq. libr. 11. cap. 8. numer. 5.
Basil. lib. 7. cap. 4. 8. numer. 2. 5. Verac. part. 2. ſpec.
art. 34. Sotus in 4. diſt. 39. quation. vnic. art. 4.
& alij.

Hoc certum mihi. Quia quānus matrimonium
claudicare nequeat quoad vinculum, & eo diſſolu-
luto, ſed parte vnius coniugis, ex parte alterius
etiam diſſoluitur: at claudicare poſteſt quoad
effectum, & obligationem; vt altero coniuge
ſolo adultero, claudicat matrimonium quoad
obligationem cohabitandi: cum foli innocentii
diuertere leiceat.

DVBIVM LXVI.

An matrimonium conſummatum infidelis diſ-
ſoluitur fideli coniugi in Religione approba-
to profiente?

Certum eſt, licere fideli coniugi tranſie ad ^{Quid curat}
Religionem, vel Ordines, aut votum ſim-
plex

Eſccc
Theof
Tom
E

332
Desideratur.

Deſideratur. Quia quod quis repente for-
taſſe repugnat, poſt utilitatis conſidera-
tionem ſapere amplectitur. Ergo non ſatis po-
terit de infidelis coniugis pertinacia conſtarē, niſi
ei terminus huiusmodi praefigatur. Sic Hostiens.
ad Cap. Gaudemus. num. 1. 5. verb. Compelletur
de diuori. Ioan. Andr. abi. num. 1. 5. Anton. numer. 10.
Anchar. num. 1. 6. Archidiac. cap. fin. 28. qu. 2. n. 2.
Bellarm. ibi, numer. 2. Henrīc. cap. Quanto.
num. 3.

333
Non deſidera-
tur.

Non deſideratur, ſed ſatis erit, qualitercum-
que conſtet de infidelitatibus voluntate, vel de
legitimae habitationis renitentia. Quia cū hoc
matrimonium ſolū iure diuino diſſoluitur, hand
neceſſarium eſt aliquo Iudicis minifterio. Ita
Abbas cap. Gaudemus. num. 1. 5. Præpol. num. 1. 4.
Abul. 1. Reg. 7. quation. 1. 2. 1. Angel. verb. Matri-
monium. 3. impedimen. 10. numer. 3. Verac.
p. 2. ſpec. art. 33. concil. 3. Sanch. l. 7. dub. 7. 4. nu-
mer. 1. 7.

334

Quānus id fieri fateor fore ueliffimum, ve-

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 239

plex castitatis enītēre quotiens infidelis ad-
monitus conueri renuit, licet habitare velit
abīque Salvatoris consumelia, & sine pertra-
ctione ad peccatum. Quia siue teneamus pos-
se tunc dissolui matrimonium, quando infide-
lis renuit conueri, volens p̄fato modo co-
habitare siue contrarium, utraque tamen sen-
tentia facturālīcum est tunc diuortium, si-
cū ergo coniugi legitime diuertim facienti
ob adulterium integrum est, hāc efficerē, quā-
uis matrimonij vinculum perfeueret: ita cele-
brato diuortio in hoc casu id licebit, quamvis
fuscinetur matrimonij vinculum non dirimi.
Didici ex D.Tho.in 4.dif.39.ques. vnic. art.5,
ad 4. Difficulitas autem est aī eo casu, quo dis-
soluitur matrimonium consummatum infide-
lis ob eius oblinacionem, per transitum fide-
lis ad aliud matrimonium: dissoluitur quoque
proficiente fidelis in Religionē approbata?

339 Non dissoluitur. Quia nullibi habetur id fi-
delis professione dirimi: Imo Innoc. III. c.Gau-
dium, de s̄mōr. absolute decidit compellendū
fidelē admittere infidelem conuerit ante.
quam ille aliam legitimam ducat vxorem. Et
quia primi legiōni Christi Domini concessum
fidelis ad dissoluendum prius matrimonium po-
steriori initio, fuit, ne fidelis vitam ecclībēm
ducere cogatur. Cum ergo huic necessitatī ma-
nendi in ecclībā solum occurrit ad aliud
coniugium transeundo, per eum solum transi-
tum priores nuptiæ dissoluentur. Sic Abul. 1.
Reg.8.9.68. & 73.

340 Dissoluitur prius matrimonium consum-
matum per professionem illam sicut per sub-
sequens coniugium dissolueretur. Quia liceat
ne in iure, nec in diuinis literis hoc decisum re-
periatur, at commune Theologorum placitorum
hoc à simili deducit. Nam si ea vis concessa
est professioni Religionis a Christo Domino,
ut dissoluit vinculum matrimonij rati prioris
inter fideles initi: quid non dissoluit matrimon-
ium tempore infidelitatis consummati, quod
ratum non est, cap. Quanto de diuorio? Ita
Henriquez libr. 11. capit. 8. numer. 5. Sā vnb.
Matrimonium, ubi de impedimen. numer. 8. D.
Bonavent. in 4. dif. 39. art. 2. question 2. Petr.
Ledelm. question. 59. art. 5. dub. vnic. concl.
6. Angl. Vega Cenedo, & alij, quos citat, ac sequitur Sanchez lib. 7. dub. 76. numer.
9. Bonac. question. 3. de impedimen. punct.
7. numer. 7. Candid. disquisit. 28. articul. 7.
dub. 8.

341 Omnino teneo, dissolui prius matrimonium
consummatum per professionem illam, si-
cū per subsequens coniugium dissolueretur.
Quia magis indissolubile est matrimonium
rati fidelium, quam consummatum infide-
lium. Illud enim ultra contractum naturale
habet esse verum Sacramentum, nec per sub-
sequentes nuptias dirimi potest: hoc
autem non est Sacramentum, ac
potest per subsequens
matrimonium dis-
solui.

D V B I V M L X V I I

An fideli coniugi liceat ad Religionem, vel
Sacrum Ordinem transire, nulla in-
fidelis monitione p̄misſa?

Licet quidem. Quia cum transitus ad Reli-
gionem perfec̄to sit status, quam novi ³⁴² licet quidem.
matrimonij contractio vberiori debet priuile-
gio frui. Vnde licet debeat fidelis coniux nup-
tias nouas minime inire, donec infidelis mo-
neatur: videtur posse ingredi haud eo monito
Religionem. Sic Abul. ad 1. Reg. 8. ques. 93. in
sol. ad 4.

Minime licet. Quia ante cognitam infide-
lis coniugis voluntatem, qua Baptismum re-
quiringit, aut cohabitacionem legitimam non eli-
git, non est fidelis absolutus ab obligatione
redditi debiti, ac cohabitandi: unde nequit di-
uortium celebrare. Ita Sotus in 4. dif. 39. ques.
vnic. art. 5. dub. 1. Sanchez lib. 7. dub. 76. numer. 3.
D.Thom. ibi, ques. vnic. art. 5. ad 4. Rosel verb.
Impedimentum, impedimen. 9. num. 1. Supplēm.
Pilanae impedimen. 9. num. 8. Angel. verb. Ma-
trimonium. 3. impedimen. 2. num. 61. Sylvest. verb.
Matrimonium. 8. question. 10. diffo. 8. Petr.
de Ledelm. question. 59. articul. 5. dub. vnic.
concl. 6.

Certe monitio hæc in casibus, quibus pre-
requiritur ad matrimonium, desideratur etiam
ad transitum ad Religionem, vel ad Ordines,
vel etiam vt fidelis emitat castitatis votum
obligans ad non reddendum. Quare si Abu-
lensis prioris sententiæ Auctor, melius eodem
cap. 8. ques. 63. in utroque casu esse necessario
præmittendam monitionem, cum nulla ratio
discriminis appareat. Vnde iam dubium dissol-
vitur.

D V B I V M L X V I I I

An quando fidelis coniugis, infidelis monito, ad
alias nuptias transire, infidelis posse liceat aliud
matrimonium inire?

Licet id non potest. Quia in peccata pec-
cati dimissionis coniugis fidelis, est ei aliud
coniugium interdictum: quamvis non ex vi posse
prioris matrimonij quod iam penitus est disso-
lūtum. Et si requisiros, quo pacto Ecclesia ca-
rens iurisdictione erga infideles, potuerit illis
hanc peccata imponere: respondet cum Soto,
& Barth. à Ledel. citandis, prohibitionem hanc
nō ab Ecclesia promanare, sed ab ipso iure na-
turali diuino, quod coniugem infidelem obli-
gabat, ex lege matrimonij, ut fidelem con-
iugem sequeretur. Sic D.Thom. in 4. dif. 39.
ques. vnic. articul. 5. ad 3. Sotus ibi, question.
vnic. articul. 4. Barthol. à Ledelm. dub. 56.
post 4. concl. Vega tom. 1. capit. 23. casu 15.
& tom. 2. cap. 14. casu 146. Altibidetur. lib. 4. sum.
tr. 9. cap. 6. ques. 1. Angl. p. 1. vbi de marr. q. 12. a.
2. dub. 6.

Licet

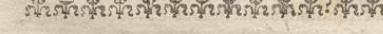
240. Theologiæ Moralis, Lib. XXVII.

346
Id licet potest.

Licet id proculdubio potest. Quia nullo iure interdictum infideli ad aliud matrimonium trahitus, dissoluto sensu fidelis matrimonio. Nō enim humano Ecclesiastico, cū Ecclesia in infideles iurisdictione careat: ius vero sacerdotale nullibi reperitur. Nec ius diuinum naturale id infidelibus prohibetur: quia & si peccarit violas ius diuinum naturale legis prioris matrimonij, quia astringebatur sequi priorem coniugem ad fidem conuersum: at priori illo matrimonio penitus dissoluto, nulla lex diuina naturalis prioris matrimonij, quod iam nihil est, supervenit, quia hic infidelis ab alio matrimonio arceatur. Nec aliud ius diuinum reperitur, nec id a contraria sententia patronis adducitor. Ita Sanchez lib. 7. dub. 7. numer. 6. Henriquez lib. 11. cap. 8. numer. 5. Durand. in 4. dist. 3. q. 9. ques. 2. numer. 25. Ledet. 2. part. 2. question. 6. articul. 5. Bonac. ques. 3. de imped. vnu. 7. n. 7. Luis de Törres. Otand. Cero-
la. Viguier. & Candid. quos refert, ac sequitur Leand. tr. 9. d. 15. qu. 20.

347
Cum hinc opinor.

Quando coniux conuersus prius dissoluit matrimonium, non solum valide, sed & licet potest infidelis alias nuptias inire. Quia mortuo coniuge ad fidem conuerso, nullus negaret, licere infidelis ad aliud matrimonium migrare, non obstante peccato, quod in legem prioris matrimonij admisit, similiter ergo id licebit, postquam fidelis ad alias nuptias, vel ad professionem transit. Quia æque in his casibus prius matrimonium dissoluitur, ac coniugis obitu.

CAPUT XXVIII.

Ordo.

Circa Impedimentum Ordinis.

Carminum ordine hic de Impedimento bis agendum erat, sed quia latè de vi, ac metu lib. 25. cap. 16. vbi De matrimonio coacto disserimus, ad impedimentum Ordinis procedamus.

DUBIVM LXIX.

An Ordo Sacer dirimat matrimonium iure naturali diuino.

348
Iure naturali diuino dirimit.

VRE naturali diuino dirimit. Quia in Ordine Sacro est traditio sicut in professione: cum igitur votum professionis dirimat iure naturæ, eo quod in illo traditio reperiatur, eodē iure dirimet ordo. Sic Maior. in 4. dist. 24. q. 2. Cela. in dist. 37. q. 1. Torrebl. 1. 2. prædic. c. 15. sent. 1. n. 26. citans Vualdens. to. 2. de Sacram. cap. 128. Et dicunt esse probabilem hanc sententiam Basol. in 4. dist. 37. ques. vnic. art. 1. & Nicol. de Nyfa ad 4. sent. tract. 6. part. 3. de matrimon. ques. 7. Alij existimant, Ordinem Sacrum

vt Ordo Sacer est non habere ex natura sua, & iure naturali diuino dirimere contractum matrimonij subsequentem, quod non habeat eo iure annexam sibi continentiam: at ratione voti solemnis annexit id efficeri iure naturali, & diuino. Quia licet per accidens, & ex statuto solo Ecclesia annexum sit ut votum solemne Ordini Sacro: at supposita annexione, habebit iure naturæ dirimere matrimonium, qui est voti solemnis effectus. Sic Richar. in 4. dist. 17. Rayner. p. 1. sum. titul. de matrimon. cap. it. 23. Petr. de Soto. leit. 5. de matrimon. Valent. part. 4. dub. 10. question. 5. pun. 3.

349
Non dirimit iure naturali diuino.

Non dirimit iure naturali diuino, sed solum iure Ecclesiastico: Ecclesia enim inhabiles reddit ad matrimonium Sacris initiatos, sicut consanguineos in secundo & vterioribus gradibus usque ad quartum. Quia hoc votum non est per se, & ex natura sua solemne, sed per accidens: non ergo dirimet matrimonium iure naturali diuino instar voti solemnis per se, quale est professionis votum. Ita D. Thom. in 4. dist. 37. ques. 1. art. 1. D. Bonac. art. 1. ques. 1. Sanchez lib. 7. dub. 27. numer. 9 & dub. 18. numer. 11. citans quadraginta plus Doctores. Basil. libr. 7. cap. 24. numer. 7. & capit. 27. numer. 7. Valq. dub. 249. cap. 2. Cornejo dist. 7. dub. 28. Torres sum. part. 2. capit. 13. dub. 4. Villalob. tract. 14. diffic. 14. n. 5. Hurtad. dub. 16. diffic. 1. Machad. 1. 3. parti. i. rr. ii. docu. 4. n. 5. O. sag. tr. 3. q. 5. n. 14. Idem afor. 350

A libro cum his, Ordinem Sacrum solum iure & usum, Ecclesia, quo Sacris Ordinibus annexum est votum continentia, impedit, ac dirimere matrimonium. Quia licet sit aliquis traditio in ordine Sacro, non tamen est totalis, sed ad cultum Dei, & diuinum officinum traditioni non repugnat iure diuino matrimonium, cum tale præceptum nullibi reperiatur; nec iure naturali, cum sit alioquin licetus matrimonij vñus & permisus Græcis, quando matrimonium est ante ordines initium, cap. Cum olim, de Cler. coniug. & D. Gregor. lib. 1. Epist. 4. subdiaconis Sicilia concessit, posse vi matrimonio ante ordines contracto. Profecto si iure naturæ ordo Sacer cum matrimonio repugnaret, essetque incom patibilia: dirimeret vtique Ordo Sacer matrimonium rtaum præcedens, instar solemnis professionis. Cuius contrarium definitum est in extrauag. Antiqua, Ioan. XXII. de voto.

DUBIVM LXX.

An qui recipiens Ordines minores, creditabat illas annexum esse solemnem continentia votum, perinde ac Sacriste neatur voto simplici continentia: unde teneatur matrimonium non inire?

Teneatur quidem matrimonium non inire, at siue erit validum. Quia cum in animo habuerit factò ipso castitatem vñere, ligabitur vñus voto: at non solemnem, quamvis id intenderit. Nam in nullius potestate situm est, votum solemnizare, nisi in Religionis professione, aut vera Ordinis Sacri susceptione. cap. vnic. de voto in

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 241

in 6. Sic Ioan. Andr. c. *Somnes de Cleri.* coning. n.
17. Anton. ibi n. 13. Anchar. n. 8. q. 2. Cardin. n. 6.
q. 1. Imola. num. 1. 4. Gaeta repetit. cap. Ad limina
30. q. 1. §. 4. q. 19. 3. n. 46. 1.

³⁵² Non tenetur, matrimonium non inire, nullo
enim voto adfringitur. Quis profens in Re-
ligione, quam putabat approbatam, cum non
ellerit, tenetur voto simpliciter recipiens inuali-
de Ordinem Sacrum nullo voto tenetur; cum
tamen hic quoque factò ipso intenderit solem-
niter vovere. Nam promotus ad ordinem Sa-
cram non facit per se, ac principaliter vocum
calitatis, sed in consequentiā Ordinis Sacri,
enī Ecclesia illud annexū: ac per consequēns
vbi principale, nimur ordo non tenuit, cum
nulla sit voti annexio, nulla confurget obliga-
tio. Sic ergo in casu præsentī initiatū ordinibus
minoribus non intendebat per se, ac prin-
cipaliter votum castitatis emittere, sed qua-
tenus existimat, ordinibus minoribus esse an-
nexum. & in eorum consequentiā: Cum igi-
tur nullā sit annexio, nulla consequēntia: nulo
voto ligatus manebit. Ita Sanch. l. 7. d. 31. m. 5.
Bonac. quem refert, & sequitur Leand. tr. 9. d.
17. q. 4. & alij communiter.

³⁵³ ^{Item iudic.} Quamvis videam, viros grauissimos primæ
harceri sententia, illis fidem minime habeo, sed
credo, hunc nullo voto esse adstricū & pos-
se licet matrimonium inire. Nam si qui in-
valide recipit Ordinem Sacrum, voto minime
ligatur, & potest contrahere coniugium: à for-
tiori qui Ordines minores eo errore recipit,
inire poterit.

D V B I V M LXXI.

An Ordo Sacer per metum grauem
susceptus, dirimat matrimo-
nium?

³⁵⁴ ^{Dormit. f. 1a} Dicit planè. Quia sic ordinatus charac-
terem ordinis recipit, cui annexa est castitas:
Cum igitur accessoriorum naturam principalis
sequatur, Regula Accessoriorum. 42. de reg. in. in
6. ac principale valeat, valebit quoque accessio-
ria ad castitatem obligatio. Sic Sylvest. v. Ordo
4. q. 1. di. 7. 1. Tabie. v. Ordo 2. fin. Armil. v. Ordo
n. 14. Palud. in 4. di. 7. 1. 8. q. 3. a. 4. conel. 6. n. 2. 8. D.
Antonin. 3. p. tit. 1. 4. c. 16. Sotus l. 7. de iust. 9. 2. n.
5. in solut. ad argu. vlt. Bafil. l. 7. o. 29. m. 3. & alij
multi.

³⁵⁵ ^{Nra. dicit.} Non dirimit, nec sic initiatū vlo inire co-
gitur, continentiam seruare, quando metus fuit
in verum constantem cadens. Quia ordo Sacer
non obligat ex natura rei ad castitatem, sed ratione
voti ex Ecclesiæ constitutiō adiuncti
(vt supra vidimus.) Votum autem expressum,
nedum tacitum, quale ordini inest, irritum est,
si ob mecum viri constantis emittatur. c. *Perla-
tum.* & cap. *Cum dilectus, de his, que vi.* Ita Rich-
ard. in 4. di. 7. 1. 5. a. 4. qu. 2. ad 3. Maior. di. 7. 1.
9. 2. in solut. ad 5. Sotus di. 7. 15. qu. 1. art. 2. ad 3.
Henr. l. 10. c. 14. n. 1. & l. 12. c. 5. m. 9. liter. Q.
Azor. l. 13. c. 1. 4. q. 8. Vinald. *Candelab. p. 1. zbi de
Sacram.* Ordin. m. 26. Petr. de Ledes. de Ordin. 6.
diff. 3. di. 7. 2. Manu. to. 1. sum. c. 22. 4. n. 5. & to.
2. c. 9. 6. m. 4. concl. 4. Barth. à Ledes. de Ordin. dub.
Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

14. Vega. 10. 2. sum. c. 57. casu 6. Leand. tr. 9. d. 17.
q. 5. Sanch. l. 7. d. 29. n. 5. plures citans.

Hanc partem probabilem indicō. Quia li-
cet Ecclesiæ constitutiō Sacro Ordine initia-
tum ad cœlum addringat, quando sponte il-
lum suscipiens, noluit vovere, vel à voto ratione
ignorantiae excusaretur: At id procedit, quod
sponte sua ordines suscepit, ac priuilegiis vi
elegerit Clericalibus. Quippe rationi consentaneum est, vt onera quoque annexa subeat: vt
qui sentit commodum, patiatur & omnis, *Regula*
Qui sentit, 55. de reg. iuris. in 6. Quæ quidem ra-
tione suscipiente coacte ordines deficit: cum non
sponte ad Ordines ascenderit, nec subinde ha-
beriet priuilegiis Clericalibus fruēti affectum.

³⁵⁵
Hanc partem
probabilem
existim.

D V B I V M LXXII.

An scienter ordinatus, sed ignorans pro-
pus votum esse Ordini annexum: tene-
atur continere ex voto, non ex sola Eccle-
sie consuetudine?

³⁵⁶ ^{Certa quadam} C Ertum mihi est, (quidquid in contrarium
arguat Basilius l. 7. c. 29. n. 14. haud bene
citans Gabrielem Vazq.) ita initiatū teneri
omnino continere, nec posse validē matrimo-
nium inire. Nam potius Ecclesia intissimam
di Clericotum cœlibatu legem indicere, ea
que ligare quoscumque in posterum promo-
nuendos, sive scierint, sive ignorantia præfaram
legem. Sicut quantumvis ignorēt, tenetur Of-
ficiū Canonicum recitare, & alias status ob-
servare leges. Eo vel maxime quod lex semel
legitime promulgata omnes ligat quantumvis
ignorantes: quamvis hi à culpa transgressionis
legis excusentur. Hoc autem intelligendum est,
quando quispiam non sit ad Sacrum Ordinē
promoueri at continentia voto ignorauit.
Nam si penitus ignorauit se Ordinem Sacrum
recipere, non cogetur in foro conscientiæ con-
tinueri seruare. Quia nō suscepit Sacru Ordinē
voluntariè: eo quod facit initiatū ignorans
prositus, quid in eo fieri. At in foro externo co-
getur: ea enim ignorantia haud probabilis indi-
cabitur. Difficultas autem est, nam scienter
ordinatus ignorans propus votum annexum
ordini, teneatur continere ex voto, an ex sola
Ecclesiæ constitutione?

Tenetur non ex voto, sed ex sola constituicio-
ne Ecclesiæ. Quia votum est lex priuata, quam
quispiam sponte sua sibi imponeat. At ignorans
prositus votum, caret vovendi voluntate, ac per
consequēns imponendi sibi huiusmodi legem.
Sic Vincent. & Goffred. cap. *Cum olim, de Cle-
ri. coning.* Quos refert dicens, eorum opinionem
esse verissimam Abbas ibi. n. 4. Rosel. v. *Impedi-
mentum, impedimentum.* u. n. vltim. Monald. sum. obi-
de Voto. §. Qualiter possit votum redimi. Sylvest.
verb. *Matrimonium.* 8. ques. 1. di. 7. 1. quando
ignorantia fuit invincibilis, secus si fuit talis,
vt non excusarit. Nauar. sum. Hi. p. capit. 25. m. 10.
mer. 108.

Tenetur non ex sola constitutione Ecclesiæ,
sed etiam ex voto. Quia eo ipso, quod ciens, &
volens est Sacris Ordinibus initiatū, licet igno-
ratur, votum annexū, votum tacite emisit. to.
X Qui

242. Theologiæ Moralis Lib. XXVII.

Qui enim, vnum sciens & prudens efficit, & vult facit, & vult subinde ei annexa. Ut scienter suscipiens Prætoris munus, voluntariè quoque suscipit onera officio annexa, licet, ea ignorarit. Ita Cardin. c. Cum olim in fine. Immola ibi. n. 7. Azor. l. 13. cap. 14. q. 10. Sanch. l. 7. d. 27. num. 12.

360
Hac sententia iuxta ipsi propositum
ascendens ad ordinem Sacrum semper noscit, se alium statum eligere, & Clericorum militie adscribi, & accedit taliter virtuali intentione gerendi, quod vult Ecclesia, atque adeo consequenter vouendi, ut Ecclesia praescribit: licet ipse ignoret, quid Ecclesia velit, ac praecipiat.

D V B I V M LXXIII.

An possit vir ad Ordine, minores, sine vxoris licentia promoueri?

361
Quodam sup.
pono. Suppono, minime posse virum absque expressa, ac spontanea vxoris licentia post consummatum matrimonium, nec ante Ordinem Sacrum suscipere. Quia id expresse de matrimonio distinctè definitur c. Coningatus de conuers. coningat, & Extrau. Antiqua Ioan. XXII. de voto. Ratio est, nam Ordo Sacer non dirimit matrimonium ratum etiam non consummatum, sicut dirimit Religionis status. Ergo praedictum fieret scemina, absque eius licentia Ordine assumpto, statuque mutato. Imo nec id ei licet animo statim post susceptum ordinem ad Religionem transiendi. Quæsierim autem, num saltem possit vir sine huiusmodi licentia, ad minores ordines promoueri?

362
Potest planè.
Non potest. Potest quidem. Quia c. 2. de Cleri. coning. Soli interdicuntur, ne conjugatus ad Sacros Ordines promouatur. Et c. Coningatus de conu. coning. sermo est de Ordinibus Sacris Nullatenus ergo interdicuntur ipsis ad Ordines minores promotione. Quod enim de uno negatur, & eo alio concessum intelligitur, cap. Quales dub. 25. Adde, Ordinibus minoribus haud esse annexam continentiam, quæ sola promotioni viri ad Sacros Ordines videtur obstat. Sic Innocent. cap. Coningatus, statim in principio. Hostiens. ibi, numer. 1. Henric. numer. 6. & Sanchez citandus hoc esse probabile fatur.

363
Minime potest.
Non potest vir nec ad primam tonsuram sine vxoris licentia promoueri. Quia cap. fin. de tempore Ordinat. in 6. dicitur. Nullus Episcopus, vel quisvis alius Clericalem prefummat conferre tonsuram coningatu, nisi volenti Religionem intrare, aut ad Sacros Ordines promoueri, prout est Sacris canonibus definitum, vbi Glos. verb. Definitum ait, Dic ut notatur cap. Coningatus, de conuers. coning. Vbi petitur licentia vxoris cum voto caltitatis ipsius manentis in saeculo. Ita Sanch. l. 7. d. 38. n. 6. Dominic. ad c. fin. mu. 6. Ioan. Andr. numer. 3. Anton. n. 3. Abbas n. 2. Cardin. q. 1. Anch. mu. 3. Imola n. 1. Azor. l. 13. c. 13. quæs. 7. Basil. lib. 9. cap. 13. n. 3. Leand. tr. 9. d. 17. quæs. 10.

364
Hoc sententia longe est verior.
Hoc quidem longe probabilius esse existimo. Quia textus pro prima parte citati, solam

promotionem ad Sacros Ordines interdixit. At c. fin. de temp. ordin. in 6. prohibuit quoque ad minores Ordines ac primam Tonsuram promotionem. Nec argumentum à contrario sensu ex aliis testibus deductum alius est momenti: cu id argumentum nil probet, quod inde alterius iuriis correctio resultat ut late probat Euerard. in suis topic. loco à contrario sensu.

D V B I V M LXXIV.

An vir ad ordines promotus, quando spontanea vxoris (non expressa licentia) dissimulatio interfuit, possit ab ea ad ius coningy reuocari?

365
Suppono, posse vxorem quadrupliciter se habere Primò, spontaneam concedendo supponamus licentiam Secundò, nullam licentiam concedendo, quia aut promotionis viti ignara fuit aut illius conscientia contradixit. Tertiò concedendo licentiam, metu tamen vel dolo exortam. Quartò, ieiando promotionem viri, & nec contradicendo, sed tacendo, ac dissimulando. Et quidem quando contradixit, vel ignara fuit, nemo dubitat integrum ei esse virum ad coniugale reuocare conformatum. Quod eius vir absque vxoris facultate expressa ad summum eueheretur Pontificatum, posset ab ipsa reuocari, ut ei teneretur debitum reddere. Quia cum hoc sit ius iustiziæ prius, haud potuit ladi per Pontificatum quantumuis bona fide assumptum, eo quo vir mortua esse putaretur. Idem dixerunt, quando vxoris licentia metu viri constantis, aut dolo graui extorta, vir ad Ordines est promotus. Quia ut vir iure suo repetendi priuetur, licentia spontanea desideratur. Quæsierim vero circa quartum modum se habendi, utrum possit repetere virum Sacris initiatum, quando spontanea vxoris dissimulatio interfuit, quæ conscientia promotionis viri, ac potens commode reclamare: nec consensum nec dissensum præstis, sed dissimulando tacuit?

366
Minime potest, sed censetur continentiam minime potest. ipsa vuovere. Quia tacens cum commode reuocari, clamando est, videtur consensem præstare, & ad ea gerenda se adstringere, quæ ius facientia praescribit. Si Glos. cap. Quia sunt, verb. Finisse. dub. 28. Archidiaci, ibi, numer. ultim. Dominic. ad finem. Turrect. numer. 4. Hostiens. sum. titul. de voto, numer. 18. Palud. in 4. dif. 37. question. 1. articul. 1. numer. 9. D. Antonin. 3. part. 1. tit. 1. cap. 8. Et probabile esse Hentiquez affirmat.

367
Potest omnino. Quia ad rem tam ardum p. 17. omni iura non contenta sunt vxoris dissimulatio, n. quæ varias interpretationes patitur. Ita Sanchez lib. 7. d. 38. numer. 15. Sylvest. v. Diuinitus, qu. 17. dicto 4. Arnul. ibi, numer. 3. Anton. Cucus l. 4. in finit. titul. 12. numer. 19. 4. Azor. lib. 13. c. 14. quæs. 12.

368
Verius existimo, nullum ex ea vxoris dissimulatio præiudicium ingenerari, sed Hoc verius ius suum virum repetendi illæsum manuere. Nam dissimulatio illa haud est signum licentia apertum, ut expresse definitum est cap. Consulnit. de conuers. coningat. quando

quando vir profitetur, dissimulante uxori.

D V B I V M LXXV.

An qui absque expressa, & spontanea uxoris licentia ad Ordines fuit promotus, & ab ipsa reuocatus: Quando consummatum non est matrimonium, tenetur Religionem inire, ut votum Sacro Ordini annexum valeat implore?

369 **D**uplici in casu potest quæstio hæc agitari. Prior est, quando promoto ad Ordines facta est nondum consummato matrimonio. Posterior quando consummato, & hic in priori procedit. Tenetur certè ille ingredi Religionem: ut vel sic possit votum Ordini Sacro annexum adimplere. Quia multo strictrius obligat votum castitatis Ordini Sacro annexum, eo vel maxime, quod Ordo suscepit sit, & per consequens votum castitatis illi annexum emissum sit post iam initium matrimonii. Sic Hostiens. sum. titul. de conuers. coning. numer. 6. Archidiac. cap. De sponsatam, num. 4. 27. que. 2. Bellemeta ibi, num. 4. D. Antonin. p. i. i. t. c. 8. Petr. de Ledesm. citat. Tenet Henriquez l. 12. c. 9. nu. 10. afferens, hunc hortandum esse ad Religionis ingressum. Sanch. lib. 7. d. 3. 8. num. 8.

370 Non tenetur Religionem ingredi. Quia id fortiter probat textus in extrauag. Antiquo Ioannis XXII. de voto, ibi: *Ad ingressum huiusmodi sic ordinatum, si matrimonium consummatum non fuerit, per Diæcesanum instanter moneri precipimus.* Sentit igitur textus, id non esse præceptum, sed consilium. Ita Glos. ad extrauag. Ludon. Lopez 1. part. Instrukt. cap. 50. Dicit esse probabile Petr. de Ledesm. citat. Tenet Henriquez l. 12. c. 9. nu. 10. afferens, hunc hortandum esse ad Religionis ingressum. Sanch. lib. 7. d. 3. 8. num. 8.

371 **H**oc verius puto, adiiciens, nec teneri Religionem ingredi, quamvis animo ingredendi fuerit initiatuſ, dummodo id non voverit. Id tamen certum est, hunc initiatum Ordine Sacro ante matrimonij consummationem, monitumque, ut Religionem ineat, ac renuentem, restituendum eleſe vxori petenti, ac cogendum consummare. Quia id exprefſe deciditur Extrauag. Antiquæ; non enim potuit in uxoris præiudicium Sacro Ordine insigniri. Verum in posteriori casu, nimur quando matrimonio iam consummato, est vir Sacro initiatuſ ordine, ac ab uxore reuocatus, dicendum est, eum redire teneri. Quia non potuit per ordinem superuenientem ini exigiendi ab uxore acquisito præ iudicare.

Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

D V B I V M LXXVI.

An possit vir sola uxoris licentia ad ordinem Sacrum promoueri, si ipsa in sæculo castitatem voverat, sive iuuenis, sive senex sit?

Sufficit, vt vxor sive iuuenis, sive senex sit, votum castitatis in sæculo emittat, nec necessarium est, ingredi in Religionem. Quia videtur exprefſe id decidi in c. Coningatis, de conuer. coning. ibi: *Nullus coningatorum est ad Sacros Ordines promouendius, nisi ab uxore continentiam profiente fuerit ab solituſa.* Vbi nulla mentio facta est ingressus uxoris iuuenis? Religionem in sed solius voti castitatis; cum tamē quando necessarius est præfatus ingressus iura id exprefſent. Ut c. Cum sis, e. da Apostolicā, c. Vxoratus de conuers. coning. id ad viri professione exprefſere. Porro coningati possunt in sæculo manere communi voto continentia ab ipsis emulo, in quo euentu carent petendi, ac reddendi facultate. Cur ergo non poterunt in sæculo vitam traducere, uxore voto castitatis illigata, viro autem ad Ordines Sacros promoto, atque is communī placito efficiuntur? Sic Hostiens. sum. titul. de conuers. coning. n. 5. Henric. c. Coningatus n. 5. & 8. Brunet. de spons. concil. 30. m. 6. Torrec. cap. Episcopus. m. 4. n. 77. S. v. Disiortum. n. 4. Maiol. l. 1. de Irregulari. 34. n. 2. Franc. Marc. decis. 734. n. 2. Torreblan. l. 1. practic. c. 15. set. 1. n. 71. citans haud bene Thomam Sanch. pro se, cum ille solūmodo alterat hanc sententiam valde effe probabilem.

Si vxor sit iuuenis, non satis est voto castitatis in sæculo eam illigari, sed necessarium est Religionem inire. Quia in uxore iuueni id exprefſe pertinet ad viri professionem c. Vxoratus, c. Cum sis. c. Ac Apostolicā, de conuers. coning. Ergo idem ob eandem rationem ad Sacrum à viro incedendum Ordinem desiderabitur, cum raro iuuenis non sit de incontinentia suspecta præcipue post coniugij vsum. Ita Ioan. Andre. ad c. Coningatus, n. fine. Anch. ib. Cardin. question. 4. & c. Ex parte el. 1. nu. unic. opposit. unic.

372 **E**go autem cum meo Sancio l. 7. d. 39. n. 6. c. 1. v. 10. distinxerim. Si vxor est senex nō suspecta de incontinentia, sufficit continentia votum in sæculo; secus si iuuenis sit, tunc enim ingressus ipsis in Religionem desideratur. Sicut distinguunt textus c. Vxoratus cap. Cum sis, cap. Ad Apostolicā de conuers. coning. vt vir Religionem ingrediatur. Quare idem prorsus in uxore sive ut ordines ascendant requiri afficitur. Et certe ex confuetudine recepta non admittitur vir ad Sacros Ordines, nisi vxor, quæ iuuenis est, Religionem profiteatur; & quæ senex est, continentiam voleat.

D V B I V M LXXVII.

An vir ad ordines promotus sola spontanea uxoris licentia absque aliis iure requiritis possit ab ea vel sicutem ex iudicis officio ad coniugale consortium reuocari?

375 *Potes quidē,* **P**otest quidem. Quia cum præscripta à iure ad legitimam viri promotionem non fuerint seruata, licentia ab vxore promotioni præstata iuri ipsius ad reuocandum non obstat. Sic Sotus in 4. dist. 37. q. 1. a. 4. Bar. h. à Ledef. de Ordin. dub. 14.

376 *Non potest.* **N**on potest. Quia vxor consentiens viri promotioni, censetur se ad castitatem obligare, ac proinde non supereat ei ius reuocandi; cum ius non habeat ad cohabitationem, vel ut sibi debitum reddatur, eo quod communī consensu se se castitatem adstrinxerit, ac vir statum mutauerit. Ita D. Tho. in 4. dist. 37. q. 1. a. 2. ad 2. Richar. ibi. a. 2. q. 1. Palud. q. 1. a. 1. n. 9. & dist. 32. q. 2. a. 2. n. 19. Veract. p. 1. spec. art. 37. concl. 5. Azor. l. 13. c. 14. q. 1. Manu. to. 1. sum. cap. 2. 24. n. 3. Viguer. l. Institut. c. 16. §. 7. Sylvest. verb. Matrimonium. 8. q. 12. dist. 3.

377 *Vxor dislin-* **M**ihī vero hæc distinctione placet: si vxor consensum præstit non ignara iuris statuentis, quid ipsa debeat efficere, vt vir legitime ad ordines promouatur: nullatenus poterit reuocari vir solo consensu ad ordines promotus: se eus si id ius ignorabit. **Q**uiā quando ius ignorat non censetur votum continentis emittere, ne ad illam se obligare: ac proinde ius concedit reuocacionem, quando vxor incontinentia periculum patitur c. 1. de conuers. coring. vbi statuitur, virum de uxoris licentia profellum ad ipsam reuocandum eo quod nullo illa castitatis se voto illigari. At quando vxor iurius habuisse concia fuit, eo ipso quod licentiam præstit, censetur vuovere castitatem. Porro hæc reuocatio viri ad vxorem, quæ ei iurius iuxta licentiam concessit, non fit iure actionis competens vxori: quia actione priuat per licentiam, quam sponte concessit: sed ex officio iudicis, qui ne uxoris continentia periclitetur potest virum, non seruata forma à iure præscripta, ad ordines promotum ad vxorem reuocare. Didici ex Tho. Sancio l. 7. d. 39. n. 12. & aliis ab eo ibi citatis.

D V B I V M LXXVIII.

An vxor, que voto castitatis emissa, licentiam concessit viro Ordinem Sacrum assumendum redditur inhabilis post viri obitum matrimonio inuenido?

378 *In habili-* **I**nhabilis non redditur. Quia cum id votum simplex sit, impedit quidem, sed non dirimit matrimonium. Sic aliqui antiquiores apud Glos. c. 1. se ad finem, d. 18. Sotus l. 7. de inst. q. 5. a. 5. in solut. ad 2. Basil. l. 7. c. 29. n. 10. Leand. r. 9. d. 17. q. 14.

379 *Redditur inhabilis. Quia e.* **Q**uia sunt, d. 28.

(quod est D. Gregorij l. 2. Epist. 39. est casus habens modi: Vxor conscientia promotionis viri ad ordinem datus, mortuo viro iam facto Diaconi, ad alias nuptias transit: & ait Gregor: si in coniugio Diaconi mulierem, de qua agitur, fuisse contitterit, ij qui male sociati sunt, disiungantur. Vbi Glos. v. Fuſſe, ait. Et ipsum ordinatum, uxore sciente. Idem colligitur ex c. si se d. 18. & ex c. si qua vidua, d. 28. & ex c. Seriatim, d. 32. Ita Azor. l. 13. c. 14. q. 11. Vafq. 10. 3. d. 24. c. vlt. m. 1. o. Ioan. Andre. Turrecr. Hostiens. D. Bonau. Palud. & alij, quos citat, ac sequitur Sanchez L. 7. a. 40. n. 2.

Cum his opinor. Scio tamen differere Doctores in huius ratione reddenda. Quidam ^{Hec meo} enim ad eueniē dicunt, quod vir & vxor actiones communicent, c. Martinus, de spir. cognat. vnde ex solemini voto tacite emissio à viro in Sacri Ordinis susceptione redundat per actionem communicationem, vt vxorum votum simplex, solemine efficiatur. Sic D. Bonau. in 4. dist. 37. in expositor. lit. Palud. dist. 38. q. 2. a. 5. D. Antonin. p. 3. tit. 1. cap. 8. Certe hanc rationem optime reprobat Sanch. l. 2. n. 2. m. 8. Verum legitima ratio, cum hoc matrimonium sit irritum non est votum simplex: uxoris effici solemine per actionem communicationem. Sed quia Ecclesiastica constitutio ob reverentiam ordinis à viro assumpti ex licetia uxoris castitatem voulentis reddit eam ad subsequens coniugium inhabilem.

CAPUT XXIX.

Circa Impedimentum Ligaminis.

Ligamen.

D V B I V M LXXIX.

An Polygamia: seu usus plurium uxorum simul, si irrita iure diuino in lege Evangelica?

381 **N**ON est irrita lege diuina in Evangelio. ^{Non est in.} Quia nulla diuina prohibitory circa uxori pluralitatem invenitur. Sic Caiet. ad Marc. 10. m. 11. statu: Hic apparet plenus litera sensus, quem ideo exacte explicauerimus, vt intelligatur, verum esse, quod Theologii dicunt, scilicet, legem de unitate uxoris nullibi in Canonibus libris esse scriptam. Idem replicat ad 1. Timoth. 3. explicans illa verba: Oportet Episcopum esse uniuersum virum.

382 Irrita est iure diuino Christi Domini. Quia Trident. se. 24. de matrimon. canon. 2. Sic definit: si quis dixerit, licere Christianis plures simul habere uxores, & hoc nulla lege diuina esse prohibitum: anathema sit. Eandem veritatem olim prescripsit Innocentius III. cap. Gaudemus de diuini. Et esse prohibitum ita, vt posterius matrimonio priori subsidente sit irritum, decidere Syncrus Papa Epist. 1. & Innocent. I. Epist. 9. & Alex.

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 245

Alexander III. c. Licet de sponsa duorum. & Innocentius II. c. fin. eodem tit. Probat autem Pontifex hanc veritatem c. Gaudemus ex testimonio Christi Mat. 19. Quicumque dimiserit vxorem suam, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit machatur. Vbi Seruator noster volens restituere matrimonium ad eam rectitudinem, & decorum, quo in prima sui institutione à Deo habuit, suffulit omnino polygamiam quasi primam institutionem matrimonii aduersa. Cum enim interdicat, dimisla vxore propter fornicationem ad alias nuptias transire: fortiori is transitus, vxore retenta interdictus censebitur. Quod ideo meghari dicatur posteriore ducens, priore dimisla, quia ob adulterium non definit prior esse vera vxor. Cum ergo vxor retenta potiori iure gandeat vxorio, retinet enim ius ad thorum & cohabitacionem, que dimissa ob adulterium caret: multo magis ea retenta, illicitem erit, aliam ducere. Ita Bellarm. libr. 1. de matr. c. 11. Sanch. l. 7. d. 8. n. 1. Basil. l. 7. c. 49. n. 1. & Hur. d. 9. diff. 1. Bonac. q. 3. de impedim. pun. 10. n. 1. Villalob. rr. 1. 4. diff. 1. 5. n. 1. Trull. l. 7. c. 9. dub. 14. n. 2.

³⁸³ Hoc profecto dubium dissolutur, quia Caietani sententia non sine errore potest sustiniri. Hinc autem aperte haeresis Lutheri, & Anabaptistarum confutatur impie defendantium vxorum pluralitatem. Quam & spurcissimus Mahometus in nefanda sua lege suis sectatoribus concessit.

D V B I V M LXXX.

An pluralitas vxorum simul sit prohibita, ac iure divino antiquo positiva?

³⁸⁴ Difficultas eo pertinet, an prohibitio haec sit peculiaris legis Euangelicae, ut ante illam nulla extiterit lex divina conjugum pluralitatem interdicere? De pluralitate virorum respectu vnius vxoris) inferius agendum. In praesenti vero de pluribus vxoribus respectu vnius viri quæsto procedit. Et quidem iure antiquo divino positivo prohibita nō est. Quia illicita non fuit antiquis patribus vxorum pluralitas cum nec contra naturam id efficerent, eo quod non libidinis explenda causa id efficerent, sed prolixi multiplicandæ affectu: neque contra legem, nam eo tempore prohibita non erat. Sic D. August. l. de bono coniug. c. vlt. & lib. 2. contra Faust. excusat Iacob, qui quatuor duxit vxores rationes consuetudinis. Et Iosephus l. 17. Antiq. c. 1. asserit, Iudeis more maiorum licuisse plures vxores habere. At consuetudo nō potest aduersus ius diuinum prævalere, sed solummodo aduersus ius humanum. c. fin. de conscientia. Atque D. Thom. m. 4. dist. 33. qu. 1. a. 1. fateatur, consuetudinem posse ab hac vxorum pluralitate excusare.

³⁸⁵ Prohibita est iure antiquo diuino positivo. Quia id constat ex illo Gen. 2. Et crunt duo in carne una. Ad qua verba Tridentinum ses. 24. in principio, profatur: Hoc autem vinculo duos tantummodo copulari & coniungi Christus Dominus aperius docuit, cum postrema illa verba tanquam a Deo proferens dixit: Itaque iam non sunt duo, sed una caro. Et ex illis verbis: Pro-Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

pter hoc relinquit homo patrem, & malorem, & adhæredit vxori sua. Ex quibus verbis hanc veritatem probant Nicolaus I. cap. 5. & Innocens III. c. Gaudemus hisce verbis: Verum ab sonum hoc videtur, & inimicu[m] fiduci Christiana, cum ab initio una o[ste]ra in unam faminam sit conuersa. & scriptura diuina testetur, quod propter hoc relinquit homo patrem, & adhæredit vxori sua, & erunt duo in carne una, non dicit: adhæredit vxoribus, sed vxori Ita Sanch. d. 80. n. 1. Basil. l. 7. c. 49. n. 1. & Bellarm. l. 1. de matr. c. 11. Hurtad. d. 9. diff. 1. Bonac. q. 3. de impedim. pun. 10. a. nu. 3. & omnes communiter.

³⁸⁶ Hoc omnino certum nec probable villo modo contraria obicitur. Licet enim D. Augustinus id asservare videatur, eius testimonia intelligenda sunt diuina dispensatione supposita, quæ consuetudinem illam licitam reddebat, efficiebatque non esse contra legem. Ideo Doctor non dixit: Quia mos erat, peccatum non erat: sed Quando mos erat; quasi mos non sit causa, sed diuina dispensatio morem excusans. Et quamvis mox subdat: Nunc quia mos non est, crimen est. intelligo iuxta premisam, quia non est diuina dispensatione mos approbatus sicut olim.

D V B I V M LXXXI.

An vxorum pluralitas sit prohibita, ac irrita iure naturali?

³⁸⁷ Non est prohibita. Quia Gregorius III. Epist. 4. ad Bonif. & refertur c. Quid proponisti. 2. question. 7. vxorum secundum ducere concessit, cuidam ob primæ aegritudinem. Quam dispensationem nequissime concedere, si hoc iuri naturæ aduersaretur. Et quia credimus difficultimum est, plurimas gentes lumine ac ratione naturali penitus esse destitutas, apud quas vxorum pluralitas permittebarit. An non, ut gentes prætermittant, viri sanctissimi in veteri lege plures simul vxores habuere? Certe Abrahamus Sarah, & Agar, Gen. 6. Iacobus Liam, & Rachel, Balam & Zelpham. Gen. 29. & 30. Helcana Annam, & Phenennam, 1. Reg. 1. Moses Mariam, & Aethyopissam, Num. 12. Nec de dispensatione diuina constat. Ceterū si licet vxori in totum iuris suo cedere, consensum præstans, ut vir profiteatur: cur non licet, attento solo iure naturæ, sibi in patre præiudicare, consentiens, ut aliae simul vxores potestatam corporis viri sui habeant, legitimo cum eis matrimonio initio: Sic Durand. in 4. dist. 33. qu. 1. num. 9. & 10. Cajet. ad c. 16. Gen. Abul. Reg. 8. qu. 25. Verac. p. 2. secc. a. 1. 3. concil. 1. & 2. Medina l. 4. de Sacror. homin. contin. Palac. in 4. dist. 33. d. 1.

³⁸⁸ Prohibita iure naturæ est, adeo, ut p[ro]hibita est cum conjugij veritate ita ut nullatenus possit verum conjugium cum secunda vxore iniri. Quia matrimonium consistere nequit absque mutua corporum traditione: at omnino repugnat, rem vni traditam alteri tradi. Et quia contra primum naturæ principium est, ut vir erga vxorem id faciat, quod erga se ab vxore fieri, merito recusat. Cum ergo meritò renuat,

246 Theologiæ Moralis. Lib. XXVII.

renuat, vxorem suam alio viro nobere, contra prima naturæ principia erit, vt ipse possit vxorem aliam simul habere. Verum id, quod in prima sui institutione matrimonij fortium est, natura dictante, videatur ita esse de iure naturæ, ut absque illo coniugij effentia consistere nequeat. At in prima sui institutione tantum licebat vxoris vniuersitas. Ita Aureol. apud Caprol. in 4. dist. 3. ques. 1. a. 2. Viator. rel. 1. de mar. priori parte partis 1. num. 1. Menoch. de arbitrat. lib. 1. cent. 5. casu 420. a. nn. 46. Petr. de Ledef. quo. 6. 5. art. 1. concl. 2.

389

Medium sententiam ego inter duas extremas elegerim. Polygamia vnius viri cum pluribus vxoribus non est omnino contra ius naturæ, atque adeò non est contra prima ac vniuersalia eius principia: sed aliquo modo aduersatur iuri naturæ, quatenus est contra conclusiones à primis principiis deriuatas: eo quod non repugnet matrimonij naturæ, nec primario eius fini: sed non satis cum matrimonio congrua, si omnes illius fines spectemus: atque proinde matrimonium illud cum alia vxore licitum priore superficie, est, attento ipso naturæ iure, nullum. Prior pars patet, quia Deus non posset dispensare circa vxorum pluralitatem, cuius contrarium inferius ostendam. Posterior vero inde suadetur, quod vxorum pluralitas aduersetur secundatio matrimonij fini, nimis tanquæ habitationi coniugum, domesticæque gubernationi, qui finis est secundarius ut testatur Philofophus libr. 8. Eth. cap. 9. vir enim non subditus viro vt famula, sed vt socia in domestica gubernatione principatum tenens, vt fufius probant D. Chryl. hom. 20. in Epist. ad Ephe. & D. Thom. 1. par. ques. 9. art. 3. At omnis principatus vt pax seruetur suapte natura singularitatem amat. Et ideo non est simile de subiectione qua plures servi vni domino subduntur. Hæc didicier ex Tho. Sancio. l. 7. d. 80. n. 8. qui alia eruditissime de more congerit. Hinc colligo in primis, nullatenus posse Pontificem in hac vxorum pluralitate dispensare. Quia tunc naturali legge, tum lege Christi Domini ob veram Sacramenti significacionem est interdicta. Neinde nulla consuetudine effici posse licitam huiusmodi vxorum pluralitatem. Quia consuetudo nequit aduersus ius naturale & diuinum prævalere, sed solum contra humanum. Præterea posse Demm in hac vxorum pluralitate dispensare. Quia nulla repugnantia inuenitur, nec est contra prima iuris naturæ principia. Vnde certum est veteres patres pluribus coniunctis vxoribus culpe immunes fuisse, eo quod Deus cum illis dispensarit. Quod assertit Innocent. III. c. Gaudemus, de diuort. Demum ne Gregorius III. Ignorantia, aut criminis arguitur, certum est, vt Bellarm. libro 1. de matrimon. capit. 11. & libr. 4. de Pontif. cap. 12. affirmat priorum non fuisse vxorem legitimam ob impedimentum perpetuum, idque solummodo Pontificem declarasse.

D V B I V M LXXXII.

An Deus possit ut una vxor plures habeat maritos, dispensare?

Minime potest. Quia id est contra prima iuris naturæ principia. Sic Bellarm. l. 1. Minime potest. de matr. c. 11. & communiter tradunt Docto. ut res in id non cadere dispensationem.

Potest plane. Quia Deus ut supremus Dominus corporum omnium potest concedere vxori facultatem, vt valide & absque iniustitia in maritum etiam tradat alii sui corporis dominium: & ab eis recipiat dominium corporis ipsorum: & vt reliqua necessaria ad complementum vinculi efficiat. Ita Hurtad. d. 9. diff. 3. Trull. l. 7. c. 9. dub. 14. n. 4. Petr. de Ledef. q. 6. 5. a. 2. dub. 1. concl. 2. Coninch. d. 26. n. 29. Sanch. l. 7. d. 8. n. 15.

Ego quidem non video ullam repugnantiam, nec hoc ita intrinsecè malum esse, quin Deus *Cum ha* *velet dispen*se. *ta*

D V B I V M LXXXIII.

An licita sit munc infidelitus polygamia?

Licitâ est. Quia sola lege postiua Christi Domini ipsos ante Baptismum minime obligatæ, interdicuntur. Sic Abul. ad c. 19. Math. 9. 15. afferens posse sustineri, in hisdece nunc non peccare plures vxores accipiendo. Et ad c. Gaudemus de diuor. pro secunda sententia afferendū responderet, cogi infideles dimittere posteriorē vxorem, quando ad fidem veniunt, non quod peccauerint accipiendo: sed quia delinquent retractando, cum iam legi Christianæ sint subiecti. Fauet Veracr. p. 2. spe. a. 7. concl. 5. dicens esse valde probabile, infideles non delinquere plures nunc ducendo uxores.

Licitâ non est nunc fidelibus polygamia, & dum baptismus suscipiant, cogendi sunt ad pri- *Nunc non* *mitiam* *legitimam* *redire*, separandique ab aliis coniugis ea superstite initis, tanquam ab omnino irritis. Quia expresse id decidit Innocentius III. c. Gaudemus, de diuort. Nam lege naturali, qua omnes etiam infideles adstringuntur, id matrimonium erat irritum: & ex soli Dei dispensatione valebat: cassata erga per Christum Dominum dispensatione, jam matrimonium illud manebit in terminis iuris naturæ irritum. Ita Sanch. d. 7. d. 80. n. 14. Sotus in 4. dist. 3. q. 1. a. 2. Valent. p. 4. ad. 10. q. pun. 3. Bellarm. l. 1. de matr. c. 11. Henr. l. 11. c. 2. n. 3. lit. M. & l. 11. c. 6. n. 2. Ledef. 2. p. 4. quis. 67. a. 2. Petr. de Ledef. q. 6. 5. a. 2. dub. 1. concl. 1. Veracr. p. 2. spec. a. 18. conclus. 2. Bonac. q. 3. pun. 10. n. 3. Trull. l. 7. d. 9. dub. 14. n. 6. Bauni. q. 13. dictio 5.

Hoc certissimum esse reor, quare toleranda non est Abulensis sententia, cuius ensatio ad c. *Hoc certi* *Gaudemus* ex eo manifeste confunditur, quod matrimoniū coniugia non soluta. Verū Verac. assertio est contra expressam Innocentij III. decisionem. Quare merito Henriquez id erroneum appelleret, & Petr. de Ledef. temerarium, ac errori proximum.

DVBI VM

ECClesiast. Theolog. Tomus I.

Sect. II. Dubia De Impedimentis. 247

DUBIVM LXXXIV.

An antiquitus fuerit licita Gentilibus uxorum pluralitas?

396
littera fuit.
Ita fuit. Quia Dei dispensatio fuit ad populum Gentilium extensa, eorum speciam, qui iuxta Hebreos commorabantur. Sic D. Augustin. lib. 2. contra Faust. cap. 47. & dicunt esse probable Bellarm. lib. 1. de matrimonio. cap. 11. propos. 6. Ledesm. 1. part. 4. qu. 67. artic. 2. Valent. p. 4. 4. 10. qu. 1. p. 1. 3. Sanch. 1. 7. d. 80. num. 13.

397
Non fuit licita.
Non fuit licita. Quia Dei dispensatio minime extensa fuit ad Gentilium populum: quod in eo ratio dispensacionis non militaret, nempe fidelis populi multiplicatio. Ita Sotus in 4. d. 3. qu. 1. art. 2. Angl. part. 1. de matrimonio. art. 1. diffic. Henriquez libr. 12. de matrimonio. cap. 6. num. 2. & lib. 11. cap. 2. num. 3. Barthol. à Ledesm. dub. 72. conclus. 6. Sanchez citatus.

398
Hoc partim nempē Dei dispensationem H. bīo populo impensis extensam fuisse ad Gentilium populum, vnde ei licita antiquitus fuit vxorum pluralitas. At probabiliter crediderim, extensam non fuisse; vnde nisi ignorantia excusat, rei erant Gentiles polygamia ventes. Verum iam in lege Euangelica eiusmodi dispensatio casta fuit, à Christo Domino: quare nullis Gentilibus licita est hodie vxorum pluralitas. Idem dixerim de Iudeis. Quia cum eorum facultas, aut dispensatio per Euangeliū proficiat, relieti proculdubio ipsi sunt ratiō mero natura, ut iam illorum connubia cum pluribus vxoribus nullatenus valida existant.

DUBIVM LXXXV.

An vidua incurrat pēnas iure ciuiili statutas ei, si intra annum luctus ad secundas transeunti nuptias, si consummatum prius matrimonium non fuit?

399
Ninanda sup.
p. 102.
In primis suppono, annum hunc luctus esse primum post vii obitum, numerarieque à die mortis eiusdem, leg. Genero, Digest. de iis, qui non satis infamia. Deinde suppono sex pēnas indicatas iure ciuiili esse viduae intra annum luctus subventi. Prima est, vt efficiatur infamia. Secunda, vt posteriori viro non possit dare in dominum, nec in ultima voluntate relinquare ultra tertiam suorum bonorum portionem. Tertia, vt sit expes cuiuscumque hereditatis, legati, fiduci commissi, donationis causa mortis. Quartā, priuatur omnibus relictis à viro priori in ultima eius voluntate: & priuatur non tantum quoad proprietatem, sed etiam quoad vsum fructuum. Quinta, non potest succedere ab intestato suis consanguineis ultra tertium gradum. Constant cuncta hæc ex l. 1. C. de secund.

nupti. Sexta, tenetur dare medietatem bonorum prioris matrimonij filii. leg. Si qua mulier, 4. Cod. ad Senat. Consulz. Nec excusat ab his pēnis vidua minoris ætatis ratione. Quia lex 1. Cod. de secund. nupti. generaliter loquitur, nec in malis moribus minori subvenitur. Porro non incurrit has pēnas feminæ, cuius prius matrimonium contigit fuisse nullum. Quia nulla offensa priori legitimo matrimonio illata est: nec legitimū coniugium secundum dignum est pēna. Quæsiem autem, an incurrantur, si matrimonium primum non fuit consummatum?

Incurruntur quidē. Quia non sola turbatio, sanguinis, doc est, incertitudo vtro ex matrimonio proles nascatur, est harum causa pēnatum, ed etiam despēcta defuncti coniugis reverentia, qui tam velociter dehonestatus est. Sic Ripa Rubr. Cod. de secund. nupti. numer. 16. & 17.

Minimè incurrontur. Quia libr. 1. Cod. de secund. nupti. Supponit, matrimonium prius fuisse consummatum, ibi: Nuptiarum festinatione. Inferius, Iis etiam admittendu, qua prior maritus. At in odiosis, & pēnalibus, nomine Nuptiarum, ac Mariti, ac Matrimonii, solum matrimonium consum natum, & vir, qui consummavit comprehenduntur, vt probat Sanchez libr. 1. dnb. 1. num. 3. Ita ipse Sanchez lib. 7. disp. 8. numer. 19. Garronis ea. l. num. 8. notab. 3. D. cius ibi, num. 4. Couar. 4. eccl. part. 1. cap. 3. 8. 9. mamer. 5. Ludouic. Lopez part. 2. Infruct. de matrimonio. cap. 4.

Cum his opinor, ille que afferendum censeo, si posteriori coniugium intra luctus annum initum post illum consummetur. Quia nuptiarum festinatione, qua his pēnis subiectur, deficit. Non enim dici possunt nuptiæ illæ initæ intra annum, cum eo tempore consummatae, nondum sint: nec plenæ est iniuria priori viro irrogata, nec incertitudo, vtro ex matrimonio sit proles, subsequi potest. Monuerim demum, hæc pēnas feminæ secundo nobenti intra annum luctus statutas non afficeri viduum intra annum secundam vxorem ducentem. Quia maior honestas in feminis, quam in viris exigitur, nec si vxores lugere compelluntur leg. Vxores, Digest. de iis, qui notantur infamia.

DUBIVM LXXXVI.

An omnes he pēna famina secundo subventi intra annum luctus à iure Civili inflicta correpta sint à iure Canonico?

403
Nulla pēna est correpta.
Nulla pēna est à Canonico iure correcta. Quia ubinon est questio de peccato, quod lex ciuilis foueat, non est iuris Canonici leges ciuilis corrigerat: at nulla adest culpa in iis pēnis statutis: immo iustissime ratione arcentur feminæ à tam celeri ad alias nuptias transitu, ac certitudini prolis consultatur. Sic Gloss. l. Decret., verb. Contrahere. Cod. ex quibus causis infamia irrogatur. Paul. ibi, in fine. Jacob. Curti. l. 3. conjectural. cap. 9. Alij vero affirmant, solam in-

X 4 fami-

248 Theologiæ Moralis Lib. XXVII.

famie pœnam correctam esse. Quia ius Canonum cap. penultim. & cap. final. de secund. nupti. solum decidit, huiusmodi fœminas non incurtere infamiam lege statutam. Sic Cynus l. 1. fine. Cod. de secund. nupt. Oldradus, Offredus, Jacob. de Arctino, quos referunt, ac sequitur Baldus ibi, numero septimo, Lucas de Penna leg. Mulieres, Codice de incolis, libr. 10. col. 6.

404 Omnes poenæ à iure Canonico sunt corre-
pōne correc-
tus. **405** Omnes: haec. Quia cap. final. de secund. nupt. quamvis tex-
tus solius infamie memoriam gererit, at ratio-
ne, quam reddit, omnes poenas amplectur, ibi:
Non debet legalis infamia sustinere iacturam,
qua licet post viri obitum infra tempus iactus scilicet
vnius anni spatium nubat, concessa sibi tam-
en ab Apostolo virtutis facultate. Cur ergo hæc
ratio æque militet in omnibus aliis peccatis, cen-
setur ins Canonicum omnes illas abolere: non
enim aquitas Canonica patitur, ut mulier rem
licitam gerens, ac iure suo vtens, puniatur. Ita
Paludan. in 4. dist. 4. art. 9. 3. art. 1. concl. 6. num. 10.
Ludouic Lopez part. 2. Instruc. cap. 4. Sanchez
libr. 7. dub. 81. numer. 24. citans omnes fer-
entistas.

Certe sententia hæc decisæ est in hoc Regno
libr. 3. titul. 1. lib. 5. noua Recopil. Vnde iam fœ-
mina potest impune ad secundas nuptias trans-
fere quocumque tempore. Confusione enim Ecclesie
voluit matrimonij libertati, ac iuri ad illud transeundi, ad sedandas carnis illecebras, in-
continentiamque vitandam.

CAPVT XXX.

Honestas. Circa Impedimentum Publicæ
honestatis.

DVBIVM LXXXVII.

An Publicæ honestatis impedimentum
orientur ex sponsalibus fictè cele-
bratis?

406
Nonnulla re-
cuso.

E COLO, hoc impedimentum in iure publicæ honestatis, appellari, eo quod iustum sit propter publicam decentiam, morumque honestatem, ut matrimonium impediatur inter alias personas, qua factæ sunt sibi propinquæ ob sponsalia de futuro, & ob matrimonium ratum non consummatum. Porro hoc impedimentum ex sponsalibus ortum, solum dirimit matrimonium in primo gradu. Nam licet iure antiquo dirimeret usque ad quartum gradum, nunc iure novo Tridentini. **407** cap. 24. cap. 3. dirimit solummodo in gradu primo consanguinitatis, ortum scilicet ex validis sponsalibus. Vnde si quis nunc post sponsalia celebrata cum Maria, matrimonium contraheret cum eius sorore, vel

matre, vel filia, inuidide contraheret: non vero si coniugium cum consanguineis ipsius ultra pri-
mum gradum iniret. Quæsiem autem, num im-
pedimentum ex sponsalibus fictè celebratis,
hoc est, ore tenus sine interno consensu,
orientur?

Minime oritur. Quia attenta sola ratione na-
turali ex sponsalibus irritis id impedimentum **408**
non oritur: sed ideo tantum oriebatur, quia id
decisum erat cap. viii. de sponsal. in 6. At id quo-
ad hoc est omnino correctum per Tridentinum **409**
sej. 24. cap. 3. vbi decernitur sponsalia, que
quacumque ratione valida non sunt, hoc impe-
dimentum minimè inducere. Sic Nauar. sum.
Lat. cap. 22. num. 57. Veracruz in append. ad spec.
vbi de impediment. public. horae stat. fol. 80. Henriquez lib. 12. cap. 10. num. 2. Petr. de Ledesma, qu.
51. art. 4. Coninch. disp. 32. dub. 5. Perez dub. 32.
section. 2. Palanus d. 4. punct. 10. numer. 7. Villalob.
tral. 14. diff. 6. numer. 2. Diana part. 9. tral. 6.
resolut. 52. Hurtad. dub. 21. diff. 1. &
alii.

Oritur planè. Quia Tridentinum non omni-
nō corrigit textum cap. viii. de sponsal. in 6. quo. **410**
ad hoc, sed tantum quod sponsalia habentia
consensu, & alia ratione irrita: hæc enim iux-
ta illud Caput inducebant hoc impedimentum;
at iuxta Tridentinum non inducent. At quoad
sponsalia irita defectu consensu dictum **411**
Caput unicum manet illæsum; quia nec iuxta Tri-
dentinum inducent hoc impedimentum. Porro
non obstante ea decisione, intelligendum est
cap. viii. textus, quando defectus consensus est
externus, qualis est in furolo, infante, & ioco
apparenti, & manifesto præbente consensu.
Igitur impedimentum hoc oritur ex sponsalibus
absque interno consensu initis quoties hu-
iusti modi defectus consensus exterius non con-
stat. Quia tunc vere sponsalia illa sunt valida:
excepto enim matrimonio, omnes contrahens
signis tantum externis celebrati, valido cele-
brantur effectu. Ita Sanchez. libr. 7. dub. 68.
numer. 14. Basil. libr. 7. cap. 36. numer. 10.
Layman. libr. 5. tractat. 10. cap. 9. numer. 4.
Vegas. tom. 2. sum. cap. 34. cap. 11. D. Antonin. &
Couser. apud Petr. de Ledesma. vbi supradicta Barthol.
à Ledesma. dubio 23. Henriquez libro 12. capi-
te 10. numero 2. Manuel tom. 1. sum. cap. 2. 34. nu-
mer. 3.

Ego quidem probabilius reor, hoc impe-
dimentum ex talibus sponsalibus oriri. Quia est **412**
institutum ob publicam honestatem, & ad scan-
dalum vitandum. At quando sponsalia in exte-
rioribus sunt omnino valida, & solus consensus
internus ad eorum valorem desideratur, tantum
scandalum, tanta inhonestas adesse, ac si vero
vero animo contra facta fuissent. Cum defectus ille
interni consensus vniuersos lateat. Ergo ex
ratione, qua inducta est Ecclesia ad hoc impe-
dimentum statuendum, expresa in ipsomet iure
cap. Inueni, de sponsal. manifestè constat, men-
tem eius finisse, ut defectus consensus, ob quem
sunt irrita, sit externus, ne inducant huiusmodi
impedimentum.

DVBIVM

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 249

D V B I V M LXXXVIII.

An Publicæ honestatis impedimentum oritur ex sponsalibus validis cestet, cum mutuo contrahentium consensu sponsalia dissoluuntur?

ex illis assignata cap. vnic. de sponsalib. &c Trident. sess. 24. cap. 3. decedit, ex sponsalibus sicutis hoc non oriuntur impedimenta. Idem dixerim de sponsalibus conditionalibus; quare valebit matrimonium initum cum forore eius sponsæ, conditione nondom extante. cap. vnic. in fine. Quia cum conditio consensum suspendat usque ad eius impletionem, antequam impleatur, sponsalia non sunt valida ex defectu consensus. Quæsi erit verò, nū si quis post sponsalia conditionata cum Maria ante conditionis eventum contrahat secunda sponsalia absolute cum eius forore, ex posterioribus his impedimentum publicæ honestatis oriatur?

Ex posterioribus sponsalibus publicæ honestatis impedimentum oritur, vnde non potest iam prior foror duci. Quia posteriora sponsalia valida fuere, priora vero invalida, pendente sponsalibus, enim conditione non aderat consensus. Constat ex cap. vnic. Sic Gloss. ad id, verb. Præsentis, de sponsal. in 6. Tabl. verb. Impedimentum, impedit. t. num. vnic.

Ex posterioribus sponsalibus publicæ honestatis impedimentum non inducitur. Quia sunt irrita per Tridentinum sess. 24. t. 3. utpote quae sunt contra priorem promissionem. Ita Sanchi libr. 7. dub. 69. num. 3. Basil. lib. 7. cap. 36. dub. 69. num. 3. Basil. lib. 7. cap. 36. num. 7. Bonacini question. 3. punct. 11. numer. 5. Candid. quem refert, & sequitur Leander tractat. 9. dub. 19. quest. 6.

Certum est, hodie post Tridentinum huiusmodi impedimentum ex posterioribus sponsalibus non oriuntur omnino irrita fuere. Nam tenet non oriri habatur qui sub conditione fidem Mariæ dedit iusmodi impetrare eius eventum; vnde contra iustitiam impedimentum eo non expedito resilit. At cum pendente conditione non posset licite aliud matrimonium iniuste, promissio de eo iniendo non fuit valida, tanquam promissio de peccato admittendo: subindeque impedimentum non pariet. Id autem intelligo quando est conditio de futuro, non de præsenti, aut præterito. Et quando conditio de futuro est contingens, non quando est necessaria. Etsi sit possibilis, & honesta.

410
Sua usq.

411
Cofu omni-

n.

Cellat omnino. Quia sponsalia mutuo con-

412

Valde miror sapientissimum meum Tho-

Huic sum

ma

nius,

nam

413

ma

250 Theologie Moralis. Lib. XXVII.

Ledesm. 2. p. 4. qu. 57. art. 3. Veracruz in append. ad ped. dub. penultim. conclus. + Vignet. L. affinit. cap. 1. 6. §. 7. vers. 9. Bellarm. libr. i. de matrimon. cap. 1. 4. Henriquez. lib. 1. 2. cap. 10. n. 1. Ludou. Lopez part. 2. Instrukt. vbi de matrimon. cap. 50.

418

Potius oritur publicæ honestatis impedimentum, quam affinitatis. Quia affinitas nequivit nisi ex copula carnali consergere. Habetur in cap. impedimentu. Si quis 3. 27. quis 2. & in cap. Qui de sponsaliam & nuptiis affinitas. in cap. Ad audiendum, de sponsal. & in cap. Duo, de sponsal. impuber. Sic Nauar. l. 4. consil. de sponsal. consil. 1. num. 2. Couat. 4. Decretal. part. 2. cap. 6. §. 2. num. 1. Villalobos tractat. 14. diffic. 16. num. 6. Basil. lib. 7. cap. 15. num. 1. & 2. Bonac. qu. 3. de impedimentu. p. 1. num. 9. Sanchez lib. 7. dub. 64. numero 23. Candid. disquisit. 8. articul. 11. dub. 4. Toletan. libro 7. capite 2. 8. numero 1. & cap. 2. 34. Barthol. à Ledesm. dub. 39. & alij.

419

Auctor plati. Quamvis possit dici oriri affinitatem impropter, & large, seu quoddam affinitatis initium: eo quod potestas corporum tradita per matrimonium est initium actus coniugalium, unde affinitas oritur; ut verè, & in rigore non oritur huiusmodi affinitas. Vide confuerim, impedimentum, quod oritur ex matrimonio rato, esse verè, ac propria publicæ honestatis, & non affinitatis. Quia (vt fert secundæ sententiae fundamentum) affinitas oritur ex eo quod vir, & vxor efficiuntur una caro per copulam perfectam, ac coniugiam tam: quod quidem in matrimonio rato minime reperitur.

DVBIVM XC I.

An impedimentum publicæ honestatis consurgens ex matrimonio rato restrictum, per Tridentinum ad primum gradum, sicut consurgens ex sponsalibus etiā.

420

Restrictum
est.
Restrictum est. Quia Tridentinum contrarium non assertur, cum de impedimento publicæ honestatis loquitur *eff. 24. cap. 3.* ibi: *Institutio publicæ honestatis impedimentum, vbi sponsalia quacumque ratione valida non erunt, Sancta Synodus pro suis tollit: vbi autem valida fuerint, primum gradum non excedant.* Ergo idem videtur de impedimento eodem ex matrimonio rato sentire. Sponsalia enim nomine etiā matrimonium ratum in iure intelligitur. Sic Ouard. in 4. diff. 41. queſt. 2. n. 1. Ludouic. Lopez part. 2. Instrukt. de matrimon. cap. 50. Et Bonac. qu. 3. p. 1. 11. num. 9. ac Bauni. tract. 12. de impedim. vbi de impedim. cognat. qu. 2. §. de imped. affinit. assertur, Toletum hanc sententiam amplecti lib. 7. cap. 10. Ast ego requirens, contrarium Cardinalem tenere proculdubio annotavi; & Victorellus eius Scholastes idem assertuit. Aptius possem Villalobos citare, qui immemor sua alibi sententiae exprefse, huic parti videtur morem gere. tractat. 14. diffic. 17. num. 4.

421

Non est
restrictum.
Minime est à Tridentino restrictum, quamvis ex matrimonio rato irrito exortatur, sed durat usque ad quartum gradum. Quia restrictio graduum facta à Tridentino intelligenda est de

sponsalibus de futuro, non autem de matrimonio rato non consummato: Ergo impedimentum dirimens, quod oritur ex huiusmodi matrimonio debet vique ad quartum gradum extendi. Antecedens probatur, quia Concilium solubilis expressis impedimentis, quod ex sponsalibus contrahit, & illud ad primum gradum restrinxit. At nomine sponsaliorum in iure semper intelliguntur sponsalia de futuro, non matrimonio rato. Ergo de huiusmodi sponsalibus tantum est hoc decreturn intelligendum. Ita Verac. append. ad spec. de imped. affin. in fire. Barthol. à Ledesm. dub. 43. Sà verb. Matrimonium, de impediment. num. 12. Manuel. tom. 1. sum cap. 134. Petr. de Ledesm. qu. 54. articul. 1. Sanchez libr. dub. 70. num. 16. Candid. disquisit. 8. art. 1. dubit. 4. Hurtad. d. 2. 1. diffic. 2. Basil. libro 7. capite 35. numero 3. & 4. Leander tractat. 9. dub. 19. question. 11. & alij com. moniter.

422

Fallam omnino primam esse sententiam, & fundamentum leue innuit, & Pij V. declaratio *falsam* ostendit aperte. Anno enim 1538. Pontifex *esse primam* quodam in Brexi, quod incipit, *Ad Romanum* *secundum suum profatur: Idecirco motu proprio, authoritate Apo-* *solicita, tenore presentium declaramus, & defini-* *mus, Decretum Concilii bruxellensis omnino intelligi-* *dendum esse, & procedere de sponsalibus de futuro* *duntaxat: non autem in matrimonio sic, ut prefer-* *itur, contracto: sed in eo durare adhuc impedimentum in omnibus illis casibus, & gradibus, quibus* *de iure veteri, ante prædictum decretum Concilii* *introductionem erat, & ita ab omnibus indicari de-* *bere mandamus, & statuimus.* Ast ante Tridentinum impedimentum publicæ honestatis oritur ex sponsalibus etiā irritis durabat usque ad quartum gradum, ne dum ea matrimonio rato. Ergo in eidem gradibus hodie perdurat. Profecto Doctores primæ sententiae motum proprii Pij non videtur, nec ad corum notitiam accessit Sacri Senatus Cardinalium declaratio, à Farinacio expressa *ad cap. 3. Tridentin.* Ideo primam sententiam falsam omnino indicavim.

DVBIVM XC II.

An impedimentum publicæ honestatis con-
surgat, ex matrimonio rato, quo-
cumque ex causa inua-
lido?

423

N On consurgit. Quia per Tridentinum *eff.* est non tantum in sponsalibus, sed etiam in ma-
trimonio rato. Nam cum sit correctum in spon-
salibus irritis, & hoc impedimentum non inueni-
tur expreſſe deciſum, oritur ex matrimonio ra-
to nullo, sed id deducitur per quandam conſe-
quentiam, eo quod id deciſum sit in sponsalibus
irritis: eo ipso quod Tridentinum id correctum
in sponsalibus nullis, videatur quoque in mat-
rimonio rato irrito id correctum fuisse: accessio-
rium enim naturam sequitur principalis, Regu-
la Accessorium, de regulis iuris, in 6. Sic Nauar.
sum. Lat. cap. 22. num. 58. corol. 2. Conarr. 4.
Decretal. part. 2. cap. 6. §. 2. num. 2. Ludou. Lopez
part. 2. Instrukt. vbi de matrimon. cap. 50. Sà de Im-

pedim.

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 251

pedim. num. 12. &c alij, quos citat, & sequitur
Texada tom. 2. libr. 4. tractat. 2. Paragraph. 7. con-
trauer. 6. 1.

414 Confusio
fida
415 Confusio
fida
Confusio omnino. Quia id impedimentum confugere minime correctum est à Tridentino, sed adhuc stat, & ideo oritur ex matrimonio rato irrito quacunque ex causa, praterquam defectu consensu, hoc impedimentum. Nam sic peculiariter declarauit Pius V. in motu proprio, qui incipit, *Ad Romanum fœdum, edito, (vt dubio proximo dixi) anno 1568. vbi Pontifex præmitit, multos dubitasse, an decreto Tridentini, fess. 24. cap. 3. quo caetur, impedimentum publicæ honestatis, vbi sponsalia valida non fuerint, prorsus tolli, vbi vero valida fuerint, non excedere primum gradum intelligitur de sponsalibus de futuro tantum, vel etiam de matrimonio de praesenti non consummato: & asserit, solummodo de sponsalibus esse intelligendum, vi vidimus. Ita Henriquez lib. 1. 2. cap. 10. num. 2. Valente, part. 4. d. 10. qn. 5. punct. 3. Sanchez lib. 7. dub. 70. num. 5. Basil. lib. 7. cap. 3. 5. num. 5. Cornejo disp. 7. dub. 30. Palaus d. 4. punct. 10. Diana part. 9. tractat. 6. resolu. Int. 19.*

416 Confusio
fida
417 Confusio
fida
Certissimum iam est, oriri hoc impedimentum ex matrimonio rato irrito quacunque ex causa, modo non sit irritum ex consensu defectu. Quia non est recendendum ab antiquo iure, nisi quatenus aliter in novo decernitur: At iure antiquo c. p. Sponsam, de sponsal. & cap. Accedit, de fœd. & impub. impedimentum publicæ honestatis ex matrimonio rato inualido quacunque ex causa confusigebat, modo non esset ex defectu consensu inualidum; (vt si metus interuenisset, error personæ, vel animus interitus,) & iure novo non est aliter decretum, vt ex decreto Pij V. & Cardinalium declaratione apud Farinac ad cap. 3. Tridentin. constat. Ergo ex matrimonio rato inualido publicæ honestatis impedimentum hodie consurgit.

DUBIVM XCIII.

An ex matrimonio rato conditionato oriatur publicæ honestatis impedimentum?

418 Confusio
fida
Ritur quidem. Quia id matrimonium statim impleta conditione efficitur validum ab illo novo consensu: vnde ex eo oritur publicæ honestatis impedimentum, tanquam ex sponsalibus validis absolutis, quamvis conditio impleta minime sit. Nam tale matrimonium cum sit contractus perfectior sponsalibus, includit eminenter ante conditionis evenuent sponsalium absolutorum vim. Sic lupiteri, quos memorat, ac lequitur Petrus de Ledesma. question. 55. articul. 4. dub. postulatum.

419 Non oritur
Non oritur impedimentum. Quia nulla ratione habet vim contractus alicuius absoluti, sed solum sponsalium sub conditione initiorum, aut matrimonij conditionati: ac proinde ante conditionis evenuent nullus adest perfectus consensus. Non ergo oritur impedimentum. Quippe ob hanc rationem deciditur cap.

unico, de sponsal. in 6. non oriri impedimentum ex sponsalibus conditionalibus, ante conditionis evenuent. Ita Henriquez lib. 12. cap. 10. n. 2. Sanchez lib. 7. dub. 70. num. 21. Basil. lib. 7. c. 15. Bonacini. quoq. 3. de impedim. punct. 1. 1. num. 16. Leand. truct. 9. dub. 19. quoq. 1. 4. Hurtad. dub. 21. diffic. 2.

Certius hoc reor adiiciens, post eveni-
tum conditionis, si teneamus matrimonio-
num non perfici ab illo novo consensu, sed
eum contractum vim sponsalium absolutorum
habere, (vt sustinet valde probabilis sententia)
dixerim, ante nouum consensum perficiemus
matrimonium oriri publicæ honestatis impe-
dimentum sicut ex sponsalibus absolutis, nimirum
vsque ad primum gradum. At si teneamus,
statim evenient conditione perfici ab illo novo
consensu matrimonium absolutum, (quod
probabilius duco) asseruerim, oriri impedimen-
tu hoc vsque ad quartum gradum, sicut ex
matrimonio.

CAPVT XXXI.

Circa Affinitatis Impedimentum. Si sis Affi-
420 Hoc verius
exhibitorum
mota
tum.

DUBIVM XCIV.

An ut affinitas contrahatur, sufficiat;
vt solus vir in copula seminet?

421 Nonnulla
certa supponit.
NONNULLA ex section. 1. ad me-
moriā reuocare opere pretium
duco. Prīmō, non solum ex matri-
moniali copula, verum etiam ex
illicita oriri affinitatem: quidquid
in contrarium dicant Tancred. & Vincent.
quos refert Archidiac. cap. ultim. n. 6. de sponsal.
in 6. & alij. Quia sic definitur in cap. Non debet
de consanguin. & affinit. & in Tridentin. fess. 24.
cap. 4. Deinde, vt affinitas contrahatur, non
sufficere copulam ab illo seminis viri in vas
semineum intromissione (quidquid Metina
lib. 5. de favor. homin. continent. cap. 76. refrage-
tur.) Quia affinitas ex eo solum oritur quod se-
men viri, & sanguis menstruus feminæ, vel
eius semen intra matrem commisceantur, vt
habetur in cap. Lex diuina, 27. question. 2. Ex
hac enim commixtione vir, & femina fiunt
vna caro, & vnu sanguis; & consequenter
confanguinei vniuersi fiunt alterius affines. Que-
sierim, nūn ut affinitas contrahatur, sufficiat,
vt solus vir in copula seminet; an etiam necel-
larium si, feminam seminare?

422 Non sufficit
feminam seminare
Non sufficit seminare virum, sed necessa-
rium est, vt feminam etiam seminat. Quia copu-
la, in qua solus vir seminat, non est ad genera-
tionem sufficiens: cum iuxta communem Me-
dicorum sententiam vtrumque semen ad gene-
rationem

PIBA
MOR
II. IV.
IV.

252. Theologie Moralis, Lib. XXVII.

rationem desideratur. Sic D. Thom. in 4. diff. 41.
qu. univ. art. 1. que l'unc. 3. vbi ait: ex carnali co-
pula, in qua eft feminum commixtio, oriri affi-
nitatem. Durauit ibi, qu. 1. art. 7. D. Bonaventur.
art. univ. q. 1. Vigner. l. Institut. cap. 16. §. 7. vers. 9.
impedit. 6. Hurtad. dif. p. 20. diffic. 1. num. 5. Diana
part. 4. tralat. 2. resolut. 5. 3. & part. 3. in addit. 2.
resolut. 21. Didac. de Narbon. de etate ad omnes,
anno 14 qu. 5. num. 4. Qui tamen non bene pro
hac parte citat Thomam Sanchez. Hic autem
lib. 7. dub. 64. num. 20. ex Iurisperitis citat plu-
rimos.

⁴³¹ Sufficit virum seminarare, nec foeminae semen
desideratur: sed sufficit ad affinitatem contra-
hendam, si vir intra pudoris claustra semen
emittat. Quia ea eft copula perfecta, & suffi-
cients ad generationem, subindecque ad affini-
tatem Ita Sanchez. citatus. num. 21. Petr. de Le-
defini. que l. 1. §. art. 3. dub. 2. ad 4. Manuel tom. 1.
sum. cap. 218. numer. 1. Vega. tom. 2 sum. cap. 31.
caus. 171. concl. 5. Basili. lib. 7. cap. 33. n. 2. Lublin.
verb. Affinitas. num. 1. Torreblanc. lib. 2. practic.
cap. 15. section. 9. num. 77. 78. & 79. Rebel. qu. 15.
num. 2. Et id ipsum existimo tenuisse Dianam
part. 3. tralat. 5. resolut. 19. citantem Florenum,
ac Finellum. Trullenchi. lib. 7. cap. 9. dub. 16. num.
4. Leander. tralat. 9. dub. 20. qu. 4. Cornejo. difp.
7. dub. 32. & viginti sex Doctores à Thoma
Sancio citati.

⁴³² Hoc verius nime ad generationem desiderari, verius effe
puto, nec ad affinitatem contrahendam requiri.
Nam in matrice, in quam virile semen immi-
titur foeminae menstruus sanguis eft paratus, ex
eius cum virilis feminis commixtione vir,
& foemina vna funt caro, & huiusmodi
copula perfecta eft, & ad generationem suf-
ficiens.

D V B I V M X C V .

An contrahatur affinitas ex copula,
in qua sola foemina semi-
nat?

⁴³³ Sufficit quidem. **S**Vfficit, imo licet non ipfa seminarat. Quia
ex solo matrimonio rato configit affinitas.
Quia per matrimonij contractum de praesenti
adstringuntur coniuges multo arctiori vinculo,
quam per contractum sponsalium de futuro:
ergo vir cum consanguineis viroribus, & vxor cum
conflanguineis viri multo perfectiori vinculo,
ac maiori propinquitate coniungentur. Ergo
adhuc efficacius adstringentur ex copula, in qua
sola foemina seminarat. Sic Michael de Medina
citatus à Leandro. tralat. 9. difp. 20. question. 5.
Sotus in 4. diff. 4. que l'unc. art. 2. Petr. de Soto
lett. 10. de matrimon. Bellarm. libr. 1. de matrimon.
capite 24. Henriquez. libro 12. capite 10. mu-
nero 1. & alij apud Sanchez. libr. 7. dub. 64.
num. 24.

⁴³⁴ Non sufficit. **M**inimè sufficit. Quia præfata copula, nec ad
generationem eft sufficiens, nec ibi datur com-
mixtio sanguinum, e qua vir, & foemina vna
caro funt. Ita Sanchez. citatus. n. 10. citans pro hac
parte quinquaginta supra quinque Doctores.
Quibus addo Basili. Bonac. Hurtad. Candidum,
& Cornejo citatos à Leandro. vbi supr.

Hoc mihi certum, quia ex communi senten-
cia, ad affinitatem contrahendam, & equitatem co-
pula, quæ ad generationem fufficiat.

D V B I V M X C V I .

An ex spadonis congressu oriatur affi-
nitatis?

ORitur quidem. Quia spadones semen emit.
tunt, & quo cum foemina funt vna caro. Oritur
Sic Ioan. de Friburgo sum. Confess. lib. 4. titul. 16.
qu. 13. citans Hugonem, addens, oppositum esse
tutius. Ergo tutum hoc effe opinatur.

Minime oritur. Quia non emittunt verum
semen, quo subsequi poſſit generatio. Ita Petr.
de Ledef. qu. 55. art. 3. Ledef. 2. qu. 57. art. 3. Basili.
lib. 7. cap. 33. num. 1. Bonac. qu. 3. fund. 12. n. 14.
Hurtad. d. 20. diff. c. i. n. 3. Candid. difq. 2. 8. a. 12.
dub. 8. Lublin. 2. Affinitas. n. 3. & verb. Matrimo-
nium. n. 27. Trull. l. 7. c. 9. dub. 16. n. 4. Sanch. lib. 7.
d. 64. n. 11.

Absque dubio ex congressu spadonum con-
sumantium intra vas legitimum haud affini-
tas oritur. Quia ad hanc requiriunt effusio fe-
mininis è quo subsequi generatio valeat.

D V B I V M X C V I I .

An ut affinitas contrahatur, sufficiat si vi-
rile semen, quocumque modo, etiam da-
monis arte, intravas foemineum re-
cipiat?

QUando semen intra vas foemineum reci-
pitur quacumque arte fine humana, fine
diabolica, sive cum violatione clavistri, sive absq;
illa, sive sponte, sive calu: affinitas oritur. Quia
inde potest sequi generatio, quod sufficit ad af-
finitatem contrahendam. Sic Sanch. lib. 7. d. 64. n.
15. Candid. difq. 2. 8. a. 12. dub. 7. Petr. de Ledef.
q. 55. a. 3. dub. 2. ad 4. Manu. to. 1. c. 12. n. 1. Filli. uc.
tr. 10. p. 2. n. 209. Gutier. de matr. c. 5. 4. m. 2. 3. Lu-
blin. 2. Affinitas. num. 1. Viginti plus Doctores à
Sancio citati, Torres, Cornejo, Rebel, Trull. Bo-
nac. & Hurtad. apud Leandrum tralat. 9. d. 10.
quest. 7.

Non sufficit semen virile intra vas foemineum
recipi, nisi adhuc vera copula cum aliquai penetratio-
ne. Quia quavis poſſit ex foemine virili ali-
ter deciso fine arte humana fine diabolica, sive
calu in foeminae matricē generatio sequi, (quod
multi abnegant,) adhuc tamen id ad contrahen-
dam affinitatem non sufficit: ultra hoc enim re-
quiritur generationem fieri per naturalem co-
operacionem, copulamque carnalem, ac adhesio-
nem viri ad foeminam. Ita Basili. l. 7. c. 33. n. 1.
Albiz. in manuscript. de matr. d. 17. dub. 1. Diana. 3.
p. tr. 5. res. 19. Torrebl. l. 5. pract. c. 2. à n. 34. Leand.
vbi supr.

Profectò si ex copula habita alio modo quam
connaturali haud posset generatio sequi, ut mul.
autem n. 10. probare contendit Torrebl. citatus, à prima
sententia procul dubio recederem, qui mordicus
defendo, non contrahi affinitatem, nisi ex copula
sufficient ad generationem. At cum fere sit
certum

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 253

quacumque arte in vas foemineum recepto posse generationem sequi, à secunda sententia omnino recedo, iudicans materialissimam esse in casu nostro illam viri ad foeminae adhæsionem, cum ex commixtione semenis virili cum foemine, aut cum sanguine foemino fiant vir, & foemina yna caro.

DVBIVM XCVIII.

An copula Sodomitica impedit matrimonium?

Cio, ex copula Sodomitica minime affinitatem oriri. Quia ex ea haud potest generatio sequi. Quæsiem tamē, nūm etiā non ratione affinitatis contracta cun confanguineis eius, quocum copula Sodomitica est habita, (nulla enim est orta) impeditur tamē matrimonium propter criminis enormitatem?

In impeditur. Quia id colligit ex cap. Extraordinaria, à contrario sensu. Ibi enim dicitur, pollutionem nisi in naturalibus admittimus matrimonium non impedit. Ergo impedit si est in vase contra naturam, ne possit contrahi ab alterius Sodomita cum alterius confanguineis. Sic dicit forte eſſe Glosſ. ad hoc caput, verb ſe-piuſ, 35. qu. 3. Et quidam id docent ab que dubitationis illa nota Forte, teste Archidiac. ibi, nn. 1. & Bellanera nn. 1. nec ipſi probant Lambertin. de iurepatronat. lib. 1. part. 1. quæſt. 9. art. 18. num. 9.

Non impeditur. Quia criminis enormitas nil proſus conducit ad impedimentum matrimonij statuendum, niſi ea pœna in ire sit expreſſa. At haec nullibi expreſſa inuenitur: ergo. Ita Sanchez lib. 7. d. 64. n. 14. Petr. de Ledesma. q. 55. art. 3. dub. 1. Leand. tract. 9. d. 20. qu. 9. & omnes communiter.

Ego quidem proſus iudico, nullum oriri ex huiusmodi enormitate impedimentum, cum nullo in texu expreſſum inuenierim, & existimem eo cap. Extraordinaria, decimum esse contrarium. Nam ibi expreſſe præſcribitur in eo solo euentu pollutionem impedire esse matrimonio contrahendo cum confanguineis alterius, quando in vase naturali semen recipitur. Secūs ergo erit, quando in vase præpoſtero, & contra naturam. Itaque si duo viři nefando ſe congregatuſ polluerint, alterum poſſe alterius filiam ducere, vt certum ſtatuo.

DVBIVM XCIX.

An affinitas ex fornicatione orta impedit matrimonium in gradu tertio, & quarto?

Certum est, affinitatem ortam ex fornicatione ad secundum gradum effe reſtrictam, nec dirimere matrimonium in tertio, aut in quarto. Tridentin. ſeff. 24. cap. 4. Vnde caute lege Aureolum in 4. diſ. 41. art. vni. docentem affinitatem ex fornicatione dirimere eodem gradu, codicemque modo, quo consanguinitas. Quæsiem autem, an affinitas haec licet non Eſcob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

ditimat, impedit tamen subsequens matrimonium in vterioribus ultra secundum gradibus?

Impedit. Quia Tridentini decretum ſeff. 24. cap. 4 non videtur omnino eam affinitatem restringere, sed limitare, quatenus matrimonium non dirimatur. Vnde à iure veteri statuenti eam impidere, ac dirimere recedendum non eſt, niſi quatenus ius nouum corrigit. *Impedit licet* *non dirimatur.* *Precipimus Cod. de appellat.* Sie viři periti, quos preſto nomine memorat Sanch. l. 7. d. 67. n. 4. Navar. ſum. Lat. antiqua c. 21. n. 43. hac ratione conuictus, hanc partem tuerit.

Non impedit. Quia Pius V. in motu proprio edito anno 1566. incipiente, *Ad Romannum Minime impedit.*

Pontificem, fatur: Declaramus, & autoritate pedis. *Apologetica decernimus, nullum hodie impedimentum remanere, quominus in vterioribus gradibus huicmodi, (id eft circa secundum) liberi, & licet matrimonium contrahiri posſit. Quod decretum merito vtitur verbo *Declaramus*, quasi non sit nouum ius, sed decreti Tridentini declaratio, quali re vera ipſum voluerit auferre prefatum impedimentum, licet verbis limitatis vti videtur. *Ibi: Matrimonium postea contadum non dirimere.* Ita Sanchez citatus. Petr. de Ledesma. question. 55. art. 4. dub. ultim. Cornejo d. 7. dub. 31. qu. 4. & alij communiter Ind. & Navar. Summaria noua editione, viſo Pij V. decreto, ſententiam mutauit.*

Existimo probabilem fuisse ſatis primam ſententiam ante Pij V. declarationem, poſt eam autem haud poſte ſuſtineri. Imo vel ante proſumis. *Auctor ree* *secundum* *indicari.* Satis enim Concilium illis verbis: *Matrimonium postea contractum non dirimere, ſuam exprimit pro noſtra ſententia mentem.* Quia omne impedimentum dirimens ex eo ſolū habet impedit, quod dirimat, (cum impedimentum dirimens, eminenter ſit impediens,) at proinde cum tollitur impedimentum quatenus eſt dirimens, tollitur etiam quatenus impedit. Quare nec affinitas ex fornicatione dirimit, aut impedit ſponsalia subsequentia, aut præcedentia ultra ſecundum gradum. Quia ca-deſ ſola ratione qua impedit matrimonium, impedit ſponsalia: ſi ergo illud non impedit ultra ſecundum gradum, nec etiam haec impedit.

DVBIVM C.

An Accessus ad confanguineam in tertio, aut quarto gradu eius, quicum quis fornicatus fuerit, fit incestus?

Incetus eſt. Quia Tridentinum ſeff. 24. cap. 4. non propter abſtitutum affinitatem ex fornicatione conſurgentem, ſed in quantum in eundo matrimonio obſtaret: nec voluit fauere fornicantibus. At limitate cauila limitatum producit effectum. leg. *Age cum Geminiano, Cod. de transactione.* maxime cum id decretum ſit correctorium. Remanet ergo affinitas in eo tertio, ac quarto gradu ex priori fornicatione produc-ta, ad eum effectum, ut accessus personæ ſic affinis, fit incestus. Profeſſo etiā expediat matrimonij impedimenta reſtrigi, at non licet li-cientiam admittendi delicta ampliari. Quæ uti-

Y que

254 Theologiæ Moraliæ Lib. XXVII.

que ampliarentur, si iam ultra secundum gradum illius affinitatis non esset punibilis incestus. Petr. de Ledesma qu. 55. art. 3. dub. 5. probabilem esse dicit, in sum. Sacrament. vbi de Sacram. panit. cap. 19. contraria sententiam tantum appellat probabilem valde, quasi hanc quoque probabilem esse docet. Et Azeuedo l. 2. recopil. tit. 20. l. 7. n. 42. quæstione hac utrumque disputata, anceps manet, & docta cogitatione relinquuntur. Comitol. l. 1. respons. moral. q. 138. num. 2. Angles in 4. p. 1. de matr. q. 3. de imped. affin. a. 1. ante difficult. t. & aliij.

⁴⁵² Non est incestus. Quia nullibi reperitur specialis prohibito accessus ad affines; sed tantum est incestus, & specialiter proibitus, eo quod inter illos interdictum matrimonium ob reverentiam affinitibus debitum: que etiam ratio inducit in copula illicita: & ita tota prohibitiō copula permanet a matrimonij prohibitiō, & que illi accessoria. Ergo cessante matrimonij prohibitiō, cessat tanquam accessoria prohibitiō copula specifica: ac proinde accessus ille non erit incestus, sed simplex fornicatio. Ita Sanch. l. 7. d. 67. n. 8. Petri de Ledesma. Nauar. l. 3. consil. de confess. conf. 3. n. 2. Lym. tr. 10. p. 4. c. 5. n. 3. Hurtad. d. 20. diff. 5. n. 17. Manu. 10. l. sum. c. 209. n. 1. Sà v. Luxuria. n. 2. Veracruz append. ad spec. vbi de imped. affin. ad finem. Metina, Salzedo, Gutier. Cervantes, Alcozer, & alij apud Sancium vbi sup.

⁴⁵² Hoc longe communi impediatur matrimonium usquead probabilitie. Septimum consanguinitatis, & affinitatis gradum: & postea restricta est contanguinitas ad quartum gradum c. Non debet, de coniug. & affin. & omnes fatentur iam accessus ad consanguineos ultra quartum gradum, vel ad affines, non esse incestum: cum tam textus eo c. Non debet, nihil dicat de incestu, sed tantum non prohiberi deinceps matrimonium ultra quartum gradum, ibi: Prohibito quoque copula coniugis quartum consanguinitatis, & affinitatis gradum de cetero non excedat. Ergo ut accessus ad affines ex copula fornicaria non sit incestus ultra secundum gradum, satis est, ut ultra eum sit iam sublata ea affinitas ad effectum impediendi matrimonium.

DVBIVM CI.

An affinitas ex fornicatione orta dirimat, in omni gradu linea recta iure naturali matrimonium?

⁴⁵³ Dicitur qui-dicitur. Irimit in primo gradu linea recta, unde interdictum est matrimonium iure naturae inter filiam, & eum, qui cum eius matre est fornicatus. Quia ipsa natura repugnat primum gradum tanta indecentia violari in affinitate, sicut in consanguinitate repugnat. Sic Celia in 4. diff. 40. q. vni. post 4. argum. dub. 1. D. Anton. p. 3. tit. 1. c. 11. §. 1.

⁴⁵⁴ Non dirimit in primo gradu naturali ex iure. Quia ea affinitas ex solo iure Ecclesiastico consurgit, ut probat Sancius l. 7. d. 65. n. 9. Ergo ex solo Ecclesiastico iure primo in gradu linea recta dirimit. Ita Sanch. d. 66. n. 3. Petri de Ledesma qu. 55. a. 6. circa primum statum affinit. diff. 2.

concl. 3. Omnes communiter apud Rebel. l. 3. de matr. q. 15. Laym. l. 5. tr. 10. part. 4. c. 5. n. 6. Palauus d. 4. pun. 8. n. 10. Leand. tr. 9. d. 20. q. 18.

Mihi certissimum est, eam affinitatem ex solo Ecclesiastico iure confutare sis. Si ergo standem in iure naturae ea affinitas non erat, quomodo poterat, eo iure attento, oblatare matrimonio? Quare Celia, & D. Antoninus minimè sunt audiendi.

DVBIVM CII.

An affinitas ex matrimonio orta dirimat, iure naturae matrimonium aliquo in gradu linea recta, inter ascendentibus, ac descendentes?

⁴⁵⁵ In recta linea distinxit affinitas matrimonium iure naturae in quocunque gradu in infinitum. Quia eadem reverentia debetur affinitibus, ab consanguineis, & eodem modo, ab utriusque ^{Hoc mili- dium, p. 20.} est abstinentia. Sic Sylvest. verb. Matrimon. 8. quæst. 1. 5. diff. 6. Petri de Soto l. 10. de matrim. Philiar. de Offic. Sacerd. tom. 1. p. 2. l. 1. c. 12. & Greg. Lop. l. 5. in fine, s. 6. p. 4. Alij afferunt, in primo affinitatis gradu linea recta prohibitus, ac irritum esse iure naturae matrimonium: ut inter priuignum, & nouercam, vel priuignam, & vietricum: ocerum, & nutritum, fororum, & generum. Quia eodem modo abstinentia est ab affinitibus, sicut à consanguineis, c. 1. de consang. & c. 2. Equaliter, & cap. de propinquis, 35. q. 3. At in primo gradu consanguinitatis linea recta fatentur omnes iure naturae irritari matrimonium: ergo & in primo affinitatis gradu linea recta iure naturae irritabitur. Sic Nauar. l. 4. consil. tit. de sponsal. conf. 14. nu. 8. Couarruu. 4. decret. p. 1. c. 6. Vafq. 1. 2. q. 74. art. 8. d. 11. n. 7. Bellarm. l. 1. de matr. cap. 28. notab. 2. Valent. p. 4. d. 10. q. 5. pun. 3. Coninch. d. 32. dub. 4. num. 53. & alij.

⁴⁵⁶ Affinitas orta ex matrimonio, in nullo gradu linea recta minimè irritat iure naturae matrimonium. Vnde seculo iure Ecclesiastico, in quocunque gradu est validum. Quia matrimonium in nullo gradu affinitatis linea recta initum opponitur primario, aut secundario ipsius matrimonij fini: cum possit ordinari ad lobolis propagationem concupiscentiae remedium, & mutuum coniugium obsequium in rebus domesticis. Nec violatur in eo matrimonio debitus coniunctionis ordo, licet ineat in primo gradu linea recta, ut inter priuignum, & nouercam, vel vietricum, & priuignam: qualis violatio contingit in matrimonio inter parentes, & filios. Quia relatio naturalis superioritatis ex qua oritur naturalis reverentia debita superiori, solum fundatur inter eas personas, que dant, & accipiunt esse naturale per naturalem generationem: quales sunt parentes, non autem affines in primo gradu linea recta. Ita D. Thom. 2. 2. qu. 154. art. 9. Aten. 2. part. qu. 169. memb. 2. & 3. Caietan. 2. 2. qu. 154. art. 9. Suppl. Gabr. in 4. diff. 4. 1. qu. vni. art. 3. Henr. lib. 12. c. 1. n. 1. Sà verb. Matrimonium, vbi de impedim. num. 4. Basili. l. 7. cap. 34. n. 5. Candid. disquisit. 18. art. 12. dub. 4. diff. 10. Rebel. l. 3. de matrim. qu. 15. num. 10. Bonacini. qu. 3. punct. 12. num. 7. citans Gutier. Hurtad.

Sect. II. Dubia De Impedimentis. 255

Hortad. d. 20. diff. 4. Trullench. l. 7. c. 9. dub. 16.
numer. 15.

418
summa
cum lego
probabilitatem
numer. 15.
Profecto, ut probabiliorem admodum secundam tentiam esse affirmem, sufficit mihi sci-
ce, huiusmodi matrimonium haud esse apud om-
nes nationes interdictum. Nam Valerius Max-
l. 3. cap. 7. & Plutarchus in vita Demetrii refe-
runt, Selenchum suo filio Antiocho tradidisse
in matrimonium Stratonicem propriam vxo-
rem: ac id factum ipse Valerius laudibus ef-
fert, & 3. Reg. 2. Adonias Filius David petit
Abilac Sumnitidem in vxorem: & illa erat Da-
vidis vxor, ut constat ex 2. Reg. vlt. signum ergo
est, id matrimonium non esse iure naturae in-
terdictum.

DVBIVM CIII.

An affinitas ex matrimonio orta dirimat,
naturali iure contingit in primo linea
transuersa gradu?

419
summa
in gradu.
IN primo gradu dirimit. Ut si quis ducat vxo-
rem fratris: vel si scemina nubat uxori sororis
viro. Quia inter Fratrem, & Sororem est iure
naturae iritum matrimonium. At uxori fratris
reputatur, ac soror, vptotè qua per matrimo-
nium effecta est in una caro cum fratre. Et quia
Ioannes Baptista Mar. 6. grauitate increpavit
Herodem, quod vxorem fratris sui duxisseret. Et
D. Chrysostom. 4. in Mat. Philippum tunc iam
obliuiss. At Herodes Gentilis lege Moses non
adstringebatur, sed sola naturali. Sic Palt. in 4.
diff. 37. q. 1. a. 5. D. Antonin. 3. p. tit. 1. c. 11. & 14.
Et Auctores existimantes, omnes gradus Leuit.
18. prohibitos obligare nunc, eo quod lege quo-
que naturali sint interdicti, quos refert Sanch.
l. 7. d. 5. n. 5.

420
Non dividit ad eum prohibitus iure naturae, ut eo atten-
to, trahit matrimonium: quamus aliquam pra-
se ferat naturalem iudecentiam, nisi causa ali-
qua iusta cohonestetur. Quis Innocentius III.
c. fin. de diuort. cum infidelibus recens conuersis
dispensavit proper eorum infirmitatem, ut ma-
trimonii initis cum reliktis fratum vterentur.
Et Alexander VI. dispensavit in eodem gradu
cum Lusitania Rege. Et Iulius II. cum Henrico VIII. & Catherina Regibus Angliae. Et po-
ste Clemens V II. confutis totius Orbis illu-
stribus Universtatibus, & maturissimo inito
consilio authoritate Pontificia decrevit fuisse
legitimam dispensationem. Quod decretum re-
fert ad verbum Castro l. 1. de lege p. n. 12. &
multi viri doctissimi in huius veritatis confir-
mationem varios tractatus edidere. Certe ar-
tus est vinculum inter consanguineos in se-
cundo gradu transuersa, quam inter affi-
nes in primo gradu eiusdem linea: illi enim ab
intrinseco per eiusdem sanguinis participatio-
nem coniuncti sunt: hi vero quasi ab extrinseco.
At inter illos non est iritum iure naturae ma-
trimonium, sed solo Ecclesiastico, ut constat ex
c. Gaudemus, de diuort. Ita Sanch. l. 7. d. 66. n. 11.
multos citans Doctores. Basili. l. 7. c. 34. n. 3. Hur-
tad. d. 20. diff. 3. Bonac. q. 3. de impedim. pun. 1. 2.
n. 7. Valerus in differ. verbor. dif. pens. differ. 6. n. 1.
2. 3. & 4. & alijs apud ipsum Calet. tom. 3. Opusc.
Ezob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

tr. 13. de coning. cum reliktis fratribus ad Reg. Angl.
Certe ut hoc vnicet verum existimes, ac
primam partem, ut falsam omnino repellam mihi
sufficit Iacobum vitum Sanctissimum Liam, <sup>Hoc mihi
vice certum.</sup>
& Rachelam sorores duxisse. Gen. 29. Et
Iudam eidem mulieri duos fratres in viros de-
disse. Gen. 38. Et Deuter. 27. inibere legem veterem, ut frater duceret fratribus sine liberis obeun-
tis vxorem. Verum quamus haec sacra monu-
menta non extarent, me omnino convincerent
tractatus tot doctissimorum virorum in fau-
rem matrimonij Henrici VIII. cum Catherine
edit: qui ob id iritum esse contendebat, quod
Pontifex non potuisset in lege naturae dispen-
sare: cum ea prius fratri suo nupisset.

461
Hoc mihi
vice certum.

¶ ¶ ¶ ¶ ¶

CAPVT XXXII.

Circa impotencie impedimentum. Si forte co-
re nequibus.

DVBIVM CIV.

An validum sit matrimonium initum in-
ter impotentes, cognita impotencia na-
turali perpetua coeundi, dummodo ad ca-
ste viendum, & sine ordine ad copulam
celebretur?

RECOLO ex section. 1. impotentiam 462
esse duplēcim, alteram ad copulam, Nonnulla
seu ad vasis penetratiōem, emis- ex sect. 1.
sonēque veri seminis intra vas: recolo,
alteram ad solam generationem, ob
seminis infecunditatem. Certe qualibet im-
potentia ex hisce potest esse perpetua, & tem-
poralis. Vel absoluta in se sine respectu ad has,
vel illas personas: & respectuā, id est, cum res-
pectu vnius, aut alterius personæ, non omnium.
Alia est naturalis, quæ prouenit ex defectu ali-
cuīus naturaliter requisiti: & alia artificialis, que
potest ex dæmonis arte prouenire. Evidem illa
impotentia censeri debet perpetua, cuius impe-
dimentum nequit auferri humana industria,
absque miraculo, aut absque aliquo præter na-
turali medio: aut absque vita periculo: aut abs-
que peccato. Quia quod fieri nequit nisi aliquo
ex his mediis, si nec ius, nec ratio fieri posse di-
cat, sed respuit. Illa vero impotencia censetur
temporalis, cuius defectum, aut impedimentum
humana industria, absque miraculo, absque pe-
riculo corporali, abique peccato valet auferri.
Ceterū certum est, impotentiam perpetuam
ad copulam matrimonij dirimere: secus vero
temporalem, quamus si naturalis, & absoluta.
His primis, quæstern, an quando con-
trahentes non latet impotencia alterius, vel
vtriusque, possint valido matrimonio colliga-
ri, solummodo ad fraternam gerendum societatem?

Possunt valido colligari coniugio. Quia
ideo impotentia ignorata dirimit matrimo-
nium, quod cum sit contra præcipuum ma-
trimonij finem, tollit virtualiter consensum. ⁴⁶³

Y. 2. Quæ

256. Theologie Moralis, Lib XXVII.

Quæ ratio prorsus cessat, vbi impotentia fuit praecognita. Et quia quamvis filiorum procreatio sit præcipitus matrimonij finis: at non est ita necessarius, quin absque illo possit esse validum. Potest enim contrahi propter solam societatem, & animorum coniunctionem, eritque validum matrimonium, sicut fuit inter D. Iosephum, ac Deiparam. Vnde constat, non desiderari consentum in carnalem commixtionem ad coniugij veritatem. Quod si dicas, actum non requiri bene tamen potestatem. Contrà, quia cum potestas, non sit propter se, sed propter actum, frustra esset. Si ergo actus non est necessarius, neque erit necessaria potestas. Sic Magist. in 4. dist. 34. cap. 1. D. Thom. in 4. dist. 36. qu. vnic. art. 2. ad 4. D. Antoni. p. 3. tit. 1. cap. 2. §. 3. Verac. p. 1. spec. art. 8. Petri de Soto lett. 5. de matrim. cap. 8. Medina libr. 5. de contin. cap. 74. &c. alij, quos refert Sanch. citandus, & refert, ac sequitur Basil. lib. 6. cap. 56. 57. § 8. & 59.

464
Non est val-
dum.

Minoime possunt, valide coniugium inire. Quia ea coniunctio repugnat corporum mutua traditioni aī vslūm coniugali, in quo matrimonij constitit essentia. Cum enim vslūm sit impossibilis, non potest dari ad illum obligatio. At vbi contractus essentia non potest reperi, nequeunt contrahentes cedentes iuri suo, efficere, vt is contractus valeat. Nemo enim potest ad impossibile obligari, etiam altero obligationem admittente. Ita Sanch. lib. 7. d. 97. num. 2. Abul. 3. Reg. 2. quæst. 26. Bassol. in 4. dist. 3. qu. vnic. art. 2. Palac. ibi. d. 1. concl. 2. Le- desm. 2. p. 4. qu. 60. art. 1. Verac. p. 1. spec. art. 38. concl. 7. Valent. 4. p. d. 10. q. 5. pun. 3. Henr. J. 1. c. 10. Tolet. l. 7. c. 12. n. vlt. Sa v. Matrimonium, ubi de imped. impot. n. 1. 4. Valq. 3. p. d. 125. cap. 7. Hurtad. d. 2. diffic. 4. Torres in sum. p. 2. cap. 118. dub. 4. & 7.

465
Idem existi-
mo, & plura
addio.

Ex istimo, huiusmodi matrimonium nullo modo valere. Quia Sixtus V. in motu proprio circa Eunuchorum matrimonia edito, expressis verbis decernit, matrimonia cum iis scienter contracta esse irrita, eo quod impotentiae sint. Fateor quidem, non desiderari ad matrimonij valorem, coniuges habere animum vacandi copula coniugali ad sobolem procreandam: at necesse est, vt tradant sibi mutuam ad copulam potestatem, que traditio coniugi impotentem impossibilis est. Verum hæc traditio inuenta est in Deipara cum D. Iosepho coniugio. Itaque licet possit verum matrimonium iniri ob animorum coniunctionem, ac finutam societatem, at est necesse, vt seruetur essentia, nempe potentias traditio. Porro quando ab initio cognita in potentia, antequam celebrent matrimonium, volunt vir, ac feminam non vero matrimonio colligari, sed quoddam societas vinculum inire, quo simul habitantes ad mutua se se obsequia obligent, vt feminam inferuiat viro, & hic illi alimenta exhibeat, licetum est, dummodo periculum incontinentiae non adsit. Quia si possunt alios contractus civiles inire inter se, & hunc poterunt. Ceterum cognita post matrimonium bona fide contractum impotentia, & consequenter matrimonij, relevata nullitate: poterunt contrahentes instar fratri, & sororis ad solam vitæ societatem sic permanere. Habetur expreße cap. Consolationi, de frigid. & cap. 2. 33. qu. 1. & motu proprio. Six-

ti. Non tamen licebit eis tacibus vacate, qui soluti non licent: eo quod coniuges minime sint. Vnde nullatenus sic persistere debent, quando incontinentia huiusmodi laborant. Legge Sancium citatum, num. 4.

DVBIVM CV.

An impotens, qui sae impotentie consensu decepit feminam ipsam ducens, teneatur eam ut sororem habere, & ei alimenta impetrare?

Tenetur profecto. Quia fraus non debet 466 ei patrocinari. Et quia ca. Consultationi, de Tenui, frag. si dicitur: Romana tenet Ecclesia consensu dem. in consimilibus iudicare, vt quas tanquam uxores habere non possunt, habeant, ut sorores. Quia verba præceptum videntur imponere: cum per lentitiam iustum, nec pecuniam, nec false præsumptioni innitentem cogat ad hoc Ecclesia. Sit Glossa cap. 2. ver. ad circa, & cap. penult. in fine qu. 1. Rofel. verb. Impedimentum, impedim. 15. num. 10. Sylvest. verb. Matrimonium 8. qu. 16. Armil. verb. Matrimonium, numer. 52. Turrec. 3. quæstion. 1. in sum. numer. 7. conclus. 4. Montal. libr. titul. 9. part. 4. verb. Mas como. Et id alse runt esse verum, quamvis potens iam ad alias nuptias transierit Montal. Rofel. Sylvest. Armil.

Non tenetur, nec id decipienti feminam 467 citata lege præcipitur. Quia cum re vera id matrimonium sit iustum, non est, cur obligetur vir, eam feminam tanquam sororem habere, & aleare. Eo namque Cap. non dicitur, sic sentiantur ferre Ecclesiastici præcipiendo, sed omnino disoluendo matrimonium, ac permittendo huiusmodi cohabitationem, si communis consensu eam illi elegissent. Ita Sanch. lib. 7. d. 97. num. 10. Glossa cap. Laudabilem, verb. Quod si ambo, de frigid. & malefic. Anton. ibi, num. 16. Alexand. de Neu. num. 11. Præposit. num. 6. Hostiens. sum. eodem titul. §. Quæ impotentia. Vega. tom. 2. sum. capite 34. casu 113. Supplement. Pisano. verb. Impedimentum, impedimento 15. numero 9. Leander tractat. 9. disp. 21. quæst. 7.

Verius existimo, textum illum capituli Consultationi, præceptum minime contineat, sed 468 permissionem. Attamen si huiusmodi deceptione grauite feminam lesa fuerit, iudicio alio ex capite debere virum decipientem ei laetiori satisfacere. Apta vero in hoc casu satisfactio erit, eam ut sororem recipere, & aleare, modo periculum insciendæ conscientia non adsit.

DVBIVM C VI.

An si vièrque coniux initii matrimonij tempore nouerant impotentiam: teneantur, tanquam fratres conni-
vere?

Tenetur quidem ita, vt neutri licet, 469 T. num. 11. altero inuito, resilire. Quia cum huiusmodi quidem contra

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 257

contractus non possit viam matrimonij habere, videtur ad id obligare, quod potest, neque ad vitam socrorum, ac fratum peragendam. Sic Innocent. cap. Consultationi, numer. unic. de frigid. Anton. ibi, num. 2. Abbas num. 2. Nevo numer. 3. Alberic. in Dictionar. litter. I. verb. impedimentum, impediment. 15. Monald. sum. tractat. de matrimonio titul. Qualiter, & quando fiat diuortium propter impedimentum. coeundi. Rosel. verb. impedimentum, impediment. 15. num. 10. Sylvest. verb. Matrimonium, 8. qu. 16. dicto 5. Armil. verb. Matrimonium, num. 5. & alij.

470 Minime tenetur. Quia non fuit mens co*n*traentur trahentium ad eam cohabitationem fraternal^m se obligare, sed ad verum matrimonium. Quare cum verum matrimonium minime co*n*uerit ob divitiae impedimentum, nulla in le confutari obligatio. Ita Glott. ad cap. Consultationi. Richard. in 4. dict. 3. question. 2. articul. 2. Natur. sum. cap. 2. 2. num. 60. Barthol. à Ledesm. de matr. dub. 48. concl. 1. Manu. tom. 1. sum. cap. 2. 5. num. 1. & alij, quos refert, ac sequitur Sanchez libr. 7. dub. 97. num. 12.

471 Existimo, n*ella* tamen esse praeceptam eo cap. 10. Confutationi, hanc fraternal^m cohabitationem, ut dubio 105. expressi. Sed permisam solumentum do esse. Vnde quando ab initio, cognita impotentia volunt vir, & foemina non vera matrimonio colligari, sed quoddam societatis iure vinculum, quo simili habitantes, ad mutua sele obligant obsequia, ut verbi gratia, foemina inferu*t* a viro, & hic illi alimenta ministret, dixerim id licetum esse, dummodo periculum incontinentiae non adsit, nec scandali occasio. Quia cum possint, alios contractus civiles inter se inire, non est: cur hic eis sit interdicens, impotentia enim soli vero matrimonij contractui obstat. Et quia si comperta matrimonij nullitate, possunt sic permanere, cur non a principio sic conuenire poterunt: cum in utroque evenient nullum sit coniugale vinculum, ac idem sit periculum?

DVBIVM C VII.

An satis sit ad matrimonij valorem potentia penetrandi vas, si feminandi intra illud debet potentia?

472 Satis est ad valorem matrimonij. Quia illa adadhæsione, ac membris intromissione videntur coniuges vna fieri caro: & absolute potentia est ad copulam. Vnde valde senes qui semen non possunt emittere valide contrahunt. Sic Emanuel. Sà ex quiesdam Doctoribus, licet ipsi non id absolu*t*e tenere videantur. Ait enim verb. Matrimonium, de Impedimentum, numer. 14. Quidam ait sufficere copula potentiam, etiam de seminatio. Certe valde senes contrahere solent. Glott. ad cap. Huius qui, 32. question. 7. Hugolin. de matrimon. cap. 19. & alij, quos tacito nomine, refert Hurtad. dub. 22. diff. 5.

473 Non est satis. Quia de ratione matrimonij non est traditio potestatis corporis ad copulam coniugalem. At non reparatur coniugalis copula deficiente feminis immissione intra vas. Coitus Euseb. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

enim solum est via ad actum coniugalem perficiendum. Ita Sanch. lib. 7. disp. 2. num. 7. Paludan. in 4. dict. 34. qu. 2. art. 1. concl. 2. num. 8. Sotus ibi, q. vni. 22. Henric. I. 1. c. 10. n. vni. Valent. p. 4. d. 10. q. 2. pan. 3. Tolet. l. 7. c. 12. Bonac. qu. 3. pan. 13. a. n. 14. Coninch. d. 31. dub. 7. Hurtad. cit. Torres sum. p. 2. c. 1. 18. dub. 1. concl. 3. Palaus d. 4. punct. 14. §. 2. num. 1.

Certe ad matrimonij valorem non satis est potentia vas foemineum penetrandi, sed desideratur feminandi intra illud potentia, quare potens coire, impotens tamen perpetuo ad semen emittendum in vas, vel quia nullo modo seminat, vel quia præ nimo calore, ita præ properè, ut vas expectare nequeat, est matrimonij incapax, si id vitium ita sit perpetuum, ut medicamentis nullius ope tolli possit. Quia ad matrimonij valorem requiritur copula, per quam coniuges vna caro efficiantur, vt constat ex c. Laudabilem, de frigid. & malef. ibi: Utique iure iurando dicitur, quod nunquam per carnis copulam una caro esse si fuissent: & tunc videtur, quod mulier possit, sed secundas nuptias conuolare.

DVBIVM C VIII.

An sufficiat ad matrimonij valorem, si vir non valeat emittere semen intra vas, sed tantum in ore vasis?

Sufficit quidem. Quia facile semen illud non semel ad matrem eius naturali vi attrahitur, vnde possunt coniuges vna effici caro, & ad id gerendum, coniux arte innvari potest. Sic Hosten. sum. tit. de frig. 6. Qualiter, & quando, n. 15. Alberic. Dictionar. lit. I. v. Impedimentum, imped. 15. Asten. p. 2. sum. 1. 8. tit. 17. art. 1. q. 5. Brunel. de sponsal. concl. 2. 8. limitat. 5. n. 2. Hi quidem omnes de hoc dubitant, & Pontificem consulendum docent. Et in hanc partem licet dubius inclinat. Author Suppl. Gabr. in 4. dict. 34. question. art. 1. notab. 4. Dubitat etiam Borillong. ibi, qu. unic. art. 3. diff. 2. & tenet Hugolin. de matrim. cap. 19. num. 1.

476 Minime sufficit. Quia huiusmodi seminatio per se non efficit, vt coniuges fiant vna caro, id est principium vnius carnis: etiam per accidentem aliquando sufficiat, si forte virtute naturali matris aliquando pars aliqua feminis sufficiens ad generationem intromittitur. Certe potentia ad sic seminandum est moralis impotencia, dum nequeat ab*l*e*q*ue peccato fieri. Ita Hurtad. d. 22. diff. 3. Palaus d. 4. punct. 14. §. 2. num. 1. Sanchez l. 7. d. 99. num. 37. Candid. disquisit. 2. 8. art. 13. dub. 10. Leand. tractat. 9. d. 21. q. 10. & alij communiter.

Certe si foemina sit adeo arcta, aut vir ita debilis, frigidus, vel calidus, vt nequeat cum foemina coire semen intra vas emitendo, sed foras emittat, licet arte aliqua ab*l*e*q*ue viri penetratio sit intra vas receptum, aut per matris attractionem: si hoc impedimentum, & immitendi semen intra vas, sit perpetuum, & immedicable, nullum est matrimonium. Quia verificatur, virum huiusmodi esse impotentem ad seminandum intra vas. Verum hæc impotentia nunquam alias possit matrimonium dirimere, quippe semper posset semen illud arte aliqua intra

258 Theologie Moralis. Lib. XXVII.

intravas foemineum immitti. Monuerim Candidum, & Hurtado meum non sat: conseqüenter hæc affiruisse, cum sustineam: talen congressum sufficere in calu singulati ab' eis assignato, ad hoc, vt sicut qui gesserint, vna caro, & contrahant affinitatem. Iustè ergo abnegant id sufficere ad matrimonij validitatem: sed debent suam de affinitate reformatre assertiōnem.

D V B I V M C IX.

An validum sit matrimonium, si vir seminet intra vas, foemina vero sit ad seminandum impotens?

478 **N**on est validum. Quia semen foemineum necessarium est ad generationem. Sic *Har-dad*. d. 22. diff. 5. & multi Doctores, supra citati afferentes feminis foeminei ad generationem necessitatē.

479 **V**alidum est. Quia foemineum semen non *Valuum est.* est præcisè ad generationem necessarium, et si valde conferat. Ita *Nauar. l.4. consil. tit. de frigi. & malef. conf. 3. n.12. & 13. Veracr. p.1 spec. a. 38. concl. 9.* Gutier. *qq. canon. l.1. c. 6. n. viii. Me verò q. 5. 8. a. 1. dub. 3. quod excitat circa solut. ad 3. Sanch. l.7. d. 92. c. 17. Balil. l.7. c. 67. & 68. D. Tho. in 4. diff. 34. Sotus. q. 7. art. 2. Victor. de mair. n. 28. i. Henr. l.1. c. 10. n. viii. Tolet. l.7. c. 12. n. 2. Valent. 10. 4. d. 10. q. 5. p. 1. Manu. to-1. sum. c. 125. num. 2. Vega. tom. 2. sum. c. 34. casu n. 3. Cornejo. d. 7. dub. 36. & alij.*

Evidē existimō, matrimonium valere, si vit seminare intra vas possit, ac foemina capax sit feminis recipiendi, licet ipsa impotens sit ad seminandum. Non tamen hoc est ad certum, cum innitatur illi principio philosophico, semen foemineum non esse ad generationem necessarium, eius oppositum est probabile. Ast quia probabilitas est necessarium non esse, secundam sententiam probabiliorem esse existimo.

D V B I V M C X.

An Eunuchus valide possit matrimonium inire?

481 **V**ando Eunuchi solū altero sunt testiculis orbat, nemini dubium est, eos aptos esse ad matrimonium. Quia verum semen, idoneumque generationi emittunt. Difficultas autem est de Eunuchis utrōque testiculo carentibus, emittentibus tamen semen: an possint validum coniugium inire?

482 **P**ossunt quidem. Quia verò copula semine intra vas emissio, quamvis inefficaci ad generationem, contenta est, vt in sterilem copulam eveni. Et quia hi satisfacere valent foeminea concupiscentia, vnde obtinetur secundarius matrimonij finis. Certe primarius scilicet generatio prolis ad eius valore non desideratur, vt in sterilibus constat. Sic Alex. de Neno *conf. 9. n. 4. Palud. in 4. diff. 34. q. 2. a. 1. concl. 2. num. 8. D. Antonin. p. 3. tit. 1. c. 12. §. 2. Syluest. v. Matrimoniū. 8. q. 19. diff. 7. Veracr. p. 1. spec. a. 38. concl. 6. Barth. à Ledef. dub. 48. concl. 3. & alij.*

Eunuchi utrōque testiculo orbati sunt matrimonij incapaces, ac proinde irritum est matrimonium ab eis initum. Quia ad matrimonij *validitatem* veritatem desideratur potentia, verum semen intra vas foemineum emittendi. At Eunuchi quamvis membrum erigant, ac quandam materiam aquosam emitant: ea tamen non est verum semen, nec eiuldem cum vero semine rationis. Vnde merito Sixtus V. Eunuchorum coniugia iam contracta, irrita fuisse, ac nulla iussit declarari, motu proprio edito anno 1587.

quem referunt Petri. de Ledef. & Gutier. *cian-dilla* hic *qq. canon. l.1. c. 6. n. viii.* Me verò q. 5. 8. a. 1. dub. 3. quod excitat circa solut. ad 3. Sanch. l.7. d. 92. c. 17. Balil. l.7. c. 67. & 68. D. Tho. in 4. diff. 34. Sotus. q. 7. art. 2. Victor. de mair. n. 28. i. Henr. l.1. c. 10. n. viii. Tolet. l.7. c. 12. n. 2. Valent. 10. 4. d. 10. q. 5. p. 1. Manu. to-1. sum. c. 125. num. 2. Vega. tom. 2. sum. c. 34. casu n. 3. Cornejo d. 7. dub. 36. & alij.

Existimō, hodie dubitari non posse post motu proprio Sixti V. Eunuchos veri matrimonij esse incapaces: nec posse primam sententiam sostineri: ino nonquam validum fuisse huiusmodi matrimonium. Quia Sixtus non dissoluit ea matrimonia, sed declarauit nonquam fuisse valida, ibi: *Eas ad matrimonio contrahenda inhabiles auctoritate nostra declares, & tan-torum Ordinariis, ne huiusmodi coniunctiones de cetero fieri quoquomodo permittant, interdictas: quam eos etiam, qui sic de facto contraxerint, separari cures, & matrimonia ipsa si de facto contra-lla nullā, irrita, & inutilida, fuisse decernas.* Ad-dō, à tempore Sixti Eunuchisnum esse impedimentum iure etiam positivo introductu in impiens, & dirimens matrimonium etiam ad caste viuendum contractum.

D V B I V M C XI.

An si daretur Eunuchus verum emittens semen, valide posset matrimonium inire, attento natura iure, post Sixti V. motum proprium?

Non posset quidem. Quia licet iure nature non esset inhabilis, motu Sixti V. inhabili exsistit. Sic *Henr. l.12. c. 8. n. 1. lit. R. profatus. rarus aliquis reperiatur, qui emittat verum semen, et quamus sterilem, & posset satiare feminam in medium concipientia, hic non esset iure naturae, sed decreto Sixti V. inhabilis.* Quod autem id casu contingere posst, docet Iason apud eundem Henrquez littera C, affirmans, quan-dóque accidisse ex natura vi, vt spado gene-rauerit.

Posset omnino. Quia si naturæ iure habilis est ex decreto Sixti non redditur inhabilis. *Perif. ix. vi. statuit, sed solū ius antiquum, & naturale declarauit: vt constat ex illis verbis: Auctoritate nostra declares. Item quia non sola matrimonia in posterum contrahenda irritantur: sed etiam iam contracta. Quod Pon-tifex gerere non posset, si valida fuisse. Quare mens Pontificia fuit declarare, at-tento omni iure matrimonia Eunuchorum esse irrita, ac eos semper fuisse matrimo-nij*

Sect. II. Dubia De Impedimentis. 259

nisi incapaces, ut potè qui verum semen hand possent emittere. Ceterum admissa hypothetica impossibili, quod datur eatus Eunuchus veri feminis enitendi compos, si non excluderetur iure antiquo à matrimonio, ac subinde nec eo moto proprio Sixti, qui quidem nihil denuo statuit, sed solum ius antiquum declarat. Quare qui afferunt eunuchos qui feminare vere possunt, esse ad coniugium aptos, verum dicunt: si quod supponunt, esset verum. At cum sit impossibile eos verum semen emittere, iure optimo Sextus in viuierum eunuchorum utroque testiculo carentium conjugia esse irrita declarauit.

D V B I V M C X I I .

An feminam Eunuchus fas sit ad matrimonium habiliu incundum?

⁴⁸⁷ *yn. apta* **S**uppono feminam quando castratur, in shabilem manere ad semen verum emittendum, & requiro, num apta sit ad matrimonium contrahendum? Minime est apta. Quia sicut Eunuchus aptus non est, eo quod verum semen emittere non valeat, nec Eunuchilla apta erit, verum semen impotens emittere. Sic Hurtad. dub. 22. diff. 5. & alij citati à Leandro tr. 9. dub. 3. question. 2. 4. Diana 4. part. tr. Et. 1. resol. 43. & alij.

⁴⁸⁸ *Eunuchus* **A**pta est omnino. Quia & si non parum confert ad generationem feminum semen, non tamen est simpliciter necessariū. Ita Luis. de Torres in sum. part. 2. question. 118. dub. 16. & alij, quos referit & sequitur Leander vbi supra.

⁴⁸⁹ *Hu probabi-* **M**o facile ab hac questione expedio affi- tens Eunuchissam feminam aptam esse con- jugio, licet ad verum semen emitendum sit inprota. Quia probabilius reputo, non requiri feminineum semen ad fecundationem.

D V B I V M C X I I I .

An senes valde decrepiti sunt ad incundum coniugium habiles?

⁴⁹⁰ *Nin fuit ha-* **H**Abiles non sunt. Quia sunt inepti ad copulam aptam generationis. Sic Portius insit. de morti. in principio. col. 4. Dubit manet Anton. Gomez 1.9. Tauri, num. 57. fin. Et non esse improbabile asseruit Henriquez lib. 12. c. 7. num. 4. liter. X. status: Nec est improbabile, cum sane decrepito non valere matrimonium, quod tener Guido, Neguzan. & Antonius Gomez. Omnino sunt habiles. Quia si nullo alio præter senectutem impedimento laborent, vñus Ecclesiae nullos senes à matrimonio ineundo reiicit. Profecto & si senes destinguantur propinquā, ac expedita generandi facultate: est enim in eis veluti suspensum exercitium generandi potentia: pol-

sunt tamen habere perfectum alium coniugale vereque intra vas generare. Ita Sanchez libr. 7. disp. 92. numer. 20. Henriquez citat. num. 3. Sà vñb. Matrimonium, de impedimentis. 14. Manu. tom. 1. qq. Reg. quæf. 3. art. 1. Bonac. q. 3. de impedimentis. pñct. 13. numer. 18. Narbo. de estate ad omnes. alius, anno 66. question. 4. numer. 8. & 9. citato Couarru. Matienzo, Gutier, Rojas, sed male pro contraria Henricum, vt constat. Palaus dub. 4. pñct. 14. & 2. num. 4. Hurtad. d. 22. diff. 5. Candid. disquisit. 28. a. 13. dub. 14. & alij apud Sancium.

⁴⁹² *Hoc mihi certum.* Quia nullus adeo senex, qui aliquando, natura, vel medicina arte adiutor, non possit ad coitum calere. An non David decrepitus cum Abiba Sunamide contraxit? Reg. 1. Certè non legi Ecclesiastis vñlum virum, aut scemnam à matrimonio ob senectutem impediisse. Atque hoc in scemna quantumcumque vetula certius esse crediderim. Quia frigiditas coitum viri senis impediens ipsi non obstat, ut potè qua patiens est, & semen recipit, ad quod iuuenilis calor minimè desideratur.

D V B I V M C X I V .

An quando vir senex adeo est exhaustus, ut omnino impotens ad copulam habendam existat, nec medicorum iudicio invari arte posse: capax sit coniugij incundis?

CApax est. Quia semper habitu intrinsecam feminandi intra vas potentiam retinet, senio quidem per accidens impediat. Sic Anton. c. 2. de frigid. & malef. num. 5. l. fol. 1. sed est question. num. 1. notab. 1. ff. de libr. & postib. Aliunt enim senes valide posse coniugia inire, eo quod per accidens sint impotentes, ac impotentia accidentalis matrimonium non dirimat. Tabie. verb. Impedimentum, imped. 12. ques. 3. numer. 4. Nauar. libr. 4. Consil. titul. de sposal. consil. 39. numer. 15. & 18. Manu. tom. 1. sum. cap. 235. conclus. 5. Vega tom. 2. sum. cap. 34. cap. 6. 1. Henriquez libr. 12. cap. 5. numer. 3. liter. X. Inquit enim, validum esse cum sene prouecta ætatis matrimonium eo quod semper retineat habitu intrinsecam feminandi potentiam, quamvis morbo senij per accidens impediat.

Incapax est omnino. Quia nihil refert, siue ex accidenti impotentia perpetua consurgat, Non est capax. ac nulla arte restaurabilis: cum is non possit ad copulam ut potè sibi impossibilem obligari. Ita Rosel. verb. Impedimentum, impediment. 15. num. 16. Angl. verb. Matrimonium 3. impediment. 16. num. 2. Sanchez libr. 7. dub. 9. 2. num. 24. referens plus quam triginta & sex Doctores. Hurtad. dub. 22. diff. 5. Candid. disq. 18. art. 13. dub. 14. Filliuc. tract. 18. cap. 15. num. 9. 4. Barbola in Coll. Elan. ad cap. 2. numer. 6. de frigid. & malef. Palaus dub. 4. pñct. 14. numer. 5. & alij.

Hoc mihi fere certissimum. Quia huiusmodi feneccus omnino ad Eunuchorum reflexit ⁴⁹⁵ *Hoc certum.* statum.

260 Theologiæ Moralis Lib. XXVII.

statum. Idem dixerim si senes illi possent quidem coire, non tamen intra vas seminarie: irritum enim tunc esset matrimonium.

D V B I V M C X V .

An validum sit sterilium matrimonium?

Non est validum. Quia sicut matrimonium ordinatur ad copulam, ita ad prolis generationem: mo est potissimum eius finis prolis generatione. Cum ergo impotencia ad copulam irriter matrimonium, à fortiori iterilitas, que impotencia est ad generandam prolem, irriterabit. Sic Fеликс. *Cum sit nisi alterius matrimonium non esse*, quando mulier natura ita sterilis est, ut spes concipiendi deficiat. *Iason confil. iij. num. i. vol. 1.* Quia ut vere ac proprie dicatur matrimonium desideratur spes lobolis saltem in habitu ac potentia. *Præposit. c. Tanta, n. 7. & Socius l. ed est quod situm, num. 2. de liber. & posth. docentes*, quando matrix foemina est destruta, matrimonium non valere. Sed hac doctrina parum fauerit huic sententiae: intelligitur enim quando nullatenus semen posset recipere. *Contra tr. de frigid. q. 6.*

Validum est. Quia etsi id matrimonium nomine primario frustretur, qui est prolis generatione: consequitur tamen secundarium finem, nempe concupiscentiae satisfacere, vera copula habita: Quod ad eius sufficiat valorem. Ita D. Thom. in 3. dist. 34. quaf. vnic. art. 2. ad 3. receptus passim à Theologis, ac Iuris Pontificij professoribus. Gutier. lib. 1. qq. Canonico. cap. 6. num. 4. & 12. Bonacina. Narbona, & Nauar. quos referat ac sequitur Leand. tr. 9. d. 21. q. 20.

Hoc procudiblio afferendum censeo. Quia ad primam finem valide contrahendum coniugium solum requiriunt reor. ritur potentia ad copulam, actum generationis, non ad generationis effectum. Vnde Ecclesiæ vñus ita haberet, nunquam enim auditum est dissoluisse aliquod matrimonium ratione sterilitatis: immo passim senes ad illud ineundum admittit, cum tamen eorum seruen constet esse plerumque sterile præsertim in foemina. An non inter Ioannis Baptiste parentes constat verum fuisse coniugium, cum tamen illa esset sterilis, *Luc. 2.*

D V B I V M C X VI .

An Femina, que parere non potest sine manifesto mortis periculo, licet apia copula: validè ineat matrimonium?

Ea pariendi impotencia, matrimonium dirimit. Quia mulier impotens ad reddendum debitum absque vita periculo, est matrimonij incapax. Vnde c. *Fraternitatis, de frigid. & falef.* Decernitur, mulier en arctam, qua sine vita periculo nequit virili aptari congressu esse matrimonio ineptam, atque eam impotentiam perpetuam censi. At foemina non potest absque vita periculo parere, nequit absque eo redi-

dere debitum, & à vita cognosci: reddens enim exponitur periculo conceptionis & partus. Sic Victor. in *prælect.* quem refert, ac sequitur Pet. de Ledesma. *ques. 1. 8. art. 1.* Martin. à Ledesma. *part. 4. ques. 60. art. 1.* Barthol. à Ledesma. *dub. 48. concl. 2.* Manu. *tom. i. sum. c. 235. concl. 6. n. 6.* Vega. *g. sum. 10. 2. c. 14. casu 109.* Veracr. *p. 1. spec. a. 38. concl. 8.* Et dicit esse probable citans aliquos Neotericos Henric. *lib. 12. cap. 7. num. 7. liter. R.* Matienzo. *libr. 5. recopil. titul. 1. rubr. glaf. i. numer. 197.*

Ea pariendi impotencia non dirimit continuitatem validam. Quia matrimonij contractus essentialiter consistit in mutua obligatione ad copulam perfectam suaptè natura aptam ad prolis generationem: nec refert, si accidentaliter nequeat sequi proles, ut in sterilibus constat. At hic reperitur obligatio, & traditio potestatis corporum ad copulam perfectam: Ergo erit matrimonium. Ita Sanch. *l. 7. dub. 92. n. 2. 8.* Henriquez. *citat. S. verb. Matrimonio, de imped. impot. num. 14.* Lopez. *part. 2. Instrut. vbi de matrimonio. cap. 5.* Coninch. *dub. 31. num. 86.* Gutier. *capit. 112. numer. 17.* Candid. *disq. 28. art. 12. dub. 15.* Rebel. *libr. 13. quaf. 16. sect. 1. numer. 1.* & io.

Equidem licet prima sententia satis sit probabilis, adhæreo secundâ mihi probabilitatem. *Hac sententia* Quia esto id matrimonium absque culpa initia non posset, hand inde colligitur, id fore irriter, Quia satis est, copulam suaptè natura licitam esse, quamvis ex aliquo accidenti reddatur illicitata, ut contingit in iis, qui voto castitatis sunt adstricti. Et quia illa periculis partis circumstantia perpetua non est, seneccutus enim tempore, quando iam mulier sterilis erit, cessabit. At impotencia qua non est perpetua, minime dirimit matrimonium.

D V B I V M C X VII .

An detur impotencia naturalis respectiva matrimonio dirimens?

Non detur impotencia naturalis perpetua respectiva dirimens matrimonium respectu vnius tantum, aut alterius foeminae. Quia censetur impotencia temporalis nec dirimens matrimonium, quando per artem absque vita periculo potest illi subueniri c. *Fraternitatis, de frigid. & malef.* At huiusmodi est haec impotencia, quando quispiam innenitur potens ad corruptam, non autem ad virginem. Certe non potest esse impedimentum naturale viri respectu vnius personæ perpetuum, quin sit respectu omnium. At impedimentum quod non est perpetuum matrimonium non dirimit. Sic Tabie. *v. Impedimentum, imped. 12. q. 5. n. 6.* Armil. *v. Matrimonium, num. 50.* Sotus in 4. dist. 34. quaf. vnic. articul. 1. Petr. de Ledesma. *ques. 1. 8. art. 2. dub. 5.* Barthol. à Ledesma. *de matrimonio. dub. 48.* Llamas. *3. part. methodi, cap. 8. & 12. & alij.* Confirmo ex c. *Laudabilem de frigid. & malef.* vbi decernitur, virum separatum à muliere, quod triennio cohabitationis transacta, iurabit, se non potuisse cum ea consummare: cogendum esse, ad uam redire, & tanquam periuij reum puniendum,

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 261

Si feminam aliam cognoscat. At erronea esset decilio, si esset possibilis impotentia respectiva dicimens. Non enim ex sequenti copula cum alia concluditur, prius matrimonium sive validum, neque illum reum esse perire.

Cum posse allegare, se fuisse impotentem respectu illius.

⁵⁰¹ Datur impotentia naturalis perpetua respe-

Datur quidam. Quia potest mulier tam arcata na-

naturaliter esse, & vir adeo pinguis, ut ille
ius membrum nequeat vas tam arcata, feminæ penetrare, cum tamen vir ille aliis
feminis non ita arcatis sit idoneus: ac fer-

mina illa aliis viris haud ita pinguibus non sit
ineptia. Idem potest naturaliter vir ita debilis
virtutis esse, ut feminam virginem non va-

leat agnoscere, cum tamen possit cum corrup-

ta coire. Vel ita calidus potest esse, ut statim
ac congregatur cum virginem sensu affundat,

& ita ea cognoscere non valeat: posset cu-

rrupta rem habere, respectu cuius nullus ad
vas penetrandum, conatus exigitur. Nec hac

semper arte medicinæ auferri posse, experien-

tia docet. Ita Sanchez lib. 7. d. 93. num. 5. Bafl.

l. 7. cap. 61. Scot. in 4. diff. 1. que. 6. vnic. Richard.

l. 1. art. 2. Sotus q. vni. art. 2. Vetract. 1. p. spec.

art. 8. consol. 5. Valent. part. 4. d. 10. q. 5. punct. 3.

Henriquez lib. 1. 2. cap. 7. num. 4. & cap. 9. num. 9.

liter. P. & Q. Sa. v. Impediment. impot. numer. 14.

Hurtado. d. 21. diff. 6. Candid. diff. 1. 8. art. 13.

dub. 10. Nauar. l. 4. consil. de frigid. & malef. consil.

1. num. 2. Cornejo, & Luis. de Torres quos af-

fert, & sequitur Leand. tr. 9. dñs. 21. quaf. 2. 3.

Quamvis prima lentitudo satis sit probabilior

probabilior è secundâ iudicari. Duxit ex eodé

1. Fraternitatis, vbi separato matrimonio, quod

vir mulierem arcata cognoscere non posset,

argue illa alijs nubente, qui illum corrupti non

deciditur abolute, prius matrimonium instan-

randum esse, sed quando posterior vir similis

est prior inde conjectura, sumpta: sicut potuit

posterior, ita potuisse priorem: atque ita non

fuisse impotentiam respectuam perpetuam.

ibid. Cum patet ex postfacto, quod ipsa cognosci-

bilius erat illi, cuius simili commiscetur, supponit

ergo textus, non restaurandum esse, si prior vir

debilior erat, atque ita posterior dissimilat-

que adeo esse impotentiam naturalem respe-

cituam perpetuam, quæ matrimonium dirimat,

respectu huiusmodi feminæ.

D U B I U M C X V I I I .

An quando feminæ mpta cuina arctitudini na-

turali medici indicant posse ab' que mortis pe-

ricu' per incisionem subueniri, ut apta

viro reddatur: teneatur pari?

⁵⁰⁵ In duplicitate eventu potest haec quæstio dispu-

tari. Prior est, quando mulier naturaliter est

quaestio dispu-

tati. Posterior quando arcata non

est, sed solummodo naturale Virgineum signa-

culum virili obstat congressui. Circa priorem

eventum dubium hoc diversatur.

Non tenetur mulier naturaliter arcata graue

periculum pati, ut apta viro reddatur: ideoque

conjugium dirimentum erit, & si incisio pos-

si sine vita discrimine geri. Quia mulier non

videtur tam arcata se ad coniugale debitum reddendum obligasse, ut proinde debet graue incommodum subire. Sic Glossa ad c. Fraternitatis, verb. Corporalis, de frigid. & malef. Gregor. Lopez l. 2. verb. Grande. tit. 8. p. 4. Lancelot. in-
sist. Iuris Canon. l. 2. tit. Que matrimon. impedire possunt. §. Item frigiditas. verb. Ope medicor. & alij.

Tenetur graue subire periculum, dummodo
mortis non sit. Quia in eas angustias se coniecit
sua culpa: debuisset enim ante nuptias sibi pro-
spicere. Ita Palac. in 4. diff. 3. 4. diff. 1. Quand. ibi
d. vnic. collar. 4. Angl. p. 1. vbi de matr. q. 8. art. 1.
dub. 1. diff. 1. corollar. 2. ex 3. com. 1. Suppl. Gabriel in 4. diff. 3. 4. q. vnic. art. 1. notab. 6. Canedo sum. Sacram. de matr. c. 5. in Glos. num. 32.
& alij.

Existim. teneri incisionem pati cum mo-
lestia licet, graui dolore, ac cautiero faciendam
at gravissimum morbi incommodum perpetui
non teneri, licet non adsit mortis periculum
Priorem propositionis partem probo. Quia hu-
iusmodi incisio necessaria est ad ins copulæ,
quod in verum matrimonium transtulit: & ne cog-
atur vir innoxius sine matrimonij frustatus
vitam coelibem perpetuo ducere: maxime cum
mulier sua culpa in eas sele dedidisset angus-
tias. Posterior patet. Quia non videtur mulier
cum tanta iactura obligari ad coniugale debi-
tum, ex qua obligatione consurgere debet ius
viri ad cōgendam feminam huiusmodi inci-
sionem subire. Didici ex Sancio libr. 7. dab. 93.
numer. 32. Manuele tom. 1. sum. capit. 2. 35. nu-
mer. 1. Henriquez lib. 1. 2. capit. 7. num. 8. Lu-
dou. Lopez Barthol. à Ledesm. & alij à Sancio
citat. 506

D U B I U M C X I X .

An quando feminæ arcata naturaliter spe-
ciatim non est, sed solummodo na-
turelle Virgineum signaculum congres-
sui virili obstat: teneatur incisionem su-
bire?

Tenetur feminæ incisionem pati, dummo-
do mortis periculum non immineat. Quia
cum verum sit matrimonium, ius sui corporis
in virum transtulit. Ergo vbi potest absque
magno incommodo se aptam reddere viro, te-
netur. Nec obstat, ex parte viri hunc surgere
defectum: quia cum vir culpa vacet, & naturali
illi imbecillitate nequeat mederi, querendum
est ex parte feminæ remedium, ut ipsi viro
aperte. Sic Sanchez l. 7. d. 93. num. 34. Ledesm.
2. part. 4. que. 60. art. 2. Angl. part. 1. bi de ma-
trimon. q. 8. art. 1. post dub. 9. diff. 2. Ludou. Lo-
pez part. 2. Inst. de matrimon. c. 52. Vega tom. 2.
sum. c. 34. ca. 1/2. 109. Canedo sum. Sacram. de matr.
c. 5. n. 3. & alij.

Minime tenetur. Quia feminæ nullas est
defectus, ut debitum reddat, sed tantum viro. Non tenetur
Ergo ad ipsum & non ad feminam pertinet
remedio vii, quo proprius defectus suppleatur:
feminæ vero sufficit, debitum modo ordinatio
offerre: præsertim quod feminam artificio co-
rum horreat quodammodo natura, & hone-
ras

itas ipsa difficultime patiatur. Ita Peut. de Ledes.
de matrimon. quas. 58. art. 1. Hurtad. dub. 1. dif.
fie. 7. Leand. tract. 9. dub. 21. question. 24.
& alij.

⁵¹¹
Primam sen-
tentiam val-
de probabile
exstimo, sed
secundam ut
probabiliorum
eligo.

Ego quidem anceps aliquando hæsi, ignoras-
quam sententiam eligere. Ast, re attente per-
specta, probabilius exstimo, mei Sancij venia,
nullatenus teneri virginem subire incisionem.
Patiatur illa & dolorem, & verecundiam inci-
sionis, quia medici testantur, id ad matrimonij
consummationem vñice prolecturum: si forte
decepti sint medici, & postmodum vir nec ad eā
sic preparatam aptus eis reperiatur, & matrimo-
nium dissoluitur: ipsa inupta manere coge-
tur, timens, ne alius credat coniux fureus, à
viro alio fuisse corruptum. Fatoe, cum id matrimo-
nium validum censeatur, feminam nullum
ius habere tuendam virginitatem: sed manifestū
habet ius, vt modo ordinario claustris refera-
tio fiat sine tanto innocentis incommode.

D V B I V M C X X.

An impotentia perpetua ex maleficio con-
surgens dirimat subsequens matrimo-
nium cum persona illa, ad quam est im-
potentia?

⁵¹²
Non dirimit.

On dirimit. Quia nullum maleficium ita
perpetuum est, quin valeat per ipsum ma-
leficij authorem absque peccato auferri. Alias
enim cum in dæmoni porestate sit, efficeri, vt
impedimentum temporale ex maleficio sit per-
petuum: & è contra vt perpetuum sit tempora-
le, tollendo obstaculum: posset viri ex ma-
trimonio non matrimonium: & ex non
matrimonio matrimonium constitueri. Cer-
tè c. Ex literis, de frigido, dicitur: si vitium illud
mulier natura contraxit, nec opere medicorum po-
tuerit à adiunari: viro aliam accipendi liberam
tribus, facultatem. Ergo à contrario sensu, vbi
impedimentum non est à natura, sed ex male-
ficio, coniugi huiusmodi facultas deneganda
erit. Sic Glo. ad e. fin. v. Nequibus, in priori solut.
33. que. i. Innocent. c. Laudabilem, num. vnic. v.
Triennium. Almain. in. 4. dist. 3. 4. q. vnic. ad finem.

⁵¹³
Dirimit quidē.

Ditimit omnino. Quia à veritate alienum
est, nullum maleficium esse perpetuum. Nam
si dæmon semel, vel sepius potest permittente
Deo, copulam impediens: cur non semper? cum
per voluntatem operetur. Deinde quia falsum
est, semper à suo posse authore tolli. Neminem
enim later, posse dæmonem posse destruere, quā
reparare. An non potest contingere, iam male-
ficij authorem obiisse, & sic maleficium erit
perpetuum? Porro id habetur e. fin. 33. q. i. Ità D.
Tho. in 4. dist. 3. 4. q. vnic. art. 3. D. Bonanent. ibi.
Scot. Palud. Durand. & alij Scholastici. Caiet.
v. Matrimonium, c. 1. impedimentum. 12. Victor. sum.
de matrimon. num. 2. 86. Palau d. 4. punct. 14. §. 3.
& 4. Cornejo d. 7. dub. 37. Candid. disq. 28. art.
13. dub. 2. 3. Hurtad. d. 2. 2. diffic. 8. Bonac. ques. 4.
de imped. punct. 13. num. 9. Coninch d. 31. dub. 7.
Basil. l. 7. c. 6. 5. num. 6. Et fere septuaginta supra
sex Doctores, quos refert, ac sequitur Sanch. l.
7. d. 9. 4. n. 8.

⁵¹⁴ Proculdubio tenendum est impotentiam ex

maleficio consurgentem, si illud sit perpetuum. ^{Hoc etiam affirmo.}
dirimere matrimonium. Potest autem perpe-
tuum esse, nam maleficio potest tanta obtinere
frigiditas, quanta est naturalis, ex qua perpetua
naturalis pronenit impotentia. Ex maleficio po-
test quis impediti, vt coire nequeat, aut post
coitum non possit semen animerit. Huiusmodi
impedimentum sèpè auferri non potest absque
peccato, & si aliquando absque crimine poterit,
casu non potest, quod maleficij obierit author,
& nullus alius adhuc qui maleficij obierit author,
callat dissolutionem. Profecto tunc maleficium centeri
debet impedimentum perpetuum, quando con-
iugis post experimentum triennale, præmissis
precibus, & alii licitis remedii, non potuerit
copulam inire. At perpetuum non est illud, quod
ab ipso tantum maleficio valet citrè peccatum
dissolvi cum iam naturali virtute tolli possit: &
certissimum est, coniugium non dirimere. Unde
si Ecclesiæ indicio quis à coniuge separatur, &
post Ecclesiæ sententiam, se habilem ad con-
ingale debitum solvendum inueniat instauran-
dam primum est matrimonio. Ceterum si
separatus est, tanquam maleficium solum respe-
ctu ligatus, & aliam duxit etiam postmodum
se habilem experiri ad primam illi restitui
non debet, sed manere cum secunda, etiam re
vera sciat cessasse maleficium.

D V B V M C X X I.

An hermaphroditus, semel electo se-
xu, & iuxta illum initio matrimo-
nio, postea viduus posse iuxta al-
terum sexum valide matrimonium
inire?

⁵¹⁵
Svporno, hermaphroditum, in quo preua-
let unus sexus posse valide matrimo-
nium inire. Quia iuxta sexum eminentem po-
tentiam ad perfectam exercit copulam. Quid si
sexus sit æqualis, ex communi Doctorum placi-
to etiam poterit coniugium inire. Unde si viri
li sexu deseruire eligat, duces feminam: si
feminæ, viro nubet. Parochus autem non de-
bet eius interesse coniugio, donec hermaphro-
ditus ab Episcopo cogatur ad sexum eligendum
facto iuramento non vivendi altero. Quid si
abusus fuerit capitali est pena plectendus, quia
contra naturam delinquit. Lege Sancij libr.
7. d. 106. num. 1. Henrique lib. 12. cap. 8. numer.
6. Palau d. 4. punct. 14. §. 5. num. 1. 4. & 5. Que-
sierim autem, num possit viduus effectus inxa-
re alterum sexum matrimonium aliud ini-
re?

Minime potest. Quia id prohiberi videtur
cap. Presbyteros. 16. ques. 1. & cap. Diversis de Ministris & Clericis.
Cleric. coming. & l. si plures, ff. de patiis. Nam
indecens valde esset, vt modo uno, modo altero
sexu viteretur. Adde reum fore perire. Etsi non
iuraret, rem admitteret gravissimam contra na-
turam. Quare his nuptiis tanquam interdictis
& inualidis. Parochum debere suam abnegare
præsentiam Maiolus assert lib. 2. de Irrg. capit.
25. num. 1. Sic Torrebl. lib. 5. de irre spirit. c. 9. n.
15. fatus. Qua elecione facta non potest varia-

re,

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 263

re, etiam mortua vxore, cum qua vir nupserat, nubat alteri in feminam etiam ex Episcopi licentia, scilicet. Quia eo ipso, quod se virum esse profidus est in perpetuum iuri vtrum de sexu feminino renunciavit.

⁵¹⁷ Potest quidem si non licite, validè inire matrimonium. Quia id nec iure naturæ, nec Poniticio irritatur. Textus enim citati, quibus hermaphroditus interdicuntur duplicitis sexus viis intelligendi sunt dum electo sexu (v.g.) virili ad primum coniugium, id coniugium persistit. Ita Sanch. citat. num. 8. Basil. l. 7. cap. 65. num. 8. Hurtad. dub. 22. diffic. 10. Leand. tract. 9. d. 21. quef. 30.

Ego quidem puto, sit viduus factus hermaphroditus igitur alio sexu utatur, & nubat ut feminam, qui prius nupsit ut vir: peccare quidem, at coniugium valere quia est corpus aptum, & nullum sit ius Ecclesiasticum, quo inhabilis reddatur: & eius prima electio id quod natura sibi indidit auferre non valet, sed solum licitum vium. Addiderim, forsitan ab aequali mortale id poterit gerere, si id iuramento non obsecravit, quia iuramento secluso, grauem non video inordinacionem adesse. Lega Hurtadum nostrum *ut supra*.

DUBIVM CXXII.

An hermaphroditus possit valide inire coniugium iuxta sexum, qui non est aequalis, sed inferior: si tamen iuxta eum adsit ad copulam potentia?

⁵¹⁹ Si prevalentे sexu virili, copuletur matrimonio, viri instar, feminæ vel si, prevalentे sexu feminæ, feminæ, instar viri, colligetur iuritum erit matrimonium. Quia inter personas eiusdem sexus initum est: (licet ad copulam gerendam iuxta illum sexum sit aptus) prevalentे enim feminæ, reputatur feminæ, & tamen feminæ dicit, si vir esset: & si prevalentे virilis, vir reputatur, & tamen instar feminæ nubat viro. Sic Sanch. lib. 7. d. 106. num. 5. Bonac. q. 3. de impedim. punct. 13. n. 27. Gutier. de matrimon. capit. 119. numer. 1. & alij existimantes tale matrimonium esse iure naturæ irritum.

⁵²⁰ Valide potest contrahere iuxta inferiorem, sexum dummodo iuxta illud ad copulam perfectam sit potens. Quia in hoc casu ille nee iure naturali est inhabilis, cum vere sit potens: nec iure Ecclesiastico, cum nullum extet, huiusmodi prohibens coniugium. Ita Hurtad. d. 22. diffic. 10. Basil. l. 7. c. 65. n. vlt. Palauus d. 4. pun. 14. q. 5. n. 1. Leand. tr. 9. d. 1. q. 31.

Certe si hermaphroditus iuxta illum sexum, qui imbecillior est, nubat, & ita sit iuxta eum sexum imbecillis, ut eius sexus naturalis usus esse non possit: planum est, iure naturali irritum esse matrimonium. Et de huiusmodi sexus inferioritate existimo primæ sententiæ Doctores fuisse locutos; perinde enim sic esset, ac si duo sexus eiusdem colligarentur. Quod si secus sit, possitque cum alio sexu valentiori esse imbecillioris naturalis usus ad perfectam co-

pulam, existimo, validum esse matrimonium; quandoquidem iure naturali potens est, & iure Canonico inhabilis esse non assertur.

DUBIVM CXXIII.

An etas quattuordecim annorum in viro, decem vero in feminâ necessario debet esse completa, ad incedendum coniugium?

⁵²³ Suppono ex sent. 1. etatem requisitam ad matrimonium esse pubertatem, nempe qua: Nonnulla tuordecim annorum in viro, duodecim in feminâ. Quia in ea etate, & non ante, tam vii, quam feminæ habiles presumuntur non solum ad coitum, sed etiam ad copulam. Quae fieri vero, num etas haec in utroque contrahente debet necessario completa esse ad matrimonij validitatem.

Non debet necessario esse completa. Quia ⁵²⁴ Non debet licet dies aliquot defint ad eius complementum, moraliter completa etas iudicatur. Sic completa. Hostiens ad c. Puberes, num. 5. de sponsat. impub. Verac. 1. p. pec. a. 16. afferentes sufficiere etatem quamvis tres dies deficiant. Martin. de Lescal. in 4. q. 50. a. 1. Quamuis (ait) decem dies desiderantur. Rebel. l. 3. de matr. q. 6. g. 2. n. 13. Quamuis (inquit) contrahentes ab illa etate per unum aut alterum mensem, qui vulgariter finis anni dicitur, distarent.

Debet completa esse necessario illa etas. Quia ⁵²⁵ Debet necessario prescribitur c. Annexationes, & c. Ex fario compleliteris. Ergo locus non est paucorum dierum ⁵²⁶ supplemento. Ita Sanch. l. 7. d. 104. n. 3. plures citans Palauus d. 4. pun. 4. q. 4. n. 1. Diana p. 3. tr. 4. resol. 277. & pari. 5. r. 5. resol. 16. Luis. de Torres sum. p. 2. c. 12. dub. 4. Basil. l. 7. c. 65. n. 1. Hurtad. d. 22. diffic. 1. & alij

Mihi quidem duplicit prima sententia. Quia ⁵²⁶ Secundam si vera esset, corrueret doctrina plurimorum Doctrinorum, quos citat Sanch. citatus nu. 2. tandem quid speciale afferentium fauore matrimonij valere, quamvis ultima die completa non sit, sed incepta. Certe hanc etatem tam in viro, quam in feminâ completam esse debere, clare colligo ex cap. Contineatur, de desponsat. ubi ad valorem matrimonij puella non duodenis ponderatur, eam proximam duodecim annis fuisse, ac à viro cognitam. At si non petetur duodecimus annus complectus, non esset opus ponderare utrumque. Et cap. fin. eo tempore proponitur casus de puella, quæ circa duodecimum annum, nupsit: & tamen deciditur, coniugium minime voluisse, nisi malitia suppleueret etatem. Vbi Glol. v. Circiter ait, ad modicum tempus referri eam dictio nem. Sentit ergo texus, non valere matrimonium feminæ, cui modicum tempus ad duodecimum annum complectum deficit, nisi malitia etatem suppleat. De quo dub. 12. 5.

* *

DUBIVM

D V B I V M CXXIV.

An sufficiat ad matrimonij valorem, ultimam diem anni decimquartu: in viro, & duodecimi in fœmina inceptam esse?

^{§ 26}
Non sufficit.

Non sufficit. Quia c. Attestationes de despōsat. impub. dicitur: Antequam ad annum decimum quartum peruenisset. Et c. Ex literis, eodem iur. Donec compleat puer annum decimum quartum: idemque de fœmina cap. 7. & alibi alterut. At quo vñque sit compleatus annus decimus quartus in viro, & annus duodecimus in fœmina prefata aetas non est mathematicie completa nempe in indiuisibili confitens: Ergo non sufficit ad matrimonij validatem, ultimum diem esse inceptum. Sic Basil. l. 7. c. 65. n. 1. Hurtad. d. 22. diff. 12.

^{§ 27}
sufficit quidem.

Sufficit ultimam aetatem praescripta diem esse inceptum. Quia vere pro completa in certis contractibus dies ultima incepta reputatur a lege. Ita Sanchez lib. 7. dub. 104. n. 2. citans Ioan. Andr. Anton. Cardin. Abbatem, Nevo. & Brunel Rosel. v. Matrimonium. l. n. 5. Sylvest. v. Matrimonium. 5. q. 5. Tabie. v. Matrimonium. 2. q. 6. n. 7. Et probabile esse defendant Diana, Narbo. & Villalob. quos sequitur Leand. tr. 9. d. 11. q. 35.

^{§ 28}
Hoc ipsius probabilitus.

Probabilis hoc esse reor. Quia ita testamenti in favorem decernitur leg. Ira aetate. ff. de restam. At matrimonij favor non est minor.

D V B I V M CXXV.

An ut malitia suppleri digatur aetatem a lege prescriptam in puer, sufficiat ut quacumque in aetate habilis ad copulam reperiatur?

^{§ 29}
Quid certum primitur.

Certum est, defectum aetatis quando malitia supplet, matrimonium non dirimere. c. Continebatur. cap. De illis. c. fin. de despōsat. impub. Ut autem malitia aetatem supplet, in puer requiritur non solum discretio seu rationis vñus ad consensum exhibendum: sed etiam perfecta potentia coeundi, vt ex Canonib. citatis constat. Quæsicerim vero, an in puer, cuiusvis tenera sit aetatis sufficiat ad copulam habilitas, vt dicatur vere malitiæ aetatem suppleri, & valide possit matrimonium inire; licet illa discretio non plene adsit?

^{§ 30}
Sufficit posse generare.

Sufficit quidam. Quia c. De illis. de despōsat. impub. dum dicitur malitia suppleri aetatem, explicatur hoc, quando possunt pueri copula carnali coniungi. Et clarius colligitur ex c. Puberes, eodem titul. Vbi cum textus retulisset, quodam ex annis pubertatem computare, hæc subdit: Cerum autem est, cum puberem esse, qui ex habitu corporis pubertatem ostendit, & generare iam possit. Sic Glos. ad cap. verb. Copula, & c. fin. verb. Prudentia. Hostiens. ad c. Puberes. num. ultim. Anton. ibi. num. 3. Cardin. n. vnic. Præpos. num. 2. Henric. num. 4. Anchæ. num. Perez l. 5. ordinamen. titul. 1. l. 1. Quand. in 4.

dis. 34. dub. vnic. num. 1. corollar. ex 5. proposit.

Non sufficit. Quia c. fin. de despōsat. impub. malitia ^{§ 31} hæc aetatem præveniens nuncupatur prudenter. Et c. Continebatur. eodem tit. textus ponderat copulam cu: exate pubertati proxima, vt impuberis valeat matrimonium. At minime pondaret eam aetate sola copula sufficiente penderetur autem iuxta communem sensum, eo quod discretio ad matrimonium necessaria præsumatur ex aetate pubertati proxima. Ita D. Thom. in 4. disf. 36. q. vnic. a. 5. corp. Angel. v. Matrimonium 3. impideb. 6. num. 8. Sylvest. v. Matrimonium. 1. quæf. 2. Tabie. v. Matrimonium. 1. qu. 6. num. 7. Sotus in 4. disf. 35. qu. vnic. a. 5. Cour. 4. decret. part. 2. c. 5. num. 3. Henriquez libr. 11. c. 3. a. 10. Barthæ. Ledes. de matr. dub. 5. 1. Sanch. l. 7. d. 10. 4. m. 1.

Certe longe probabilius existimo, nomine ^{§ 32} malitia iupplentis aetatem ad matrimonium ^{Mala iuppl.} necessariam, comprehendendi potentiam ad copulam, ac prudentiam & discretionem ad intelligendam coniugalis vim contentus. Nam cum sit res grauissima, & perpetua, exigit maiorem discretionem ea, qua in tenera aetate reperitur. Quare non sufficit ad matrimonij impuberis votorem sola generandi potentia aetatem præveniens, nisi etiam discretio adsit.

D V B I V M CXXVI.

An puer minor septenno capax gererandi, ac usurrationis fruens capax sit coniugij ineundi?

Esto aliquando natura ex miraculo datur puer qui minor septenno & aptus ad generandum, & capax rationis perfectæ inueniatur quæsierit, num is capax sit ineundi coniugium? Capax quidem est. Quia textus dub. proximo allegati, solummodo petunt, aptum esse puerum ad copulam, & rationis vñum habere. Sic Hostiens. ad c. Puberes. num. ultim. Cardin. ibi. num. vnic. Præposit. num. 2. Henric. num. 4. Perez lib. 5. Ordinat. tit. 1. l. 1.

Minime est capax quocumque tempore malitia aetatem supplet, sed solummodo tempore ^{§ 33} eidem pubertati proximo. Quia id expellebit, se colligit ex c. Continebatur. & ex c. De illis. Et habetur expellebit l. 6. par. 4. ibi: Mas para oíamiento fácer, han menester, que el varón sea de edad de catorce años: è la mujer de doce:: Fueras ende si fuesen tan cercaados a esa edad, que fuesen y a guisadas, para poderse ayuntar carnamente cala (abiduria) è el poder que han para efeccer, cum le la mengua de la edad. Ita D. Thom. in 4. disf. 36. q. vnic. a. 5. Abbas c. Continebatur. n. 6. de despōsat. impub. Præposit. ibi. num. 4. Rosel. v. Matrimonium. 1. num. 7. Angl. Sylvest. Cour. quos citat, & sequitur Sanch. l. 7. d. 10. 4. num. 2. Basil. & alii quos memorat ac sequitur Leand. tr. 9. d. 21. q. 8.

Improbabar primam sententiam. Nec enim puer septen annorum capax ineundi matrimonij est. Nam cum consensus sit necessarius, matrimonium non esset, nisi in eo infantis ad esset quoque maxima discretio. Potes aliquando

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 265

do natura nimium evigilans eū fortè aptum ad generandum reddere : sed crediderim vix posse sufficiētē ei dicitionem valeat in tam tenera indēcētate. Nec approbo, quod Ioan. Andreas, & Ancharenus citari à Sancio *ibid.* nn. 20, dicitant. Nam ille aſterit, esse matrimonium, modo puer habens generandi potentiam sit maior septennio; hic autem modo sit septen-nis. Nam in tam tenera etate nequit reperiri discretio sufficiens ad perpetuum consensum coniugalis vinculum.

DUBIVM CXXVII.

An ut tempus affigetur pubertati proximum, in quo supplete malitia etatem posse matrimonium iniiri: desideretur Iudicis arbitrium?

*Salvidina
in Iudicis
arbitrii
volumen.*
Non desideratur. Quia ipsa id prescribunt experimenta. Vnde quibusdam placet, illud esse pubertati proximum tempus, quod à pubertate per triduum distat: Sic Holtiens. *ad c. Contineatur de desp. impub.* Alij credunt, illud tempus proximum pubertate dici, quod dilatans ab ea per sex mēles, plus minus obicitur. Sic Henr. l. 11 c. 1 i. n. ii. *Aliis placet, integrum à pubertate distantem annum dici proximum esse pubertati.* Vnde puellam pubertati proximam definunt, quæ annum agit undecimum: puerum vero, qui decimum tercium annum gerit. Sic Hurtad. d. 2 i. diffic. vlt. Palaus d. 4 pun. 14 §. 4. nn. 3. Alij affirmant, masculum esse in tempore pubertati proximo, quoad matrimonium contrahendum, quando decem annos cum dimidio expletuit: & puellam, quando novem & dimidium excedit. Sic Barthol. Angel. Rosel. Sylvest. & alij, quos citatas sequuntur Didac. Narbo. anno 10 q. 1. n. i. & 14. Qui quidem omnes huius sententia Doctores ex fundamento nituntur, quod in assignatis temporibus etatis, esse ad coniugium capaces, & experientia ostendit, & ratio dicitur.

*Salvidina
in Iudicis
arbitrii
volumen.*
Desideratur quidem Iudicis arbitrium, vt dignoscatur quale tempus sit pubertati proximum in impuberibus. Quia cum id iure prescriptum sit, merito Iudicis prudentiae committitur. Qui non tam ex annorum numero, nec ex singularium easum experimento, quam ex pueri ac puellæ discretione, qualitate Regionis, in qua nati sunt temperie, ac aliis circumstantiis, adiudicare debet, quandonam hi sint proximi pubertati. Ita Gothfred. *sum. iii. de desp. sat. impub. num. 5.* Anton. Francus. *Præpos. Faber. Salycetus. Decius. Vigilius. Corasius.* quos referit, ac sequitur Menochi. *de arbitrat. libr. 2. centur. 1. cau. 57. num. 41.* D. Antonin. 3. part. titul. 1. cau. 19. Tabie. *Sotus. Gutier. Plaza. Duenas. Gregor. Lopez. Couar.* quos citat, & sequitur Sanch. *l. 7. d. 104. n. 40. Basil. l. 7. cap. 65. num. 5.*

*H*os sequor, monens, Iudicem ad hoc arbitrandum Regionis qualitatem perpendere debere. Quædam enim Regiones calidiores pueros, quam aliæ procreant. Inspicit simul dispositionem corporis, valetudinem, &c. Quod si decernere vult, proximum esse pubertati puerum, qui decimum annum cum dimidio non

Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

excessit: aut foemina minorem nono cum di-midio: si non gerat nisi cautissime, & raro, maximisque coniecturis persuasus, eo quod præsumptio ex modica etatis, natura deducta valde repugnet. At post eam etatem non ita virgentes coniecturæ desiderantur: sed sufficiet aliquot mediocria signa perpendere. Si vero semelire tantum ad pubertatem defit, audacius, ac levioribus argumentis est iudicandus puer pubertati proximus.

DUBIVM CXXVIII.

An valeat matrimonium, quando quis in legitima pubertatis etate confititus adhuc potens non est ad copulam coniugalem gerendam?

Non procedit impotentiam esse perpetuam. *Statutum quo-*
Tunc enim certum est, irritum esse matrimoniū. Difficultas est, cum non constat, eam non.
impotentiam esse perpetuam, ex frigiditate que consurgere: sed dubitatur, an sit temporalis, ac ex debili etate proueniat. Igitur inquirō, num validum sit matrimonium, quando pubes potentes non est ad copulam coniugalem gerendam?

Non est validum matrimonium. Quia cap. *539*
Pul. 1. de desp. impub. dicitur, puberes esse, *Non est val-*
qui generare possunt. Et cap. *De illis, codem tit.* *sum. matrimoniū.*
decernitur impuberis potentes generare, valide matrimonium inire: Ergo à contrario sensu, qui generare nequit, quamvis etate sit pubes, dicitur impuberis ad matrimonium, atque ad illud ineptus. Sic Glos. *30. q. 2 in sum. v. Spec. alia.* Et *c. Contineatur, v. Proxime, & desp. impub.* Et *c. Puberes, v. Tardissime, & ibi Abbas, n. 4. dicens forte hanc veriorem. Veracr. p. 1. spec. a. 39 con-*
cl. 2.

Validum est. Quia *c. De illis, de desp. impub.* *540*
solum ponderat ad valorem matrimonij potentiā coēcūndi cum minori etate vt sic illorum etas possit ad matrimonium suppleri, non vero id requirit in puberibus: Ergo ubi adest etas idonea, non debet attendi potentia. Ita Sanch. *l. 7. d. 104. n. 15.* Sylvest. *v. Matrimonium.*
5. q. 7. Tabie. v. Matrimonium. *2. q. 6. n. 7.* Nauar. *1. 4. consil. sit. de desp. impub.* *cos. 39. num. 14.* Couar. *4. Decretal. p. 2. c. 5. n. 1.* Ledel. *2. p. 4. ques. 60 art. 1.* Heriq. *l. 11. c. 1. 3. q. 10 lit. E. Petr. de Ledel. ques.*
58. art. 5. Palaus *dub. 4. punct. 14. §. 4. nn. mer. 5.*

Hoc existimo, probabilius esse, nec ob-stare argumentum à contrario sensu, quod *Sententiam* *541*
deducit ex cap. *De illis* prima sententia, *scindam pro-*
babiliorem *etiam reor.* Non enim eadem est ratio: nam quando potentia in pueri etatem prævenit, opus est illici consilere concessio matrimonio, vt periculum incentimentiæ caueat. At quando adest sola etas, ea ad matrimonij valorem est satis. Nec curant Canones ad decreta variandum de raro pueri casu, cui in ea etate nondum adest potentia: sed solum attendunt, vt in ea etate matrimonium firmum sit, communiter tunc aduenire potentiam. Ea enim legis natura est, vt sola communiter acciden-tia spectet. *I. Nam ad ea, ff. de legib.* Idem dixerim

Z dixerim

266 Theologiæ Moralis. Lib. XXVII.

dixerim quando fœmina, completo anno duodecimo, ex diminuta corporis dispositione non dum potest virilem pati congressum ob eandem ac de viro rationem.

DVBIVM CXXIX.

An quando puer decimoquarto anno completo aut fœmina duodecimo adhuc impotentes ad copulam inueniuntur, expeditum si triennium integrum, ad experientiam, num ea impotentia perpetua sit, & matrimonium irritum?

542
Expectandum est triennium.

Expectandum est integrum triennium, in quo vident copulam, & si, eo transacto, consummare non potuerint, esse habetur impotentia perpetua, & matrimonium tangam irritum dissoluetur. *Quia c. Law. abilem, defrigid. & malef. id triennium experientia generaliter prescribitur. Sic Anton. c. Puberes m. 5. de spons. im. publ. Couartu. 4. Decretal. p. 2. c. 5. n. 2.* Alij sub distinctione affirmant, puero contrahenti anno decimoquarto prescribi biennum: & si contrahit anno decimoquarto, unicum annum experimenti: & fœminæ anno duodecimo nubenti, quæ ex diminuta corporis dispositione non potest virilem pati congressum, prescribi tempus usque ad decimum quartum annum. *Sic Henr. l. 12. c. 7. n. 1.*

543
Non expectandum est.

Non expectandum est, sed tempus solummodo, quod usque ad plenum pubertatem desideratur. Quæ quidem fœminæ decimoquarto atatis anno contingit, ut colligitur ex l. Mela. ff. de aliment. & cibar. lega. Viris autem anno etatis decimoctauo. l. Arrogato. ff. de adopt. & 6. Minorem. inst. eodem titulo. Quia cap. Laudabilem, & frigid. & malef. procedit, quodam coniectari potest ex frigiditate aut alio impedimento impotentiam consurgere: tunc enim iure optimo ex habitatione triennij præsumpti Ecclesie id impedimentum esse perpetuum. At quando potest fœminæ ex etatis imbecillitate impotentiam prouenire: æquitas suadet, eam etatem expectandam esse, in qua perfectum robur assulet natura comparare: tunc cessabit præsumptio debilitatis ex tenera etate prouenientis: & poterit iure præsumi frigiditas, aut aliud impedimentum perpetuum. Ita Sanch. l. 7. d. 104. num. 17. Hostien. c. Landabilem, paulo post princip. Ioan. Andr. ibi. num. 2. Anchar. n. 4. Idem Hostien. c. Puberes m. 5. & ibi Ioan. Andr. n. 8. Abbas n. 4. Cardin. n. 1. Alex. de Neuo n. 9. Anchar. num. 6. præpos. ad finem. Henr. n. 8. Brunel. de sponsal. concl. 1. 8. declarat. 3. n. 8. Rofel. v. Matrimonium 2. n. 8. Angel. v. Matrimonium 3. impedimen. 16. numer. 6. Sylvest. verb. Matrimonium 5. quæf. 7. Tabie. verb. Matrimonium 1. quæf. 6. numer. 7. & alij.

544
Opine cum huius.

Cum his opinor adiiciens ex præfatis, non posse perfide separatione matrimonij ratione impotentie viri, nisi vir sit maior decem & octo annis. Quia usque tunc nondum est plenum adeptus pubertatem: & potest præsumi, non esse impotentiam veram, sed eam ex etatis debilitate prouenire. Quod intelligo, nisi

aperte appareat impotentia ad oculum ut si habeat puer via sua amputata, vel careat utroque testiculo: tunc enim nulla temporis mora opus erit, cum evidens sit impotentia. Et ob eandem rationem quando dissolutio matrimonij petitur ob pueræ aritudinem, nec constat ad oculum eam tam, ut non ex etate imbecilli confurgat, non potest peti, donec puella decimum quartum expletum annum, in quo ei puberatum perfectam contingere expressi. Quia usque tunc ex imbecilli etate prouenire presumi possit.

DVBIVM CXXX.

An quando signa impotentia non sunt omnino certa, sed evidenter vero similiter, desideretur iuramentum?

Constat expectandum esse triennium, ut experimentum capiatur, num sit perpetua impotentia coniugum, quando res est dubia. Quod quidem triennium incipere, ac computari debet ab eo instanti, quo coniux fuit plenus adeptus puberatum: id est, à decimoctauo anno perfecto in masculo, & à decimoquarto in fœmina. Ceterum triplia esse impotentia signa præmitto. Quodam necessario & evidenter concludentia impotentiam. Alia verosimiliter evidenter. Alia dubia, ac præsumptive probantia. De primis evidenteribus signis, certum est, nullam temporis moram exigere ad coniugum dissolutionem. Quia constante impotentia, ac subinde matrimonij nullitate, contra ius naturæ esset, copulam permittere. Circa secunda speciei signa quæblerim, num, si verosimiliter evidenter sint, desideretur ad impotentiam dignoscendam iuramentum coniugum asserendum se non posse coire, & septima manus propinquorum iurantium, se credere, eos verum facteri?

Desideratur quidem non triennij experimentum: nam cum impedimentum fere evidenter constet, non est opus triennium exceptare, quod in casu dubijs solum conceditur: sed desideratur iuramentum præstatum. Quia cum non omnino evidenter constet amplior probatio petitor, quam ubi prorsus evidens est: ideo petitur iuramentum coniugum, & septima manus. Sic Anton. cap. Landabilem. numer. 1. 4. de frigid. & malef. Alex. de Neuo ibi. num. 17. & alij quos referit, & sequitur Sanch. libr. 7. dub. 107. numer. 4. Basil. libr. 7. cap. 66. numer. 2.

Minime desideratur coniugum, ac septima manus iuramentum. Quia huiusmodi iuramenta nullo iure requiruntur: non positivo, nam isto solummodo requiruntur quando casus est dubius: non naturali iure, nam cum in casu præfato perpetuas impotentias sit moraliter, & humano modo certa, frustra requiruntur major probatio. Ita Hurtad. disp. 22. difficult. 21. Palau. dub. 4. pun. 14. Paragraph. 9. numer. 5.

Probabi

Sect. II. Dubia De Impedimentis. 267

⁵⁴⁸ Probabiliorum quidem priam sententiam
est exstimo. Quia triplici premisae signorum
imponentiae triplex differentia probationum est
adhibenda. Certudo imponentiae nullam re-
maineret quicquid probationem, quia ipsa sibi evidens est
probatio. Dubietas exigit triennij experimen-
tum. Ignotus verisimilis evidentia imponentiae, si
non triennale experientium saltem aliquam probationem requiret, ut non omnino cum evidentiis penitus signis aequi-
pareatur. Porro ad huiusmodi probationem
reor iuramentum coniugum, & septimam pro-
pinquorum manum apprimere conferre. Ne autem
huius vocabuli Septima manus vocem for-
te peregrinam existimat iuramentum septime
manus propinquorum sic accipendum est. Ut
si veraque coniux fateatur impedimentum, cu-
juslibet coniugis septem consanguinei irant,
vel eis deficentes, septem vicini cuiuslibet,
& ita debent esse quatuordecim. Eliguntur autem
pro inquiri, eis deficentes vicini. Quia
verisimile est, fore, ut ipsi melius norint res
coniugum. Pernitit autem tot manus cruci-
Judicis aptandæ ad iuramentum, ob matrimonij
fauorem, & ne facile in eius dissolutione erre-
tur.

DUBIVM CXXXI.

An requiritur triennij experimentum,
quando, existentibus de imponentia so-
lum signis dubiis, uterque coniux illam
ingenue proficit?

⁵⁴⁹ Requiritur triennij experientia, sed
tempus quoddam arbitriatum sufficit, ut
vnius mensis, aut trium, aut anni, & iuramen-
tum utriusque coniugis, ac septima manus
propinquorum, ut matrimonium dissolvatur.
Quia c. 1. de frigid. in hoc eventu non exigitur
triennium, sed post dimidium habitacionis annum
separatio conceditur. Et cap. Laudabilem
de frigid. & malef. id confit. Nam in priori par-
teloquens, quando solus alter coniux fatetur
imponentiam, postulat triennij experientiam, ut
in posteriori loquens, eius triennij nullam gerit
mentionem. Nec clausula triennium continens
in principio posita limitans priorem casum, ad
posteriorem debet extendi. Vbi enim sit diuisio
per paragraphum vel versiculu, clausula posita
in uno paragraphe, vel versiculo, ad alium pa-
ragraphum, vel versiculum non referatur, iuxta
doctrinam Glossæ cap. Vni o. v. sic scilicet, de po-
stul. prefat. in 6. Sic Angel. v. Matrimonium. 3.
impediment. 16. num. 10. Supple. Pisanæ verb. Di-
vorium. n. 2. Riol. ibi. num. 1. Sylvest. q. 1. 8. num.
2. Et multi ex Iurisperitis. Fauerit Henr. 1. 12.
cap. 7. num. 1. Temperant sententiam hanc, quan-
do adebet plena pubertas in coniugibus, nempe
si vir octodecim annos compleuerit. Si enim non
plene sint puberes, semper plena pubertas ex-
pectanda est, eaque adepta, tempus erit arbitria-
rium, nec necessum erit expectare trien-
nium.

Requiritur experientia triennium conce-
sum cap. Laudabilem. de frigid. & malef.
Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. PII.

quamvis uterque coniux imponensiam fa-
teatur, vbi ea non est certa. Quia eo cap.
Laudabilem exigitur hoc experimenti trien-
nium, quando de viri frigiditate non con-
stat. At ex eo quod coniux uterque impon-
tentiam fateatur, non vere constat de frigiditate;
sæpe enim dubitatur, an sit naturalis, &
perpetua: an accidentalis & temporanea: Er-
go expectari debet triennium, ut ex tempo-
ris cursu veritas appareat. Nec iuramentum
propinquorum illum supplet defectum, eo
quod illi de sola credulitate illud emittunt. Ita
D. Thom. in 4. dist. 34. in expos. litter. Palud.
ibi, ques. 2. art. 3. concl. 3. numer. 18. D. An-
tonin. 3. part. simul. 1. cap. 12. §. 3. Ledef. & alijs
quos refert, ac sequitur Sanchez lib. 7. dub. 108.
num. 5. Basili. lib. 7. cap. 66. num. 4. alterens, esse com-
munem Theologorum, ac Iurisperitorum sen-
tentiam. Hurtad. dub. 2. dist. 1. numer. 40.
Palau. dub. 4. pun. 14. §. 9. num. 6.

Profecto in tanti ponderis negotio potius ⁵⁵¹
inclinor, ut probations exuberant, quam ut in ⁵⁵¹
aliquo deficiat. Id est potius amplector desidera-
ri, ut imponentia illa triennij experimento com-
probetur.

DUBIVM CXXXII.

An casu, quo uxor, matrocis insipientibus,
virgo inducetur: necessarium sit septima
manus propinquorum iuramen-
tum, etiam exactio
triennio?

⁵⁵² Vando vxor per aspectum virgo reperi-
tur non est necessarium septimæ manus
propinquorum iuramentum, sed verum est
iudicium per iuramentum coniugum, ac ma-
tronarum. Quia præmissa a speculo & fatente
utroque coniuge imponentiam, plena videtur
esse probatio ad matrimonij dissolutionem.
Sic Glo. c. Requisiti. v. Septima manus. 3. ques. 1.
Fulcius Pacian. de probation. lib. 3. cap. 2. num. 29.
Sotus in 4. dist. 34. q. vni. a. 2. Ledef. 2 p. 4. qu. 6. o.
art. 1.

Necessarium est, ut septima manus propin-
quorum, vel vicinorum bona famæ si propin-
qui desint, iuret. Quia texus c. Laudabilem de
frigid. & malef. id petit. Et totus ille textus lo-
quitur eiis tractacio experientia triennio. Quid
iuramentum iure peritur, eo quod possit esse col-
lusio inter coniuges: & ut cautione diligenter
adhibita fiat coniugij dissolutione: quæ res maxi-
mi est momenti. At hac collusio æquè habere
locum potest, quando transactum est trien-
nium, & matronarum aspectatio adhibita. Ita
Sanch. lib. 7. d. 108. num. 7. Basili. lib. 7. c. 66. num. 5. D.
Thom. in 4. dist. 34. in expos. litter. Scotus ibi: ques.
vni. Palud. Gabri. D. Antonin. Turrecr. Gregor.
Lopez, & alii apud Sancium. Palau. d. 4. pun.
14. §. 9. n. 1.

Probabilius longe existimo septimæ manus
desiderari iuramentum eiis post triennij ex-
perimentum, ac matronarum aspectationem, puto ⁵⁵⁴
ut uterque ⁵⁵⁴ probabilior. Nam sæpe
oculi ac manus obstetricum falluntur, eo vel
maxime quod foemina multis utatur strudibus
Z 2 quibus

quibus virginis apparet præterea possent coniuges collusione uti, & revera non dedisse operam coniugali copula & licet matronæ per aspectum testificari possint, mulierem esse virginem, at nequeunt affirmare bona fide datam esse operam copulae.

DVBIVM CXXXIV.

An pro forma iuramenti septima manus, requiratur nec ssario libri Euangeliorum tactus?

DVBIVM CXXXIII.

An viro quoque coniuge fatente impedimentum & triennio experimentum lapsu necessarium sit adhuc uxorem à matronis insipi?

⁵⁵⁵
Necclarium
est.

Necclarium est. Quia c. fin de frigid refert, ac ponderat Pontifex, mulierem fatentem vna cum viro impotentiam, ac lapsis octo cohabitationis annis, fuisse inspectam. Ergo matronarum est necessaria. Et quia collusio potest esse inter coniuges etiam post triennij ex actionem. Vnde necessaria erit matronarum inspectio, ne in re tanti ponderis fraus adsit. Sic fateri tenetur D. Tho. in 4. dñs. 34. in expofit. Scot. q. vii. Palud. q. 2. a. 1. n. 18. Supplem. Gabr. q. viii. a. 2. propofit. 2. & alij afferentes, etiam post triennij experimentum, matronarum affectionem ac iuramentum coniugum, adhuc septima manus iuramentum defiderari: quia res magni ponderis est, & potest fortasse collusio immisceri. Ergo ubi non intercedit matronarum inspectio res maior erit periculo collusionis obnoxia.

⁵⁵⁶
Minime eff
necessarium.

Minime necessarium est. Quia c. Laudabilem, in ultimo casu vbi est de hoc sermo, id non petitur. Deinde ne viduis denegetur hoc remedium, ut potè quæ per aspectum probare nequeunt, matrimonium haud esse consummatum. Ita Alex de Neuo ad c. Landabilem, n. 17. casu 5. Constanus de sponfali titul. de itis, qui in ppias contrahere possunt, n. 66. Sanch. l. 7. dub. 108. n. 6. alliciens ad hanc mentem Abbatem, Cardinalem, Prepositum, ac Brunellum.

⁵⁵⁷
Hoc mihi fe
ra certum.

Post triennij experimentum ac vt si que coniuge profiteat impotentiam sanum consilium erit coniuges in spectioni dari: at id necessarium non esse puto. Nec obstat credidit textū ex c. finali allegatū: quia id ad abundantiorē cautelam est effectum, teste Abbatē n. 10. Cardin. numer. 3. Preposit. 3. in glos. penult. Et quamvis hi Auctores in maleficio, de quo ibi est sermo, loquantur: at fortior ratio in impedimento frigiditatis naturalis aut arctitudinis militat. Tunc quia difficultus dignoscitur impotentia ex maleficio consurgens. Tum etiam quia in maleficio textus in eodem cap. fin. posuit hanc inspectionem: atque ita virginior erat dubitandi ratio, quam in impedimento naturali, in quo nullus tex- tus eius meminit inspectionis, quando veerque fateretur im- potentiam triennio transacto.

⁵⁵⁸
Non sufficit qualiscumque verborum forma hoc iuramentum praestatis sed necessaria. Requiratur Sacrorum Euangeliorum librum tangere. Quia c. Laudabilem, de frigid. & malef. dicitur: si autem quod nunquam se cognoverint anno facientur septima manus propinquorum, vel vicinorum bonifacie, si propinqui defuerint: tamen Sacrorum Euangeliis, utique iurecurando, id at, quod nunquam per carnis copulam vna caro eselli sint. At quando pro iuramenti forma requiritur tactus Euangeliorum, nec iuri satisfit nec valet a clavis quoad iurius esse clavis, praestato iuramento abque tactu: Ergo est necessarium. Sic Abbas ibi. n. 3. Alexand. de Neu. n. 4. Anton. n. 7.

Id non requiritur necessario. Quia confutidine prescriptum est, id iuramentum super Non r. quis. Crucis praefari; quamvis Euangelius tactus iure in*ius* *nuptiis* petatur. Ita Couarrub. cap. Quamvis pacium in. part. §. 1. numer. 2. Sanchez lib. 7. dub. 108. numer. 14.

Certè quamvis prima sententia vera sit a tento iuriis prefati rigore: ex consuetudine vim legis habente id minime necessarium esse praescribitur. Monuerim ad hæc, diuersimode praestari debere id iuramentum ab ipsis conjugib; & à propinquis. Nam coniuges iuramentum de certa scientia debent emittere, nempe vir iurare debet, se bona fide, & absque dolo studiosam operam copulæ dedisse: nec potuisse consummari. Mulier autem, per eam non stetit, nec se fraude aliqua esse v. At sanguinei de sola credulitate, iurare debent nimis sibi esse verosimile, coniuges vernum dictere. Ratio autem diuersitatis est, quia ipsis coniungibus constare potest, se consummare non valuisse, secus consanguineis.

DVBIVM CXXXV.

An triennium experimenti computandum sit à tempore, quo capitum est à coniugibus copule in eundem vacare?

⁵⁶⁰
In impedimento frigiditatis, aut maleficij trienniū computatur a die intetate copule. De Computatione frigiditatis patet aperte ex cap. Laudabilem, de frigid. vbi Pontifex respondens questioni sibi preposita circa tempus indulgendum ad experientiam copulam naturaliter frigidis, expresse decidit, à tempore celebrati coniugij (Supple & copula intentata) ut probat Sanch. lib. 7. dub. 10. m. 1. triennium numerandum. At si à tempore per Iudicem destinato computaretur, falla esset decisio: nam priusquam quæstio de impotentiā coram Iudice agitur, ut tempus per ipsum designetur tempus aliquod est transactum, & s̄pē longum. De maleficio autem probatur ex cap. fin. de frigid. ibi:

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 269

⁵⁶¹ si confiterit vobis, prefatum virum, & uxorem cohabitasse intra predictos annos per continuum. Iuncte principio illius textus. Mulier proposuit, quod per multis annos fuerunt simul, & diu cohabitaverint. Ex his enim apparet, ante praeceptum Iudicis, & lite nondum mota hos coniuges octo annos cohabitasse: & tamen decidit Pontifex; dirimentum matrimonium si intra eos octo annos triennio continuo habitaerint. Non ergo desideratur triennium illud per Indicem assignati. Ita Sanch. citat. n. 4, & 5. c. tians Glos. Innocent. Abbat. Cardin. Rosel. Sylvest. Matien. & alios. Henriquez lib. 12. cap. 7. num. 2.

tinuum. Quia verba in decretis ciuii modo, ac possibili, ac iuxta subiecte materie indigentiam sunt capienda. *I. si cui simplici, 9. ff. de seruitutibus.* Et ideo aqua quotidiana appellatur, que duci assidue solet etiā aliquā ducta non sit. *I. paulo post princip. vi. duo autē ff. de aqua quotidiana.* Et apertus c. fin. de verbis significat. in 6. deciditur, dici aliquem commēalem, ac domesticum alicuius continue licet aliquando pro illius negotiis gerendis absit. Vbi Glos. v. Pro tuis, idem ait esse pro propriis. Non enim id verbum continuum ita rigide accipiendum est, sed ciuii modo, ut subiecta materia postulat, & in hac re assolet contingere. Ita Sanch. l. 7. d. 111. n. 2. Basil. l. 7. c. 6. n. 12. Henr. l. 12. c. 7. n. 2. Hurtad. d. 2. diff. 11. n. 41. Palau. d. 4. fund. 14. §. 9. n. 5. Sylvest. v. Diuortium numer. 20. m. 2. 3. Rolel. n. 4. Supplēm. Pisanæ n. 5. & alii apud Sancium.

Non debet necessario esse continuum.

Triennium experimenti computandum non à die intentata copula, sed à die reclamationis, aut à tempore, quo per Iudicem assignatum est. Quia ab hac die præmititur peccatorum confessio & Eucharistia perceptio, ac maior diligentia incipit adhiberi, quæ in re tam momenti minime sunt superflua. Ita Basil. lib. 7. cap. 66. numer. 12. Vbi hanc sententiam sepe tenuisse Rotam testatur ex Farinacio vol. 2. consil. decisi. 191. & 226. Et ex 1. Vol. decisi. 27. Riccius in praxi, decisi. Ludon. de S. Iuan. de matrimonio q. 6. a. 1. c. 1. affirmat Paulum V. Pontificem approbatam Sacra Rota declaratio nem iudicantis triennium esse à die reclamatio nis computandum, Leand. tr. 9. d. 21. q. 47.

Ego quidem iudico, continuo triennio coniuges cohabitare, vacando copula sine dierum intermissione esse moraliter impossibile. Quia sepe morbus illud tempus intersecat, & quia obstant itinera aliqua negotia, quibus virum vacare societas, ac gubernatio domestica cogit: Non exigitur id tempus mathematicè continuum, sed satis est, ciuii modo, nempe ut toto triennio coniuges copulæ vacarint debitissimis, ac locis.

⁵⁶² *Cum his Dōmīnūs hoc certum esse existimat.*

DVBIVM CXXXVII.

An supplendum sit necessario triennij tempus interpolatum;

⁵⁶³ **N**on est necessariò supplendum, sed satis ⁵⁶⁶ *Non ne cessari sup parte anni cuiusvis illius triennij, vt pér feme, plendum est.* vacare copula, ac cohabitare maiori stre, & unum diem. Quia brevi tempore interpolans cohabitare, ac residere dicitur ut exp̄ se habetur. *I. si quis ita legauerit. ff. de cordis. & demonstrat, &c. fin. de verb. signif. in 6.* At tempus minus semestri brieue dicitur respectu cuiuslibet anni. Quia iuxta Vniversitatum constitutions Scholastici dicuntur totu anno studiis vacare, si semestri & uno die vacent. Sic Hohenst. sum. Alberic. Asten. Ioan. de Friburgo. Suppl. Pisanæ Sylvest. quos citat Sanch. l. 7. d. 111. n. 2. Henr. l. 12. c. 7. n. 2.

Necessario est supplendum tempus, quo coniux ægritudine, aut aliis negotiis implicatus, non cohabitavit vacans copula, ut triennium est. à lege præscriptum cōpōleatur. Quia c. fin. de frigid. ponderatur totu spatio octo annorum, quod a contracitu matrimonij transferat, coniuges habitasse totu triennio. *I. intra predictos octo annos continuum triennium inst. mul. habitasse.* Vbi illa particula continua cum non importet continuitatem triennij (ea enim non est necessaria, ut vidimus) (necessario dicendum est, per illam importari perfectam triennij integratatem: quasi sit sensus: si intra predictos octo annos integro triennio habitarunt. Alias superflua esset ea particula. Cum tamen in Decretis Pontificis nec una Syllaba superflua sit existimanda. Ita Ioan. Andr. c. fin. n. 9. Archidiac. 33. question. 1. in summar. numer. 3. Bellame.

Z 3 12

Non est com pendum.

Probabilis in modi.

DVBIVM CXXXVI.

An si triennium experimenti aliquo temporis interstitio intermittatur, debet iterum denovo inseriri?

⁵⁶⁴ **D**ebet ita esse continuum, vt si tempore aliquo intermitteratur, tempore præcedenti non computato, iterum incipiat. Quia ita expressè deciditur c. fin. de frigid. ibi: *Per continuum triennium insinuul habitasse.* Et quia quamvis non adeo expressis verbis textus loqueretur, sed dubiis, ea est regula generalis, vt in dubio tempus legè aliqua vel canonice peritum debeat recessario esse continuum, vt multi Doctores profitentur, quos refert, ac sequitur Gutier. q. 9. Canon. l. 1. c. 1. & 12. n. 2. 4. Quia ratione fere omnium verissima sententia habet, annum nouitatis ita continuum esse debere, vt tempore aliquo intermissio, incipere necessario debeat, priori non computato. Sic Cardin. c. fin. & licet non ita clare Archidia. 33. q. i. in sum. n. 3. & ibi, Bellamer. n. 2.

Non desideratur tempus triennij ita esse computato. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

270 Theologiæ Moralis. Lib. XXVII.

ra ibi.nu.2.Brunnel.de sponsal.concl.2.8.declarar.
4.n.15.Malcard.de probationib.concl.889.nu.8.
Iisque supponunt Abbas c fin.in fine.Alex.de
Neuo ibi.n.18.Präpol.n.4.Ro el.v.Divorium
n.4.& alij.

568
A. Boro. re-
soluio.

Ego quidem existimo sufficere maioris anni partis cohabitationem, sed necessarium esse, completi triennum, atque ita tempus suppleri interpolatum. Quod tamen non metaphysice intelligo, quasi quocumque breve tempus interpolatum supplendum sit, sed quando prudentis arbitrio est notabile, ita ut moraliter loquendo, experientia triennii plena non censeatur. Quare sufficit cohabitare triennio sumpto morali modo, ut communiter coniuges cohabitare assolent. Certe durissimum esset, ac probatu difficile ita metaphysice accipere triennium, ut vel unica dies interpolata, supplenda esset. At si simul sex mensibus vir absuit, supplendi suntis vero interpolatè uno vel altero ab eius fuit die supplendi non sunt, etiam si eo triennio dies illi simul computari, eorumdem mensum summam conficerent.

D V B I V M C X X X V I I I .

An matronæ ad feminarum in spe-
tionem electæ à Judice, possint
reculari?

569
Matronarum
quaes iuratis re-
ponuntur.

Suppono matronarum qualitates necessarias, ut fidem de coniugio virginitate deponentes, fidem faciant ad matrimonij dislocationem. Debent esse artis perita honestæ, ac bona fama, non leues, aut viles: ne modico pretio subornata falso deponant. Nec nimia iuuentus ob experientiæ defectum, nec nimia senectus ob defectu vius, debet matronis inesse. Non debent necessario esse nobiles, quod nullo iure nobilitas in matronis petatur. Eārū electio Iudicis est, non partium, quia potius Iudicium, quam testimoniū munus obeunt. Ut legitimè deponant de feminis virginitate, non satis est, ut illius verenda oculis perspiciant, sed desideratur, ut sagaciter manibus accipiant documentum; saepè enim non virgines sigillum effingunt. Non tenentur, cum omnimodo certitudine testificari, sed tantum veri, similiter iuxta estimationem, quam ex artis peritia assecuta sunt. Duæ matronæ sunt necessariae, & sufficiunt, ut de virginitate deponant. Quamvis major fides soleat adhiberi paucis affirmantibus, quam plurimi negantibus, at in testimonio matronarum nil distat inter affirmantem, aut negantem propositionem. Peritores in arte quamvis pauciores pluribus minus peritis debent prævalere. Quamvis regulariter ad feminam perspiciam ad eligendā sint matrona honestatis gratia: at ubi agitur de qualitate altiori peritiā ad iudicandum requirent, quam quæ in feminis reperitur, ne probationum facultas pereat, aut matrimonium validum dissoluatur, vel irritum approbatur, mediici periti adhibendi sunt, qui feminam inspiciant. Etsi regulariter, publicatis attestacionibus, non possint alij testes admitti saltem super iisdem articulis cap. Fraternitatē,

de testib. & Clement. 2. codem tit. Id tamen fallit in testibus ad virginitatem feminæ inspicientem inducens, quales sunt matronæ vel medici; possunt enim post eam publicationem alij induci. His ergo suppositis ex iuriū præscriptione, ac Doctorum sententiā, quererim, num matrone ad feminam inspectionem à Judice electæ possint reculari?

Reculari non possunt. Quia cum recusatio sit iurisdictionis declinatio, teste Speculatorē Recusatio nra
tit.de recusat.in princ. & matronæ iurisdictione Poffant.
carent, nulla ratio tuader, eas reculari posse.
Et quia arbitrator reculari nequit: at hæ arbitratrices quidem sunt. Sic Anton.ad c. Quintilianus, n.19.de irein. Gullelmus de onco, quem refert, ac sequitur Auenhano, de exequend. mandat. Reg.l.1.c.23.n.10.

Possunt omnino reculari. Quia hæ non sunt proprii testes, sed carum depositio, & declara. Poffant nichil.
tio magis est iudicium, quam testificatio vt docent. Barthol.tr. testimoniū.nu.12. & Bald.l.1.
n.4. ff. de feris. Vnde Garcia de expensi. c. 24. nu.
18. ait, has obtinere vicem testium, quatenus deponunt. & vicem Iudicium, quatenus ex forma sententia Iudicis, cuius potestate ergantur iudicant. Sic Conar.lib. 2. variar.cap. 13. num. 5.
com. 6. Malcard.de probation lib. 1.c. 47. nu. 120.
Garcia de expensi. cap. 24. nu. 25. Sanch.l.7.q.113.

711
n.7.
Cum his opinor, monens latam differentiam esse, quando matronæ eliguntur à Judice, vt
semper eligeret ait, quam si à partibus eli-
gerentur. Nam electa à Judice possunt absolu-
te reculari, nulla alia allegata causa, quam suspi-
cionis: sicut Iudices regulares ex hac sola causa
recularunt. Leg. Apertissimi. 14. cap. de iudi-
cis. iunct. Glos. lib. vi. Recusare, communiter re-
ceptra. Quare latus est, & requiritur iuramen-
tum partis reculantis, qua iuret, matronas esse
suspicias: sicut ad recusationem Iudicis recu-
laris id iuramentum requiritur, & est latus, vt
docet eadem. Glos. imbi.

D V B I V M C X X X X I X .

An matrona electa à Judice deboant iurare,
suo vi testimonio fidem faciam:

712
*I*urare non debent necessariō. Quia c. Pro-
posuit lib. de probat. mentio sit de iuramento Necessariō
mullieris dicentes se non esse cognitam, nulla iurare nō de-
de matronarum iuramento facta mentione. Et
quia licet regulariter testes non adstricti iura-
*mento iuris fidei faciant c. Duper de testi-
bis, l. Iuris iurandi. C. de testib. At id fallit in ar-
tis peritorum testimonios, ut de oblectribus
ad ventrem inspicendum astupris, testatur
Glos. l. Iuris iurandi. verb. Iuris iurandi. Sic Glos.
*citata.**

713
Debet necessario iurare. Quia id manifeste
colligunt ex c. Fraternitatis, de frigid. lib. Distri-
ctio. Ita illis iniungens sub periculo animarum. Et
Quo tandem in fide suatibi affernere. Certe
cum hæ res sit grauissima, non est rationi
conlonum, ut absque iuramento fides matro-
nis adhibeatur. Ita Hostiens. ad c. Fraternitatis,
m.2.Ioan. Andras. 5. & 23. Abbas n.12. Anchast.
num.4. notab. 5. Anton. num. 17. Cardin. numer. 4.
Præposit.

Se^t. II. Dubia De Impedimentis. 271

Preposit. num. 7. & 8. Alexand. de Neuo num. 9.
10. & 12. Barthol Alberic. Asten. Cucus, Mal-
card. & alij, quamplures, quos citat, & sequitur
Sanch. l. 7. d. 11. 3. num. 1.

⁵⁷⁵ Hoc certum plane existimo, adiiciens, quam-
vis cum communis partium consensu testes pe-
riti elei sunt, non teneantur iurare, (nam
tunc fides illorum est ab utraque parte appro-
bata) id nullatenus in matrimonio admitten-
dum de communis partium consensu electis ad
explorandam vxoris virginitatem ad dissoluendu-
m matrimonium. Quia cum nequeant con-
iuges hac in re cedere iuri suo, agaturque de
re tam gravi, & ubi subest maximum peccati
periculum, nil confert consensus, ac approba-
tio partium, ne Index ex officio sufficien-
tiam, ac superabundanter probationem exi-
gere tenetur, ut suae conscientiae satisfacieat: eo
vel maximè quod in causa coniugali multa Iu-
dex ex officio suppletat.

CAPVT XXXIII.

*iter est Circa Raptus Impedi-
mentum.*

DVBIVM CXL.

An raptus quo fœminæ virum abri-
pit dirimat matrimonium?

⁵⁷⁶ *N*onnulla ex section. 1. recolo, &
alii suppono. Ex Tridentin. sess.
2.4. cap. 6. exprelse irritat mat-
rimonium inter raptorem, &
raptam quandiu raptæ est in ra-
ptoris potestate, non vero si sit à raptore sepa-
rata, & in loco tuto, ac libero constituta. Certe
raptus, quo soli importuniis precibus, a pretio
conducta fœmina extrahitur, matrimonium
non dirimit, nisi tales effent preces, vt violen-
tie merito æquiparati possent. Verè raptus
non est matrimonium dirimens, quo quis op-
primi fœminam in domo patris. Quia vt raptus
dicatur, necessum est, vt fœmina rapta
sit, & traducta de uno loco in aliud, in quo
sub potestate raptoris sic constituta. In hoc
Doctores conueniunt. Quæsiemus igitur, num
raptus, quo fœmina abripit virum matrimonij
sit dirimens?

⁵⁷⁷ Est quidem. Quia quamvis loquatur de viro
rapiente fœminam Concilium, cum militet
eadem ratio in fœmina pollente viribus ra-
piente virum infirmiore, raptus eiufmodi di-
rimet matrimonium. Et quia cum Concilium,
& lex vnic. Cod. de rapi virg loquuntur de viro
rapiente fœminam, nulla facta mentione de
fœmina virat rapiente, id gerunt frequentio-
ris vñus posita in lege eam restringere minimè
assol. nt, quin ad calum minus frequentem ex-

tendantur: ut probat Tiraquell. de retractu Li-
gnagier. §. 10 gloss. vnic. numer. 4. Sic Henriquez
lib. 1. 2. cap. 14. num. 4. Rodriguez tom. 1. sum. cap.
2. 3. 2. num. 4. Vega. tom. 2. cap. 3. 4. casu 157. notab.
5. Gutierrez de matrimon. cap. 88. n. 6. Et Sanch.
citanus, ait, hanc sententiam esse valde pro-
babilem, pro qua plusquam quindecim Docto-
res assert.

Minime hic raptus matrimonium dirimit. ⁵⁷⁸
Quia Tridentini decretum de solo raptore lo-
quitur, ibi: *Decretis Sancta Synodus inter raptor-
em, & raptum, quæcumq[ue] ip[s]a in potestate raptoris
manefit, nullum posse consistere matrimonium.*
Ergo extensem non est ad raptrices fœmi-
nas cum sit odiosum, & pœnale. Ita Rebell.
part. 2. quest. 1. n. 6. Reginald. lib. 3. num. 165.
Bonac. quest. 4. punct. 1. 8. numer. 2. 3. citans Gu-
tierrez. Candid. disquisit. 2. articul. 14. dub. 3.
qui male pro hac parte citat Emanuel. Ro-
driguez, qui aperte contrarium affirmat. San-
chez lib. 7. d. 1. m. 2. 5. & d. 1. 3. num. 1. Farinac.
in praxi crimin. quest. 1. 45. num. 45. Basil. lib. 7.
cap. 69. num. 6. Coninch. disputat. 30. dub. 4. Hur-
tag. d. 1. 3. diffic. 3. nu. 12. Barbola cap. 16. in Irid.
se. 3. 4. num. 3.

Hanc sententiam reputo veriorem. Quia le-
ges non adoptantur iis, quæ rarissime con-
iungunt, sed ea sola, quæ frequenter accidunt, spe-
ciant, ac comprehendunt, leg. *Nam ad ea, ff. de
legibus.* At rarissimum, & vix auditum est, vt
fœmina virum rapiat. Addo, s. vnic. §. et si quidem,
vers. Pœnas autem, vbi pœnas statuit aduersus
opem ferentes raptui, volentem utrumque sexum
sexum id efficientem comprehendere, id expref-
sisse. Si igitur quando utrumque sexum com-
prehendere voluit, non semel, sed vix expref-
sit: non obscurum indicamentum est, noluisse
hac lege comprehendti sexum fœminum, dum
raptoribus pœnas indicens, solius viri raptientis
meminit.

⁵⁷⁹ Probabilis
hoe mihi.

DVBIVM CXLI.

An dirimat matrimonium raptus, quo
inutis parentibus, consentiens
fœmina è domo extra-
bitur?

⁵⁸⁰ *S*ic matrimonium non dirimit, cum virgo
consentiens, ignorantibus tamen parenti-
bus, abducitur. Quia non est propriæ raptus, vt ^{sono}
omnes faciunt. Leg. Henriquez lib. 12. cap. 14.
num. 5. & Sà. verb. *M*atrimonium in princ. n. 9.
Quæsiemus vero, num sit raptus matrimonium
dirimens cum fœmina consentiens, parentibus
inutis abstrahitur?

Est raptus dirimens. Quia verius est raptus
in confessione exprimendus tanquam specie ⁵⁸¹
diversum à fornicatione, si fœmina sub pote-
state parentum, vel tutorum constituta omni-
nd consentiens, ipsi initis, domo abducatur:
manifesta enim iniuria illis renitentibus infur-
tur: sed vero raptori interdicitur coniugium
cum raptu celebrare: ergo huiusmodi raptus di-
rimet. Sic Nauat. lib. 4. consil. titul. de sponsal. cons.
3. 2. num. vnic. Ouand. in 4. dist. 4. 2. d. vnic. proposit.
12. Henriquez citatus, num. 4. Sà vbi supra, mu. 9.
Vega.

Z 4

272. Theologiæ Moralis, Lib. XXVII.

Vega. tom. 2. sum. cap. 34. casu 157. orab. 1. Manu.
tom. 2. sum. cap. 23. 2. numer. 1. Tolet. n. libr. 7. sum.
cap. 13. numer. 2. Zerola in praxi Episcop. part. 2.
verb. Raptus. §. 1. Reboll. part. 2. q. 1. num. 6.
& alij.

382. Non est raptus dirimens. Quia decretum il-
Non est ra-Ind matrimonij libertati intendit fauere , caue-
diens. ne fœmina renitens, illud iniure cogatur.
At ad eam libertatem nil confert parentum
voluntas, sed sola fœminæ, quæ in hoc eventu
abductioni connivens obiciuntur. Ita Sanchez
lib. 7. d. 13. num. 13. Cornejo dispu. 7. dub. 38.
qna. 3. Hurtad. d. 13. diffic. 3. numer. 1. Coninch.
d. 31. numer. 48. Reginald. libr. 22. numer. 31. &
lib. 31. num. 165. Lessi. libr. 4. de inst. cap. 3. dub. 9.
num. 70.

383; Hanc sententiam , ut veriorem amplector.
Nam licet parentum voluntas desideretur ad illius matrimonij honestatem , Tridentinum in
eo decreto non honestatem , sed solam libertatem illius spectat. Quod vel inde clare constat,
quod ad valorem matrimonij inter eundem raptorum , ac violenter raptam , solummodo pe-
titat, raptam ad pristinam libertatem restitu , &
in loco tuto reponi. Si autem virgo nolens , pa-
rentibus volentibus, abducatur , erit utique raptus dirimens. Quia sola voluntas fœminæ , vel eius contradicatio in eo decreto at-
tenditur.

D V B I V M C X L I I .

An dirimat matrimonium raptus , quo
sponsus propriam sponsam abripit re-
nuentem ?

384. Non dirimit. **Non dirimit.** **N**on dirimit. Quia non vere raptor dicitur
qui quod suum est ex aliena domo tradu-
cit. Ergo propriæ raptor non habebitur qui
suam sponsam etiam renitentem abripit. Sic
Henriquez libro 12. capite 14. numero
quinto.

385. Dirimit planè. **Dirimit pl-** minatim loquitur de raptu quo libertas ad ma-
trimonium lœditur: at hoc in casu vere lœditur:
ergo huiusmodi abductio dirimit matrimonium.
Sic Sanchez lib. 7. d. 13. num. 15. Manuel. tom. 2.
sum. cap. 23. 2. numer. 4. Sà verb. Matrimonium. num.
9. Hurtad. d. 23. diffic. 3. num. 13. Cornejo. & Can-
did. quos refert, ac sequitur Leand. tract. 9. d. 22.
qna. 3.

386. Exstimo, vere hoc in casu lœdi matrimonij
libertatem. **Cum his op-** libertatem. Quia sponsa non potest violenter
cogi sponsalium fidem seruare. Nec raptoris
tunc est; non enim promissæ futuram esse
suam, idem est, ac actualiter eius voluntati , aut
ditioni subiacere: siquidem variis accidentibus
possunt sponsalia dissolui. Dices concedi spon-
sa raptui , cum etiam quando fœmina quævis
alii consentiens abducitur: non sit locus
illius pœna. Id in mea sententia
ingenue profiteor.

D V B I V M C X L I I I .

An dirimat , matrimonium raptus qui
non geritur causa illud contrahendit,
sed causa solum explenda i-
bidinis?

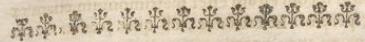
Dirimit raptus sive causa incundi coniugij. **387**
sive causa solius libidinis explenda sit. **D**ivisa lib-
factus. Quia Tridentinum immovere voluit pre-
nas per antiquos canones raptoribus decretas,
quæ raptorem causa libidinis comprehendebat.
Et quia Concilium ibi ponit raptorem, &
fau-
tores si Clerici fuerint ea pœna , ut à proprio
gradu decident: ac proinde supponit raptorem
aliiquid fore Clericum. Qui tamen non po-
test rapere causa matrimonij in eundem cum illud
contrahere possibile non sit in Sacris constitutum.
Quod autem Clerico raptori propter libi-
dinem est gradus depositio, fœculari raptori ob-
eandem explendam libidinem , est matrimo-
nij impedimentum. Sic Veracruz append. ad
spec. vbi de raptu. fol. 81. vbi asserit, intelligi de-
creatum de omni raptore. Sà verb. Matrimonium,
in principio, n. 9. dicens , sic Cardinalium Congregationem declarasse. Vela de pœn. delictor.
cap. 29. Ochagau. tract. 3. q. 4. Bonacini. qna. 4.
punct. 18. numer. 1. Cornejo dispu. 7. dub. 38.
question. 2. Et Sanchez citandus , ait esse pro-
babile.

Non dirimit raptus , qui non sit coniugij in-
eundi causa , sed ut libido possit expleri. Quia **388**
ex principio illius Capitis sexti Concilium aperte
colligitur. Nam statim incipit verba facere
de matrimonio contrahendo inter raptorem, &
raptam: ac proinde indicum est de illo solo raptu
agere , qui causa matrimonij patratur. Et quia quando causa matrimonij raptus est ad-
missus, delictum fuit, contra matrimonij liberta-
tem, & ab initio in eo interfuit coactus: ac pro-
inde , ut plenior sit libertas , petit id decretum,
prius raptam in pristinam libertatem , ac in loco
cum raptore separatum restituti: raptorem vero
tanquam iniquum libertatis matrimonij vio-
latores , (cui libertati totis viribus Tridentinum,
Canonisque antiqui consulere intendunt)
pœnas acerbis in eo contentis puniri præscri-
bit. Ita Coninch. dispu. 30. dub. 4. Reginald. libr.
31. num. 14. Lessi. libr. 4. de inst. cap. 3. dub. 9. num.
70. Vega. tom. 2. sum. cap. 34. cau. 157. notab. 1.
Manuel. tom. 1. sum. capit. 212. Sanchez libr. 7.
dubio 13. numero 4. citans Salzedum , Leander
tractat. 9. dub. 22. question. 5. & apud
illud Barboſa.

Hoc verius esse reor. Quia id decretum sub
rubrica De reformatione matrimonij ponitur: ad
quam esto conferat, ut raptam plenam libertatem
adepta sit, ut raptori nubat: at imponere raptoribus
non causa matrimonij, sed explenda libi-
dinis, tamen acerbas pœnas, est proflus extra rem,
cum raptor ille nullatenus matrimonium, nec
eius libertatem violauerit. Addiderim , Concilij
textum esse restringendum, cum corrigit cap. fi-
nale , de raptoribus permittens matrimonium
inter raptorem, & raptam. Itaque in hoc decre-
to non punitur raptus qui est causa luxurie pa-
tratus

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 273

tratus, nisi fieret simul ineundi matrimonij causa. Tunc enim ea sola ratione, quod causa matrimonij fieret, sub hoc decreto comprehendetur & puniretur non luxuriae species, sed coniugij intentata violatio.

CAPUT XXXIV.

Ecclesie Circa impedimenta solummodo
matrimonii. impeditia.

DUBIUM CXLIV.

An Parochus possit ad tempus interdicere, ne matrimonium contrahatur?

RIMVM Impedimentum impediens est Ecclesie vetitum, id est interdictum hominis prohibentis alii matrimoniū contrahere ad tempus ob aliquam legitimam causam, nempe ob sedandum scandalum, vel ob dilicitudinem veritatem circa aliquod impedimentum, vel ne orientur rixæ, vel in alicuius festi venerationem. Quæ si autem, an non solus Pontifex, vel Episcopus, sed etiam Parochus possit ad tempus matrimonium interdicere?

Non potest Parochus. Quia id soli Iudicii Ecclesiastici competit, cuius est de causis matrimonialibus cognoscere cap. 1. de consanguinitate. Sic Goffred. sum. titul. de matrimonio, contra interdictum. Eccles. numero primo. Angl. verb. Matrimonium 3. impedim. 1. numer. unius.

Parochus omnino potest. Quia aliud est, id est trionalibus cognoscere cap. 1. de consanguinitate. Sic Goffred. sum. titul. de matrimonio, contra interdictum. Eccles. numero primo. Angl. verb. Matrimonium 3. impedim. 1. numer. unius.

Hoc fere certum reor, monens, caendum esse ab eo, quod Angles p. 1. de mar. de imped. Ord. a. 2. noitram tenens sententiam, addit, scilicet hoc interdictum esse impedimentum dirimens post Tridentinum. Quod minus verum est, quia non obstante ea prohibitione Iudicis, potest seruari solemnitas petita eo cap. 1. ut si Parochus, & testes non obstante ea Episcopi prohibitione, assentant, vel iis presentibus, & iuitis contrahatur.

DUBIUM CXLV.

An Pontificis prohibitio, seu interdictum reddat, iritum matrimonium contra eam prohibitionem contractum?

Matrimonium adversus Pontificiam prohibitionem initum irritum non est, nisi fortius est matrimonium, ut pote quodiuis naturalis est, Pontifica prohibitione. Sic Gloss. cap. penultim. in fine, de desp. impuber. & manifeste loquitur, quando est interdictum cum decreto irritanti. Abbas ibi, num. 9. Cardin. numer. 9. Sic intelligunt Glossam. Innocent. ibi, in fine, quameis in sponsalibus teneat, ea esse irrita ex Pontifica prohibitione. Monachus cap. unic. de voto in 6. Probus in addit. fine. Alij assertunt irritum non esse si prohibitio Pontificis non sit perpetua, sed temporalis ob diei festi venerationem, vel ob litis dependentiam, &c. Probatur prior pars ex cap. Tua fraternitas, de sponsa duorum. Posterior autem ex cap. 1. de matrimonio, contra interdictum. Eccles. Sic Gloss. cap. Tua fraternitas, verb. Poteris. Abbas ibi, numer. 4. Alexand. de Neu. num. 8. Rosel. verb. impedimentum, impedim. 1. Ludouic. Lopez pari. 1. Instr. de mar. c. 46. Couar. 4. Decret. p. 2. c. 6. in princip. num. 6. & alijs.

Matrimonium interdictum à Pontifice via voce cum decreto irritanti irritum est, irritum reddat, quamvis aliud impedimentum dirimens minime subit: vel faltem ad eius intentionem est recursum. Quia si potest Pontifex constitutione, qua lex mortua est, à fortiori via voce irritare matrimonium poterit. Etsi potest legge generali in impedimentum dirimens indicere, cur non poterit personale, aut locale? Ita Hostenf. sum. titul. de matrimonio, contra interdictum. Eccles. Joan. Andr. ibi, citans Alanum, qui id dubitate assertur. Anton. ibi, fine. Anch. num. 7. Cardin. numer. 9. Præposit. fine, dicens, esse communem. Paludan. in 4. dist. 34. quæst. 1. art. 1. numer. 10. D. Antonin. part. 3. titul. 1. cap. 16. Sylvestr. verb. Matrimonium, 7. question. 1. dicto 3. & alijs.

Quid mihi probabilis videatur, expono. Sponalalia inita contra Pontificis interdictum cum decreto irritanti, quamvis generali, nec sponsalium mentionem facient. (Ut si Pontifex ex causa iusta inhibeat daobus, ne sponsalia de futuro inter se contrahant, decernens irritum, si quid contra gestum fuerit.) Sunt inutilia. Et ita intelligo Innocentium cap. enultim. in fine, & Alexandrum de Neu. ibi, numer. 21. constituentis id disserim inter sponsalia: & matrimonium contra huiusmodi prohibitioem contracta: ut illa irrita sit, hoc autem minime, nisi addatur clausula specificam mentionem matrimonij irritacionis faciens. Cum enim matrimonium sit res aed ardua, & gravissimum negotium sit illud irritate, specificam clausulam requirit. Ad sponsalia vero irritanda non

274. Theologie Moralis. Lib. XXVII.

non desideratur ea clausula specifica, sed sufficit generalis, cum non sit res tanti m. menti, ea irritare. Si prohibitio simplex sit, nimirum absque decreto irritante, matrimonium aduersus eam prohibitionem Pontificis initum, est validum. Quia cum multa prohibeantur, que tamen facta rent cap. Ad Apostolicam, de regularib. & prohibitio sit nuda, ac simplex, non est, cur dicamus, tam ardua, tantique momenti, ac est matrimonium, tunc irritari. At si clausula decreti irritantis agat specificam mentionem matrimonij id irritans, si contra prohibitionem sit initum: vtor distinctione: Aut causa est temporalis, aut perpetua. Si temporalis est, non redetur irritum matrimonium, sed sensus erit, vt matrimonium sit irritum non simpliciter, sed in quantum parat praedictum alieni liti, ob cuius pendentiam est ad tempus interdictum. Si autem causa est perpetua irritum redetur: quia cum matrimonij irritatio sit res gravissima, non censenda est inducta ex tali clausula adiecta probationi ob causam temporalem, sed iuxta merita causa dimetendum est, an sit irritatio absoluta, an potius quoad peculiarem effectum. Quae quidem omnino vera sunt, sive Pontifica prohibito sit per modum constitutionis, sive per modum praecepti. Quia nullum innuenio inter haec discrimen, nisi quoad durationem; constitutio enim perpetuo durat, mandatum vero morte mandantis extinguitur. Denique quamvis causa interdicendi matrimonium sit temporalis, & matrimonium contra prohibitionem initum sit validum: At quando Indicis prohibitio fuit legitima, separandi sunt coniuges ad tempus, in peccata delicti, ne peccata immunitate istum praeceptum contempnere audeant cap. 1. de matrim. contra. contra interdicti. Eccles. Vno igitur, & altero verbo nostra respondeo questioni. Si interdictum Pontificis sit simplex, & sine clausula irritante, nullo modo irritat matrimonium: secus vero si interdictum, aut prohibitio haec leta sit cum clausula irritante.

DVBIVM CXLVI.

An licet possit matrimonium Interdicti, ac cessationis à diuinis tempore celebrari?

597
Quodam sup.
pono.

Suppono exceptionem, iure ponu Tridentini Sess. 24. cap. 10. prohiberi nuptiarum celebrationem, ab Adventu usque ad diem Epiphanie, & à die Cinerum usque ad Octauam Resurrectionis inclusive. Prohibentur autem hisce temporibus non matrimonium, sed solemnitates, que in benedictionibus nuptialibus, in traditio sponsæ in dominum sponsi cum apparatu consistunt. Validum est autem matrimonium tempore Interdicti, & Cessationis à diuinis contractum. Quia non est Canon illud irritans: imo cap. Capellanus, de feriis dicitur, Romanæ Ecclesie consuetudinem esse, ut quoquaque tempore matrimonium valide contrahatur. Quare itaque, num licite matrimonium possit interdicti, ac cessationis à diuinis tempore celebrari?

598
Non potest licet.

Minime potest. Quia nulla Interdicti tem-

pore Sacra mentia valent in distractri præter ea, qua cap. Alma mater, de fienter. excommunic. in 6. excipiuntur. At matrimonium exceptum non est, sed Sacramentum Penitentie etiam respectu non agrotantium, Baptismus, & Confirmationis, & Eucharistia per modum viaticorum si concessum esset matrimonium, etiam expiperetur. Et rationes, ob quas præfata Sacra mentia tunc permittuntur, cessant in matrimonio: cum ex eius negatione minime subtrahatur Ecclesie debitus honor, nec heretesi puillent quæ sunt rationes assignatae cap. final. maxime cum si necessitas incundi matrimonij occurrat, possit id extra locum interdictum commode fieri. Sic Vgolin. de censur. vbi de interdicti, tabula 5. capite 7. Paragraph. 3. numero 1. Sayr. in Thesaur. lib. 5. cap. 7. num. 43. Basil. 1. 6. c. 9. num. 3.

Interdicti, ac Cessationis à diuinis tempore potest licite matrimonium initu. Quia cap. Capellanus, habetur, eam esse Romana Ecclesia in*tempore* consuetudinem, vt matrimonium quoquaque tempore contrahatur. Sed illicita consuetudine nomine à Romana Ecclesia permittere: ergo. Ita Innocent. c. Non est, in fine, de sponsal. Holl. ibi, fine. Ioan. Andr. num. 5. Anton. num. 20. Abbas num. 8. Cardin. num. 4. gna. 1. t. Præposit. num. 7. Alexand. de Neve num. 21. Sylvest. verb. Interdictum 5. quæst. 9. num. 6. Aramil. ibi, num. 13. Paludan. in 4. dif. 1. 8. quæstion. 8. art. 2. conclus. 4. Henriquez lib. 1. cap. 16. num. 2. litter. L.S. & I. cap. 2. num. 1. litter. F. Petri de Ledefm. quæst. 50. art. 2. nro. dub. 2. conclus. 4. Nauar. sum. Lat. cap. 27. numer. 3. 79. Manuel tom. 1. num. cap. 16. numer. 2. Sa. verb. Interdictum, num. 17. Vega. 1. tom. sum. capite 10. casu 6. Sanchez. libr. 7. dub. 8. numer. 2.

Cum his opinor. Quia ea sola Sacra mentia censorum tempore interdicti, aut Cessationis proibita, quæ pure Sacra mentia sunt, & omnino spirituitalia. At matrimonium est contractus quidam naturalis, cui per accidentem adiecit Christus Dominus Sacra mentia rationem, fateor tamen primam sententiam admodum esse probabilem. Imo tempore Cessationis licite initu matrimonium. Quod constat ex cap. Capellanus, de feriis. Quocumque namque tempore dicit concedi. Et clare sentiunt Doctores citati.

DVBIVM CXLVII.

An Benedictiones nuptiales possint licite tempore interdicti conferri?

Plane possunt. Quia cum accessorium naturalis principialis sequatur, Regul. Accessorium regnat p. 42. de regulis iuriis, in 6. concessio principalis, accessorium conceditur. At benedictiones accessorium sunt matrimonio, quod eo tempore concessum est, (vt Dubio proximo vidimus.) Ergo possunt licite geri. Concessis quidem tempore Interdicti Baptismo, & Confirmatione conceperitur confessio Chrismatis, quod accessorium est, cap. Quoniam, de fienter. excommunic. in 6. vbi Gloss. verb. Dubium, ait, rationem huius esse,

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 275

esse, quād concessō principali, accessoriū
concedatur. Sic Rosel. verb. Interdictum, n. 7.
Angel. verb. Interdictum, 6. num. 30. Gaeta reper.
cap. Ad limina, 30. que. 1. 1. §. 4. num. 547. Et rem
esse dubiam nihil definites docent Abbas.
cap. Non eī, num. 8. de sponsal. & ibi Proposit.
num. 7.

Oritur quidem. Quia cap. Peruenit, 30. que-
fition. 1. Deus dedit Pontifex sic ait: ⁶⁰⁵ Vt primo Oritur ex iis
pabulo Sacri Salis vque ad Confirmationem per
Chri/ma, nullus Chri/ianus suam commatrem in
coniugium suscipere debet. Sic Palud. in 4. dis. 4.
qu. 1. art. 1. num. 7.

Non possunt licite conferri. Quia benedi-
cō nuptialis est officium diuinum, & ad actū
Ordinis pertinet: cum solus Sacerdos possit
sponsum, & sponsam benedicere, idque preci-
bus, ac officio peculiari ab Ecclesia institutis
& in Missarum solemnīis. Ita Asten. sum p. 2.
lib. 7. titul. 16. art. 3. que. 6. Sylvest. verb. Inter-
dictum, 5. que. 1. 7. num. 9. except. 5. Tabien. verb.
Interdictum, 5. que. 1. 3. num. 1. 4. Armill. ver. In-
terdictum, num. 5. Naud. sum cap. 27. num. 17. 9.
Paludan. in 4. dis. 1. 6. que. 2. art. 2. num. 12. Me-
dia lib. 1. sum. cap. 1. §. 13. Henriquez lib. 11.
cap. 1. 6. num. 2. litt. S. & lib. 1. 3. cap. 4. 4. n. 1. litt. D.
Barth. à Ledelin. de Interdict. n. 3. Sanchez. 7. d. 8.
num. 10.

Hanc sententiam amplector. Moneo ta-
men, hodie licet tempore interdicti posse be-
nedictiones nuptiales conferri, scruta mode-
ratione assignata, cap. Alma mater, de sent. ex-
comm. in 6. tempe submissa voce, ianuā clau-
sis, excommunicatis, ac interdictis exclusis.
Quia is textus concessō, cum ea moderatio-
ne omnia diuina officia tempore interdicti
posse celebrati. Non tamen permisso hæc in
viuēsum est accipienda. Nam in Ecclesia
speciali interdicto afflata minimè licet offi-
cia diuina peragere, & benedicere nuptias
cum praefata limitatione. Quis cap. Alma ma-
ter in solo interdicto generali loquitur, vt
constat ex principio illius textus, vbi sermo
est de locis suppeditis Interdicto, atque ita de
Interdicto gen. rali. Quare concessō postea
contenta ibi vers. Adiicimus, vt possint cele-
bri diuina tempore Interdicti cum ea mode-
ratione, de eodem interdicto debet intelligi.
Nam ad principium legis, vbi aliud non appa-
ret, debet trahi sequentia, cap. 2. de iuriis. & fa-
ctis ignor.

DVBIVM CXLIX.

An. ut patrīus hanc imperfectam spiri-
tualem cognationem contrahat, necessim
sit ut bap. Zatum, aut baptizandum in
Catechismo teneat?

Non est necessum, ut teneat patrīus ba-
ptizatum, aut baptizadū, sed sufficit, ut ⁶⁰⁸ Necessum non
respondeat Sacerdoti, an credit, & iam diabolo ^{s.} renunciet. Quia hæc spiritualis imperfecta co-
gnatio contrahitur ex eo quod patrīus per-
sonam baptizat, aut baptizandi gerit: sed respon-
dēns pro infante eius gerit personam: er-
go sufficit ad cognationem huiusmodi contra-
hendam respondere, licet minime teneat. Sic
Hurtad. d. 2. 5. diff. 1. n. 4.

Necessum est, non solum respondere, sed &
tenere baptizatum, aut baptizandum dum Ca-
techismus geritur. Quia sic expreſſe habetur
cap. 2. de cognat. spirit. in 6. & cap. Contradictio, de
cognatione spirit. Ita explicat Glossa ad cap. Con-
tradic. fine. Sanchez lib. 7. d. 10. m. 3. Basil. I. 6. c. 11.
num. 2.

Existimo, duo necessaria esse ad huiusmodi
cognitionem contrahendam matrimonium
impedientem. Vnum, ut patrīus in toto Cate-
chismo teneat. Alterum, ut qui infantis perfo-
nam gerit respondeat ad fidēi interrogata, dum
Sacerdos rogat, an credit: Quare sicut in Ba-
ptismo hæc cognatio spiritualis perfecta con-
trahitur per elevationem pueri de Sacro Fon-
te: ita in Catechismo per tentionem pueri, &
professionem fidei nomine infantis factam.
Non tamen ideo mei Galparis Hurtado sen-
tentiam omnino reiſco: probabiliter enim po-
test sustinēti, cum praecepimus officium patrīi
in Catechismo sit infantis nomine fidem pro-
fiteri.

DVBIVM

DVBIVM CLI

An hoc Catechismi impedimentum per Tridentinum sublatum omnino?

⁶¹¹
Cerum pra-

Onstat, cognitione hanc imperfectam ex Catechismo ortam saltem restrictam esse à Tridentino / eis. 24. cap. 2. ad gradum pri-
num ad quem eo decreto Concilij cognatio ex Baptismo orta dirimens matrimonium est
contracta. Quamvis enim nulla in eo mentio fiat Catechismi, at cum Baptiso cognatio
menstrua sit eius, qua ex Catechismo oritur, &
ex illa gradus in hac sumuntur, ut probat
Sanchez citandus, num. 6.) Iatis est, cognitionem
Baptismi restrictam esse, ut eodem quoque
pacto Catechismi cognitione restricta cen-
seatur. Difficultas autem eo pertinet, num id
Catechismi impedimentum impediens matri-
monium sit omnino sublatum?

⁶¹²
Non est om-
nia subla-
tum.

Non est omnino sublatum, sed adhuc per-
manet. Quia intentio legis ex præfatione col-
ligitur, per illamque tollitur legis incertitudo,
ac eius dispositio manifestatur, ut multis rela-
tis, probat Tiraquell. tract. Cessante causa, limit.
1. num. 6. At si præfationem decreti Tridentini
attendas, manifestè solam cognitionem di-
rimentem matrimonium restringere voluit,
ibi: Do et experientia, propter multitudinem pro-
hibitionum multoties in casibus prohibiti contrahiri
matrimonia ignoranter, in quibus non sine ma-
gno peccato perseveratur, vel ea non sine magno
scandalio dirimuntur. Qua rationes præfationis
nullatenus habent locum in cognitione spiri-
tuale solùm impidente, qualis est Catechismi.
Nam cum matrimonium validum sit, nec id
dirimere oportet, nec in eo cum peccato per-
severatur. Sic Palac. in 4. dif. 42. d. vnic. Barth.
à Ledefin dub. 4. Valent. d. 10. quaff. 5. punct. 4.
Rebell. lib. 3. quaff. 18. num. 10. Candid. dif. quis.
28. art. 16. dub. 1. Tolet. lib. 7. sum. cap. 14. Lopez
part. 1. Instruct. de matrimon. cap. 6. impediment.
4. Vega. tom. 2. sum. capie. 5. cap. 3. Sanchez vero citandus, afferit valde esse pro-
babile.

⁶¹³
Est sublatum
omnino.

Omnino sublatum est per Tridentinum
hoc Catechismi impedimentum. Quia numer-
atis in eo decreto personis, inter quas cognatio
spiritualis contrahitur, per Baptismum, per
Confirmationem, & iure antiquo circa hoc
correcto. Sic concludit: *Omnibus inter alias
personas huius spiritualis cognitionis impedi-
mentis omnino sublatis. Esi obicias, intelligi de co-
gnatione spirituali contracta per Baptismum,*
vel Confirmationem: obstat illius Capitis prin-
cipium, ubi ait Concilium, se velle multitudinem
prohibitionum restringere, ut vitentur
incommoda: & statim subdit. Volens itaque San-
cta Synodus hunc incommodo prouidere; & a co-
gnationis spiritualis impedimento incipiens, sta-
tuit. Vbi generaliter de cognitione spirituali
loquitur: & statim præscribit inter quas perso-
nas contrahatur: ac in fine concludit, inter nullas
alias personas contrahi. Vere ergo inten-

dit, cognitionis spiritualis impedimentum om-
nino auferre præter calus ibi expressos, inter
quos Catechismus minime annumeratur. Ita
Sanchez lib. 7. d. 10. num. 12. Henriquez lib. 2.
cap. 15. num. 4. & lib. 12. cap. 11. num. 1. Sà verb.
Impedimentum divim. num. 4. Bonac. quaff. 3.
de impedim. punct. 14. num. 6. Filliuc. tract. 10. p. 1.
cap. 9. num. 27. 3. Reginald. lib. 11. num. 190. Dia-
na part. 3. tractat. 4. resolut. 260. Villalob. tract.
14. diffic. 2. numer. 5. citans Barthol. de Ledefin.
Coninch. disput. 3. dub. 3. numer. 24. Basil. libr.
6. cap. 11. numer. 3. Huriad. dub. 25. diffic. 1. nu-
mer. 4.

Hanc sententiam probabiliorem esse reor.
Quia Pius V. motu proprio edito anno 1566. ⁶¹⁶
Kalend. Decemb. declarans Tridentini de-
cretum, ait, non esse à precisis illius verbis re-
cedendum. Cum ergo Concilium generaliter
dicat, inter nullas alias personas eam contrahi
cognitionem quam inibz expressas: cen-
denum est, cognitionem Catechismi, cuius men-
tio ibi minime fit, omnino esse sublatam. Ad-
do, ita declarasse Cardinalium Congregatio-
nem, Auctore Farinacio ad Tridentin. / sef. 24.
cap. Secund. Ino Rebell. in append. ad l. 4.
num. 88. aliam Cardinalium afferat declaratio-
nem: Nulla, (inquit Sacra Congregatio) cogni-
tio spiritualis contrahitur nisi inter personas,
qua nominantur in hoc decreto.

DVBIVM CLI.

An impedimentum impediens votum casti-
tatis, aut Religionis dirimat mar-
rimonium, quando vtique
contrahens eo voto li-
gatus est?

C ertum est, votum simplex castitatis, vel ⁶¹⁷
Religionis impediens, ut matrimonium li- ⁶¹⁸
cite ineatur, non tamen initium dirimere. Quia ^{mali.}
id habetur cap. Consulnit, & cap. vnic. de voto,
in 6. Cuius ea est ratio quod votum simplex
non corporis traditionem, sed solam promis-
sionem importet: unde verum dominum apud
vouentem manet. Ea est autem natura promis-
sionis, ut impedit licitam dominij translatio-
nen rei promissae in alterum, vi potest quæ est
contra fidem præstata: tamē eam irritam
non reddat, vi potest quæ a vero domino est fa-
cta. Quæsierim autem, an votum huiusmodi
non solūm impediens, sed & dirimat matrimo-
nium, quando contrahens vtique eo est voto
ligatus?

Dicitur quidem, Quia tunc est vlus matri-
monii vtique interdictus: ergo inter illos mi- ⁶¹⁸
nimè potest validum matrimonium cohorte-
re. Sic Gloss. cap. Si quis votum, statim in princi-
pio, 27. quaff. 1.

Minime dirimit. Quia vtique, non obstan-
te eo voto, potest dominum sui corporis vali-
de transferre: & semel eo translato, (illucite
quidem) licet newer potest petere, ac reddere
tenebitur. Ita Asten. sum. part. 2. libr. 8. titul. 6.
art. 1. vnic. quaff. 7. Rosel. ver. Impedimentum,
impedim. 4. num. 6. Angelus ver. Matrimonium.
⁶¹⁹

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 277

3. imped. 5. n. 5. Sylvest. v. Matrimonium, 7 qu. 5.
dubo 6. Tabiena v. Impedimentum, imped. 2. q. 6.
n. 7. Nauar. sum c. 2. n. 7. Veracr. p. 1. spec. a. 1. 5.
dub. 3. Sanch. l. 7. d. 11. n. 10. Hurtad. d. 1. 5. diffe. 1.
Bonac. q. 1. pun. 1. 4. n. 7. Torres p. 2. sum. cap. 11. 2.
dub. 1.

tis se deuiniciat, aut antea deuinxit, & solet à Pontifice dispensationem impetrare, nec illi conceditur, nisi rigidissima iniuncta commutatione N&c credo, (cum Sancio loquitur libr. 4. sum. cap. 8. num. 10.) virum aliquem doctum, & pium auctum fuisse, hunc ab ea obligatione eximere.

D V B I V M C L I I I .

An mortaliter delinquit, qui habent castitatis votum, & rogantem non posse maritionem valide inire, posse respondet?

D V B I V M C L I I .

An Votum castitatis Religionis, vel non
nubendi emissum ab eo, cui satius
est ob animi salutem coniugium ini-
re: validum sit, & impedit matrimonium?

Habenti castitatis votum, & roganti, num possis eo adstrictus matrimonium inire? 624 Mortaliter respondendum est, eum non posse. At ulterius delinquatur. instanti, an contractum valeat deneganda est responso. Quia si respondeatur, inuididem esse, erit mendacium. cum votum castitatis sit impedimentum solummodo impediens: si autem esse validum, occasio inendi matrimonium cum peccato lethali exhibebitur: atque ita respondens eadem culpa lethali inficietur. Sic Hostiens. sum. tit. de voto, §. Quot sunt species votorum, n. 5. Alberic. in Distion. it. I. v. Impedimentum, 4. Astens. sum. p. 2. l. 8. tit. 6. a. vni. 6. 9. Greg. Lop. l. 2. v. Tantenuo, tit. 8. p. 1. Gaëta repetit. cap. Ad limita, 30. q. 1. §. 4. n. 3. 1. Vega. tom. 2. c. 12. 9. ca. 13. Tabie. v. Impedimentum, imped. 2. q. 5. n. 9. dicens, hanc sententiam esse tuitorem. D. Antonius. p. titul. 1. c. 16. §. 1.

Mortalitet non delinquit, qui rogantem id, respondet, valide posse matrimonium iniri. 625 delinquatur mortaliter. Quia cum veritas propaletur, factumque debite grauetur explicando, id esse culpam lethalem ob impidiens impedimentum: non est occasio ruina data, sed accepta. Nil enim propontitur, quod suapte naturae ad peccatum prouocet. Alias similiter delinquerent, eandem delinquenti occasionem offerentes Doctores, qui ita scriptam reliqueruissent materna lingua, que ab omnibus calleri ponebant. Ita Sanch. l. 7. d. 11. n. 12. Abul. ad c. 30. Num. q. 6. Angel. v. Matrimonium, 2. imped. 5. Matienzo l. 3. recopil. tit. 1. glof. 1. n. 15. 2. Manu. tom. 1. sum. cap. 24. nn. 3. Gutierrez. de matr. c. 8. 5. n. 5. Coninch. d. 30. num. 3. 2. Reginal. lib. 31. num. 186. Bonac. qu. 3. de matr. punct. 14. num. 8.

Ego quidem affirmo oportere, ut interrogans prudenter illudatur. Quia lex charitatis non solum praescribit, ne prebeat, 626 Quis gressum fit hoc in causa expedita. sed etiam proximum in quantum possumus, auertamus. Deinde nullam esse scandali culpam, seu occasionis peccandi datam, veritatem respondere, dicendo peccate mortaliter qui votum simplici castitatis adstrictus matrimonium init, sed huiusmodi contractum esse validum, ob prefatam rationem. Fateor tamen adesse posse peccatum incaute responseonis. Ut si quis videat fragilem interrogare, qui vera doctrina est abulurus ad inendi cum lethali sacrilegio coniugium: potestque commode canta response, certata veritate, absque mendacio interrogantem eludere, peccabit quidem imprudenter. Ezeb. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

Aa &

621 Non est validum, sed reddit casum dilapsabilem. Nam cum materie votorum castitatis, aut Religionis sit res gravissima, & admodum Deo grata, ac subinde magnum in eorum violatione periculum subit: non cuiuscumque iudicio quantumvis moraliter certo relinquendum est, a votenti, omnibus consideratis, expedientius sit matrimonium: sed authoritas superioris dispensantis est expectanda. Ita Sanchez libr. 7. dub. 11. numer. 9. Basil. libr. 6. capit. 12. numer. 2. Suan. libr. 4. de voto, capit. 19. num. 9. doctrinam esse communem Diana, apud Leandr. tr. 9. d. 3. qu. 1.

622 Non dubium primam sententiam fortissimis fundamentis fulcit, & speculativa intentum persuaderet. At practice minime sustinetem. Itaque iudico, valere huiusmodi vota emissa ab eo, qui carnis tentaminibus agitatus frequenteribus foedatur illecebris ante voti emissionem, & a fortiori, quando haec superuenient, iam emissio, & matrimonium impedit. Duxor, quia oppositum afferere video esse contra vnum Ecclesiae. Quantumvis enim quis carnis illecebris diuexetur, & incontinentis sit, si voto castitatis.

Ezeb. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

& minus cautè se habēs, propalans veritatem. Attamen nunquam hæc culpa limites venialis excedet, nisi in respondentे grauis ad sit malitia; quippe qui tali tempore, ac fōrā responder, ut alter meritò credat eum velle, vt, voto postposito, contrahat matrimonium: ac proinde respondendi modus sit quædam tacita induc̄tio. Racio autem cur citra hunc euentum non sit culpæ lethali tribuenda responsio ea est: quod præceptum charitatis non ita stricto rigore obligat, ad tantam circumpeitionē habendam, quæ non modicam prudentiam desiderat: nec facile tam prudens inuenietur, qui subito interrogatus, possit commode tacita veritate, & fugato mendacio, rogitantem eludere. Taceret autem omnino, non expedit. Quia interrogatus tanquam inurbanus iudicabitur, interrogatē offendit, nec levē suspicione in eo tacita veritas ingenerabit. Sunt iudico fore, respondere, gravissimum sacrilegij crimē esse violati voti, & ex huiusmodi piaculo matrimonio infelices admodum exitos, & Dei supplicia grauiora posse optimo iure timeri.

CAP V T XXXV.

Circa impedimenta impediencia, quæ
ortum habent ex criminē.

DVBIVM CLV.

An incestus viri cum uxoris consan-
guinis, quo im̄edi⁹: etiam
dirimat matrimo-
nium?

Ex septem piaculis impeditibus matrimoniorum, primum memoratur Incestus. Non solum fornicatio alterius cum consanguinea fias vel alterius coniugis, hoc est affici in grado prohibito. Ratio autem huius impediti opime assignatur à Caetano 2.2.q. 54.a.9 Quia talis incestus habet ex propria ratione impedire exactionem debiti a coniuge, eo quod inde coniugis efficiatur affines: & quia incestus non venitus est coniugem sibi facere affinem, ac plenum coniugij usum impedit: ideo punitur in ipso matrimonio, contra quod delicit: & interdicit sibi alio matrimonium cum quacunque alia persona contrahere. Questio igitur est, num incestus non solum impedit, sed & dirimit matrimonium?

Non solum impedit, sed & dirimit. Quia tempore Nicolai I. duo Concilia Metense scilicet, & Aquisgranense Lotharium Re-impati, id gem à vinculo matrimonij cum Theutbergi & dirimunt contracti liberum declararunt; eo quod illam ante matrimonium se cum Lotharij fratre dicerent commiscuisse. Sic quidam, quos, tacito nomine, refert, nec improbat Gloss. cap. Si quis cum duabus, vtrb. P. penitentiam 33. quæst. 2.

Incestus admissus à virorum consanguineis vxoris impedit, non vero dirimit matrimonium. Quia id constat ex c.1. &c ex c. Transmiss. non dicitur de eo, qui cognos. consang. vbi tali incestuoso matrimonium interdicatur. Cum tamen nil addatur, quod ipsum contra prohibitionem initium irritari denotet, non erit irritum iuxta Regulam traditam à Sancio l.7.d.2. num. 10. Ita ipse Sanch. d. 5.n.1. Basili. l.6.c.13.n.4. Et 5.& vniuersi Doctores.

Primam sententiam nullus Doctor non contradicit, referentes hoc impedimentum inter-

ESCC
Theo.
Tom.
E

627
Non iust.

M Inimic⁹ licet. Quia peccat ille matrimonium contrahens ad vitandum illud matrimonium frequentis impudicitia malum ergo, & is, qui consult facere minus, quantumvis parato ad maius admittendum. Nam quoad peccatum attinet, nil interest inter consilium, & executionem si omnibus pensatis, uno, & eodem modo se habet obiectum peccati ad consilium, & executionem. Quod hic contingit: nam omnibus pensatis alter gerit, quod hic consult faciendum. Certècum comparatiū non tollat postulū, qui consulit minus malum, vere malum consulit. Sic Gabr. in 4. diſt. 15. q. 11. a. 3. dub. 14. Caiet. 2. 2. q. 78. a. 4. notab. 3. Sylvest. ver. Matrimonium. 7. q. 5. diſt. 9. Valent. 2. 2. d. 5. q. 2. 1. punct. 4. Sà v. Pecatum. 8. quamvis subobligato loquatur.

Licet quidem, si eo voto ligatus ita luxurie consilio adhaeret, nec dispensationem petere vellet, nec à piaculis resiliere. Quia proximus per hoc consilium minimè ad peccandum inducitur. Cum enim ille maius peccatum patrare apud se firmiter statuerit, solū ad id inducitur, atque ed consilium pertinet, vt peccatum minuat, & à parte culpæ desistat: quod sanum prorsus est consilium: sicut si volenter, & decidere, consulerem, ne homicidij reus esset. Quod si alter acquiesceret nolit, nisi minori male executioni mandato, suæ culpæ, & non consulens est adscribendum. Ita Angel. v. Matrimonium 3. imped. 5. Sylvest. v. Vtura. 7. q. 1. Armil. v. 7. grannus. n. vni. Sotus in c. 3. ad Roman. Nauar. sum. c. 1. 4. n. 40. Verac. p. 1. spee. a. 15. dub. 9. 1. & alij plures, quos refert, ac sequitur Sanch. l. 7. d. 11. num. 15.

628
Lice quidem
Cum hu opī-
nor.

Ego existimo probabilius esse, homini, qui tenetur castitatis voto, parato plura peccata

Sect. II. Dubia De Impedimentis. 279

634 inter solam impeditia: quod nullus reperiatur textus, qui id esse dirimens decernat. Vnde altero eam sententiam omnino esse fallam, nec sustiner posse, quia Concilium Romanum IIII. sub Nicolao I. prefata duo Concilia, seu verius dicam concilia, ab reprobavit.

D V B I V M C L V I .

An impedimentum incestus oriatur, ex coniunctione cum consanguineis coniugis ultra secundum gradum?

635 **V**tr, qui scienter perpetrat incestum cum consanguinea vxoris usque ad quartum gradum: & vxor, quae copulam gerit cum consanguineo viro usque ad quartum gradum, non potest, mortuo altero coniuge matrimonium contrahere, quanquam incestus sit occultus. Quia sic iure deciditur. Sic Tolet. sum. lib. 7. cap. 15. num. 2. Asten. part. 1. sum. l. 8. tit. 20. a. 1. Gutier. l. 1. q. Canon. c. 2. num. 5. Bonacim. q. 3. pun. 1. 4. num. 10.

Hoc impedimentum non oritur ex incestu sibi extendi, habito cum consanguineis vxoris ultra secundum gradum. Quia Tridentinum *eff. 24. cap. 4.* usque gradum refrinxit affinitatem ex fornicatione ortam ad secundum gradum: vnde ex copula cum consanguineis coniugis circa secundum gradum non oritur haec affinitas cum altero coniuge, quae est huius impedimenti causa: ideo hoc impedimentum est quoque restrictum, & hodie non oritur nisi ex incestu cum consanguineis coniugis intra secundum gradum. Ita Sanchez l. 7. d. 15. n. 4. Quand. in 4. di. 7. 41. d. vni. proposit. 7. Sa verb. *Matrimonium, ubi de imped. tantum impedit. num. 7.* Viuald. *Candelab. p. 1. ubi de matrim. num. 2. 69.* Basili. lib. 6. cap. 13. num. 6. & alij.

636 **F**atetur hoc impedimentum commune iure. *Ita impedit. non cum proprie. consanguineis intra secundum gradum.* At hodie ex iure speciali Tridentini ultra secundum non progreditur. Vnde non possum non mirari, viros doctissimos aliter sensisse, cum post Tridentinum scripserint. Nisi dicamus, Toletum, & Bonacimam id ex iure communii tantum assuisse. At non omnino tener excusat, cum ante Tridentinum etiam Alexander III. in append. *Lateran. part. 6. cap. 15. & part. 12. c. 1.* idem decreuerit.

D V B I V M C L V I I .

An hoc impedimentum oriatur, ex incestu cum propriis consanguineis intra secundum gradum?

637 **N**on oritur. Quia textus id impedimentum statuentes non loquuntur expresse de incestu cum consanguineis propriis. At cum hac pena sit, restringi debet. Sic D. Tho. in 4. dit. 34. q. vni. art. 5. in folio ad argum. Richard. ibi. art. 4. q. 2. ad 1. Turrecr. cap. *Quodam cum fratre, 32. queſt. 7. num. 2.* D. Antonin. par. 3. tit. 1. Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

cap. 16. §. 4. Rosel. v. *Impedimentum, impedimentum. 8.* num. 18. Sylvest. Caſet. Veracr. Celaia. Tolet. Viuald & alij. quos refert, & sequitur Sanchez l. 7. d. 15. n. 16.

Oritur quidem. Quia praeterquam quod id videtur clare deduci, ex cap. de incestu 35. quaſt. 3. *Oritur quidem.*

*cap. Si quis et iduam, 3. 1. queſt. 7. cap. si duo, 35. queſt. 6. Stylus Curiae seruat, dum dispensat cum consanguineis inter se reis incestus, ut ineant matrimonium, addere clausulam, ut altero eorum defuncto, superstes non contrahat aliud matrimonium. Ergo censet, enim incestum esse impedimentum. Et quia si incestus cum affinis, nullo substanti matrimonio, impedimentum est, (vt *Dnb. 156. vidimus*,) cur id negandum erit de incestu cum consanguineis, qui est peior? Ita Basili. lib. 6. cap. 13. num. 10. Nanar. sum. cap. 2. 1. num. 74. Sotus in 4. di. 7. 37. queſt. vni. art. 1. p. 7. 1. conclus. Manuel. tom. 1. sum. cap. 2. 29. conclus. numer. 3. Vega. tom. 2. sum. cap. 5. casu 3. & alij plures apud Sancium, num. 15. qui hanc sententiam dicit valde esse probabilem.*

Ego tam cum ipso primam iudico probabilem. Quia licet hic incestus sit in se gravior, at non ita offendit matrimonium, cum ex illo non pullulet affinitas, nec impedimentum vici matrimonij. At si incestus cum consanguineis propriis, qui peior est, & tamen hoc impedimentum non producit, sicut cum consanguineis vxoris incestus: inde est, quod incestus non tam est impedimentum ratione culpa, quam ratione affinitatis ab ipso ortæ, quæ ex solo incestu cum consanguineis coniugis oritur.

D V B I V M C L V I I I .

An impediat matrimonium incestus cum coniugis consanguineis?

639 **N**on impedit, si incestus mortuo iam coniuge, perpetretur. Quia non tam graniter videtur laesam esse affinitatem, ac si viuente coniuge incestus existet. Sic, fundamento nullo indicato, *Sotus in 4. di. 7. 37. queſt. vni. art. 1. Cordub. in queſt. ionar. libr. 1. queſt. 12. art. 1. Henriquez libr. 12. cap. 1. num. 1. Sa. num. 5. Matrimonium, ubi de impedit. tantum impedit. numer. 7. Vega. tom. 2. sum. capite 5. casu 2. & alij.*

640 **I**mpebit, licet cum consanguineis defuncti coniugis patretur. Quia nihil refert siue viuo, siue vita functo coniuge incestus admittitur: est enim textus expressius id decidens, quando vxore defuncta est incestus admissus est, *cap. Transmis. de eo, qui cognovit consanguineum. Ita Petr. de Ledesim queſt. 5. 8. art. 4. dub. 1. Basili. 6. capit. 13. numer. 7. Paludan. in 4. di. 7. 34. queſt. 1. queſt. 1. art. 1. conclus. 2. Supplement. Gabriel. ibi, queſt. vni. art. 1. Gaeta, Sarmient. Quand. quos refert, ac sequitur Sanchez l. 7. d. 15. num. 14.*

641 Existimo, ad hoc impedimentum incurandum, nihil referre, an adulterium enim adulterio reperiatur, necne. Ceterum cum videam primæ sententie Doctores nullum fundamentum indicere,

Hoc longe prehabiliter.

A a 2 sed

280 Theologie Moralis, Lib XXVII.

sed iudicium suum sine adhibita ratione proferre, haec sententiam longe esse probabilem existimo.

DVBIVM CLIX.

An ut incestus matrimonium impedit, debeat necessariò esse publicus?

Debet esse publicus, si enim occultus sit, inde impedimentum aliquod non conserget. Quia id expresse definit Alexander III. in append. Lateran. p. 12. c. 1. 5. & 7. & p. 50 c. 4. Cuius verba refert Basil. adiiciens contrariant sententiam esse contra manifestas Pontificum decisiones Sic ipse l. 6. c. 3. n. 9. Angel. v. Incestus, n. 4. Sà v. Matrimonium, ubi de impedimento, impedito r. 7. Ludo Lopp. p. 1 Instr. c. 296. Abbas c. Literis n. 2. Sylvestr. v. Luxuria, q. 4. dictio 1. Sotus in 4. i. 37. q. 2. n. 1.

Non debet necessariò esse publicus, vt matrimonium impedit. Quia oppositum nulliore probatur. Ita Sanchez. l. 7. d. 15. n. 13. Glos. ad c. Qui dormierit, v. Neuram. 3. q. 7. Castro l. 2. de leg. p. 1. 5. Gutier. l. 1. q. Canon. n. 8. Bonac. qn. 3. nr. 14. num. 9. Rebel. p. 2. l. 3. q. 18. num. 9. & alij.

Hanc eligo sententiam. Quia cum incestus sit eius natura, vt semper occulte committatur, raro esset locus huic impedimento. Et quidem abnego hanc sententiam esse contra manifestas Pontificum decisiones, quas tot tam disertissimi Doctores praesertim P. Sanchez minime legerunt.

DVBIVM CLX.

Raptus sponsæ. An impedimentum raptus sponsæ incurat, qui sponsam solum de futuro rapt?

Raptus alienæ sponsæ ad eum impedit matrimonium, vt raptor nec cum raptæ, nec cum quacumque alia matrimonium possit inire, licet cum hac contractum non dirimatur. c. Statutum, 27. q. 2. Sed num hic textus intelligatur de raptore solius sponsæ de presenti, an etiam de futuro quæstio est.

Incurrit quidem. Certe impedimentum hoc incurrit, qui sponsam solum de futuro abripit. Quia haec propriè sponsæ nomine intelligitur de sponsata enim de presenti potius vxor quam sponsa vocatur. Sic Bonac. q. 3. pun. 14. n. 13. Gutier. de matr. c. 86. n. 5. Coninch. & Nauar. citati à Bonacina. Rebel. p. 2. l. 3. q. 18. n. 7. fatus: qui alienam sive virgo, sive corrupta sit, sponsam per verba de futuro rapt, in prænam criminis prohibetur non solum eandem ducere prohibitione dirimente: sed etiam quamcumque aliam, cum qua tamen non dirimetur matrimonium. Sic ille. Candid. q. 2. 8. a. 16.

Non incurrit hoc impedimentum qui sponsam solum de futuro rapt, sed qui sponsam arripit de presenti, id est alienam vxorem. Quia cum haec lex sit penalitas, & odiofa extendi non debet ad rapientem sponsam de futuro. Ita

Sanch. l. 7. d. 11. n. 4. Palud. in 4. dist. 1. 4. q. 1. a. 2. n. 13. explicans hoc impedimentum, atque vxoris aliena. Basil. l. 6. c. 14. n. 7. dicens oppositam sententiam nullum habere fundamentum. Leand. 11. 9. d. 23. q. 2. de impedimento raptus.

Hoc verius existimo, ductus ratione huius impedimenti expressa à Soto in 4. dist. 37. q. 1. art. 1. ibi: quod qui alienum matrimonium perturbare aulus est, iure proprij contrahendi meritò priuet: vt in quo deliquerit, puniatur. Quæ quidem ratio solùm videtur de raptore alieno de presenti, id est, de vxore intelligi posse. Habebit autem locum hoc impedimentum sive sponsa illa sit virgo, sive corrupta, hoc est sive matrimonium sit consummatum, sive ratum solūmodo: cum in utroque cala matrimonio irrogetur iniuria.

DVBIVM CLXI.

An impedimentum uxoricidij incurat, nisi malum qui uxorem in flagranti adulterio delicto deprehensam proprijs intererit auctoritatibus?

Ispatatio hæc de vxoris, aut viri interfessione non est, cum sit animo ad aliud matrimonium transeundi gesta. Hec enim statim cuestio ad impedimentum Criminis, quod matrimonium dirimit, pertinetudo quo supra. Procedit ergo, quando alia subest causa, nempe iure, o lito, vindicione, adulterio. Quæsiem itaque, an marius uxorem encans proprijs auctoritatibus, cum eam in adulterio deprehendit uxoricidij impedimentum impediens coniugium aliud incurat?

Non incurrit quidem. Quia hujusmodi intercessio a lege, licet non sine culpa, permititur. Sic Palud. in 4. dist. 14. q. 1. a. 2. n. 13. Gaëta repetit. c. Ad limina. 30. q. 1. §. 4. nn. 295. Sà sum. v. Matrimonium, ubi de impedimento non dirimus. Bonac. q. 3. pun. 14. n. 16.

Incurrit proculdubio. Quia quamvis leges id impune permittantur ius Canonicum, incunabula culpam mortalem in ea occisione reportant, eam minime permitit, sed vindicat, decernens, ne vir aliam docere valeret vxorem. Id manifeste deciditur. c. Quicunque, quod est Pij Pontif. ibi: quicunque propriam vxorem absque lege, & sive causa, & certa probatione interficerit, aliamque duxerit vxorem, publicam agat penitenciam. Vbi particula, & certa probatione, id aperte denotat. Ita D. Thom. in 4. dist. 37. q. 2. a. 2. D. Bonaven. ibi. a. 2. q. 3. Durand. q. 2. a. 2. n. 6. Palud. sibi contrarium q. 2. art. 2. n. 9. Manu. som. 1. sum. c. 229. n. 4. Vega. D. Antonin. Sotus. Rainieri. Turreci. Palac. Barth. à Ledesma. Vinald. & alij, quos refert, ac sequitur Sanchez lib. 7. d. 16. num. 2. Basil. lib. 6. cap. 14. n. 2. Rebel. libr. 3. question. 18. num. 5. Henriquez libr. 12. capit. 2. numer. 1. capite 14. numer. 70. 2.

DVBIVM

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 281

DUBIVM CLXII.

*An vxoriciū impedimentum vir incurrat casu,
quo vxorem autoritate Iudicis adulteram
enecet?*

654 Profectō quia maior est communiter viro-
rum ad vxoriciū audacia quam feminarum
ad viricidū: ad virorum audaciam cohiben-
dam, ius Canonicum pœnam hanc statuit viro
vxorem necanti, non autem ē contra vxori vi-
rum interficieni. Nefas enim duxit, vel de im-
mani huicmodi criminis gerere mentio-
ne m.

655 **I**ncurrit quidem Quia ius Canonicum indi-
stincte loquuntur, nec tradit adulteram viro
occidentem sed ius Civilis id efficit. Sic Ouand.
in 4. dis. 37. d. 2. vnic.

655 Minime incurrit. Quia impedimentum hoc
inductum est in pœnam criminis vxoriciū:
tunc proflus cuī pa vacat. Quod quidem pro-
bant verba textūs cap. Quicunque, 33. queſt. 2.
ibid. bīque certa probatione. Et clare significa-
nit lex Regia, 1. ritul. 2. part. 4. vbi peccati gra-
uitatem causam esse huius impedimenti afle-
runt. Ita Sors, Vega, Petrus de Soto, Palac.
Henriquez, Barthol. à Ledefm. Vinald. Manuel
Veract. Matienzo, quos citat, & sequitur Rum-
che 1.7. d. 16. n. 4. D. Tho. Basil. Sà, Bonac. quos
affert, & sequitur Leand. tract. 9. d. 23. queſt. 3. de
Vxoriciū.

656 Non audiendus Ouandus, quia certissimum
est, ius Canonicum vxoriciū crimen punire,
in eo autem eventu non adest culpa, quæ puni-
ri valeat. Nec oportet, vt ius Canonicum viro
tradat adulteram sed satis est, id iure Civili dis-
poni, non contradicente Canonico.

DUBIVM CLXIII.

*An incurrat vxoriciū impedimen-
tum vxor, que virum inte-
rimit?*

657 **I**ncurrit quidem. Quia Innocentius cap. 1. de
penit. & remi. num. vnic. llatim in princip. id al-
serit, dum ait, penitentiariū debere præcipi-
re ei interfectori, vt abstineat à matrimonio.
Vbi clare videtur textum intelligere de inter-
fecto coniuncto in penitentia foro, non in
contentioso. Ergo textus ille: Qui Presbyterum
occiderit coniunctus, absque spe coniugii maneat.
Intelligendus de coniuncto in foro penitentia,
non de coniuncto in foro contentioso. Sic Vi-
nald. Candelab. part. 1. vbi de marim. numer. 105.
Henriquez lib. 11. cap. 1. num. 1. Nauat. sum. c. 22.
num. 74.

Non incurrit Quia expresse in eo cap. 1. exi-
gitur, vt coniunctus sit. At in foro penitentia Non incurrit.
nulla est coniunctio: cum eo in foro testes, & ac-
culator externus non adsint, sed ipse met peni-
tens propria sponte crimen fateatur. Ita Hosti.
eo cap. 2. num. vnic. ad verb. Coniunctus Anton. ibi,
num. 6. Abbas num. vnic. Sotus in 4. dis. 37. queſt.
vnic. artic. 1. Palac. dis. 34. dub. 2. Tolet. libr. 7.
cap. 15. num. 6. Sà verb. Matrimonium, vbi de im-
pediment. non dirim. numer. 9. Sanchez lib. 7. d. 6.
num. 9.

Scio, Doctores graves admodum assernisse,
vnam, & alteram illius verbis: Coniunctus exposi-
tionem probabiliter posse sustineri. Quod qui-
dem non abnegans, adhuc existimo desiderati
ad hanc pœnam incurriendam, vt intersector sit
coniunctus in foro contentioso, vbi verere con-
vincuntur.

DUBIVM CLXV.

*An lethaliter semper delinquit, qui cum inter-
dicti Ecclesie, impedimento impediti matri-
monium contrahit?*

658 **V**erum de impedimento criminis ex suscep-
tione filij in Baptismo, aut Confirmatio-
ne ex impedimento penitentia publica, ac co-
iungij cum Moniali apud Doctores controver-
sum inueni, quod per dubia possit deseruire.
Vnde hoc Caput, & præcedens absolute requi-
rensan lethaliter delinquat; qui cum aliquo ex
cunctis memoratis impedimentis impediti-
bus coniugium contrahit? Ac primo rogito
de impedimento interdicti Ecclesie. Quando
alicui interdictur ab Ecclesia ad tēpū aliquod,
matrimonium inire, lethaliter semper delinquit
Aa 3 contra

662 Semper est le-
thaliter.

Non incurrit,

282. Theologie Moralis. Lib. XXVII.

contra illud interdictum contrahens. Quia c. fin. de matrim. contract. contra interdictum Eccl. præcipitur, hunc excommunicari: si sine graui culpa excommunicatio non fertur. Et quidem rem esse grauem, quis non videat? Sic D. Antonin. p. 3. tit. 1. c. 16. Paludan in 4. dist. 34. qu. 1. c. 1. concl. 4. n. 10. Caet. sum. v. Matrimonium. c. Nauar. sum. cap. 22. num. 68. Toletan. l. 7. cap. 14. n. 2. & c. 1. 8. n. 4. Petr. de Ledes. q. 50. a. vni. concl. 4. & alij.

664
Non semper
est lethale.
Ecclesie interdictum init matrimonium. Quia quis dicit esse mortale, quando solum ob diei festi honorem fit prohibitio: aut si causa aliquius impedimenti obieci, & contrahentibus constat falso esse impostum? Ita Sanch. lib. 7. d. 17. n. 1. Sà v. Matrimonium vbi de imped. non dirim. n. 1. referens, aliquos Doctores, sentire, esse culpam lethalem contra interdictum Ecclesie contrahere: alios culpam veniale? & nihil decidit. Videtur tamen Sancio, & mihi, huic posteriori sententiæ adhætere, cum illam posteriori in loco referat.

665
Huiusmodi
Doctoribus.
Hanc sententiam eligo. Non quia Veracruz p. 1. specul. ar. 27. concl. 2. numerat inter impedimenta que vnu abrogata sunt hoc impedimentum. Nullibi enim potest esse huiusmodi consuetudo. Quorsum enim Iulex interdiceret ad tempus matrimonium, dum de impedimentis veritate discutitur, si id præceptum nullas vires obtineret? aut que consuetudo posset inducere, vt nondum ea discussione facta præceptum Superioris iustissimum parui fieret? Sed ideo exissimo priorem sententiam aliquantulum esse temperandam. Non enim semper erit culpa lethalis, contra id interdictum contrahere: sed atq[ue] endenda est causa prohibitionis, & iuxta eam res hæc metienda erit. Vnde caute Petr. de Ledesma non dixit, semper esse peccatum mortale contrahere contra id interdictum Ecclesie: sed aliquando.

DVBIVM CLXVI.

An si impedimenta alia non abierint in consuetudinem: mortale sit affectum illorum aliquo coniugium contrahere?

666
Non est mor-
tale.
Iacet rigor iurius hæc impedimenta sta-
tuentis servet indemniss. Non est mortale
eis impedimentum coniugium inire. Quia non
tanti momenti ab Ecclesia existimantur: quod
testatur superioris stylus, qui transgreditores
minime puniunt. Sic Petr. de Ledes. q. 50. de
mat. a. vni. Tolet. l. 7. c. 18. n. 4. & c. 15. fine, licet
inclinet in eam partem, vt sit mortale: at ali-
quantulum dubitat, nec affirmare audet.

667
Mortale est.
Mortale est.
Iacet rigor iurius hæc impedimenta sta-
tuentis servet indemniss. Non est mortale
eis impedimentum coniugium inire. Quia non
tanti momenti ab Ecclesia existimantur: quod
testatur superioris stylus, qui transgreditores
minime puniunt. Sic Petr. de Ledes. q. 50. de
mat. a. vni. Tolet. l. 7. c. 18. n. 4. & c. 15. fine, licet
inclinet in eam partem, vt sit mortale: at ali-
quantulum dubitat, nec affirmare audet.

668
Idem sentio.
Crediderim, solum excusari à mortali, qui
aliquo ex iis impedimentis affectus, init coniugium, quando consuetudo viguit, ne dispen-
satio petatur.

DVBIVM CLXVII.

An valeat, consuetudo contraria, vt a pec-
cato lethali excusat, qui affectus ali-
quo impedimento impedienti
init matrimonium?

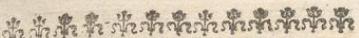
Non valer huicmodi contraria consuetu-
do, nisi constet, Episcopos, id diu scienter
diffimulasse. Quia consuetudo vires non habet
ad legem abrogandam, nisi scita sit à Princi-
pe. Sic Palud in 4. dist. 34. q. 1. a. 2. n. 14. D. Anto-
nin. p. 3. tit. 1. c. 16. §. 4. Rotel. v. Impedimentum im-
ped. 8. Sylv. v. Matrimonium. 7. quæst. 6. dicto 2.
Nauar. sum. Hisp. c. 22. n. 2.

Valeat huicmodi contraria consuetudo, ad
excusandum à peccato, vbi obtinuit, ne super *Palud quidem*
huiusmodi impeditis dispensatio peratur. Quia
Ecclesia id patiens confutetur dispensare. Ita
Caet. sum. v. Matrimonium. c. 1. Armil. v. Mari-
monium. n. 6. o. Petr. de Soto leel. 14. de mat. §. pe-
nalt. Sotus in 4. dist. 37. q. vni. a. 1. Barth. à Ledes.
dub. 59. Ludou. Lop. p. 1. Instr. c. 46.

Certe si consuetudo viguit, vt cum his impe-
dimentis, nulla dispensatione petita, matrimonio
incurat, illud inire prouers vacat à culpa, *quidem*
Quia consuetudo vires habet ad legem Eccle-
siasticam abrogandam, (c. fin. de consuetud.) que
sola hæc impedimenta induxit: & ea consuetu-
do ab omni culpa excusat, cum legem abro-
gar, qua culpa inducenda ob eius transgres-
sionem, causa erat. Non vero desideratur Pri-
latorum scientia, vt ea consuetudo vires obti-
neat aduersus hæc impedimenta, & hodie li-
beret à culpa contrahentem cum illis absque
dispensatione. Quia nunquam ea scientia desi-
deratur, quamvis sit circa Sacramentalia, &
textus dicit: *Non obstante quacumque consuetu-*
dine, ut doce probat Sanch. l. 7. d. 4. num. 14. Ne-
dum vbi ea verba non adiiciuntur: vt contin-
git in textibus hæc impedimenta præscribenti-
bus Profecto iam diu ea consuetudo inualuit,
vt affectus aliquo ex his impedimentis, mini-
mæ petita dispensatione, matrimonio incurat.
Quod inde constat, quia Doctores antiqui, ac
Neoterici, & sane doctissimi, qui in diuersis or-
bis partibus scripsere, ac versati sunt, eam con-
suetudinem legitime præscripsum esse testan-
tur, concilii, ac coniuentibus Prelatis, (quam-
vis hoc non desideretur, vt dixi,) & præterim
Nauar. qui varias Regiones longe inter se
diffitas peragravit, ac centesimum lue annum
feliciter complevit, semper studiis intenissime
vacans, ac vndique circa conscientia quæstio-
nes consultus: qui quidem affirmit sum. Lat.
c. 2. n. 75. loquutus de incesto, & n. 85. locutus
de aliis impedimentis, se in tanta ætate nec
vidisse, nec audisse peri dispensationem, cum
diu apud Romanam Urbe moratus fuisset:
vnde concludit eam consuetudinem præci-
pissee, ne sit dispensatio necessaria. Ex his de-
duco, nullius culpa reos esse, qui affecti aliquo
ex his impedimentis, matrimonium absque dis-
pensatione ineunt.

CAPUT

Sect. II. Dubia De Impedimentis. 283

CAPVT XXVI.

Circa Impedimentorum Dispensationem.

D V B I V M CLXVIII.

An Pontifex possit in impedimentis iure
diuino & naturali matrimonium
d'imentibus aliquando
dispensare?

672
p. 112. art. 2. quod.
DO TEST aliquando in speciali
casu dispensare. Potest namque
casus occurrere, in quo ob bo-
num Regni expediat, ut soror
fratri nubat contra iuris natura-
lis prohibitionem. Sic Millis in suo repertor.
Ist. D. num. 1. verb. Dispensatio. v. Dispensare po-
test Papa. Hieron. Paulus & Loazes apud San-
chez lib. 8. d. 6. nu. 5. Angel. v. Matrimonium. 3.
impedimentum. 18. num. 2. Borgasi de irr. gular. part.
6. titul. de spon. al. num. 5. Henr. l. 1. cap. 9. nu.
3. & cap. 1. num. 1. Vbi ait, de iure naturae esse
irritum matrimonium inter annum & nepotem:
at posse Pontificem ex magna causa dispensare.
Et Sylvest. ac Petr. de Soto id videntur
sentire, cum oppositam sententiam vocent
probabiliorum.

673
Nunquam
p. 112.
Nunquam potest, nisi in casu voti solem-
nis Religiosorum (de quo inferius.) Quia quā-
vis Deus praeuerdit, posse occurtere casus, in
quibus ratione confusa ac expeditior dis-
pensatio est: at præponderat huic bono in-
victibilis illarum legum custodia, ne aperta
dispensandi via, passim in illis dispensaretur: ex
qua dispensationis spe grauissima insurgetur
incommoda. Certe hoc approbat vsus Eccle-
siae, que in nullo eventu hæc tenus dispensavit,
ut matrimonium parentum cum filiis, aut fra-
trum cum sororibus, vel anorum cum nepti-
bus inceatur. Et si aliquando in coniugio fra-
trum forte dispensatum fuisse legitur, id eue-
nit, quod Pontifex ille dispensans amplexus
fuerit opinionem Doctorum afferentium, solo
iure Pontificio dirimus matrimonium inter
fratres & sorores. Sic Sanchez citat. num. 10,
citans triginta sex Doct. Basili. l. 8. cap. 2. nu.
16. Bonac. ques. 3. pun. 15. numer. 1. Hurtad. d. 26.
diffic. 1. Cornejo d. 7. dub. vltim. Villalob. tr. 1. 4.
diffic. 2. 5.

674
Hoc mihi certissimum. Christum Dominum hanc potestatem
Pontifici impendisse tot incommidis procul-
dabis obnoxiam. Quāvis enim occurrit
posse casus in quo dispensatio in impedimentoo
iure naturali esset expediens bono communio
ac valide necessaria, ut in matrimonio inito
inter fratrem, & sororem. At ex ea dispensan-
di potestate tot fornicationes inter fratres &
sorores consenserent, aut pericula tanti scele-

ris admittendi, ac tanta naturalis indecentia
est in his matrimoniis, vt præpondent hæc
bono, quod sequi posset, ea porcellate dispensandi
in Ecclesia relata: vnde fortasse, quam par
est, dispensationis ad plures aperitur via. Et
ideò Deus omnino circa hæc potestatem dis-
pensandi denegavit: sed tantum facultatem
hæc matrimonia ineundi concessit, ubi lex na-
turalis conseruandi generis humani strictior
vigeret: ut si soli parentes & filii in orbe
essent superstites.

D V B I V M CLXIX.

An possit dari casus, in quo Pontifex va-
leat dispensare, imo præcipere patri,
vt filiam ducat in uxo-
rem?

675
Non potest.
PONO, in mundo superesse solum Pontifi-
cem ac patrem & filiam Non potest Pon-
tifex dispensare, aut præcipere vt pater filiam
ducatur sine expressa Dei concessione. Quia hoc
in casu irrogatur maxima irreuerentia oppo-
sa pietati, aut obseruantæ, cui priuatum cede-
re, aut acquiescere nequit, cum sit opposita
pietati, & non iustitia, cuius damno potest ex
rationabili cauila cedere, & acquiescere. Sic
Merati. de marr. d. 9. secl. 6. Coninch d. 3. 2. n. 14.
Hurtad. d. 18. diff. 3. Perez de matr. d. 38. secl.
3. nu. 11. addens, & si solus pater & filia, vel ma-
ter & filius ex omni hominum gene-
re superessent, non fore licitum in eo casu
matrimonium contrahere, nec Deum posse cal-
lam facultatem concedere; quia illud est aded
intrinsece malum, & à ratione abhorrens non
secus ac mendaciū, vt nulla decenti cau-
sa possit cohonestari.

676
P. potest plana.
Potest Pontifex dispensare, imo iubere pa-
tri vt filiam ducat. Quia malum ordinis infe-
rioris, quale est damnum priuatum irreueren-
tiæ paternæ ex tali coniugio consurgens debet
cedere superioris ordinis bono, vt est conser-
uationis speciei humana. Ita Sanchez lib. 8. d. 6.
num. 10. Basili. l. 7. c. 31. numer. 5. Henriquez l. 12.
cap. 9. Bauni. tom. 1. tratl. 12. de impedimen-
to sanguinis. q. 2. affer. 3. Filliac. tom. 1. tratl. 10. part.
2. cap. 1. num. 168. Caspens. incurſu Theol. tom.
2. tratl. 26. secl. 3. num. 36. Texeda in Theol. mor.
tom. 2. l. 4. tratl. 2. num. 15. Caiet. 2. 1. qu. 54. art.
9. ad 3. Sotus in 4. dist. 40. ques. vni. art. 3. Dia-
na eruditus admodum parte. 8. tratl. 1. re-
sol. 71.

677
Quid sensu
tiam expone.
Scio in hoc casu debere Pontificem secum
in celibatu dispensare, & ducere illius super-
stitis solum patris filiam ducere. Sed posito es-
se ineptum coniugio sumnum Præsumendum, affer.
posse patri ac filio præcipere, vt coniugium
ineant: illique tenentur obedire. Quia si ali-
quando pater potest filio præcipere, vt cer-
tum contrahat matrimonium, & filius obedire
tenetur: quanto iustius poterit Pontifex patri
iubere, vt suam filiam ducat in uxorem ad in-
terioris viuieris commune vitandum in com-
modum: cui cedere debet priuatum irreueren-
tiæ damnum. At huiusmodi in casu Pontifex
non dispensaret, sed declararet, naturale ius

minime obligare, ut aptè meus amicissimus Antonius Diana annotauit. Ut autem in promptu habeas quid Pontifex circa hoc possit, iuxta varias sententias varie sentiendum est. Nam qui docent, iure naturæ esse iritum & descendentes; subinde matrimonium inter quoscumque ascendentes sentiunt in iis gradibus non posse dispensare Pontificem. Et qui tenent, aliquos ex iis gradibus solo iure Pontificio inductos esse; sentiunt consequenter, eos Pontificis subdi dispensationi. Et similiter circa gradus affinitatis, ac reliqua impedimenta opinantur. At cum iuxta meam sententiam ex gradibus consanguinitatis solus primus in linea ascendens, nempe inter parentes & filios: & solus primus in linea transuersa, vt inter fratres & sorores dirimit iure naturæ matrimonium: in his duobus gradibus nequibet Pontifex dispensare: at in reliquis poterit. Et similiter cum in nullo affinitatis gradu etiam linea recta iritetur iure naturæ matrimonium: poterit in omni ei Pontifex dispensare. Præterea cum error personæ dicimat iure naturæ secundum omnes: & impedimentum impotentia, vt probabilius duco: in neutro impedimento potest Pontifex dispensare. At potest in defectu axitis ad coniugium requiri: quia de iure Pontificio est. Itaque ut summatur dicam. Solus nequit Pontifex dispensare in errore personæ, in impotentia, in consanguinitate in primo gradu ascendens, & transuerso.

DVBIVM CLXX.

An solus Pontifex possit in impedimentis iure humano dirimentibus dispensare?

678
Non solus P. o.
fex dispense potest.

Non solus Pontifex dispensare potest. Quia quamvis Legatus nequeat generaliter dispensare in aliquo horum impedimentorum: potest tamen cum aliquibus personis. Sic Gofred. apud. Sanc. citandum. Et quia Episcopus dispensare potest in impedimento cognitionis ortæ ex Baptismo tempore necessitatibus non solemniter collato, dum facilis ad Papam aditus non pateret. Sic Sotus in 4. dist. 4. art. 1. Et quas. 2. art. 2. ait, si cognati legales inueniantur, matrimonium iniuste, & facilimum non pateret ad Pontificem recursus, posse Episcopum dispensare. Ludou Lopez par. 2. Instruc. vbi de matrimon. cap. 5. Sà verb. Matrimonium, vbi de impediment. numer. 6. Et quia si contra impedimentum Publicæ honestatis ex sponsalibus orto aliqui contraxerint, & expeditissimum non sit ad Papam accessus, Episcopus dispensare potest. Sic Ludovic. Lopez citat. cap. ultim. & Sà vbi sup. Et quia iuxta quorundam probabilem opinionem, in dubio, an res dispensatione indigat, potest Episcopus declarare, non desiderari dispensationem: vel ad cautelam dispensare. Sic Sà verb. Dispensatio, numer. 1. Ergo non solus Pontificis est, in impedimentis dispensare.

679
Solus Penti-
fex potest.

Solus Pontifex potest in impedimentis solo Pontificio iure dirimentibus dispensare. Quia

omnia illa sunt iure communi inducta, in quo tanquam in lege Superioris nequeant inferiores ordinari dispensare. cap. Inferior. d. 21. Clement. No Romani. de elec. Ita Tolet. libr. 7. cap. 18. num. 5. Barth. à Ledes. de matrimon. dub. 44. Angel. verb. Matrimonium. 3. impedi. 18. n. 4. Sylvestr. verb. Matrimonium. 6. ques. 6. Sanchez libr. 8. dub. 6. numer. 14. Basil. libr. 8. cap. 13. numer. 1. & alij.

Cum his partem hanc certissimam esse reor. 680
Quia nec Legato Pontificis integrum est in ^{partem hanc} ^{certissimam est} dispensare. Quia Legatus etiam lateri circa dispensationes ea potest solum in Provincia sibi commissa, quæ in sua diocesi potest Episcopus. At hic nec in impedimentoo cognitionis ortæ ex Baptismo tempore necessitatibus non solemniter collato dispensare potest, dum facilissimum non patet ad Pontificem aditus. Quia cum illæ omnia impedita æquæ sint iure Pontificio inducta, & æquæ dirimant matrimonium: nullâ discriminis rationem video eum in aliis impedimentis nequeat Episcopus dispensare, sive ante matrimonium contractum, sive poststat in hoc possit. In casu autem, quo ultimo loco ex P. Emanuele de Sà innuimus, non omnino admittendum esse, quod assertit existimo: sed sic distinguem: si omnino res sit dubia, an interueniat impedimentum, necne nulla opus est dispensatione. Quia in hoc dubio præsumptio est pro libertate ad contrahendum: ac posset tunc Episcopus gratia tollendi scandali, declarare non esse opus dispensatione: vel ad cautelam dispensare. Sed crediderim, hæc non esse veram dispensationem. Et ideo si postea, etiam initio matrimonio, constaret impedimentum dirimenti sineesse, alia Pontificis dispensatio esset requirenda.

DVBIVM CLXXI.

An Episcopus in casu magna necessitatibus possit in impedimentis dirimentibus post contractum matrimonium dispensare?

Minius potest. Quia non potest Episcopus 681
in lege Pontificis, aut Concilij dispensare, quia haec impedimenta statuta sunt. Sic Sotus lib. 1. de inst. question. 7. articul. 3. & in 4. dist. 37. question. unio. articul. 2. Cordu. lib. 1. question. ii. Verac. part. 3. spec. art. 8. Medina. 1. 2. qu. 97. art. 4.

Potest quidem, hisce concurrentibus circumstantiis: vt matrimonium sit publicum, impedimentum occultum, scandulum in separatione nec ad Pontificem aditus pateat, inopia, aut alia causa impidente. Quia quamvis regulariter nequeat Episcopus in lege Pontificis, aut Concilij dispensare: potest tamen in casu urgentis necessitatibus, quando ad Pontificem non patet aditus. Nam Episcopus potest in sua Diocesi quidquid Pontifex in tota Ecclesia, nisi aliquid Pontifex sibi reservet. Quare si Episcopus dispensare nequeat in his impedimentis, inde prouenit, quia Pontifex sibi reseruat: sed non est verisimile in casu tantæ necessitatibus referare: Ergo potest Episcopus. Minorem probo: quia

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 285

quia referatio hæc sit ob charitatem bonam-
que Reipublicæ gubernationem : esset autem
contra charitatem, & suauem gubernationem
Ecclesiæ in calu tante necessitatibus, quando
aliter peccata, & scandala vitari non posse,
manerentque homines remedio desituti, re-
ferationem intelligi. Ergo in eo calu intelli-
genda non est. Ita Navar. sum cap. 22. num. 8. s.
Henriq. l. 2. c. 1. num. 2. San. h. l. 2. d. 40. nu. 3. &
l. 8. d. 9. num. 10. & alij apud ipsum Basil. l. 8. c.
13. a numer. 2. Valsq. l. 2. d. 17. 8. c. 2. num. 16. Re-
bel. p. 1. l. 3. qu. 5. n. 10. Salas de legib. d. 20. f. 27.
num. 25. Riccius praxi decisi. 26. Hurtad. d. 26.
diff. c. num. 6. Diana part. 1. tr. 16. refol. 19. &
p. 3. tr. 4. refol. 18. & part. 8. tr. 1. refol. 78. & 79.
& alij

683 pus dispensare. Ita Sanchez libr. 2. dub. 40.
num. 4.

Hoc vero existimmo, idemque dicendum
affero, quanvis ignoranter contractum sit ma-
trimonium, si solemnitas requisita neglecta
sit, quia expresse id Concilium decernit. Se-
cūs esset, si ignoranter initum sit coniugium,
& ex Ordinarij licentia solemnitates illæ de-
nuntiationum sunt omisæ ; quia tunc non te-
mere contemnuntur, & licet huiusmodi licen-
tiam Ordinarius haud iuste impetraret, & qua-
non est, ob alterius delictum innocentem pu-
niri, Rogabis, quando dicatur mala fides? Re-
pondeo, non satis esse scientiam speculacionum
qua coniugio ex gr. nouit le accessisse ad consan-
guineam eius, cum qua contrahere vult mari-
monium, nisi adhuc eat scientia practica, qua
sciat, inde orti impedimentum ad matrimo-
nium contrahendum. Nec excludetur bona
fides, quamvis procedat ex lata culpa, & igno-
rancia culpabilis, vt tradit Barthol. l. Quod Ner-
ua num. 1. ff. depositi. Quia Tridentinum pe-
tit, vt scienter p. ciuntur, ibi: i quis intra gra-
duis prohibitos scienter matrimonium contrahere
presumpserit. Donec autem decretum aliquod
pertinet, scienter aliquod fieri excusat ignoran-
tia quantumcumque crassa, & lata culpa, quia
vere non dicitur scienter facere, qui ex igno-
rancia crassa facit sed dolus requiriatur. Lege
Sancium citatum.

686
Hoc verum
existimmo

DUBIVM CLXXII.

An desideratur in contrahentibus
bona fides, vt Episcopus in his
casibus valeat dispen-
sare?

684 Non desideratur. Quia dum multi grauis-
simi Doctores dum conditiones requisiti-
tas ad hanc dispensationem explicant, bona
fidei non meninerunt. At si necessaria esset,
haud est verisimile, unum aut alterum Docto-
rem non expressum. Sic Henriquez lib. 12. c.
3. num. 2. liter. X. & O. citans Angelum Sylue-
strum, Tabienam, Arwillam, Narvarum, Ca-
piam, Manuelem, Anonium Gomez, Ludouicu-
m Lopez, Spinum, Antonium Cucchum,
qui quidem alias annotando conditiones,
hanc omnino prætermittere : Ergo non desi-
deratur.

685 Desideratur omnino. Quia Tridentinum
lib. 14. c. 5. fatur: Si quis intra graduis prohibitos
scienter matrimonium contrahere presumpserit,
separatur, & spe dispensationis consequenda ca-
reatusque in eo multo magis locum habeat, qui
non tantum matrimonium contrahere, sed etiam
consummare ausus fuerit. Quod si ignoranter
id fecerit, siquidem solemnitas requisitas in
contrahendo matrimonio neglexerit, eisdem subii-
ciatur penitentia. Non enim dignus est, qui Ecclesia
benignitatem facile experitur, cuius salubria
præcepta facile contempserit. Cum ergo Tri-
dentinum in hoc casu mala fide contrahentes
spe dispensationis consequenda per perpetuo ca-
rete debere, statuat: minime poterit Episco-

An possit Episcopus in caso magnæ ne-
cessitatis dispensare in impedi-
mento dirimenti ante ini-
tum matrimo-
nium?

687 Non potest. Quia si dispensare nequit post
contractum matrimonium vt num. 68. Non potest.
vidimus, huiusmodi enim potestate priuatur
Episcopus circa Pontificum ac Conciliorum
decreta: a fortiori nequibus ante initum con-
iugium. Sic Sotus l. 1. de iust. q. 7. a. Cord. l. 1. qq.
q. ii. Verac. p. 1. f. sec. a. 18. Nicol. Garcia p. 11. c.
5. a num. 343. Gutier. de matrim. cap. 49. num. 11.

Potest quidem. Quia impedimenta hæc iuri-
s humani sunt statuta Pontificia ex lege, vel
concilio: sed in hac lege ex magna ne-
cessitate potest Episcopus dispensare post
contractum coniugium, vt Dub. 181. Er-
go idem poterit ante coniugij contrac-
tionem. Porro sententia afferens, posse Episco-
pum dispensare post contractum matrimonium
illi fundamento innititur, quod possit Episco-
pus in lege Pape, aut Concilij dispensare in
casu virginis necessitatis: Ergo similiter poter-
it ante initum matrimonium, virgente neces-
itate. Quamvis enim eo semel contracto, fre-
quentius necessitatis calus ocurrat: at cum
sola prohibito iuris humani in utroque calu
resistat, similiter occurrente pari necessitate,
poterit ante matrimonium contractum dispe-
nsare. Ita Sanchez libr. 2. dub. 40. numer. 7. Basil.
lib. 8. cap. 13. numer. 6. citans P. Vazquez, Salas,

82

286 Theologie Moralis Lib. XXVII.

& Gabrielem Bonac. ques. 3. p. 211. n. 6. Leand. tr. 9. d. 1. q. 8. Diana p. 8 tr. 3. resol. 80. Barbosa de potest. Episc. part. 2. alleg. 3. 5. num. 5. Reginal. lib. 31. cap. 27. num. 205. Oruejo l. 7. dub. vlt. Machad. libr. 4. parte 6. tr. 3. 16. docum. II. numer. 4. & 5. Candid. disq. 28. articul. 16. dub. 3.

689 *Eiusdem sum* mentis. Ut autem rem planio- rem reddam, casus aliquos huiusmodi magna necessitatis exponam. Si quis morti proximus ad legitimandos filios, vel restaurandum hono- rem vel pro bono pacis, &c. deberet cito con- trahere, obstante dirimenti impedimento. Sed aprius adhuc exemplum exhibeo. Eredit muller mane fastura, & habens impedimentum di- rimens à consilario reperitur, cuius detecio infamiam grauem produceret, & sunt iam omnia ad nupicias vespere celebrandas praeparata: & tentatis omnibus mediis nulla evadunt via aperitur, sed suspicio vehemens aliquis degredi in confessione criminis orientur, si scemna ve- lit à nupciis abstinere, aut diffire, dum dispen- satio à Pontifice obtinetur. Si ergo nulla alia media prudentis reperiantur arbitrio attentis circumstantiis occurrentibus, credo posse Episcopum dispensare. Annotarim vero in eisdem casibus, in quibus Episcopus sua potest dispen- sare in Diœcesi, posse Legatum in suæ com- missionis Provincia: non tamen Vicarium Episcopi abique peculiari eiusdem commis- sione.

liter contraria inclinat. Et Leand. tr. 9. d. 14. q. 9. licet adhibiri distinctione, que ad se non est, tandem in nostro casu bſolute concedit.

Existimo, Episcopum dispensare posse in pu- 691 blico huiusmodi impedimento, casu quo adlit *Cum tu p. 17.* necessitas maxima, & non patet aditus ad Pon- *tr. 17.* tificem, cum sit in mora periculum magnum. Quia ea sola, vel præcipua de causa potest Episcopum in prefato enunciū dispensare in impedimentis oculis, pro foro interno, quod ob vir- gentem dispensandi necessitate præsumitur à Pontifice facultatem habere, vt docent Sancti Basil. & alij supra citati: Ergo si detur casus, in quo magna necessitas urgeat, etiam in publicis impedimentis, & pro foro externo dispensandi censi. etiam debet eandem à Pontifice facul- tam habere. Certe & si difficile videatur, hu- ium modi necessarium casum posse accidere, ta- men impossibile non esse quis non fateatur?

DVBIVM CLXXV.

*An ex speciali Episcopi commissione possit ei-
Vicarius generalis in impedimentis diri-
mentibus in casuis, quibus
ipse potest, dispen-
sare?*

Non potest. Quia cap. vltim. §. finali, de offic. *Nupciis.* ex: omnini: are, vel ab olo re aliquos, dispensare cum irregularibus: licet hac aliis demandare, quia non j. bi: iurisdictio, sed certum ministerium potius committitur. Et Tridentinū ses. 2. 4. c. 6. vbi concedetur Episcopis casus Pontificis oculit. ex: pli- cat: Per se, vel per Vicariū: Ergo clarè denotat, non posse delegare, vbi nō committitur Episcopis delegandi potestas, sic nonnulli Doctores apud Sylvestr. citandum. Fauent Bald. I. 2. n. 6. Felin. Quod sedem de offic. ordinari. numer. 2. Gratian. multos referens regul. 44. afferentes, iurisdi- citionem voluntariam commissam ex Principiis privilegio, delegari non posse.

Potest delegare. Quia iurisdictio ex Principiis *694.* privilegio competens non personæ, sed perpe- *Part. 4. 2. 1.* tu dñi dignitati vel officio, non est delegata, sed ordinariæ, & potestatis ordinariæ iura habet, & sequitur. Ita Henriquez libr. 12. cap. 3. numer. 2. Basil. libr. 8. cap. 3. numer. 5. Sanchez multos ci- tans, libr. 2. dub. 40. numer. 14. Hurtad. dub. 26. diff. 2. n. 7. Coninch d. 3. 3. numer. 3. Bonac. q. 3. pun. 15. n. 6. & ali.

Hanc sententiam adeò veram existimo, vt *Hanc senten-* quamvis certum sit, referuata specialiter *tiam veram.* Principi in supremâ iurisdictionis signum *admodum* delegari non posse: fallat, nisi quis ex officio, *part. 4. 2. 1.* aut dignitate habeat iura exercendi, licet id contigerit causa privilegij concessi: tan- etiam poterit delegare, vi docet Coninch. 3. va- *riar. cap. 20. numer. 10.* Idem autem non solum Vicario generali, sed coique delegare potest, si tamen excipias, quando res commissa tan- ti momenti est, vt per quemcumque expediti non valeat: qualis est potestas conferendi Be- neficia, quam soli Vicario generali suo poterit Episcopus delegare. Ut annotat Glos. cap. *Deliberatione. verb. Cuicunque. de offic. delega-* in

DVBIVM CLXXIV.

*An tantum sit pro interiori foro potestas,
quam Epis opus habet ad dispensan-
dum in necessitate super im-
pedimenta aitimen-* *tia?*

690 *T*antum est pro interiori foro. Quia Tri- dentinū ses. 2. 4. cap. 6. de reform. concedit casus Episcopo pro solo conscientiæ foro. Di- cetur vero impedimentum occultum, quando non publice constat, nec facile constare potest, periculimumque non est, vt in foro externo de- tegatur. Sic Henriquez libr. 1. 2. cap. 3. numer. 2. Sanchez libr. 2. dub. 40. numer. 10. Basilius citan- dus.

691 Non est tantum pro interiori foro, sed etiam pro externo poterit in assignatis casibus dispen- sare. Quia absolute Episcopus potest dispensa- re, non obstante Concilio in cau magna ne- cessitatis, vel vilitatis, vt docent Tiraquel. Lambert. R. Ruf. Humada. Spino, & alij, quos citat, & sequitur Barbosa (*e. 1. numer. 4.*) Et potest statuere contra ius commune, cau quo id faciat ex evidenti, & necessaria cau, que superiorem ad id concedendum moueret, vt ex Ia- fone, & Riccio docet Basil. libr. 8. cap. 13. numer. 6. Et quia ideo potest dispensare Episcopus in impedimentis dirimentiibus in cau magna ne- cessitatis, quia Pontifex id ob animarum salu- tem, si requisitus esset, concessisset. Ergo ex rationabili Pontificis præsumpta pro vtroque foro dispenbare poterit. Sic citati Doctores. Im- Basilius pro prima sententia citatus sibi aliqua-

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 287

in 6. & multi alij, quos refert, ac sequitur Co-
var. iei. n. 6.

D V B I V M C L X X V I .

An possit Episcopus post initum matrimo-
nium dispensare semper in impedi-
mento, cui subreptitio
fuit obiecta dispen-
satio?

D V B I V M C L X X V I I .

An Religiosi Mendicantes suorum
priuilegiorum vi possint in al-
quo impedimento diti-
menti dispen-
sare?

Possunt in aliquo. Quia Leo X. concessit ⁶⁹⁹ possum in ca-
Religiosis D. Augustini, ut dispensarent ^{in aliquo.} cum iis, qui scienter matrimonium cum im-
pedimento affinitatis contraxere, modo id no-
torium non sit, nec in iudicium deducatur. Sic
Rofens. libel. de causa matrimon. Regis Anglia
in principio. Vera r.p. 1. spe. a. 17.

In nullo possunt. Quia huiusmodi priuile-
giis nullatenus est in viu: & pro solo vnuco ⁷⁰⁰ In nullo pos-
sunt fuit concessum. Ita Sanch. 1.8. d. 6. numer. ^{fuit.}
28. Manu. tom. 1. q. Regul. qu. 1. art. 2. Henr. lib. 1. cap. 3. & lib. 1. cap. 8. num. 6. & liter. M.
& N. Candid. difq. 1. 8. art. 7. Ludou. de San-
Iuan. de matrimon. question. 20. art. 2. dub. 2.
& alij.

Indubitatem hoc esse existimo. Imo esto ⁷⁰¹ Hoc esse in-
priuilegium in viu sit, putarim, non aliud con-
cedere, quam posse Mendicantes dispensare in reor.
incestos cum consanguineis coniugis, ut
possint debitum exigere: ac eo matrimonio
dissoluto, ad aliud transire: non tamen cum af-
fini, vel aliud impedimentum habente. Mo-
numentum nostrae Societatis Iesu Sacerdotes
priuilegium habere à Paulo III. ut dispensare
possint cum infidelibus ad fidem conversis,
qui in locis remotissimis commorantur &
infidelitatis tempore matrimonium in gradibus
solo iure humano prohibitis inierunt: vt in eo
permanere valeant, sed hoc priuilegium ad ma-
giorem abundantiam est. Nam iuxta c. Gaude-
mu, de diuortiu, nulla est necessaria dispensatio
Quia matrimonium infidelitatis tempore cō-
tra leges Pontificias leges initum, validum pro-
culdubio est.

D V B I V M C L X X V I I I .

An Episcopus valeat dispensare, ad
petendum debitum, cum coniuge,
cui debiti petitio est interdicta, affi-
nitatis contracta ex fornicatione cum
altero coniuge causa?

Minime valer. Quia id impedimentum ori-
702
tatur ex affinitate inter coniuges contra-
cta, in qua solus Pontifex dispensat. Et quia ^{Nanquam,}
præceptum abstinenti tunc à debiti petitione
à iure oritur Pontificio, c. Transmissas de eo qui
cognonit consang. & nec ibi nec alibi concedi-
tur Episcopo in eo dispensandi facultas. Ergo
Episcopus tanquam inferior nequabit in eo
dispensare. Sic Couar. 4. Decret. part. 2. cap. 7. 6.
2. numer. 6. Matien. libr. 5. Recopil. iusml. 1. rubr.
Glos. 1. numer. 103. Graf part. 1. de iis. libr. 2. cap.
8. 3. numer. 12. Hurtad. dub. 26. diffc. 2. numer. 8.
Nicol.

696 P rest quidem Quia cap. Quia circa, de con-
sanguinitate. vbi consulus Innocentius III. de
quibuldan, qui, subreptitia dispensatione, ma-
trimonium contraxerat: sic respondeat: Dis-
simulare poteris, ut remaneant in copula si con-
tracta, cum ex separatione graue video scandala-
lum immovere. P ois dissimulatio illa dispensa-
tionem Pontificis inducit, ratione cuius
Episcopus valeat quasi dispensando dissimu-
late, seu ratum illud contumum habere. Vnde
conquerenter idem poterunt, vbi similis causus
occurrit Episcopi. Quod si obiciatur e. Cum
iam dudum de prebend. ex quo constat Principi-
pi dissimulationem dispensationem non in-
ducere: respondeo, aliud esse impunitate, ac
facta Principi tolerare: tunc enim non dici-
tur dispensatio, iuxta c. Non dudum: aliud vero
respondendo dicere, Toleramus, vel Toleratur:
tunc enim dispensat iuxta cap. Quia circa. Sic
Glos. lib. in fine. Innocent. lib. fine. Hostiens. ad
v. Dissimulare. Ioan. Andr. n. 1. Cardin. paulo post
principium. Abbas ad finem. Henric. n. 2. Alex. de
Nevo n. 12. Præpos. n. 7. Idem Abbas e. N. s. n.
9. de proben. Decius c. 1. n. 4. de exception. Sylvest.
v. Lex. q. 6. & alij.

697 Minime potest. Quia textus citatus solum
habet Episcopum dissimulare posse, ut remane-
ant illi in matrimonio mediante dispensa-
tionem subreptitia contracto, si ex separatione
graue immineat scandalum. Ergo non dispen-
sat Pontifex, aut annuit, posse Episcopum dis-
pensare toutes quotes dispensatione subreptitia
contractum est matrimonium: sed solum in
ille calu speciali, qui illo memoratur in textu.
Ita Sanch. l. 2. d. 38. n. 12. Basili. l. 8. 5. 13. n. 5. Dia-
na p. 8. tr. 3. ref. 8. Leand. tr. 9. d. 24. q. 12. Nauar
c. si quis autem de penit. d. 7. an. 67. Couar. 4. De-
cret. p. 1. c. 6. 8. 10. n. 15. Cordufum q. 189. pun. 1.
Arag. 2. 2. 9. 3. a. 6.

698 Certe illi coniuges c. Quia circa memorati,
bona fide existimabant, se legitime conjugatos
esse, & ex veritatis detectione graue scandala-
lum timebatur: quapropter Pontifex tacen-
dam ac dissimilandum esse dicit, illosque in
matrimonio illo putatio, & inuincibili igno-
ranti excusato permittendos esse. Quod si
velut huicmo li præscriptam à Pontifice dis-
simulationem facultatem esse datam Episcopo,
vt valeat dispensare: non tamen concederim, ⁷⁰³
ideo datam esse Episcopi s' facultatem in dicto
egentu generali dispensandi: sed solummodo
do fusse concessam pro calu particulari illi
Episcopo. Ex quo non licet regulâ generali de-
ducere, vt quilibet Episcopus dispensare valeat
quotes dispensatione subreptitia contractum
est coniugi m.

288 Theologie Moralis, Lib XXVII.

Nicol. Garc. part. II. cap. 5. numer. 355. Dubius manet. D. Antonin. p. 3. tio. 1. c. 20 §. 8. Alij candem sustinent cum quadam limitatione. Do- cent enim non posse Episcopum dispensare, nisi cau necessitatis, eo quod non pateat facilis ad Pontificem aditus, aditque incontinentiae periculum. Sic Sylvest. verb. Debitum. qu. 9. Mar- garitas Confel. 6. prae. vers. 11. fol. 89. Gutier. l. 1. qq. Canonic. c. 23. num. 17. Ludou. Lopez part. 1. Instr. cap. 8o. Et quando copula illa est sceler- stissima, ut cum soeru, vel sorore vxoris, tenent Sotus in 4. dif. 37. ques. vnic. art. 3. Graf. p. 1. decisi. lib. 2. cap. 81. n. 3.

⁷⁰³ *Semper potest.* Valer semper Episcopus in hoc dispensare, Quia quamvis attento iuris rigore nequeat: at ratione consuetudinis iam praescripta id pos- test: praxisque ipsa id testatur: passim enim Episcopi hoc in casu dispensant. Ita Palud. in 4. dif. 41. quas. 1. art. 3. conel. 2. num. 28 & conel. 3. num. 29. D. Antonin. 3. part. titul. 1. cap. 11. in prie. & cap. 15. §. 3. & cap. 16. §. 4. & §. 19. §. 3. Sotus in 4. dif. 37. q. vnic. art. 2. Sà verb. Debitum. numer. 13. Valent. part. 4. dif. 10. quas. 5. pum. 5. Tolet. lib. 5. cap. 12. num. 6. Henr. lib. 11. cap. 15. num. 11. Sanchez lib. 8. dub. 12. numer. 11. Basil. lib. 8. cap. 13. numer. 9. Bonac. question. 3. punct. 15. num. 5. Vil- lab. tract. 13. diffe. 51. numer. 5. & diffe. 52. num. 10.

⁷⁰⁴ *Probabiliorē
hanc puto sū-
teniam.* Probabiliorē hanc puto sūteniam. Adiicioque, posse Episcopum in hoc dis- pensare, quamvis ad quoscumque potentes dis- pensationem impendere, sit facilius aditus. Quamvis enim huiusmodi Episcopi potestas originem duxerit ex necessitate medendi in- continentiae periculorū: iam ea potestas ex con- suetudine praescripta conuenit absolute Episco- pis. Idemque afferendum existimo de cognatione spirituali: nempe posse etiam Episcopum dispensare ad petendum debitum cum coniuge qui cum coniuge suo cognitionem spiritua- lem contraxit.

DVBIVM CLXXXIX.

*An Religiosi Mendicantes ab Ordinario appro-
bati possint hodie ex Provinciali commis-
sione di-
pensare in foro conscientie ad petendum
debitum cum iis coningitū, qui inter se affini-
tatem contraxere.*

collector. verb. Dispersatio. Paragraph. 17. affec-
rit non esse tutum eo privilegio vi.

Possunt omnino. Quia extat declaratio à In-
lio II. facta concessionis Martini V. Benedic-
tis Monachis impena. Et alia concessio Pij V. ⁷⁰⁵ *privilegium in-*
vix vocis oracula facta, ac impetrata ab An-
galo de Aguilera Ordinis Minorum anno
1569. Collector. privilegiorum Mendicantium,
v. Dispersatio. nu. 17. Verac. part. 1. spec. art. 22.
Palac. in 4. dif. 32. dub. 2. Henriquez lib. 11. cap.
15. numer. 11. Manu in Bul. Cruc. §. 9. numer. 143.
& §. 13. numer. 17. Sorbus in compend. privileg. v.
Absalv. io. 2. conc. 9. Portel. in dubius Regal. verb.
Alb. 1. num. 5. Sanchez lib. 8. dub. 16. numer. 8. &
sum. 10. 1. 4. c. 3. 4. n. 10. Rebel. p. 2. 1. 3. q. 18. n. 16.
Villalob. tom. i. sum. tract. 1. 3. diffe. 5. 2. numer. 22.
& alij.

Circa hoc punctum haud vlla mihi sese dat ⁷⁰⁶ *dubitandi ratio. Fator enim, hoc privilegium*
à Pio V. fuisse viuæ vocis oracula concessum,
sed existimo, minime esse per constitutiones
Gregorij & Urbani V. renocatum. Quidam per Bullam
*Gregorij non renocantur concessiones fa-
ctæ per viuæ vocis oracula, quæ sortita sunt*
suum effectum ante eam constitutionem, ut in
illa habetur, & declarauit Sacra Congregatio
*die 11. Aprilis, anno 1615. Nec per Bullam Ur-
bani tum quia per illam non renocantur pri-
uilegia, quæ sunt effectum sortita sunt ante*
eam: quod licet in illa non exprimitur sicut in
Gregorij constitutione, non tamē contrarium
*exprimitur, quod exprimere debebat Pon-
tifex, si sua constitutione intenderet constitutio-
nem Gregorij coactare. Tum quia per Bullam*
Urbani solum censi debent revocari viuæ
*vocis oracula, quæ mere talia sunt. At privile-
gium Pij V. non solum habet viuæ vocis or-
acula rationem, sed etiam induiti, & gratiæ con-
cessio per nouam Pontificis constitutionem:*
*Ergo non debet censi esse revocatum per il-
lam constitutionem. Profecto Gregorius XVI.*
omnia viuæ vocis oracula ante ipsum concessa
(inter quæ illud Pij V. continetur) innouant, &
*novo concessio per suam specialem consti-
tutionem. Igittu illa iam deserunt esse concessa*
per viuæ vocis oraculum: Ergo sub revocatione
Urbani cadere non possunt. Poterunt ergo nunc
Regulares huiusmodi facultate dispensandi
vti eis à Pio V. concessa, sicuti ante Bullam
Urbani.

DVBIVM CLXXX.

*An possit Episcopus semper dispensare ad peten-
dum debitum cum coniuge, qui voto caſ-
titatis adſtriclus inuit con-
iugium?*

⁷⁰⁷ *Non semper.* **N**on possunt. Quia id privilegium non ha-
bitur in libris Ordinum, nec de eo con-
stat. Et quia illud privilegium Pij V. concessum
solummodo viuæ vocis oracula fuit: sed omnia
viuæ vocis oracula annullata fuere per consti-
tutionem Gregorij XV. & Urbani VIII. Ergo
iam Regulares illius indulxi vi nequeunt vti ad
dispensandum. Sic Diana part. 6. tract. 8. resol.
14. fatus: Alibi affirmatiuam sententiam docui
virtute privilegiorum, & præcipue Pij V. sedad-
metat Lector, hanc sententiam veram olim ful-
le, nunc vero non esse admittendam: quia privile-
gia illa concessa Regularibus ad dispensandum
in nostro casu, fuerunt ex viuæ vocis ora-
culo, & anno 1631. per Bullam particularem
ab Urbano VIII. renocata. Sic eruditus Pater. Et
Corduba, relato Doctore Ortiz in annotat. ad

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 289

cium, vel ad Mendicantes Regulares, qui hoc gaudet priuilegio aditus. Ergo nunquam aut raro id poterit Episcopus. Si Sotus in 4. dist. 38. q. 2. a. 1. Ledes. 1. p. 49. 55. a. Palac. in 4. dist. 32. d. 2. & dist. 18. d. 3. Sylvestr. v. Dispensatio. q. 9. n. 15. & v. Matrimonium. 7. q. 5. Navar. sum. c. 11. n. 7. 6. & 86. & c. 16. n. 30. Tolet. l. 4. c. 1. 8. n. 1. Azor. lib. 11. c. 19. q. 8. Hurtad. d. 26. diff. 1. Diana p. 8. tr. 3. refol. 80. & alii.

votum impleat, nec possit ad alias nuptias trahere, in magno incontinentiae periculo versabitur. Idem dixerim, quando hic voto castitatis adstrictus ad matrimonium transiret animo Religionem ingrediendi. Nam cum is animus non obliget ad ingressum, sed liberum sit ei Religioni non inire, inito matrimonio, sed id consummare reddendo: eadem ratio militat, ut valeat Episcopus cum eo ad petendum dispensare.

D V B I V M C L X X X I I .

An Episcopus in casu magna necessitatibus possit dispensare in voto Religionis ac castitatis perpetuas?

Non potest. Quia huiusmodi vota sunt adeo ex consuetudine Pontifici reservata, ut in omnibus priuilegiis concessis in Bulla, vel Iubileio circavota, super vota castitatis, ac Religionis excipiatur. Ergo satis innuit Pontifex, le nullatenus velle, ut ea vota ab Episcopis dispensentur, illa occurrente causa. Sic Rodrig. in Bul. §. 9. dub. 1. Fabet Ludon. Lop. 1. Instruc. ubi de clauib. dicens remotissimis India regionibus id Episcopo licere.

Potest quidem, quando (v.g.) magnum incontinentiae periculum imminet, nec facilis aditus ad Pontificem patet pro paupertate, vel alia causa. Quia iure optimo credi potest, non esse mentem Pontificis velle in tali causa sibi haec vota refernare, dum anima laqueis irretitur in tanto periculo diversantur. Ita Sanch. l. 8. d. 9. n. 2. citans Sylvestrum, Navar. Sa. Valent., Henr. Palac. & alios. Navar. to. 1. de Relig. l. 6. de voto, c. 6. n. 3. Basil. l. 8. c. 9. n. 1. Trul. in Bul. l. 1. 6. 7. c. 3. dub. 1. 5. n. 4. Diana p. 6. tr. 6. refol. 50. Faund. in Decal. to. 1. l. 2. c. 4. 5.

714
Non potest.
potest quidem

715
Eiusdem mth
tis sum.

Existimo quidem, hanc votorum reservacionem non ita strictae accipienda esse, quin licet Episcopo dispensare id hisce votis Religionis, ac castitatis perpetuae in casu proposito. Quod adhuc illustro ex doctrina Abbatis c. fin. n. 8. de Eccles. adi. & Cardinalis clem. l. n. 27. q. 29. de reb. Eccles. non alienand. assertentibus, in summa alienandi necessitate, quae eam celeritatem requirat, ut superior consili nequeat: posse fieri alienationem sine eius facultate, etiam si iuramentum intergenerit non alienandi absque eius licentia. Hand aliter licet regulariter nequeat Episcopus in lege Pontificis, aut Concilij dispensare, potest tamen in casu magna necessitatis, quando patet aditus ita perius, ut valeat cum urgentis necessitatis exigentia componi.

D V B I V M C L X X X I I I .

An regulares possint suorum priuilegiorum virgente necessitate, in voto castitatis absolute dispensare sicut potest Episcopus?

Possunt quidem. Quia Mendicantes possunt possunt quidem, virtute priuilegij concessi ab Innocentio VIII. dem.

B b &c

709 Semper potest Episcopus super hoc dispensare, Quia hoc non est in voto castitatis dispensebare, sed ad quendam colummodo effectum: cum coniux ille, non obstante hac dispensatione sit sacrilegos fornicanus nec eo matrimonio soluto, nequit ad aliud migrare. Et quia licet, attento iure, haec dispensatio solum Pontificis sit, at confundatur, que irrisio[n]em præbet. Cū contingat, de foro compet, obtentum est, hanc dispensationem Episcoporum esse. Passim enim Episcopi in hoc dispensant, nullo Romam confiugiente ad petendum huiusmodi dispensationem: eo vel maxime quod ea dispensationes exculcat, nequeant ratione urgentis necessitatis: cum facilis semper pateat ad Religiosos Mendicantes aditus, qui in hoc possunt ex priuilegio dispensare. Ita Sanch. l. 8. d. 12. n. 4. ref. Valentiam, Sa. Henriq. Toletum. Sotum, & alios usque ad triginta supra Septem. Candid. dist. 27. dub. 10. Trul. in Bul. l. 1. 6. 7. c. 3. dub. 15. n. 20. & in Decal. l. 2. c. 2. dub. 40. n. 21. Machad. l. 4. p. 6. tr. 16. docum. l. 2. n. 2.

Hoc mihi probabilis admidom secundo solummodo pro hoc parte fundamento nitens nepe ex cœsuetudine obtentu esse, ut huiusmodi dispensatio Episcoporum sit. Primum enim corrigit: nam similiter probaret, posse Episcopum dispensare ad eum solum effectum, ut ligatus voto castitatis ineat semel matrimonium, manente voto quoad cetera sua infirmitate: quod nullus concedit.

D V B I V M C L X X X I .

An Episcopus possit dispensare ad debitum petendum cum eo, qui post castitatis votum iniit coniugium, nondum tamen illud consummavit?

Minime potest. Quia nondum consummato matrimonio, adhuc potest ille, immo debet votum implere Religionem incunando. Sic Azor. l. 11. c. 19. qu. 10. Sotus in 4. dist. 38. q. 2. Poteat plane. Quia ille coniux non tenetur Religionem inire, sed potest consummari reddendo: unde, ut petat, potest Episcopus dispensare, sicut id potest, semel matrimonio consummato, ut vidimus Dub. 180. Nam similiter retinet ille debitu reddere, nisi Religionis regnum eligat, ad quod minime tenetur. Ac proinde maximo in periculo incontinentiae versabitur, petitione debiti sibi interdicta. Ita Manu. to. 1. sum. c. 142. n. 2. Sanch. l. 8. d. 12. n. 6.

His hæc Doctribus adiiciens, posse etiam Episcopum dispensare in hac debiti petitione aut redditione priori bimestri, quo ante consummationem reddere non tenetur: vel si cum ipse vovens sit innocens, alter coniux sit adulter. Quamvis enim in iis casibus nec teneatur, nec possit licite reddere debitum: cu[m] tamen Religionem ingredi nec teneatur, quo castitatis Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

290 Theologiæ Moralis, Lib. XXV.

& Martigo V. dispensare in omnibus votis, in quibus Episcopi possunt. At Episcopi possunt dispensare in voto castitatis & Religio-
nis ab solito iure ordinario, eo quod ad similes
casus non est à Pontifice sublata potestas,
quam ante referuationem habebant ure anti-
quo ad dispensandum in votis per suas Dice-
ces, sicut Pontifex: Ergo & Mendicantes in
eodem necessitatibus calu per sua priuilegia dis-
penfare poterunt. Sic Croulers, in Reg. S. Fran-
cisci, v. 7. leq. 9. fol. 78s.

⁷¹⁸ Minime possunt. Quia Episcopi in præfato
^{Non possunt:} necessitatibus casu, non habent facultatem dis-
pensandi in voto ab solito castitate per se, aut
iure ordinario: sed solum ex benigna voluntate
Pontificis referuantis interpretatione. Ergo
Regulares Mendicantes minime poterunt in
voto ab solito castitate aut Religionis dis-
penfare. Solum enim dispensare possunt cum sa-
cularibus in votis iis, in quibus ordinario iure
potest Episcopus. Ita Sanch. lib. 4. sum. cap. 43.
num. 7. Henr. lib. 9. cap. 14. num. 7. Manu. Suar.
Fagund. quos citat, & sequitur Diana p. 6. tr. 6.
resol. o. Trul. libr. 1. Decal. cap. 1. dub. 44. num. 2.
Basil. lib. 8. c. 9. n. 11. Leand. tract. 9. dub. 24. q. 22.

⁷¹⁹ Hanc sententiam longe probabiliorem pu-
to ipso opposita fundamento hærefens. Quia
si ideo afferitur, posse Mendicantes dispensare
in casu illo necessitatis magnæ, quia suorum
priuilegiorum vi possunt dispensare in votis,
in quibus Episcopi iure ordinario dispensare
valent, vt afferit Sanch. à Croulers citato: ma-
nifeste concluditur minime Mendicantes
posse in casu huiusmodi dispensare, quia Epis-
copi hoc in casu iure ordinario dispensare non
possunt.

DVBIVM CLXXXIV.

An ea omnis suppressio veri, que si expri-
meretur, omnino Pontificem à dispensa-
tione impertienda retraheret, vel diffi-
cilius eam impertire: reddat dispensa-
tionem subreptitiam?

⁷²⁰ Nonnulla pra-
mitto. PRAEMITTO, septem principias iusta dispensa-
tionis ad dispensandum in impedimentis
matrimonij causas annumerari. Prima est ex-
tinctio magnæ litis, seu pax inter consanguineos, inter illosque scandali evitatio. Secunda
quando quis sine magno incommodo neq; di-
gnas sui statui nuptias, nisi cum consanguineis
vel affinibus inire. Tertia defectus dotis com-
petentis quo secunda nequit sponsum sibi di-
gnum reperire, nisi ex propinquis. Quarta
conferuatio illustris familie in eodem sanguine.
Quinta, amplissimarum opum intra ean-
dem familiam retentio, ne cauſa dotis ad aliam
devoluantur. Sexta, merita petentium dispen-
sationem erga Ecclesiam, quibus digni sunt,
vt eius benignitatem experiantur. Septima,
magna pecunia ad pia opera quantitas im-
presa, ſepe autem fit, vt plures cauſe simul fu-
nt ad dispensandum ſint ſufficientes, qua
singulares non ſufficiunt. Verum in re dispen-
ſationis due ſunt cauſe conduceentes ad eius
concessionem, finalis ſcilicet, & impulſua. Fini-
lis est illa, qua non existente, Pontifex dispen-

sationem minimi concessiſſet. Impulsus vero,
qua exiſtente, facilius Pontifex ad dispensan-
dum excitetur. Ceterum matrimonij dispen-
ſatio subreptitiae aut obreptitiae obtenta pro-
prio eft nulla ex defectu conſentus dispensantiis.
His premissis, quæſierim, an omnis ſuppreſſio
veri, que si exprimeretur, omnino Pontificem
à dispensatione impertienda retraheret, vel
difficilius eam impertire, reddat dispensatio-
nem subreptitiam?

Subreptitiam reddit omnis ſuppreſſio veri.
⁷²¹ Quia ideo veri taciturnitas irritat dispensa-
tiones & gratias, quod sit virtualis ſedam ^{Subreptitiam reddit omniā ſuppreſſionē veri ſedam} veri ſuppreſſio
nali narratio mouens Principem ad dispensan-
dum. Nam tacens quæ iure aut conſuetudine,
aut alijs circumſtantis ſuadentibus, ſunt ex-
pliada in dispensatione, conſertit virtute aſſe-
rere ea non eſſe, ac per conſequens falso nar-
rat, quo Principem ad concedendum inducat.
At falso narratio vitiat dilplementationem, quo-
ties notabiliter inducit Principem ad facilius
concedendum. Ergo idem dicendum de taciturni-
tate veritatis, qua cognita, difficultior con-
ceſſio redderetur. Sic Angel. lam. v. Rescrip. n. 3. Armi. ibi. n. 2. Couat. 4. decret. p. 2. c. 8. §. 9. n. 1. Moli. 10. 3. de iust. d. 291. n. 5. & 6. Alij afferunt
ſolum vitiani dispensationem, tacita veritate,
qua eſt cauſa finalis conſeſſionis, id eſt qua
cognita, minime Princeps gratiam concessiſſet,
ſecus quando eft ſolum cauſa impulſua. Quia
ea cognita tandem gratiam concederet licet
maiori cum difficultate. Nam quando exprimunt
cauſa de le ſufficiens ad concedendam
dispensationem, etiā tacita cauſa, que difficultiore
redderet conſeſſionem, quamuis quoq; volu-
dum quendam accidentalem, nec variante
rei ſubſtantiam, nec absolutam conſeſſionem:
ſed quoq; ſola maiore cōcedendi facilitat ſit
aliquatenus in uolūtaria cōceſſio: at ſimpliciter
& quoq; ſubſtantia eft volūtaria. Nō ergo cen-
ſaderit subreptitia, ac nullia. Sic Glos. ad c. Du-
dū v. de ipsa de prabid. in 6. Innoc. c. ſuper literis
de rālat. Holti. lib. n. 8. S. à v. Gratia. n. 10. & alijs

Non reddit subreptitia omnis veri ſuppre-
ſio, quāuis eo cognita Princeps nō concessiſſet
dispensationem: ſed ſolummodo quando tacetur
veritas quæ iura iubent exprimi. Quia volu-
taria ſunt Pontificis preſumunt talis, qualis eft in cō-
tatio juris l. Ex facto in princip. & ibi Bald. Er-
go vbi iuri intentio ad dispensationis valo-
rem non exigit, expreſſionē aliquis veritatis:
nec voluntas Pontificis preſumetur eſſe, vt ea
exprimatur. Ita Henr. l. 1. 2. 6. 1. 6. & c. 3. n. 7.
& l. 1. 3. c. 30. n. 2. Petr. de Ledel. q. 56. a. vlt. dub.
2. diffi. 2. concl. 2. Ludou. Lop. p. 2. Inſtr. ubi de
ieſiunio c. 11. 2. & de marv. c. vlt. & p. 1. c. 296. Ma-
to. 1. sum. c. 1. 38. n. 1. & c. 179. concl. 5. n. 10. & in q.
Regul. 10. 1. q. 46. a. 6. Sanch. 1. 8. d. 21. m. 12. & 13.
Basil. 1. 8. c. 17. num. 1. Salas de legib. d. 20. ſect. 13.
Hortad. d. 26. diffi. 4. Coninch. d. 3. 1. m. 6.

Quid indicent vberiſſim exponam. Taciturni-
tates qualitatibus, quam iura ſpecialiter exprimi ⁷⁰³
iubent, reddit dispensationem subreptitiam, ſolat. ^{Autem ſuppreſſionē veri ſedam}
quāuis conſet fore vt ea expreſſa, Pontifex
eadem faciliter concessiſſet. Quia pro forma
exigunt iura harum qualitatibus expreſſionem.
At forma ad vnguem etiam in minimis eft
obſeruanda libr. 1. & cap. ſe moſu proprio de pra-
ben. in 6. vbi decidiſſit, ex quantumius mo-
di Beneficij taciturnitate reddit alterius
imperatio

Se^{ct}. II. Dubia De Impedimentis. 291

imperationem subreptitiam. At aperte constat id modicum Beneficium tacitum non fore impedimento quominus Pontifex concius eadem facilitate. Idem aliter de qualitate, que ex Romanæ Curiae stylo in rescriptis est exprimenda: quinvis Princeps ea expressa rescriptum similiter concederet. Quia cum Curiae stylus ius faciat. *Quam granū de criminī falsi:* nec ab eo sit recedendū (vt multis citatis probat Mafcard. de probat. concl. 13. 17. n. 1.) idem de hac qualitate sentiendum est, quod de illa, quam iuria exprimitur Profecto quād nec ex iure, nec ex Curiae stylo constat qualitatem tacitam esse exprimendam, secundum sententiam veram admodum esse reor. Vnde colligo, solius causa & finalis taciturnitate dispensationem viatiari. Quia quando taciturnitas est causa finalis concedenda dispensationis, ita vt ea non existente minime concederetur: iura expresse iubent eas exprimi qualitates. c. Postulati. de rescriptis expresse decidor, ex taciturnitate harum qualitatibus gratiam viatiari.

DVBIVM CLXXXV.

An taciturnitas veri, aut expressio falsi pertinet tantum ad causam impulsuum, redditas subreptitiam dispensationem?

⁷²⁴ **R**edit quidem. Quia ea taciturnitas veri, ^{lib. quid.} est expressio falsi virtualis: in falsi autem expressione dolus includitur. Porro literæ Apostolicae habent tacitam conditionem: *si preces veritate nitantur cap. 2. de rescriptis.* Cuius signum est, Pontificem prius narrare, si in literis ea, quae pars proposita: & statim subdere. Si ita est, dispensatio. *Sic Angel. v. Rescriptum. n. 3. Arnil. ibi. n. 1. Tabie. q. 3. n. 4. Nauar. sum. c. 2. n. 26. Ludo. n. 46. a. 6. Conar. 4. Decret. part. 2. c. 6. §. 10. num. 14. & alii.*

⁷²⁵ Non redditur subreptitia dispensatio, nisi quando causa finalis falsa exprimitur; nimis quando Pontifex ea falsitate non expressa, gratiam minime concessisset, scimus quando concessisset, licet multo maiori difficultate. Quia eandem libertatem exigit donatio, ac gratia à Principe concessa, cum virtusque mera alterius voluntate procedatimo maiorem postulat donationem, utrumque nullam debiti rationem habet, quam tamen habet aliquo modo dispensatio ex iusta causa concessa: sed donatio procedes ex causa falsa simulata impulsu non est irrita, sed tantum ubi falsitas in causa finali contingit. Ergo dispensatio procedens à causa impulsa falsa, subreptitia non est. Ita Sanch. lib. 8. d. 21. n. 31. citans multos Sà v. *Gratia. num. 10. Coninch. d. 3. t. n. 6. 2. Hurtad. d. 26. diffic. 4. num. 20. Villalob. tract. 2. diffic. 43. numer. 3. Amicus tom. 4. dub. 6. sect. 8. numer. 114.*

⁷²⁶ *Hab. multi pr. habilius.* Cum his opinor. Quia conditio in iis literis positiva: *si preces veritate nitantur*, intelligitur in substantialibus, id est, in iis, ex quibus gratia pender, ita ut alias non concederetur.

Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

DVBIVM CLXXXVI.

An sit subreptitia dispensatio, si semel petita, & a Pontifice denegata, quando postea impremitur prioris denegationis mentio à petente non geritur?

Est subreptitia. Quia si exprimeret petens, ⁷²⁶ Denegatam fuisse iam à Pontifice dispensationem illam, fortasse Pontifex incepit infester, & recolens causam ob quam denegavit, nō facile ad concedendum aliceretur. Sic Menoch. l. 2. de arbitrar. cent. 3. c. 203. n. 6. alios referens.

Subreptitia non est. Quia nullo iure, aut ratione probatur, in dispensatione faciendam est. ⁷²⁸ *Non est subreptitia.* prioris denegationis expressa à petente mentionem, Ita Sanch. l. 8. d. 22. n. 14. Basil. l. 8. c. 17. n. 3. Quar. l. 6. de leg. c. 22. n. 1. Amicus tom. 5. d. 6. sect. 8. n. 120. Diana p. 8. tr. 3. resol. 54. Leand. tr. 9. d. 24. q. 29.

Cum his sentiens, parum aut nihil probabilitatis habere primam partem existimo. Abfolute enim tandem impeditur dispensatio, licet fortasse difficultus daretur, si constaret iam semel fuisse denegatam. Porro doctrinam hanc & que veram putarim, siue idem sit superior à quo secundo petitur dispensatio, qui prius negaverat, siue eius predecessor: siue denegata fuerit à superiori, & secundo petatur ab inferiori ordinariam jurisdictionem habente.

DVBIVM CLXXXII.

An qui obtinuit dispensationem ad coniugandum cum affine vel consanguinea, sed ea minime usus, postea petir aliam dispensationem ad coniugium cum alia consanguinea, seu affine ineundum tenetur prioris dispensationis mentionem gerere, ne secunda dispensatio sit surreptita?

Tenetur quidem. Quia secundam dispensationem concedere, est indulgentia, quaedam extraordinaria, & parum rationi consentanea: & valde verisimile est, non fuisse Pontificem eam concessitum, sic Suan. de Legib. l. 6. 23. n. 20. Basil. l. 8. c. 17. n. 9. Qui concedit, non esse subreptiam, cau, quo ille usus esset prima dispensatio: vel ideo usus ea non fuerit, quod aliquid superuenisset impedimentum, quoniam eis uti posset.

Minime tenetur, sed valet secunda dispensatio, non facta prima vlla mentione. Quia cum dispensatio secunda pro diuerso sit matrimonio, nullā haber cum prima connexionem. Ita Sanchez lib. 8. dub. 22. numer. 13. Gutier. de mar. ca. 223. n. 20. Laym. l. tract. 4. c. 32. n. 20. Diana part. i. tract. 12. resol. 40. Leand. tract. 9. d. 24. q. 30.

Cum his opinor sciens Suanum citatum opinionari, in hoc casu posteriorem dispensationem ⁷³² *Cum his opinor.* & necessarium esse exprimere priorem, ut vel Pontifex eius renunciationem acceptet, vel illam irritet &

B. b. 2. vel

vel utramque simul validam esse concedat: alioqui enim verissimum esse centet, sine scientia & consensu Pontificis non posse illas duas dispensationes validas simul permittare. Cui respondeo iam non stare simul utramque dispensationem, nam per posterioris imprestitio- nem postulans priori in manu Pontificis virtualiter seu consequenter renunciat, vnde ea amplius vi nequirit sed, solum poste- riori.

nitentiam contrahentibus imponi, & longe
majori compositione pecuniaria & moderan-
do dispensationem hoc modo, ut superest ex
matrimonio soluto, ad aliud non transfat. Ita
Sanct. I. 8. a 25. m. 8. cultos afferens Cominch
d. 3. m. 8. Laym. I. tr. 4. c. 22. n. 18. Rebel. I.
q. 5. sed. 4. n. 24. Ricci. p. 4. decif. 08. Garcia de
Benefic. tom. 2. p. 8. c. 3. n. 32. Filluc. tr. 10. c. 10. n.
33. Ochagan. tract. 4. de matrimon. ques. 11. n. 4.
Homobo. & Tanner. apud Dianam p. 4. n. 4.
resol. 13. & alij.

DUBIVM CLXXXVIII.

*An gerenda sit necessario mentio copula ex
sola humana fragilitate inter cognati-
tos vel affines habite, ut vali-
da eis sit dispen-
satio?*

733 Ecolo ex sect. i. copulam hanc triplici
Nonnulla re tempore posse interuenire. Primum est
antequam Pontifex dispensationem concedat.
Secundum post eius concessionem, antequam
Ordinarius, cognita precium veritate illam ex-
pediat. Tertium, post Ordinarii expeditionem.
Item posse hanc copulam tripliciter accidere.
Primo ex fragilitate humana absque tractatu
aliquo matrimonij. Secundo praecedenti matri-
monij tractatu, sed absque facilioris dispensa-
tionis spe. Tertiò in vtrevis eventu cum spe
facilius impetranda dispensationem. Quæsiern
itaque, num in dispensatione matrimonij in-
ter confanguineos, vel affines sit necessario
gerenda mentio copulae incestuose. inter eos
habita ex humana fragilitate, & non
cum spe facilioris dispensationis, nec cum ma-
trimonij tractatu.

734
Non est necessario gerenda mentio de hu-
iulsmodi copula. Quia nec ex natura rei , nec
ex iure Ecclesiastico reddit dispensationem dif-
ficiliorem. Non ex natura rei , nam potius faci-
liorem reddit ob feminam inflammat , ad aliud
coniugium ineptitudinem & scandala, quæ in-
de oriri assolent. Non etiam ex Ecclesiastico
iure, nam verior opinio habet, ex incestu cum
consanguineis nullum matrimonij impedi-
mentum consurgere. Incestus autem cum affi-
nibus quamuis id impedimentum praestet , est
tamen id contraria consuetudine ablatum: nec
vlla eget dispensatione. Ergo non est vnde dis-
penratio, tacito incestu si subreptitia. Sic Na-
uar.lib.4.consil.titul.de consang.consf.1. & 5.Ma-
nu. tom.1.sum.cap.2.2.8.Vega tom.2.sum.cap.34.
cau 97.Henr.1.i.12.c.2.nu.4.5. & 6.referens
multos Hurtad.a.2.6.difffic.5.n.26.Basfil.s.8.e.17,
§.6. à n.32.Villalob.s.10.i.tr.14.difffic. 27. num.7.
Diana p.i.ir.10.resol.44.Praepol.in 3.p.q.8. de
dispens.dub.6.num.61.Perez de matrimon.d.46
seft. 6. Leand. tract. 9. dub. 24. question. 31.
& alij.

725 Necesario gerenda est de copula huiusmodi
Necessario gerenda est de copula huiusmodi
mentio, ne dispensatio subreptitia censeatur
renda est.
Quia taciturnitas veri, quo expresso, non so-
let Pontifex concedere dispensationem co-
modo, quo concessit, sed cum quib[us]dam mo-
derationibus, reddit eam subreptitiam. At
manifesto incestu non solet, Pontifex eodem
modo dispensare, sed pricipliens pa-

Probabilem admodum primam sententiam ^{Secundam ist.}
reor, sed secundam iudico veriorem. Non quia ^{tentat & venit}
is incestus praebeat aliquo matrimonio impedimentum: nam contrarium est verius: sed
quia Curia stylus obtinuit, ut incestus hic declaretur. Nec falsæ innititur presumptioni, sed
eius ratio est, ut timore huius manifestationis
facienda consanguinei, & affines ab incestuosa
copula arecantur. At ea, qæ stylus Curia ser-
uat, sunt necessario in dispensatione explican-
da. Addo, id declarasse Sacram Cardinalium
Congregationem hinc verbis: Congregatio
Concilii Tridentini censuit, dispensationem reddi
nullam ex copula precedente dispensationem, si
de ea non fuerit facta mentio in supplicatio-
ne. Copulam vero superuenientem post dispensationem
ab Ordinario factam, non impedi-
re matrimonij valorum. Certe quando incestus
est efficit occultus non oportet eius mentionem
fieri in relatione pro foro externo proposita
Pontifici: sed satis est, petere eius dispensatio-
nem Sacra Penitentiaria, explicata quoque
ibi consanguinitate, vel affinitate publica,
super qua aut dispensauit, aut dispensatus est
Pontifex.

DVBIVM CLXXXIX.

An si copula incestuosa habita fuit spe facilior impetranda dispensacionis animus sit nunc necessario explicandus?

Non est explicandus necessario nunc (li-
737
Nec ipse
plicari ne
cessario non
erat tempore Pij V. necessario aperiendus
erat, quod ipse declarat suam intentionem
esse minimè dispensandi in hoc casu.) Quia
nullibi hunc animum declarandum esse statu-
tur. Nam Tridentinum fes. 24.o.5. solum loquitur,
quando is animus cum matrimonio inter-
uenientia comprehendendam multorum audaciam
qui ea spe fecerint, ac consummabant ma-
trimonium, non obstante impedimento dirime-
te. Sic Nauar. l.4. consil. de consang. consil. s.m.5.
Henr. qd. l.2.c.3.n.8. Petr. de Ledel. de mar. qu.
56.a.vlt. ledel. 2. diff. 3. post 3. concil. Humada l.2.
tit. 15 part. 1. glos. 10. num. 6. Leand. tract. 9.d.24.
qnt. 3. 2.

Is animus necessario nunc exprimendus est,
ne sit subreptitia dispensatio. Quia Curia
stylus habet, ut literis dispensationis impedi-
menti consanguinitatis vel affinitatis, explica-
ta copia, haec clausula addatur: *Pummodo co-*
pula habita non sit spe facilitioris dispensationis.
Ita Sanch. l. 8. d. 15. n. 8. *S. v. Dispensatio*, n. 10.
Gutier. qq. *Canonici*, l. 1. c. 15. n. 15. *Ludou. Lop.*
p. l. *Instruc. c. 296. Cordu. q. 45. opin. 1. punct. 1. Ma-*
nu. 10. 1. 99. Regul. q. 46. a. 6. Villalob. tr. 14. n. 10.
Com.

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 293

749 Cum his opinor Imo crediderim aded esse
Cum ha op- necessariam huius mentis in copula inita ex-
plicacionem, vt etiam si in dispensatione illa
clausula non adderetur: *Dummodo copula habi-
ta non sit spes certioris dispensationis, adhuc sup-
plendam esse; unde dispensatio erit subrepititia*
non explicata copula hoc animo habita. Nam
futius Curiae declarat, mentem Pontificis
esse, non dispensemare in hoc casu, nisi id ex-
primatur.

DUBIVM CXCI.

*An quando plura adsumt impedimenta, necessaria
rium sit, omnia illa in eadem petitione re-
ferre, ut simul dispen-
sentur?*

Necessarium non est, sed sufficit, in diuersis petitionibus diuersa impedimenta propo- ni, & valida erit qualibet illarum quoad im- 743 Non est ne cessarium.

DVBIVM XC.

An dum Ordinario Pontifex committit, ut dispenset cum aliquibus. Dummodo copula non interuenierit: contrahentes possint initam copulam denegare, dum ab Ordinario interrogantur?

740. **N**on possunt denegare copulam, sed illam
Denegare nō
fateri tenentur, sub mortali, et si nō adsit
p̄ficit. iuramentum. Quia Iudex iuridice interrogat,
ut p̄cōi qui ad examinandum precium verita-
tem id periculum gerit. Vnde, haud referata
veritate, non valet dispensatio. Sic Petr. de
Ledeim, de matr. q. 5. a. vlt. difficil. 3. ond. 3. Ma-
nuel 10. 1. numc. 2. 3. 8. 10. Iohan. de la Cruz sum.
q. 4. de matr. dub. 1. 4. concl. 1.

741
Post dñe.
Iust. 100.
Posse copulam denegare, quando dispensatio conceditur in foro extero, nisi interrogatur precedentibus indicis, aut infamia. Quia dicta clausula, Dummodo copula non interuenit, intelligenda est iuxta naturam dispensationis concessar: non enim necesse est copula explicare ex se, sed ratione conditionis expressa. Ita Sanch. l.8. d.15. n.13. Henr. l.12. cap. 2. num. 7. Sa. verb. Dispensatio. num. 10 Bagl. l.8. c.17. Hurtad. quem sequitur Leand. tract. 9. d.24. qu. 23.

742 Ego quidem diuersimodè iuxta varias sententias questionem disoluo. Retenta enim nostra afferent, inceustum occultum esse explicandum in dispensatione , ut valida sit affirmandum est; ius esse Iudici de eo interroganti, & teneri reos fateri, aut non vti dispensatione, ut potè que ob non declaratum in ea inceustum, est subreptitia. Quia ea interrogatio non eo tendit, ut illi panjurant, sed ut impeditiat dispensationis subreptitia usus , & matrimonium iritum. At si hæc eam opinioni probabili dicent, non impeditur dispensationis valorem tacito incestu, vera est secunda lentes, & afferendum, omni proflus vacare culpa, negare incestum illum etiam cum iuramento. Quia id iuramentum est verum, nam eius lenitus est: Non feci incestum, vt substituere huic foro extenso, in quo Index interrogat. Ceterum si effet alia occulta dispensatio imperata pro foro conscientia circa incestum illum, non tenetur rogari confiteri. Et idem sentio, quando est non sit imperata pro foro conscientia dispensatio, at contrahentes nolunt eis publica dispensatione vti , donec aliam pro conscientia foro imperaret, quia cessat tunc ratio, ob quam integrum est Iudici de eo incestu interrogare.

744
Necessarium est, in eadem petitione fieri de
cunctis impedimentis mentionem, ne dispen-
satio sit subreptitia. Quia in dispensatione, ne
subrepitionis vitio notetur, narranda sunt
omnia, que iure iubentur exponi. At quodlibet
impedimentum dirimens iure exprimi im-
peratur. Quod si dicas non exprimi in iure, ut
in eadem dispensatione virum quicunque impedimen-
tum declaretur, responeo, quamvis id non ex-
pressum his verbis in iure continetur: at eo ipso,
quod iura praecipiunt, omnia impedimenta
Pontifici exprimi, nilque taceri ex iis, que ad
dispensationem intrinsecus conferuntur; praeci-
piunt subinde, omnia impedimenta, in eadem
exprimi petitione. Quia aliquo tacito, verum
esse dicere, taceri veritatem intrinsecus confe-
rentem ad dispensationem. Ita Sanchez libr. 8.
dub. 2. 3. num. 2. Diana part. tractat. 10. resol. 39.
citans Suriatum, Sanctarellum, Laymanum, Gu-
tierrez, & Grassium. Basil. libr. 8. capit. 17. §. 4.
Leand. tract. 9. d. 24. qn. 35. Perez de matrimonio.
section. 6. num. 4.

Huius mentis sum. Quia alias impedimenta in dispensatione narratum, ut par est, non exprimeretur; quippe coniunctum cum altero impedimento tacio, constituit vineulum longe strictius, ac difficulteris dispensationis, cap. Ex tuorum de authoritat. & u'p'ly cap. I. de tregua, & pace, cap. Pastoralis, de priuilegiis.

294. Theologiæ Moralis, Lib. XXVII.

Quare merito Pontifex utriusque conscius vinculū nāreret, maturius perpendens, nūm eius concessio expediret. An non absūndum videtur admittere, validam esse dispensationem laborantis octo impedimentis dirimentibus, decepto Pontifice petitis ab ipso octo dispensationibus seorum: quippe Pontifex facillimo negotio eas octo personis concederet; at vni nullatenus impertiret: Certe facilius me sententia mei Gasparis Hurtado accommodarim, qui d. 26. diff. 6. num. 30 cum Āegidio Coninch. d. 33. num. 74. & 75. afferit, quando impedimenta sunt adeo diversē rationis, & disparata, vt quamvis coniungantur, nullam augeat. Ad decentiam alterius ad matrimonium contrahendum: quia sunt affinitas, & votum: posse separatim dispensationem peti; quando autem sunt eiusdem rationis sive specifica, & sunt duo consanguinitates: sive generice, & affinitas, & cognatio: tunc necessarium est, simul exponi. Quia tunc quolibet impedimentum si strictius ex coniunctione cum altero: vnde quolibet difficulter dispensatur, & maiorem causam requirit.

DV BIVM CXCII.

An facienda necessariò sit mentio de multiplicitate eiusdem gradus, vel diversi in consanguinitate, affinitate, publica honestate, ac spirituali cognatione, ne subreptitia sit dispensatio?

Petrus, & Antonia, (verbi gratiā,) ex parte utriusque parentis coniuncti in secundo gradu id est, primos hermanos per dos partes: vel ex uno parentis latere sunt coniuncti in secundo gradu, & ex altero in tertio, vel quarto: vel sunt affines duplii tituli, vt quia qui contrahit, rem habuit cum duabus personis consanguineis intra secundum alterius contrahendit gradum; vel duplii tituli cognitionem spiritualem contraxere, vt si alter alterius duos filios baptizauit, vel ex sacro levavit fonte, aut in Confirmatione tenuit: vel eundemmet filium suum, aut levavit è fonte, aut tenuit in confirmatione: vel alter fuit mutuò patrinus filii alterius; vel duplii ex parte habent publica honestatis impedimentum, quia quis contrahit matrimonium ratum validum cum duplii cognata intra quartum gradum eius, cum quia vult contrahere: vel duo sponsalia valida cum duabus sororibus ex dispensatione Pontifica. Quæsierim itaque, an necessariò gerenda sit mentio eiusdem gradus, vel diversi, cum horum impedimentorum dispensatio petitur, ne sit subreptitia?

Necessarium non est, sed sufficit fieri absolute tam gradus propinquioris mentionem, non explicata eiusdem vinculi multiplicitate. Verbi gratiā satis est dicere: sumus patruelē, seu primos hermanos, non exponendo, an via utriusque parentis, vel an altero consanguinitatis gradu inferiorē se attingant, & idem dicendum de affinitate. Quia ubi utrōque ex utrōque latere

747
Non est necesse tam gradus propinquioris mentionem, non explicata eiusdem vinculi multiplicitate. Verbi gratiā satis est dicere: sumus patruelē, seu primos hermanos, non exponendo, an via utriusque parentis, vel an altero consanguinitatis gradu inferiorē se attingant, & idem dicendum de affinitate. Quia ubi utrōque ex utrōque latere

Hoc mihi probabilius. Quia duo caloris (exempli gratiā,) gradus solo numero distincti, quamvis in eodem subiecto producti vniuersitatem, & fiant unus numero calor, ratione unitatis subiecti; at multo intensior est multiplicatus ille calor, ac difficilis tollitur. Ergo quamvis duplex ille coniunctionis gradus sit eadem numero coniunctione ex unitate subiecti, in quo reperitur.

Esco
Theo
Tom
E

746
Statum qua-
sionis expo-
no.

747
Non est necesse tam gradus propinquioris mentionem, non explicata eiusdem vinculi multiplicitate.

749
Hoc mihi probabilius.

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 295

reperitur, erit multo intensor, difficultorem
efficiens dispensationem: unde necessarium ex-
ponendum, ne ea subreptitiæ geratur.

sum. 25. citans multos. Henriquez lib. 12. cap. 3.
num. 6. Manuel tom. 1. sum. cap. 23. num. 2. Basili-
libr. 8. capit. 17. numer. 26. Hurtad. dub. 26.
difficult. 6. Ochagau. tract. 4. quæst. 4. num. 9.
& aij.

DVBIVM CXCIII.

*An quando contracturi consanguinitati, vel
affines distant inqualiter à stiptite,
satu sit mentionem remotioris gradus
in petitione fieri?*

750 **Q**uestio est, an in dispensationis impera-
tione super gradibus consanguinitatis,
vel affinitatis, quando contracturi distant in-
qualiter à stiptite, ut si alter distat in secundo,
alter vero in tertio: sit necessaria mentione
gradus propinquioris, que alter distat: an potius
sit satis remotioris mentio? Non est satis, fieri
mentionem gradus remotioris, sed necessarium
gerenda est mentio propinquioris gradus, ne
subreptitia sit disp̄atio. Quia c. Quod dilectio,
de consang. deciditur, potestatē cōcessam lega-
to ad dispensandum in certa gradu, non exten-
di ad eum gradum, quando alter contrahen-
tium in propinquiori à stiptite distat. Sic Ale-
xander de Nevo ibi, num. 8. Gambara de authorit.
legati. libr. 8. titul. de dispensat. legator. circa
matrimon. numer. 392. Cucus libr. 5. insit. titul.
12. numer. 251. Molina tom. 1. de insit.
tract. 2. dub. 151. Idque Pius IV. in quadam
motu proprio decreuit.

751 Satis est, mentionem fieri remotioris gradus.
Quia is solus impedimentum matrimonio
præstat, qui à stiptite est remotior. Nam quan-
do duo consanguinei in gradu dispari distant,
intelliguntur tantum distare inter se, quantum
remotior distat à stiptite, cap. final. de consang.
Ergo sicut gradus remotior trahit ad se, & im-
bibit proximiorem quantum ad rationem magis
distandi à primo stiptitea eundem imbi-
bet, & ad se trahet, ut solius eius ratio sit ha-
benda in impetranda dispensatione. Denique
hoc decretivit Clementem V I. in quadam
Extrav. que incipit, Nuper, nondum typis ex-
cussa, asserit Caldeira consil. 1. num. unic. ad fi-
nem. Sic Præposit. ad cap. Quod dilectio, num. 8.
Abbas ibi, ad fin. Corneus consil. 101. numer. 11.
volume. 2. Angel. verb. Matrimonium. 3. impedim.
6. Sylvest. verb. Matrimonium, 8. quæst. 6. Ta-
bien. verb. impedimentum, impedim. 3. question. 3.
num. 4. Sotus in 4. dill. 40. quæst. unic. artic. 2. Le-
dalm. 2. part. 4. question. 56. art. 4. Tolet. libr. 7.
capit. 5. numer. 6. Sà verb. Matrimonium, ubi de
imped. numer. 4. Canedo sum. ubi de matr. cap. 7.
numer. 42.

752 Profectò iam hac difficultate nos, soluens
Dubium, liberavit Pius V. in motu quadam pro-
prio edito anno 1566. die 26. Augusti, incipi-
enti, Sanctissimus, ubi rem hanc ad ius com-
mune pristinum reduxit, ac reuocans motum
proprium Pij IV. decidit, non esse necessariam
gradus propinquioris mentionem, sed sufficere
remotioris: obtentis tamen postea literis de-
claratoris super propinquiori; nec posse lite-
ras prioris subreptione, vel intentionis de-
ficiū notari. Docet Sanchez libr. 8. dub. 24.

DVBIVM CXCIV.

*An necessarium sit explicare in peti-
tione, num proquinquitas graduum
sit in linea recta, an in
transuersa?*

753 **N**ecessarium non est. Quia si ex constitu-
tione Pij V. (quam Dubio proximo me-
moraui) necessarium non est inqualitatem
explicare, quando gradus propinquior cum
remoto concurrit: ergo nec erit necessarium
exponere, qualis est ea propinquitas, vel di-
stantia. Sic Basili libr. 8. cap. 17. num. 27. Leand.
tract. 9. dub. 24. quæst. 41. Addit. Basil. id omnino
tenendum casu, quo Pontifex aut stylus Cu-
riæ contrarium ad valorem dispensationis
non exigat.

754 **N**ecessarium est. Quia multo indecentius
est consanguineo, vel affini in linea recta
matrimonium inire, quam cum consanguineo
in linea transuersa, & subinde difficultor redi-
etur dispensatio: ergo necessarium est id ex-
poni. Ita Sanchez libr. 8. d. 24. num. 14. Bonacini.
quæst. 3. de imped. puni. 5. num. 5. citans nonnullos
Recensiones. Gutierrez de matrimon. cap. 124.
num. 6.

755 **H**icse Doctoribus probabilitas sentientibus
hærens, alesso, in consanguinitate, affinitate,
vel publica honestate necessarium esse, expri-
mi, num distantia graduum sit in linea recta.
Verbi gratiæ, si velle quispiam ducere auiam,
vel prouiam, neptem, aut proneptem sue
propriam, sive vxoris cognitæ, aut non co-
gnitæ, (supposita opinione dicente eam pro-
hibitionem esse solo iure humano inducam,) aut
matrem, filiamve sponsæ de futuro: vel è
contra femina auum, vel prouam proprium
aut prioris viri, aut patrem prioris sponsi de
futuro: non satis esset exprimere gradum con-
iunctionis, sed explicandum esset in linea ef-
fe recta. Quia parentibus alterius coniugis,
vel sponsi de presenti, vel de futuro fere ea-
dem reverenter debetur, ac propriis. Unde
multo indecentius est, (vt fert pars secunda,) ac absurdius, huiusmodi matrimonium, quam
vbi distantia gradus est in linea transuersa. Id
tamen non iudicarim necessarium in affinita-
te ex copula fornicaria exprimere. Quia ex ea
copula non oritur notabiliter specialius vin-
culum, aut notabiliter maior reveren-
tia obligatio affinibus ex linea
recta, quam ex trans-
uersa.

DVBIVM

D V B I V M C X C V .

An cum dispensatio petitur ad impedimentum publica honestatis in primo gradu, necessarium sit, exponere, num ex matrimonio rato, vel ex sponsalibus proueniat?

756 **N**ecessarium non est. *Quia* vt id affirme-
Non est ne-
cessarium.

Necessarium est, exprimere, publicam honestatem ortam esse ex matrimonio rato. *Quia* longe iudecentius est, inire coniugium cum soro de sponsa de praesenti, quam cum sponsa de futuro sorore. Ita Sanch. l. 8. d. 14. m. 19. Bonac. q. 3. de imped. q. 5. num. 7. Leand. tract. 9. dub. 24. quæst. 43.

758 *Certe si publica honestas ex matrimonio rato oritur, non satis esse putarim, mentionem publicae honestatis facere, quando in gradu primo dispensatio petitur: sed oportere expōnere, eam ex matrimonio rato ortum habere. Quia multo virginitas impedimentum ex matrimonio rato, quam ex sponsalibus ortum difficilius obnoxium dispensationi. Adeo, non vulgare signum esse maioris illius indecentia, quod Tridentinum scilicet cap. 3. restrinxerit impedimentum publicae honestatis ex sponsalibus ortum, vt primum gradum non excedat: cum tamen publica honestas ex matrimonio rato usque ad quartum extendatur. Verum quando ultra primum gradum peteretur dispensatio in publica honestate, non est opus exprimere unde sit orta. Quia post id Tridentini decreto ex solo matrimonio rato potest oriri.*

D V B I V M C X C V I .

An quando impedimenta affinitatis, & publicae honestatis concurrunt, satis sit mentionem fieri affinitatis, publica honestate silentio supra pressa?

759 **S**atis est affinitatis me-
morare. **Q**uisquam vult ducere consanguineam in-
tra quartum gradum prioris vxoris à se
cognitæ: habet impedimentum publicae honestatis ortum ex matrimonio cum consanguinea huius prius inito: & affinitatis ortum, ex illius matrimonij consummatione. Dubitatur, an in dispensatione impretratione, ad ducendam eam feminam, satis sit affinitatem narrare? Satis est. *Quia* mentio affinitatis facta absolute intelligitur de orta ex copula coniugali: eo quod in dubio non debet presumi delictum, l. Merita, aff. pro socio. Et quia etiam in odiosis sunt intelligenda verba in potentiori significato cap. penult. de sentent. excommunic. Vbi deciditur, nomine excommunicationis à Indice prolatæ intelligi maiorem. At sub affinitate hac comprehendit necessarium publica honestas: ergo facta absoluta affinitatis mentione, satis exprimitur utrumque impedimentum: ac pro-

inde dispensatio valebit. *Si* Henriquez libr. 7. cap. 30. num. 2. Millis in Reperi litter. D. m. 23. Felin ad cap. Postulati, num. 13. Ripa responso 11. de re script. Hieronym. Paul. in pref. Cancell. titul. Notabilis super dispensationem matrimon. Contra. 4. Decretal. part. 2. capit. 6. §. 7. numer. 5. Veracruz part. 1. specul. articul. 4. 4. Et Sanchez hanc sententiam valde probabilem, & utram, cito-
tans alios, appellat libro 8. dubio 24. numero 36.

Satis non est, mentionem de affinitate, ta-
cita publica honestate, fieri. *Quia* si explicetur
affinitas ex copula licita, quamvis ex ea quo-
que publica consurgat honestas: at cum mini-
ma ea expressa sit, dispensatio, utpote odiosa, ac
stricti iuriis ad eam non extenderet. Et à for-
teriori, si sola affinitas in genere explicetur. Nam
cum possit esse ex matrimonio, & sic coniuncta
cum publica honestate: & ex fornicatione, &
sic absque illa: cum simpliciter expressa est,
intelligitur de simplici, & non de mixta cum
publica honestate. *Quia* in materia dispensa-
tionis odiosa, stricti iuriis verba, que possunt
intelligi in significata parentiori, & in minori,
semper in minori intelliguntur. cap. final.
de prebend. cap. Cum illis, cap. De annis. Ita Do-
minic. confil. 3. numer. 8. Ioann. Andri. in arbo.
affinit. Paragraph. Ad arborem affinit. num. 5.
& alij.

Ego autem huiusmodi vtor distinctione, Si
explicetur affinitas ex copula licita proueniens,
vt perdo dispensationem ad consanguineam
vxoris ducendam, valebit dispensatio, et si pu-
blica taceatur honestas. *Quia* tacite illius fit
mentio, utpote que in tali affinitate necessariò
includitur. Secus erit facta in genere solius affi-
nitatis mentione. *Quia* tunc nec tacite nec ex-
presse sit publica honestatis mentiorum ea af-
finitas tam de licita, que publica honestati
coniungitur: quam de illicita, que sine illa est,
possit intelligi. Et in materia hac odiosa sunt
verba in minori significacione accipienda. Ad-
do, dispensationem, si aliquid operari possit, esse
strictè intelligendam, ne amplius operentur.
Cum ergo ea dispensatio operetur in affinitate,
non debet quoque ad publicam honestatem
porrigi. Didici ex Thoma Sanchez citato num.
38. citante Abbatem, Alexand. de Neno, Præpo-
sit. Brunel. Rosel. Angl. Syluestr. Tabien. & alios.
Supplement. Gabriel. in 4. dis. 41. quefl. vnic. ar-
ticul. 3. dub. 7. Tolent. lib. 7. cap. 11. num. 6. Henri-
quez licet obliure lib. 12. cap. 10. num. 3. Navar.
libr. 4. confil. titul. de consanguin. conf. 4. numer. 1.
Petr. de Ledesma. quefl. 56. artic. ultim. dub. 2. dif-
ficul. 3.

D V B I V M C X C V I I .

An valida sit dispensatio, quando erratur in Diœcesi eius, cum quo dispensatur?

761 **S**uppono, validam esse dispensationem, quā-
do erratur in nomine eius, cum quo dispen-
satur. *Quia* error nominis, quando constat de poto.
corpore, non viaiat rescriptum. *Quæ* si erit au-
tem, num valida sit, quando erratur in Diœcesi,
cuius erat ille, cui dispensatio impetratur,
dūm

Sectio II. Dubia De Impedimentis. 297

dum scilicet dicitur, eum esse Diœcesis Vallisoletana, cum tamen sit Borgensis, ac proinde commissio facta est officiali Vallisoletano?

⁷⁷³ Valida est. Quia si Ordinarius potest dispensare, quando erratum est in nomine petitatis dispensationis; sic etiam poterit dispenseare, quod in ipsius Episcopi, huc in Diœcesis nomine erratur. Et quidem satis constat, intentionem Pontificis esse, ut petentis Ordinarius hoc in causa dispenset. Sic Basil. l. 8. c. 17. fine Salas de legib. d. 20. sect. 16. nn. 123. Bonac. de legib. d. 1. q. 2. pun. 4. n. 6. Diana p. 1. tr. 10. resol. 3. & p. 8. tr. 3. resol. 6. Sanctarel. variar. resol. p. 1. q. 6. 3. Amic. to. 5. d. 6. q. 8. n. 145. Portel. in resp. moralib. to. 2. causa 49. n. 2. Leand. tr. 9. d. 24. q. 17.

⁷⁷⁴ Non est valida, nec potest Officialis Vallisoletanus huiusmodi equi dispensationem. Quia cum per errorem in factum sit, deficit intentio Pontificis committentis, que quidem est, committere dispensationem exequendam legitimo imperantem Ordinarii iuxta prescriptum in Tridentino sef. 22. c. 5. Porro in hoc eventu non est orror in nomine, qualis, esset, si diceretur Officialem vere Diœcesis Petrum vocari, cum Antonius appellaretur: sed erratum est, asserendo, postulante esse Diœcesis Vallisoletana, & virtute, petita est commissio Officiali Vallisoletano, atque illi noluit Pontifex committere: cum concessio fuerit involuntaria, ut pote ex errore orta. Et quamvis si petita esset vera Ordinatio Burgensis, illi committeretur: at illi nec petita est, nec commissa. Ita Sanch. l. 8. d. 21. nn. 39. Moneta de commun. ultim. volunt. c. 12. corcl. 9. n. 10. Villalob. p. 1. tr. 2. diffic. 43. n. 10. & ii. Merol. to. 2. d. 4. c. 6. nn. 377. Perez de matr. d. 46. sect. 8. n. 18. & 19.

⁷⁷⁵ Hanc sententiæ probabilitatem esse putarim. Quia error quantumvis culpa vacans non efficit, ut rescriptum extendatur ad casum, qui sub verbis eius non comprehenditur, quā si is petitum esset, literæ simili concederetur, ut bene docent Innocent. c. Super literis n. 3. de rescripto. Ioan. Andre. ibi. n. 5. Abbas n. 3. Decius n. 13. alios referens, Et subiiciunt hoc exemplum. Si impetrans narravit in rescripto, Titum sibi obligatum mutuo, petes, ut cogatur satisfacere & errauit in causa debiti, ut pote quod ex alio conligit: non poterit eo rescripto iuuari.

D V B I V M C X C V I I I .

An inualida sit dispensatio eo solum quod in ea aliquid tacatur: quod ex Curia Romana styllo est exprimendum?

⁷⁷⁶ Non est inualida. Quia est probabile, stylus Curiae non semper esse legem, nec ius facere. Sæpe enim à Curialibus, ignorantे Pontifice, introducitur: ergo tunc ius non facier. Deinde quia hodie fert stylus Curiae, ut Gradus propinquior exprimatur: & tamen in hoc causa non facit ius, imo nec potest talis stylus obseruari: aduersatur enim motui proprio Pij V. supra relato. Ergo non semper stylus Curiae facit ius, aut obseruari necessario debet. Sic Basil. l. Escob. & Mend. Theol. Mor. Tom. III. p. II.

8. c. 17. §. 6. n. 3; Villalob. 10. 1. tr. 2. diffic. 43. n. 4. & tr. 14. diffic. 27. num. 7. Leand. tr. 9. d. 14. quest. 48.

⁷⁷⁷ Inualida est. Quia stylus Curiae ius facit. c. Inualida. Nam gravis, de criminis falsi, nec ab eo est rece. est dendum. Ut multis probat Mascard. de probat. corcl. 13. 17. n. 51. Idem igitur dicendum est de hac qualitate, quod de illa, quā iura exprimi iubet. Ita Sanch. l. 8. d. 21. n. 16. citans Decimum Regul. Menoch. Gutier. Mascard. & Flaminio Laym. l. 5. tr. 4. c. 22. m. 18. Salas de legib. dub. 20. sect. 15. n. 17. Sanctarel. variar. resol. p. 1. q. 5. o. n. 17. Barbo in coll. 1. 10. i. c. 1. tit. 2. c. 11. n. 3. Diana p. 1. tr. 10. resol. 42. dicens, oppositam sententiā esse periculofam. Ipse tamen prudenti plane consilio in eam videtur resol. 44. inclinare. Ochagau tr. 4. q. 9. nn. 6. Bonac. de legib. d. 1. q. 2. pun. 5. n. 1.

Probabilem primam puto esse sententiā secundū. ^{Hec mihi} dam vero probabilitatem. Nec enim spectandum, an Pontifex expressa altera qualitate, rescripsi similiiter cōcederet, sed quid iuxta expref- ^{probabilior} la ex Curie styllo decreuit. Nec placet, quod docet P. Henr. l. 12. c. 3. n. 7. Similiter, taciturnitatē qualitatis ex styllo Curiae exprimenda non vitiare dispensationē in foro conscientiae, sed in solo externo iure erat exprimenda qualitas. Cuius differentiatione nullam inuenio rationem, cum Doctores aequaliter vrasque qualitates, & in utroque foro idem omnino seruerunt, ubi non est falsa præsumptio, nec lex est penal. Minus vero placet Zaualla qq. præf. qu. 7. 37. à 20. respondens, in causa quodam speciali non obstat stylus Curiae, iuxta quem est aliqua qualitas in dispensatione exprimenda. Nam is stylus non imponit necessitatem illius obseruantie extra Curiam Romanam. Non, inquam placet. Hoc enim solum verum est quod solemnitates accidentales iudicij: at quod qualitates exprimendas in dispensatione stylus ille Curiae est generalis, & iuxta illum littera iustitia, vel gratia quocumque mittantur, solent expediti.

D V B I V M C X C I X .

An qui petit dispensationem voti, quod certo factum emisso, sed in petitione exprimit votum esse dubium, adiiciens tandem aliam, veram causam, ob quam assulet Pontifex dispensare: valida sit dispensatio?

⁷⁷⁸ Ponit quis de castitatis emiso voto certus, se dubitare, an votum emiserit, petitque ad maiorem conscientie tranquillitatem. Secundum dispensari, addens tamen veram causam, ob quam assulet Pontifex dispensare, scilicet vehementes carnis stimulos: quæstionem, num sit valida dispensatio? Valida est. Quia in precibus certa cœla continetur sufficiens ad dispensationem, cuiusmodi est grave periculum incontinentiae. Certe Pontifex dispensaret, quamvis certitudo voti extimeretur ob huiusmodi incontinentiae periculum: unde proponi votum ut certum

⁷⁷⁹ Valida est.

tum, vel ut dubium, accidentale esse videtur intentioni Pontificis, qui ob periculum incontinentia certū mouetur ad expedientiam dispensationem. Sic simili casu loco us. Nauar. l.1. Conf. tit. de rescriptis, c.7. nu. unic. Sā v. Gratia, n.24. & alij.

780 Non est valida. Quia in casu proposito est in ipsam rei substantia, super quam cadere debet dispensatio: atque ita Pontifex non dispensavit in voto certo, sed in voto dubio: ergo non fuit valida dispensatio. Ita Sanch. l.8. d.21. n.40. & in sum. l.4. cap. 47 n.34. Bonac. de legib. dub. 1. quest. 2. punct. 4. numer. 7. Ochagau. 21. 4. de matr. numer. 9. numer. 1. Leand. tr. 9. d. 24. q. 49. afferens hoc esse certissimum.

Ego autem existimo, non adeo certam hanc esse sententiam, vt contraria haud probabili fundamento nitatur: vnde Sancius, vt hanc doceret, rem attente considerauit, quā opus fuisset attenta consideratione, vt se à rationis sententia opposita expedire. Igitur & ego re attente considerata, existimo nō valere dispensationē. Quia Pōtīfex (vt fer huīus sententī fundamētū) non dispensauit in voto certo, sed in voto dubio. Sicut non valeret remissio debiti obtenta, allegata vera paupertate, ac falsa debiti dubitatione. Nam remissio non fuit debiti certi, sed dubij. Profecto priuilegium, & concessio intelliguntur iuxta preces in supplicatione narratas. At in precib. to. 1. votum dubium narratur: ergo super votum dubium dispensatio impeditur.

DVBIVM CC.

An vitiat dispensationem, qui in precibus plures enarrat causas, ex quibus aliqua sunt vere, aliqua falsa?

781 Vitiat dispensationē. VItiat quidem. Quia cum hac causa pendeant ex arbitrio & voluntate solus Pōtīfex: quamvis alias dispensari, existentibus vna vel duabus ex enarratis causis: tunc nō alias dispensare vult, nisi existentibus veris omnibus enarratis causis. Quod vel ex eo cōcūnictur, quia expressis pluribus illis causis, lolet in literis hæc clausula: adiici: Super his te diligenter informes, & si reperieris, quod preces veritate niantur, (super quo innam conscientiam oneramus) dispensa. Vbi pondero verbum Preces, quod cum pluralis numeri, omnia narrata cōprehēdit: vnde si vel vnum falso sit, nequeū dici vera. Idem patet ex eo relatiuo Super quo, quod est collectivum omnium præcedentium casuarum. Sic Gutier. qq. Canonic. l.2. c. 15. num. 108. Corduba sum. q. 45. opin. 2. pun. 1. Rodrig. o. 2. 38. concl. 9. Vega to. 1. sum. c. 88.

782 Non vitiat. Minime vitiat dispensationem, casu quo causa qua niantur, & qua sola expressa, afflolet Pontifex dispensare, vera existat. Quia cum plura copulatiue narrantur, quæ de iure necessaria non sunt, resolutur copulatiua in disjunctionem. c. lam dudum de prebend. At cum disjunctione narrantur causa, sufficit, alteram esse veram, ne rescriptum sit subreptitium. Ita

Sanch. l.8. d. 21. n. 42. Basil. l.8. c. 17. §. vlt. m. 41. addens id esse verum, etiam si falsis testibus ea causa probetur, dummodo vera sit. Diana p. 8. tr. 3. resol. 65. Martin. de S. Joseph tr. 40. de matr. num. 4. Menoch. Parisius, Roman. Millis, Ripa, Felin. Anton. & alij apud apud Sancium ubi supra.

Quoties in rescripto quocumque plures narrantur causæ copulatiue, quarum aliqua vero sunt, aliae falsæ: spectanda est causa, qua nitiatur rescriptum, atque ea vera existente, non obstat caterarum falsitas, quominus vera sit dispensatio, argumento ex. Si plures insit. de excus. tutor. Et ratio est, quia cū plura copulatiue narrantur, quæ de iure non sunt necessaria resolutur copulatiua illa in disjunctione, ut traditur c. Cū iam dudū, ut fecunda fer sententia, & docent Abbas, & alij, quos sequitur Mascal. de probationib. concl. 32. 5. nn. 3. At cum disjunctione narrantur causæ, sufficit, alteram esse veram: ne rescriptum subreptitium sit, ut expresse habetur cap. Inter ceteras, de rescrip.

DVBIVM CCI.

An impetratur dispensatio allegando fore, ut famina innupta maneat ex dotis defectu: cum tamen non ex defecto dotis, sed quia deformis, aut grandæna sit, proneniat ab aliis non duci valida sit dispensatio?

784 Valida non est. Quia in hoc casu unica sommodo causa dispensationis allegatur, nempe timor celibatus ex dotis defectu. At hæc est falsa, vt casus supponit: Ergo & irrita dispensatio. Sic Gutier. questionum Canonicarum libro secundo cap. 15. n. 103. & 104. & alij.

Valida est si verificetur, foemina innuptam remansuram, licet id non ex dotis defectu, sed ex defectu alio, nempe quod sit grandæna, vel deformis, vel de aliquo crimine infamata, aut ob illud punita, vel filios ex alio matrimonio habeat, &c. Quia id quod mouet Pontificem ad dispensandum est, ne ea foemina maneat innupta. Ergo si verificetur, foemina eam innuptam fore, parum refert, quod id illi ex alio defectu haud defecto Pontifici proueniat. Ita Sanchez libro octavo dub. 19. numer. 29. Leander tractatu nono dub. 24. questione quinquagesima secunda Diana parti. 10. tr. 17. etat. 11. resol. 42. citens Martinum de S. Joseph.

Cum his opinor, iudicans dotis defectum proculdubio etiam verificari. Quia cum his dos noe dicitur sufficiens, absoluē, sed opinor. respectiue. Vnde mulier illa quo plura habet vitia, eo ampliori indiget dote, qua vitia compensentur, & si vitro nubat æquali: quamvis iis vitii exclusis, posset cum minori dote commode nubere. Addo, re vera Pontificis mentem eo tende

Sectio II. Dubia, De Impedimentis. 299

tendere, ne hæc fœmina innupta remaneat. Scio, Sancium libr. 4. summ. cap. 47. num. 17. primæ sententia adhæsile. Vnde colligo satis esse probabilem, sed secundam crediderim esse probabiliorem.

D V B I V M C C I I .

An quando dispensatio voti castitatis, aut Religionis, non explicat esse ad unum, aut plura matrimonia: possit ad plura extendi?

Certe enim dispensatio voti castitatis, vel Religionis ad matrimonium ineundum fit hisce verbis: *Dispensa ad hoc, ut matrimonium tunc contrahere possit, vel Ad hoc tantum, ut tunc matrimonium possit contrahere, vel Hoc vice dispensa, per prium actum suum vim non amittit. Quia quando limitatur, aut refringitur ad unicum matrimonium, id apertis solet fieri verbis, sub huicmodi clausula: Ita quod si viro, cui coniugeus, sive eruerit, vinat posse calce, & in castitate, ut pote eodem voto obligata. Quæcumque vero, an quando dispensatio voti castitatis, vel Religionis non explicat esse ad unum, aut ad plura matrimonia, possit ad plura extendi?*

Ad plura non extenditur.
788 Ad plura non extenditur.
1.8. Ille vero, de filiis Presbyter. in 6. deciditur, illegitimum, cum quo dispensatur ad beneficium, non posse nisi unicum obtinere. Et redditus ibi ratio, eo quod dispensatio sit stricti juris. Et quia I. Bonet, §. hoc sermone ff. de verb. signif. preficitur, sermonem simpliciter prolatum de prima vice intelligi: & sic nuptias de primis. Sic Henriquez lib. 12. cap. 5. num. 7. litter. V. vbi ait, dispensationem, ut profetus ducat vxorem, de prima vice intelligi. Ochagau. tral. 4. de matrimon. qu. 1. 3. num. 9. fatus: Cum dispensatio non explicat, an ad plura matrimonia, vel ad unicum tantum se extendat, siue sit absoluta, & sine limitatione concessa, atque in totum alium voti impedientis matrimonium: siue sit partialis, ut cum in ea conceditur facultas tantum ad matrimonium celebrandum, non obstante votu: si tamen dispensatio praedita voti petatur a Pontifice cum expressione finis intenti ineundi matrimonium: solum cenfetur prodeſse ad hoc, ut unicum tantum matrimonium licite posse celebrari. Hoc tamen solum est verum, quando dispensatio peccat ad finem matrimonii. Vnde si petitur absolute, & sine fine matrimonii, omnino cenfetur, votum auferri, ac proinde licebit, saepius contra promissa in voto, matrimonium celebrare. Hactenus ille.

789 Ad plura non extenditur.
Ad plura non extenditur.
Ad plura omnino potest extendi: vnde qui emisit votum castitatis, Religionis, aut non nubendi, & postea dispensationem contrahendi matrimonium obtinuit, licite poterit non tantum semel, sed saepius iniire coniugium. Quia dispensatio absoluta voti, est voti relaxatio: at relaxato voto, non est quod impedit ad ulteriores nuptias transitum, solitus prioribus ergo. Ita Sanchez libr. 8. dub. 31 numer. 8. citans Stunicam, & Angles. Basil. libr. 8. cap. 20. Escob. & Mend. Theol. Moral. Tom. III. P. II.

§. vnic. numer. 11. & 13. Et Diana part. 5. tral. 14. reſolu. 30. docet utramque sententiam esse probabilem.

Certe si dispensatio sit absoluta, ac totalis in voto castitatis, Religionis, aut non nubendi: *Quia sentiam, probabilis induco, licere toties quoties matrimonium iniuste, & sic non extingui prima vice.*

Quia quando Pontificis mens est restringere ad prius matrimonium, id exprefse in literis cauetur. Hoc limito, nisi causa dispensationis omnino cessarit: nec enim non licet, ad alias transire nuptias, sed prioris voti obligatio recurret. Non quia censem, dispensationem restrictam, sed ad vnicum actum: sed quia omnis dispensatio intelligitur concessa dependenter ad suæ causæ finalis durationem, quoad actus non consummatos diuisibiles. Cum ergo posterius matrimonium sit diuisibile à priori, & nondum sit initum, cessabit dispensatio quadam illud, causa eius cessante. Quod de voto Religionis limitarin, si res permaneant in eodem statu. Nam si vicens iam esset senior, vel alias Religioni incepens, vel sobolem educandam haberet, credo, mentem dispensantis esse, ut in hoc evenuit ad votum minime teneatur. Verum quando dispensatio est partialis quod actum, ut in voto castitatis, aut Religionis ad contrahendum matrimonium: fateor magna probabilitate non carere, eam dispensationem primo actu extinguiri. At probabilis reputo, non extinguis, sed licere, ad alia transire coniugia, permanente eadem dispensationis causa. Quia ea restrictio tantum videatur excludere, ne voto castitatis ligatus à sacrilegio excusetur, fornicando: & ne vicens Religionem, possit, non initio matrimonio, in sæculo manere. Non autem videatur excludere transitum ad alias nuptias, prioribus solitis. Quando enim id intenditur, expressis verbis, dictatur. Et quia cum absoluta sit dispensatio in ordine ad matrimonium ineundum, collit absolute vinculum matrimonio obſtans. Nil igitur transitum ad aliud impedit.

D V B I V M C C I I I .

An necessarium sit, ut quando impetrans mittit Romam, ad dispensationem obtinendam, cause verificantur, ut valida existat?

Quadruplex tempus est, in quo dubitatur. *Quasi non* possumus, a causa in precibus narratae verificari debeant. Primum est, quando impetrans Romam mittit. Secundum est, quando Pontifex, vel penitentiarius literas concedit committens Ordinario, vel Confessori, ut dispenset. Tertium, quando Ordinarius, vel Confessor dispensat. Quartum, quando dispensatione vtendum est. Circa primum ergo quasiherim, num necessarium sit, ut quando impetrans Romam mittit ad impetrandam dispensationem cause vera sint?

Necessarium est. Quia cum causa dolosè sit allegata, ac animo Pontificis decipiendi, *Necessarium est.*

C C 2

nec

300. Theologie Moralis. Lib. XXVII.

nec dolus alicui debeat suffragari: videtur contra mentem eius impetrata, utpote qui conscius doli, nullatenus concederet: quamvis sciret veram esse futuram tunc causa dispensationem ipse, aut penitentiaris Ordinario, aut Confessori commitit. Sic aliqui apud Sanch. citandum.

793
Non est ne-
cessarium.

Necessarium non est. Quia verba illa dispensationis: Si preces veritate nitantur. Sufficienter verificantur, si causa narratae tempore quo Pontifex immittit, aut concedit dispensationem subsistant. Ita Sanchez libr. 8. dub. 30. num. 2. Hurtad. dub. 26. difficult. 3. num. 1. Basil. lib. 8. cap. 20. Diana part. 8. tractat. e. resolut. 77. Trullench. libr. 7. cap. 10. dub. 6. numer. 2. Palau tom. 1. tractat. 3. de priuileg. dub. 4. punti. 15. Leand. tractat. 9. dub. 24. question. 55.

794
Hoc certum
preece puto.

Hoc certum existimo. Quia clausula illa, Si preces veritate nitantur, veritatem precum postulat, ne dispensatio à rectitudine deficiens, dissipatio sit. Ad quod nil refert, an causa tempore praecedenti fuerit vera, necne: sed an tunc vera sit. Nec obstat, Pontificem doli conscientia non concessurum. Quia taciturnitas veri, vel falsi extrinseci expressio non conferens ad dispensationis substantiam, illam non viciat, quamvis Princeps veritate cognita, non dispensaret.

D V B I V M C C I V .

An causa dispensationis debeant esse necessariò verae, tempore, quo Pontifex, vel Penitentiaris committit Ordinario, vel Confessori dispensandi commissionem?

795
Statum quo
fuerit super
num.

Secundum tempus esse dixi num. 791. cum Pontifex, vel Penitentiaris committit Ordinario, vel Confessori dispensationem cum clausula illa, Si preces veritate nitantur. Atque de hoc tempore quasi erim, num opus est preces tunc esse veras, si sufficiat veras fuisse tempore praecedenti, quo missum est Romani pro dispensatione impetranda: vel tempore subsequenti, quo Ordinarius, vel Confessor est dispensatus?

796
Non debent
tempore
necessaria
re esse veras.

Non debent esse necessariò verae causa tempore, quo Pontifex, vel Confessori committit Ordinario, vel Confessori dispensationem, sed sufficit eorum veritas priori, aut posteriori eo tempore. Quia illius clausula, Si preces veritate nitantur, is videtur sensus, si preces verae sint, quatenus fuerunt. Pontifici proposita. At hoc modo vera sunt nam tempore, quo posita fuerunt, erant verae: Praterea cum Pontifex veritatem precum non examinet, nec dispenset: sed utrumque Ordinario, vel Confessori committatur: sufficiet veritas causa tempore quo hi dispensant. Certe veritas causa exigitur, ut dispensatio licite concedatur. Ergo tunc eam adele sufficiet, cum sit dispensatio. Sic Nicolaus Garcia de Benefic. p. 6. cap. 2. num. 26. 3.

797
Necessaria
re tempore
verae esse
evidet.

Hoc causa debent necessariò esse verae tempore concessionis Pontificis, vel Penitentiaris. Vnde subreptitia exit dispensatio, si tunc

verae non sint, quamvis tempore praecedenti fuerint, vel tempore subsequenti verae exsistat. Quia cap. Quia circa, de consanguin. dicitur, famam fuisse causam allegatam ad dispensationem matrimonialem, nimirum habitam fuisse problem. Et ratio redditur: Cum tamen ante dispensationem obtentam viam fuerat uniuersa carnis ingressa unica filia, quam habebat. Ergo non suffici tempore praecedenti causam fuisse veram. Et quia cap. Si eo tempore, de re script. in 6. deciditur, ei, cui prouidere mandatur de Beneficio curato, non posse id conlequi, si tempore Date legitimæ non sit extat, quamvis tempore collationis cam sit extat, nactus; & reddit hanc textos rationem: Cum tempore Date non esses idoneus. Vbi Glos. verb. Cum tempore, ait, tempus Date inspicendum. Ratio est, quia Pontifex ipse, vel Penitentiaris est, qui re vera dispensationem concedit: & solam executionem Ordinario, vel Confessario remittit, præmissa veritas precum examine. Ne ergo illi sint iniqui dispensatores, oportet, tunc veram esse causam. Ita Sanchez lib. 8. dub. 30. numer. 3. Hostiens. cap. Quia circa, verb. Ingressa. Ioan. And. lib. 3. Anton. num. 3. notab. 3. Abbas num. 4. Alexander de Neu. num. 4. Proposit. n. 1. num. 1. notab. 3. Rebuff. tom. 2. confit. titul. de re script. num. 5. in prefat. Cord. sum. q. 43. opin. 2. punct. 1. Petr. de Ledef. sum. vbi de matr. c. 27. post 7. concl. diffic. 4. Manu. tom. 1. sum. cap. 238. num. ultim. Vega. tom. 1. sum. c. 88. causa 4. Filliac. to. 1. tr. 10. p. 2. c. 10. n. 350. Villalob. tom. 1. tr. 14. diffic. 18. n. 2 & 3. Diana. Basil. & Hurtad. quos referunt, ac sequitur Leand. tr. 9. d. 24. q. 56.

Longe probabilitorem hanc iudico sententiam. Quia sensus eius clausulae, Si preces veritate nitantur, is videtur esse: Si preces mihi proposita verae sunt. At non dicuntur verè proposita, si vel tempore praecedenti, verè fuerint, vel subsequenti verificantur, si quando Papæ, vel Penitentiaris proponuntur, non sunt veræ.

D V B I V M C C V .

An causa dispensationis debeant necessariò subsistere, quando post Pontificis, vel Penitentiaris expeditionem, Ordinarius, aut Confessor eam exequitur?

Circa tertium tempus, de quo numer. 791. Quæstio voluit, an si causa fuit vera tempore, quo Pontifex, vel Penitentiaris Roma dispensationem concessit, at postea eius veritas cessat tempore, quo Ordinarius, aut Confessor dispensatus est, ea euaneat ob causæ cessationem? Verbi gratiâ. Antonia allegavit dotis competentis defectum, ut secum dispensetur, vt nubat propinquum, vere tunc, & quando Pontifex gratiam concessit, pauper erat: at antequam Ordinarius dispensationem exequatur, comparauit sufficientem dotem: dubitatur, an huius dispensationis valor cesseret, eo quod eius causa cessaret?

Non cessat, satis enim est, fuisse veram causam tempore, quo Roma dispensatio fuit impetrata. Quia cap. Quia circa, de consanguinitate ponde

Se^t. II. Dubia De Impedimentis. 301

ponderat textus, dispensationem, in qua proles habita allegata est, fuisse subreptitiam, quia tempore impetrationis cessarat causa mortua iam prole. Quasi contrarium sentiat textus, si tempore impetrationis loboles exitisset, quamvis conprobacionis tempore mortua esset. Scilicet Rebf. to. 2. consit. tr. de rescrip. in pref. n. 56. Malcārd de probat. concl. 112. 8. nn. 22. Sā. v. Gratian. 6. & alij.

⁸⁰⁰ Cessat omnino, nec sufficit, veram fuisse causam tempore, quo Pontifex dispensationem expedivit, si eius veritas non existat tempore quo Ordinarius, vel confessor eam exequuntur. Quia verē & in rigore ordinarius, vel confessor est qui dispensat Pontificis, aut Penitentiarij ex nomine. Quod constat tum ex verbis induiti: si preces veritate nitantur, cum illis dispensent. Tum etiam, quia si ante hanc dispensationis expeditionem matrimonium contraheretur, nullum erat. Ergo signum est, non esse ante dispensatum. Ergo si dispensatur tunc, adesse tunc debet dispensationis causa. Ita Sanch. l. 8. d. 30. n. 12. citans Mandu Gallego, Nauar. Couar. Manuelem, & alios. Garcia de Benef. v. 6. c. 2. & n. 2. o. Trul. l. 7. c. 10. d. 6. n. 4. Diana p. 8. tr. 3. resol. 24. & 77. Palau. to. i. tr. 2. de primit. d. 4. pun. 1. n. 2. Præposit. q. 8. de dispens. matrim. dub. 4. n. 35.

⁸⁰¹ Porro primam sententiam, licet sua probabilitate nitatur, mihi omnino fateor displicebitius tr. re. Quia omnes fere Doctores concordant, na secundū dispensationem, dum est in fieri, ac nondum consummata, cessare cessante omnino causa finali. At id mandatum factum per Pontificem Ordinarij, vel per Penitentiarium Confessori, ut dispensent, si preces veritate nitantur non haberet vim verae ac consummate dispensationis, donec ordinarius, vel Confessorius dispensent. Quare dicendum est, exigui ad dispensationis valorem, ut causa in eius literis narrata veritetur & tempore quo Pontifici, vel Penitentiario proponitur, & tempore, quo Ordinarius, vel confessor, quibus commissa est, examinata precum veritate, dispensationem exequuntur. Quare si causa veritate tunc cesset, evanescit dispensatio, utpote cuius causa finalis cessarit, dum erat in fieri, & nondum consummata dispensationis executio.

D V B I V M C C V I .

An necessarium sit ut perseveret dispensationis causa eo tempore, quo executioni mandatur nempe cum ipsum matrimonium initur?

⁸⁰² Enique circa quartum tempus, de quo n. 791. do questioni, an si cesset causa finalis dispensationis, postquam iam Ordinarius vel Confessor dispensarunt ex commissione Pontificis, vel Penitentiarij, & sic omnino perfecta & consummata est in se dispensatio,

nondum tamen sortita est suum effectum nam matrimonium non est contractum: valida sit huiusmodi dispensatio?

Valila quidem est, nec necessario debet tunc dispensationis causa existere. Quia cessante causa, non cessat effectus consummatus, ac perfectus: secus quando nondum consummatus est: vt multis citatis probant Tiraquel. tr. Cessante causa, tota limit. 12. & Menoch. de presumptione, 189. n. 197. At effectus totalis dispensationis est ipsa legis relaxatio, quæ fit per illam. Cum ergo haec consummata sit dispensatione semel iam facta, nil obserbit in posterum causæ cessatio. Sic Palau. tom. sr. 3. de primit. d. 4. pun. 15. à nu. 6. Suar. de legib. l. 8. c. 3. o. m. 12. Salas d. 10. sef. 6. à nu. 6. 7. Gutier. qq. Canon. l. 1. c. 15. n. 22. Basili. l. 8. c. 20. Præposit. q. 8. de mar. dispens. dub. 4. n. 5. Diana p. 8. tr. 3. resol. 77. al. serens satis esse probabilem hanc sententiam, & in praxi tutam. Granad. 2. 2. contron. r. 7. tr. 3. p. 2. 4. 7. sett. 4. num. 36. & alij apud Sanch. citandum.

Cessat tunc valor dispensationis, necessariū enim est, vt in ipso matrimonij contractu perseueret. Quia ex c. Generaliter 16. q. 1. & c. 7. tr. de cler. non resid. & c. abbate. de verbis signif. constat, renocari gratiam & priuilegium, cessante causa. Et quia facilius tollitum priuilegium, seu ius extraordinarium, ac speciale, quale est dispensatio, quam ius commune l. Euimilitis §. 1. At ius commune cessat cessante causat eius finali: vt apud omnes compertum est. Ergo à fortiori ius speciale. Certe lex generalis indulgens priuilegium aliquod cessat, cessante eius causa finali: quia uniuersale est axioma, legem ex sua ratione cessatione cessare. Ergo multo maiori iuri priuilegium & dispensatio priuata cessabunt. Quis enim dubitet, maiori firmitate gaudere priuilegium omnibus per legem indulsum, quæ tanta consultatione prævia solet indicari, quiam indulsum speciale personæ, quod passim assolit imperit? Ita Sanch. l. 8. d. 30. n. 24. citans multos. Bonac. to. 1. d. 1. q. 1. punct. 10. Villalob. to. 1. tr. 14. diffic. 28. num. 4. Hurtad. d. 16. diffic. 3. num. 14. Coninch dub. 3. 1. nu. 94. Trul. libr. 7. capit. 10. dub. 6. dicto 4.

Hanc sententiam probabilitatem esse reor, (licet non parum in contraria inclinabar.) Quia actus non operantur ultra agentium intentionem, c. Quedam modum, de interiorum. At in omni dispensatione subintelligitor conditio: Dummodo causa permaneat: alias iniquus esset dispensans, si velle suam dispensationem ad eum causam extendi, quo causa prorsus cessat. Ergo cessante causa cessabit. Evidem credendum non est, velle dispensante delinquere, intendendo, ut dispensatio vim habeat eo in causa, in quo aut irrita esset, aut illicita. Hec quidem, quæ ad proximam pertinere iudicauit, ex intenti huius materiæ mole elegi, reliqua, quæ magis ad theoreticam spectant, apud Scholasticos Doctores haud difficile inuenies. Iam ad Praecepta Decalogi evoluenda me accingam.

TRIVM VOLVMINVM DE SACRAMENTIS
AD DEIPARAM EPILOGVS.

VÆRENS ô Virgo beatissima, vndenam hoc opus meum de Sacramentis tibi non solum ex Auctoris tui mancipij agnato obiequio, sed ex ipsius tractatus materia deberetur: ad memoriam accurrit, te à D. Hieronymo *Officinam* appellari *Sacramentorum*, in qua Sacramentum illud admirandum Incarnationis fuit operatum. Et quidem quis non videat, tantam affinitatem inter Mariam, & Sacraenta omnia intercedere, vt ea officinam suam sapere videantur Sacraenta conferunt gratiam? Maria sic auctore Germano; Nulli, ait, *confertur gratia nisi per te ô Virgo Sanctissima*. Omnia Sacraenta gratiam impertunt in ordine ad speciales effectus: Baptismus gratiam confert, vt animam ab originali lue emundet Confirmationis dat gratiam animæ in fide corroboratricem. Eucharistia reficiuntur, accrescunt fideles, & à crimine preservantur. Extrema Vnctio gratiam sanitatis importat venialium piaculorum expultricem. Matrimonium pacem inter vxoratos infert. Ordo denique gratiam impertit, vt in Sacramentorum administratione debita cum reuerentia nos geramus. At Deiparens has omnes gratias nobis vna elargitur, vt ditissimam Sacramentorum Officinam decet. Addiderim non solum è Sacerrima hac Officina cuncta Sacraenta prodiisse vt è pelago flumi na; sed ad eandem placido plane illapsu fuisse reuerfa. Maria enim experta est ineffabiliter huius sui fructus gracie ex ferè omnium Sacramentorum receptione, vt amplius Officina ex eorum officio ditaretur. Baptismi enim aquis tincta fuit, per quam aditus ei ad reliqua Sacraenta pateret, & tanquam omnium fidelium ductrix vexillum tolleret, sub quo illi conscriberentur, & vt immaculata Filium immaculatum, & famen Sacra vnda tinctum sibi proponeret imitandum, fante D. Ildephonso: *Christi vestigia in omnibus Virgo Deipara affectata fuit*. Confirmationis Sacramentum ipsa suscepit non eis riibus ac ceremoniis, quibus modo Ecclesia vivitur: nec ea ratione, qua Christus D. id Sacramentum institutum cum signo illo sensibili: sed immediate à Deo recepit Pentecostes die cum Spiritus Sanctus in illam, & in reliquo descendit A postolos, tunc indelebili Confirmationis charactere insignita est, & exuberanti Spiritus Sancti gratia roborata, qui sunt huius Sacraenti effectus, suscepisse vero Extrema Vnctionis Sacramentum admodum reor probabile ex Alberto Mag. Canisio, & Suario. Potuit enim eius offici fructibus, nō vt peccata deterrentur, quæ nulla in ipsa fuerent: neque vt morbum propulsaret, ab intrinseco, siue ab inordinato aliquo humore prædominante consurgentem, quo nunquam fuit afflictata: neque vt humani generis abigeret hostes, ipsi enim semper ab illa procul abfuere, sed vt nouos sibi gratiae auctus cumularet, & vt reliquis fidelibus conformaretur, hominibusque humilitatis & obedientiae documenta præberet. Scio Albertum Mag. asseruisse Deiparam veram habuisse Penitentiam hac ductus ratione: *Non obicit quod Virgo non habuerit peccatum: quia ut dicit B. Gregor. B. Ordinum mentium est culpam ibi agnoscere, ubi culpa non est*. At certum mihi penitentiam non habuisse, quæ non habuit de quo peniteret, præterea si Ordinis capax non erat Sacerdotij quodammodo munus gessit, fante Gersone: *Maria eti non fuit insignita charactere Sacerdotialis officij nihilominus nunc, & antea, & postea fuit in Regulare Sacerdotium pra consoribus suis inuncta non quidem ad consecrandum, sed ad offerendum hanc hostiam puram, plenam, & perfectam in altari cordis sui*. Eucharistiam enim quotidie Sacerdotali more suscepit, vt Doctoribus placet. Licet autem Sacramento Matrimonij B. Iosepho non fuit alligata, quia nondum Christus D. coniugium ad Sacramentum elevarat: Coniugium tamen Virginis coniugatis Christicolis vere fuit coniugalis pacis puritatisque documentum. Cedant igitur in tui obsequium ô Domina mei hi tractatus, quos cupierim Filij tui cedere in gloriam.

Laus Deo op. max. Deipara Domina, Iosepho, & Antonio patronis Ignatio Parenti?

INDEX